

Täysistunto

Torstai 25.4.2024 klo 16.06—2.04

Täysistunto alkoi klo 16.06. Täysistunto päättyi 26.4.2024 klo 02.04.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.06—18.00, 19.59—21.59 ja 0.00—2.04) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (18.00—19.59 ja 21.59—0.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
oikeusministeri Leena Meri
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Anders Adlercreutz
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää paikalla oleville ministereille kysymyksen, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

2.1. Suullinen kysymys talouden sopeutustoimien oikeudenmukaisuudesta (Joona Räsänen sd)

Suullinen kysymys SKT 78/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.08 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Taloudellisesti vaikeina aikoina ihmiset odottavat, että välttämättömät julkisen talouden sopeutustoimet toteutetaan oikeudenmukaisesti. Hallitus kokoontui viime viikolla kehysriiheen ja päätti nyt uusista sopeutustoimista vanhojen päälle. Pääministeri Orpo, te totesitte viime viikolla painokkaasti, että tällä kertaa tämä kokonaisuus on rakennettu oikeudenmukaisesti. Nyt kun sitä kuitenkin katsoo, niin te olette nyt sitten räätälöimässä esimerkiksi keskituloisille eläkeläisille uuden lisäveron, suorastaan ikäveron, olette jo toistamiseen käymässä pienituloisten opiskelijoiden kukkarolla, suurempituloisten osalta totesitte, että ette kevennä verotusta enempää, ja kaikista varakkaimmat rajasitte kokonaan näiden talkoiden ulkopuolelle. Arvoisa pääministeri, oletteko edelleen sitä mieltä, että tämä pakettinne on rakennettu oikeudenmukaisesti? [Ben Zyskowitz: Missäs se teidän oikeudenmukainen vaihtoehto on?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.09 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kaikkein suurin oikeudenmukaisuuskysymys on se, että me saamme meidän velkaantumisen loppumaan ja me voimme pitää huolta meidän hyvinvointiyhteiskunnasta, sen palveluista ja tulevaisuudesta ja rakentaa toivoa ihmisille siitä, että Suomi on hyvä maa ja turvallinen maa myöskin tulevaisuudessa. Se on kaikkein suurin kysymys. Tämän velkaantumisen tahti oli viime vuonna Euroopan nopeinta, ja se on se perintö, jonka saimme. Meidän on tehtävä ratkaisuja, joilla se velkaantuminen saadaan taittumaan, ja me teimme ne. Yli 200 momenttiin budjettikirjassa on tehty säästöjä tai veronkorotuksia. Tämä on pyritty tekemään niin, että se jakautuu laajasti eri puolille. Me puutumme valtionhallintoon, me tehdään leikkauksia moneen paikkaan, ja se on ikävää, mutta me ollaan pyritty tekemään se tavalla, joka ei yhteen paikkaan tekisi niin suuria huonoja vaikutuksia. Oikeudenmukaisuutta on se, että velkaantuminen lopetetaan ja pidetään Suomesta huolta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aihepiiriin liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. [Annika Saarikko: Kukahan tämänkin sotkun siivoaa? — Ben Zyskowitz: Kyllä, hyvä kysymys, edustaja Saarikko!] — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

16.10 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä pääministeri, tuosta vastauksesta ei kyllä sitä oikeudenmukaisuutta löytynyt. Toisin kuin totesitte, ei se velkaantuminen ole loppumassa. Tämä on valitettava tosiasia.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Käydäänpä tämä nyt juurta jaksen vielä läpi: Teidän veropolitiikallanne te olette räätälöineet sinne ministereiden tuloluokkaan historian suurimman veronkevennyksen, kaksi tonnia puhtaana käteen. Nyt nipistätte siitä 300 euroa, ja tätä juhlitte suurena oikeudenmukaisuustekona. Samalla te olette käymässä esimerkiksi sen pienituloisen opiskelijan kukkarolla jo toistamiseen, mikä tarkoittaa esimerkiksi täällä Helsingissä, että asumistukimenoja tältä opiskelijalta otetaan pois 2 000 euroa vuodessa. Kutsutteko te tätä todella oikeudenmukaiseksi?

Arvoisa puhemies! Tiedän, että tämä on teille arka aihe, mutta voisitteko nyt, pääministeri, kertoa, minkä ihmeen takia te esimerkiksi näille keskituloisille eläkeläisille teette suuremman veronkorotuksen kuin sinne ministereiden tuloluokkaan? Eikö tämän pitäisi mennä toisinpäin, tämä nimittäin kuulostaa jo pahasti siltä himoverottamiselta. [Ben Zyskowicz: Sanoo demari!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.11 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli kolme oleellista sanaa hallituksen riihessä:

Ensimmäinen oli työ: teemme ratkaisuja, jotka eivät rokota työntekoa, työllistämistä, investointeja ja työn vastaanottamista.

Toinen oli turvallisuus: pidimme siellä ne panostukset, mitä me olemme tehneet turvallisuuteen, maanpuolustukseen ja sisäiseen turvallisuuteen.

Kolmas oli osaaminen: panokset tulevaisuuteen, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin.

Verotuksen linjasta: Siis työn verotusta ei korotettu muuta kuin että kiristetään kahdessa ylimmässä tuloluokassa tästä vuodesta ensi vuoteen. Puolella eläkeläisistä, pienituloisilla eläkeläisillä, verotus ei kiristy. Raippaveroa ei kiristetä, koska sen 55 000:n jälkeen raippavero on viiden kuuden prosentin luokkaa enemmän. [Välihuutoja] Siihen keskituloisille eläkeläisille kyllä tulee maltillinen korotus. Suurimmalla osalla puhutaan jostain 10—20 euron luokasta per kuukausi, ja suurimmillaan se on noin 500 euroa vuodessa.

Tästä tulee oikeudenmukainen kokonaisuus. Se on oikeudenmukainen kokonaisuus, mutta se on myös työn linja. Emme halua tässä tilanteessa, kun me tarvitsemme Suomeen työtä ja ihmisille toimeentuloa, [Puhemies koputtaa] rokottaa työn tekemistä emmekä kiristää työn verotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.13 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun viime viikolla julkistitte kehysriihen päätökset, hyvä pääministeri, te sanoitte, että nyt nämä päätökset ovat oikeudenmukaisia ja nyt nämä päätökset riittävät siihen, että hallitus saavuttaa nämä tavoitteensa. Vain tunteja sen jälkeen, kun olitte tämän tiedotustilaisuuden pitäneet, valtiovarainministeri Purra kävi uutisille kertomassa, että nyt nämä päätökset iskevät enemmän suurituloisiin kuin mitä olette aikaisemmin keventäneet verotusta. No, tähän osoittautui tunneissa vääräksi väitteeksi, ja arvoisa pääministeri, tänään olemme saaneet valtiovarainministeriltä kuulla, että ne toimet, joista sanoitte, että ne riittävät, eivät riitäkään. Teillä olivat nämä luvut käytettävissänne siellä kehysriihessä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Toistan nyt tästä oikeudenmukaisuudesta, jonka itse nostitte esiin: Kertokaa nyt selvästi, minkä vuoksi 2 000 euron eläke on niin suuri, että sinne pitää laittaa lisävero, mutta ministereiden tuloluokassa tulot ovat niin pieniä, [Puhemies koputtaa] että sinne tarvitaan edelleen 1 700 euroa lisää rahaa vuodessa. [Puhemies koputtaa] Mikä on käsityksenne oikeudenmukaisuudesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.14 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on muistaakseni noin 1 900 euron eläke, jossa alkavat maltilliset veronkorotukset. Puolet suomalaisista eläkeläisistä on noin siinä sen alapuolella, ja pienistä eläkkeistä ei ole, mistä leikata tai veroja korottaa. Eläkeläisten indekseihin ei koskettu, ja pidän tätä edelleenkin maltillisena. Jos ajatellaan kokonaisuutta, kun tehdään yhdeksän miljardin euron sopeutus nyt kymmenen kuukauden aikana, joka on siis välttämätöntä tehdä, jotta Suomi selviää, niin siitä viisi ja puoli miljardia on leikkauksia, puolitoista miljardia on veronkorotuksia ja kaksi miljardia haetaan kasvulla ja työllisyydellä, eli tämä kokonaisuus on myöskin järkevä ja tukee kasvua.

Mitä tulee siihen, riittävätkö nämä, niin kyllä minä uskon, että ne riittävät. Se kääntää tällä hetkellä velkasuhteen laskuun — kääntää velkasuhteen laskuun. Sitä paitsi teidän vaihtoehdollanne se velkasuhde ampuisi taivaaseen [Ben Zyskowicz: Missä se vaihtoehto on?] — ja sitä ei siis edes ole. Tämä riittää. Me olemme luvanneet, että velkasuhde taiteutaan. Me seuraamme koko ajan tätä kehitystä, [Puhemies koputtaa] ja me pidämme siitä kiinni ja teemme tarvittavia lisätoimia, mutta nyt uskon vakaasti, [Puhemies koputtaa] että tämä riittää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.16 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tilanne on niin hälyttävä, että on selvää, että tarvitaan hallituksenkin esittämän suuruusluokan kokoista sopeutuspakettia. Myös verosopeutuksen ja menosopeutuksen suuruusluokka teidän ratkaisussanne on keskustan mielestä oikean suuruinen.

Tällä saadaan todennäköisesti pysäytettyä se välitön syöksykierre valtiontaloudessa, mutta tämä paketti ei vielä palauta luottamusta suomalaiseen talouteen. Kun katsotaan, saadaanko tällä kasvua aikaan, niin hallitus on tänään itse julkaissut julkisen talouden suunnitelman, jossa todetaan, että hallituksen sopeutustoimet pienentävät talouskasvua 0,5 prosenttia [Vasemmalta: Ohhoh!] — pienentävät talouskasvua 0,5 prosenttia. Tämä maa pitää saada nousuun. Me emme pelasta julkista taloutta veronkorotuksilla ja leikkauksilla, vaan tähän pitää saada kasvua, ja teiltä puuttuvat nyt ne todelliset kasvun eväät.

Te annatte kyllä ison paketin suuryrityksille ja suurjättihankkeille, mutta pienet ja keskisuuret yritykset jäävät nyt nuolemaan näppejä. Miten tässä näin kävi, arvoisa pääministeri?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.17 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lohi on siinä asiassa täysin oikeassa, että me tarvitsemme talouteen kasvua. Se on kaikki

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kaikessa. Tällä leikkaamisella se kasvu ei lähde liikkeelle. Valitettavasti joo, kyllä siinä käy niin, että jos julkista kulutusta vähennetään tai veroja korotetaan, niin se vähentää talouden kasvua. Niinhän se menee, mutta kun meidän on pakko nipistää niitä — eikä nipistää vaan leikata julkista kulutusta ja julkisen sektorin kokoa, koska meidän rahat eivät riitä.

Me tarvitaan se kasvu, ja on aivan väärin sanoa, ettei hallituksella olisi kasvutoimia tai emme olisi niitä tehneet tai ettei pk-yrityksille tulisi niitä. [Antti Kurvinen: Tunnin juna!] Me olemme tällä hetkellä reformoimassa muun muassa paikallista sopimista. Me emme tee yhtään veronkiristyksiä yrittämiseen. [Antti Kurvinen: Entä alvi? — Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Me alennamme työllistämisen kynnystä ja työn vastaanottamisen kynnystä. Me teemme lukuisia uudistuksia, jotta yrittäminen tässä maassa kannattaa, koska millään muulla tämä maa ei pärjää kuin yrittämisellä ja työnteolla.

Ja vielä kasvupaketista, joka tehtiin samassa yhteydessä: Tämä verokannustin on massiivinen työkalu, ja jos me saamme niitä teollisia investointeja, [Puhemies koputtaa] niin kyllä silloin saa pk-yrittäjäkin töitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

16.18 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tämä hallituksen puhe oikeudenmukaisuudesta on suuri silmänkääntötempu. Tosiasia on se, että jälleen kerran kaikista varakkaimmat ovat hallituksen erityissuojeluksessa. Jälleen kävi niin, että suurimmat pääomatulon saajat ovat näiden talkoiden ulkopuolella. [Sinuhe Wallinheimo: Ei pidä paikkaansa!]

Arvoisa pääministeri, te puhutte oikeudenmukaisuudesta, mutta samaan aikaan riihessä te esimerkiksi keksitte tämän keskituloisten eläkkeensaajien lisäveron. Tämä voi tuntua monesta eläkkeensaajasta hyvinkin epäreilulta sen vuoksi, että jo 1 900 euron eläkkeellä joudutaan maksamaan lisäveroa ja samaan aikaan ministeritason tuloilla saadaan pari tonnia veronkevennystä. Ministeri Orpo, mielestäni te ette vielä vastannut selkeästi tähän kysymykseen: onko tämä vaihtoehto teidän mielestänne oikeudenmukainen, että eläkkeensaaja saa lisäveroja ja te saatte veronkevennystä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.19 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kahden ylimmän tuloluokan verotusta käytännössä kiristetään, niin kyllä se koskee myöskin tässä aitiiossa olevia. [Välihuutoja vasemmalta] Sitä kiristetään. Se mittaluokka on samaa luokkaa [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] kuin oli se solidaarisuusveron alarajan nosto. Se oli teidän mielestänne silloin väärin, ja nythän me kiristetään euromääräisesti samaa mittaluokkaa. [Välihuutoja vasemmalta] Eli kyllä työn verotuksen näkökulmasta se oikeudenmukaisuus siinä on.

Mutta työn verotus on Suomessa kireää ja progressio on maailmanennätysluokkaa. Emme voi rangaista heitä, jotka tässä maassa yrittävät, kouluttautuvat ja opiskelevat, ja meidän täytyy saada Suomeen osaajia maailmalta. [Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa] Ja kun vielä tosiasia on, että se pienempi osa myöskin maksaa suurimman osan kuluista, [Antti Kurvisen välihuuto — Perussuomalaisten ryhmästä: Miksei sopisi!] niin ilman niitä osaajia meillä eivät riitä tähän hyvinvointiyhteiskuntaan rahat. Tämäkin on fak-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

ta, mikä pitää tässä salissa sanoa ääneen. Suomessa on oikeudenmukainen verojärjestelmä, joka perustuu progressioon. [Puhemies koputtaa] Se on oikeudenmukaisuutta jo itsessään.

2.2. Suullinen kysymys talouden sopeutustoimien oikeudenmukaisuudesta (Inka Hopsu vihr)

Suullinen kysymys SKT 79/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.20 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus on leikannut kehysriihessä satoja miljoonia lapsilta, nuorilta ja opiskelijoilta. Leikkauksia on tehty niin ammatilliseen koulutukseen, maksuttomaan toiseen asteeseen kuin sosiaalihuoltoon, puhumattakaan sosiaaliturvaleikkauksista. Opintorahan indeksikorotukset jäädettiin jo aiemmin, vaikka eläkeläisten vastaavat säilyivät. Nyt opiskelijoiden asema heikkenee entisestään, kun heidät siirretään erillisen asumislisän alle. Nämä leikkaukset voivat esimerkiksi Helsingissä tarkoittaa 130 euron kuukausipudotusta. Opiskelijoiden mielenterveyshaasteet ovat lisääntyneet, ja taloudellinen epävarmuus haastaa hyvinvointia vielä entisestään. Alle 25-vuotiaista työttömänä on 18,5 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Ilmasto- ja luontotoimet loistavat myös poissaolollaan. Kysynkin pääministeri Orpolta: miten hallitus turvaa sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden toteutumisen [Sinuhe Wallinheimo: Vähentämällä velkaa! — Puhemies koputtaa] ajaessaan opiskelijoita velkaantumaan sekä leikkaamalla koulutuksesta ja heidän palveluistaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.22 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun sitä tässä juuri tehdään. Sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta kaikkein oleellisin on se, että me emme päästä meidän hyvinvointiyhteiskuntaa romahtamaan liiallisella velkaantumisella. [Oikealta: Kyllä! — Näin se on!]

Meidän kannattaisi pysähtyä miettimään näitä arvovalintoja. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Me olemme sopeuttaneet taloutta yhdeksällä miljardilla. Me emme leikkaa koulutuksen kovasta ytimeä, vaan peruskoulu saa lisää määrärahoja 200 miljoonaa — iso panostus lapsiin ja nuoriin. Yliopistojen ja korkeakoulujen rahoitukseen ei kosketa. Me käytämme miljardin — siis velkaantuva kansakunta laittaa miljardin — tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin suomalaisille tutkijoille, yliopistoille, korkeakouluille ja yrityksille, jotta he voivat rakentaa meille parempaa tulevaisuutta. Uskon, että nuorten kannalta hyvä peruskoulu ja laadukas koulutusjärjestelmä on kuitenkin se kaiken ydin, ja siitä tämä hallitus pitää huolta. Meillä on selkeät prioriteetit ja selkeä suunnitelma, miten Suomelle luodaan hyvä tulevaisuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

16.23 **Ben Zyskowitz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oikeudenmukaisuus on siitä hyvä käsite, että sitä kaikki kannattavat, mutta eri ihmisillä on kovin erilainen käsitys siitä, mikä on oikeudenmukaista. [Vasemmalta: Se on huomattu!] Minusta ei esimerkiksi ole oikeudenmukaista se, että edellinen punamultahallitus eli yli varojen tulevien veronmaksajien, tulevien sukupolvien, piikkiin. Minusta ei ole oikeudenmukaista myöskään se, että täällä demarit joka päivä moittivat hallitusta talouspolitiikasta mutta eivät pysty esittämään omaa vaihtoehtoaan. Onko se oikeudenmukaista? Ei minusta ainkaan. Minusta ei ole oikeudenmukaista sekään, että demarit teettivät eduskunnan tietopalvelulla laskelman heidän vaihtoehtobudjettinsa työllisyysvaikutuksista ja piilottivat sen Atlantin syvänteeseen. [Välihuutoja]

Nyt oikeudenmukaisuudesta, herra pääministeri: olisiko teistä ollut oikeudenmukaista, että tämä hallitus ei olisi ryhtynyt sopeuttamiseen vaan olisi edellisen hallituksen tapaan [Puhemies koputtaa] jatkanut elämistä tulevien veronmaksajien piikkiin. [Vasemmalta: Korona!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.24 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowitz on ollut pitkään täällä ja on viisas, osaava edustaja. [Ben Zyskowitz: Kiitos!] Tässä on nimenomaan kyse siitä, että on oikeudenmukaista, että me teemme näitä ratkaisuja, joilla me luomme tulevaisuudenuskoa ja pelastetaan suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. On täysin epäoikeudenmukaista, että SDP ei pysty esittämään omaa vaihtoehtoaan. [Oikealta: Tai ei uskalla!] Puheenjohtaja Lindtman, olette sanonut, että te ette halua, että Suomi ajautuu liiallisen alijäämän menettelyyn. Teillä on nyt 9 000 miljoonan tehtävä kesäkuuhun mennessä, jolloin komissio arvioi, joudummeko sinne vai emme. Me haluamme nähdä — se on oikeudenmukaista — sen teidän vaihtoehtonne: miten te estätte omalla ohjelmallanne, joka on vaihtoehto hallituksen ohjelmalle, sen, että Suomi siihen alijäämän menettelyyn joutuu?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.25 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowitz on tässä salissa kunnostautunut siinä, että joka kerta, kun pitäisi puolustaa esimerkiksi hallituksen oikeudenmukaisuutta, hän sanoo, että mutta kun Sanna Marinin syy, edellisen hallituksen syy. Samaan aikaan kun hän tästä velkaantumisesta syyttää edellistä hallitusta, hän unohtaa kertoa, että kokoomus ollessaan oppositiossa hyväksyi yhdeksän kymmenestä otetusta velasta. [Eduskunnasta: Tämä on totta, tämä on täysin totta!] Kokoomus on hyväksynyt lähestulkoon jokaisen euron.

Ja, arvoisa pääministeri, kun otitte työllisyysluvut esiin, niin katsotaan, mikä on tilanne hallituksella, eilen tulleet luvut: Te lupasitte 100 000 uutta työpaikkaa, [Perussuomalaisen ryhmästä: Vaalikauden aikana!] ja mikä on tällä hetkellä tilanne? Miinus 50 000. Matkaa 150 000.

Arvoisa pääministeri, vielä kerran: sanoitteko te todella niin, että tämä teidän solidaarisuusveron muutoksenne, tämä jättiveronkevennys suurituloisten luokkaan, [Puhemies koputtaa] on euromääräisesti sama kuin ne päätökset, jotka te nyt teitte?

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä. [Petteri Orpo: Olisiko työministeri? — Eveliina Heinäluoma: Suora kysymys pääministerille!]

16.26 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Työministeri Satonen voi jatkaa ja käydä työllisyysvaikutuksia läpi. — VM raportissaan tänään nostaa esille sen, että hallituksen toimet parantavat työn vastaanottamista ja työn tarjontaa — molempia — las-kennallisesti. Jo ennen kehysriihtä tehdyt toimet valtiovarainministeriön arvion mukaan tuovat 72 000 työpaikkaa. Ne ovat niitten uusien toimien ansiota.

Nyt me eletään todellakin todella vaikeassa suhdannetilanteessa. Taantuma jatkuu, ja siksi työllisyyskehitys ei yleisesti ole hyvää, mutta VM:n siinä ennusteessa, jota te olette nyt, hyvä niin, opiskelleet, todetaan, että työllisyys lähtee kasvuun ja että hallituksen toimet ovat aivan oikeasuuntaisia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Li Andersson, olkaa hyvä.

16.27 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri unohti nyt vahvistaa tämän edustaja Lindtmanin esittämän tosiasian, että hallituksen veropäätösten seurauksena tosiaan suurituloisten verotus kevenee edelleen nettona yli tuhannella eurolla vuodessa.

Samanaikaisesti hallitus siis leikkaa opiskelijoilta ja nuorilta. Hallitus muun muassa päätti kehysriihessä 12 miljoonan euron säästön vuoksi romuttaa maksutonta toista astetta. Tämä summa on noin puolet siitä, mitä hallitus käytti olutveron alennukseen. Sen lisäksi, että tämä rajausta on mahdoton millään tavalla järkevästi toteuttaa, ja sen lisäksi, että se uhkaa uudelleen asettaa taloudellisia esteitä nuorille opiskella, pahinta tässä minun mielestäni on se viesti, minkä tämä antaa suomalaisille nuorille tämän hallituksen arvovalinnoista. Se viesti on, että tälle hallitukselle tärkeämpää on huipputuloisten veroalennukset ja kaljaveron alennus [Puhemies: Kysymys?] kuin toisen asteen opiskelijoiden koulutuksen maksuttomuus. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa pääministeri, eikö koulutuksen maksuttomuus ole sitä koulutuksen kovaa ydintä, mistä te aikaisemmin puhuitte?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.29 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin pääministeri tässä edellisessä puheenvuorossa myös totesi, hallitus panostaa perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen, 200 miljoonaa euroa lisää tällä hallituskaudella. [Li Andersson: Siitä ei ole nyt kysymys!] Me pidetään kiinni maksuttomasta toisesta asteesta, kunnes nuori on täyttänyt 19 vuotta. [Krista Kiuru: No ei se silloin mikään maksuton toinen aste ole!] Elikkä suurin osa siitä toisesta asteesta tulee edelleen olemaan maksutonta. Tämä lähtee nyt valmisteluun, ja me tulemme tarkastelemaan tätä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Keneltäkään ei olla viemässä tietokonetta, ja keneltäkään ei olla viemässä oppimateriaaleja. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Edustaja Andersson, ymmärrän hyvin, että olette entisenä opetusministerinä myös harmissanne tästä. Minäkin... [Li Andersson: Erittäin!] — Joo, ymmärrän sen. — Meillä on iso kokonaisuus, jossa olemme yrittäneet löytää tasapainoisen ratkaisun. Tämä lähtee valmisteluun, [Puhemies koputtaa] ja tässä nyt ei kannata viestittää sillä tavalla, [Puhemies

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

koputtaa] että opiskelijat ja oppilaat kokisivat, että heiltä viedään matto alta. [Puhemies koputtaa] Näin ei tulla tekemään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

16.30 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan jatkaa tästä oikeudenmukaisuuden käsitteestä, mikä oppositiota paljon tässä salissa puhuttaa:

Sekin on oikeudenmukaista, että me ei jätetä tätä maata konkurssikypsänä suomalaisille nuorille, jotka tulevaisuudessa tulevat tämän hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamaan. [Juho Eerola: Nuoriso puhuu!] Sen takia näitä toimia on välttämätöntä tehdä. On oikeudenmukaista turvata suomalaisille nuorille, suomalaisille lapsille ja vielä syntymättömille suomalaisille se hyvinvointivaltio, josta jokainen meistä on saanut elämänsä aikana nauttia. [Juho Eerola: Nuorison ääni!]

Oikeudenmukaista olisi kritisoidessaan hallituksen vaihtoehtoa, arvoisa puhemies, esittää oma vaihtoehto. Teillä ei ole tarjota sitä. Kuten täällä on kuultu edustaja Zyskowieczin suulla, sosiaalidemokraatit ovat oman työllisyyspolitiikan vaihtoehtonsa salanneet. [Antti Kurvinen: Keskustalla on julkinen!] Te lupasitte julkistaa ne. Te ette ole julkistaneet niitä. Missä ne ovat? Onko ne piilotettu Hakaniemen-konttorin syvimpään holviin? Missä ne ovat? Missä ovat ne vaihtoehdot oppositiolta? Jos haluaa kritisoida, uskottavuus lisääntyisi kummasti, mikäli esittäisi oman vaihtoehdon.

Arvoisa pääministeri, onko oikeudenmukaista, että oppositio ei esitä omaa vaihtoehtoaan? [Naurua — Pia Viitanen: Oletteko tutustuneet vaihtoehtoihin?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.31 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Olette aivan oikeassa. Siellä on ensimmäiselläkin kaudella hyviä edustajia, jotka näkevät kokonaisuuden. [Naurua] — Hyvät edustajat, minusta demokratialle ja tälle keskustelulle olisi hyväksi, että tämän yksittäisen tökkimisen lisäksi — kun te nostatte jokaisen säästön yksi kerrallaan tikun nokkaan ja arvostelette sitä — te kuvaisitte jollakin tavalla sen kokonaisuuden, mitä te olette tarjoamassa suomalaisille [Pia Viitanen: Oletteko lukeneet vaihtoehtomme?] ja miten te ratkaisisitte sen ongelman, että Suomi velkaantuu hurjaa vauhtia. Minusta tämä sali ansaitsee sen. Se ansaitsee parempaa keskustelua kuin tämä tökkiminen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä. [Ben Zyskowiec: Seuraava tökkijä! — Naurua]

16.32 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme hyväksy sitä, että hallitus vierittää koko talouden tasapainotuksen pienituloisten ihmisten harteille. [Sanna Antikainen: Se ei ole tehnyt niin, tuo on törkeä väite!] Tässä me olemme peränneet pääministeriltä vastausta siihen, että jos te olette vaalikauden alussa keventäneet teidän tulotasollanne 2 000 euroa verotusta vuodessa [Oikealta: Töks töks!] ja nyt jos te kehysriihessä nipistätte siitä 300 euroa, niin millä tavalla te voitte kertoa, että nyt hyvätuloiset ovat mukana näissä talkoissa. Tähän me toivomme nyt teiltä suoraa ja rehellistä vastausta.

Toinen kysymys liittyen eläkkeisiin: On hyvä, että pienimmät eläkkeet on jätetty rauhaan. Kuitenkin asiakasmaksuja on korotettu ja lääkkeitä on leikattu. Jos 1 850 euron

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

eläkkeistä verotusta aletaan kiristää kohti 5 000:ta euroa, minkä takia 5 000 eurosta ylöspäin ei enää kiristetä eläkkeiden verotusta? [Annika Saarikko: Hyvä kysymys!] Minkä takia isoimmat eläkkeet ovat teidän erityissuojeluksessanne? [Puhemies koputtaa] Mihin perustuu tämä keskituloisten eläkeläisten verotuksen kiristäminen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.33 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin valtiovarainministeriön arvioiden mukaan uusimman ennusteen perusteella, kun siihen liitetään hallitusohjelman toimet kaikkineen ja kehysriihessä tehdyt toimet, me nimenomaan pääsemme tavoitteeseen velkasuhteen vakauttamisesta, ja tämä kannattaa ymmärtää — yli yhdeksän miljardia euroa. Aivan kuten täällä on todettu, vaikka me ymmärrämme opposition tavoitteen jokaisen yksittäisen säästötoimen ja jokaisen veroratkaisun kritisoimisesta, niin me huolehdimme täällä kokonaisuudesta, ja mikäli te ette kykene tarjoamaan vastaavaa vaihtoehtoa, tämä ei ole kaikkineen aivan uskottavaa.

Mitä tulee sitten tähän eläkkeiden verotuksen kiristykseen siellä 50 prosentin ylemmällä puolella, niin on hyvä ymmärtää, että siellä rajan tuntumassa korotus kuukaudessa on 60 senttiä. Puhutaan erittäin alhaisista summista. Ja sieltä se nousee. Se, minkä takia eläketulovähennyksen kautta tehtävä kiristys päättyy johonkin kohtaan, [Puhemies koputtaa] liittyy siihen, että meillä löytyy sieltä ylemmiltä tulotasoilta jo ylimääräinen vero. [Puhemies koputtaa] Lisäksi tämä kahteen ylimpään tuloluokkaan kuuluva indeksitarkistusten tekemättä jättäminen kohdistuu myös korkeimpiin eläkkeisiin. [Sanna Antikainen: Ymmärsittekö nyt?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.35 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, te olette tänään sanonut täällä, että hallitus panostaa osaamiseen, mutta te leikkaatte koulutuksesta. Te olette tänään sanonut täällä, etteivät leikkaukset kasaudu kohtuuttomasti, mutta te leikkaatte kaikkein eniten esimerkiksi yksinhuoltajilta tai nuorilta. Te sanoitte, että Suomi tarvitsee osaajia maailmalta, mutta te vaikeutatte työhön johtavaa maahanmuuttoa. Te sanoitte, että on pakko leikata lapsilta ja nuorilta, mutta samaan aikaan kevennätte ministereiden verotusta. Ja te sanoitte, ettei ole vaihtoehtoja — kyllä on. Niitä on esitetty. [Oikealta: No nyt se vihreiden vaihtoehto!] Ja vielä aivan viimeisenä: Te lupasitte lopettaa velkaantumisen, te lupasitte kääntää velkalaivan, mutta miten kävikään? Te otatte historiallisen paljon velkaa. Kysynkin arvon pääministeriltä: miten suomalaisten pitäisi luottaa tämän hallituksen toimintakykyyn, kun teot ja puheet eivät vastaa lainkaan toisiaan? [Ben Zyskowitz: Ja sitten se vihreiden vaihtoehto!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.36 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten valtiovarainministerikin tässä totesi, velkasuhde tahtuu näillä päätöksillä. Ja kun te tässä nyt erityisesti moititte, niin kyllä se nyt vain niin on, että tämä velkaantuminen lähti totaalisesti käsistä viime hallituksen aikana. [Välihuutoja] Te ette tätä totuutta halua kuulla, mutta

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kun se on fakta. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Te jouduitte käyttämään viime hallituksen aikana, kyllä, paljon rahaa koronan takia ja Ukrainan sotaan, [Krista Kiuru: Niin tekin! — Antti Kurvinen: Te hyväksyitte kaiken! — Välihuutoja] mutta te jätitte kaikki uudistukset tekemättä, ja ongelmat ratkaistiin aina lisärahalla. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Teillä edellisellä hallituksella kesti vastaava riihi toista viikkoa. Te jaoitte rahaa.

Me tehtiin nämä ratkaisut, joissa me jouduttiin sopeuttamaan kolmella miljardilla. Se on oikeudenmukaista tulevien sukupolvien kannalta, että koulutukseen laitetaan kokonaisuudessaan Suomessa lisää rahaa — kyllä, leikataan ammatillisesta koulutuksesta, useammista tutkinnoista, mutta tutkimukseen ja tuotekehitykseen, yliopistoille, korkeakouluille ja perusopetukseen. Eikö niille voisi antaa arvon?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

16.37 Johan Kvarnström sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Monissa lukioissa järjestettiin tänään ulosmarsseja, ja hyvästä syystä. Aiotte poistaa opiskelijoita oppimateriaalien maksuttomuuden 18 ikävuoden jälkeen. Tämä säästää siis 12 miljoonaa euroa vuodessa, mutta jos opiskelijan toisen asteen koulutie katkeaa, niin sekin maksaa yhteiskunnalle. Lisäksi tämä muutos aiheuttaa epävarmuutta ja byrokratiaa. Kuten edustaja Li Andersson hyvin toi esiin, tämä säästösumma ei ole edes puolet siitä, mitä valtio menettää, kun alennatte kaljaveroa. Tämä on murto-osa siitä summasta, jonka laitatte yksityiseen terveysbisnekseen. Tämä on paljon vähemmän kuin mitä suurituloisten veronkevennys edelleen maksaa valtiolle. [Li Andersson: Arvovalintoja!] Silti mielestänne on siis pakko leikata 12 miljoonaa euroa toisen asteen opiskelijoilta. Millainen arvovalinta tämä on?

Undervisningsminister Henriksson, är avgiftsfri utbildning på andra stadiet verkligen mindre viktig än sänkt ölskatt och sänkt skatt för höginkomsttagare? Är nedskärningen verkligen oundviklig eller handlar det om prioriteringar? Måste studentexamen börja kosta igen? — Kiitos, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

16.38 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag tror att alla i den här salen vet att Finland är väldigt skuldsatt. Och det regeringen nu gör är att vi söker lösningar för att vända den här trenden. Vi måste ta den här situationen på allvar.

Regeringen har ett helhetspaket. I det paketet har det varit viktigt att vi kan fortsätta satsa på den grundläggande utbildningen, på småbarnspedagogiken, och där satsar vi 200 miljoner till. Det här är otroligt viktigt.

Arvoisa puhemies! Me panostetaan siis perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen. Meidän on käännettävä tämä velkalaiva. Se on meidän yhteinen tehtävä, ja se on vastuullista politiikkaa tulevia sukupolvia kohtaan.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Det är alldeles klart att det gör ont att göra nedskärningar. Ingen ska tro att det här är lätt.

Tässäkin asiassa, kun puhutaan maksuttomasta toisesta asteesta, kyllä, meillä on edelleen maksuton toinen aste siihen vuoteen asti, kun opiskelija täyttää 19 vuotta. Tämä on uudistus, jonka me teimme edellisellä hallituskaudella, ja me yritämme nyt tehdä tätä valmistelua niin hyvin kuin mahdollista opetus- ja kulttuuriministeriössä, [Puhemies koputtaa] niin että voidaan taata, että jokainen, joka käy ammattikoulun ja lukion, [Puhemies koputtaa] voi päättää opintonsa erittäin hyvällä tavalla. [Puhemies: Kiitoksia!] Me tullaan palamaan tähän asiaan, millä tavalla tämä tehdään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys opiskelijan tukien tuloajoista (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 80/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.39 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Opiskelijan toimeentuloa vähennetään, ja vuokrat eivät pienene. Kuitenkin hallitus haluaa pitää opiskelijoiden katon siitä, kuinka paljon he saavat tienata ilman että he menettävät tukiaan. En voi ymmärtää, mitä järkeä tässä on. Pidätkö opiskelijoita niin tyhminä, etteivät ne tiedä, koska ne menevät töihin ja kuinka paljon ne saavat tehdä töitä? Tässä ei ole mitään järkeä. Antakaa niiden käydä töissä silloin, kun ne haluavat. Eikö se ole parempi, että ne ovat viikonloppuna töissä kuin ryyppäämässä ravintolassa? [Perussuomalaisten ryhmästä: On muitakin vaihtoehtoja!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.40 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Meidän opintotuesta vastaava ministeri ei ole tänään kyselytunnilla paikalla, [Aki Lindén: Entä ryyppäämisestä vastaava?] mutta voin yrittää vastata hänen puolestaan. Opiskelijoiden tuloajoja opintotuessa on korotettu pysyvästi, eli sellainen päätös on jo tehty. Toki yleisenä periaatteena — edustaja Harkimo on täysin oikeassa siinä — tämän hallituksen politiikka perustuu työn linjalle, eli pyrimme luomaan kannusteita siihen, että kannattaa aina vastaanottaa työtä ja että meillä on myöskin sellainen sosiaaliturvajärjestelmä, joka kannustaa ja luo kannusteita aina kaiken työn vastaanottamiseen.

Opiskelijoita koskien hallitus on päättänyt riihessä opiskelijoiden asumislisän uudistamisesta niin, että opiskelijat siirretään, kuten on ollut muutama vuosi sitten aikaisempi käytäntö, opintotuen tukijärjestelmän piiriin eli asumislisäjärjestelmälle. Ja tämä on myös osa hallituksen säästöpakettia. Tätä valmistelua tehdään ministeri Bergqvistin johdolla, ja siinä samassa yhteydessä on käynnissä myöskin opintotuen laajempi uudistaminen, jossa voidaan myös esimerkiksi näitä työn kannusteita käydä läpi ja ylipäätään joustavoittaa opin-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

totukijärjestelmää. [Puhemies koputtaa] Sen lisäksi myöskin lainan valtiontakausta tullaan korottamaan, [Puhemies koputtaa] jotta opiskelijat eivät suinkaan jää tässä pulaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.41 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on aika paljon puhuttu työllisyydestä ja työpaikoista. Juuri eilen tuli tilastotietoa, jossa oli viimeiset työllisyys- ja työttömyystilastot, ja työttömiä työnhakijoita on melkein 290 000. Se on yli 30 000 enempi kuin vuosi sitten. Täällä on myös pitkäaikaistyöttömien määrä kasvanut, ja nuorisotyöttömyys on kasvanut. Hallituksen politiikan pitäisi olla työllistymisen politiikkaa, mutta, arvoisa pääministeri, teidän politiikkanne on johtanut koko ajan työttömyyden kasvamiseen. Kuinka oikeudenmukaista politiikkaa tämä on?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.42 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin, kuten kysyjäkin hyvin tietää, hallituksen keskeiset uudistukset eivät juurikaan ole vielä edes voimassa. Osa työttömyysturvauudistusta on voimassa, mutta pääosin ne tulevat voimaan ensi syksynä, jolloin ne vaikutukset alkavat. Kuten pääministeri täällä jo sanoi, on laskettu, että kun nämä kaikki uudistukset ovat voimassa, puhutaan noin 70 000:n vaikutuksesta. Eli kyllä ne tulevat sieltä. Toki siihen vaikuttaa talouden yleinen suhdanne, tietenkin vaikuttaa.

Tässä yhteydessä on kyllä pakko sanoa, että suurin huolihan meillä on nyt se, että meillä avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt, niin että omalla vahtivuorollanne te nukuitte kyllä todella onnen ohitse. Nimittäin jos te olisitte tehneet nämä uudistukset, mitä me nyt tehdään tällä vaalikaudella, [Välihuutoja vasemmalta] meidän työllisyystilanne olisi tällä hetkellä aivan eri luokkaa, koska silloin oli paljon enemmän avoimia työpaikkoja, jotka olisivat nopeammin täyttyneet näillä uudistuksilla, mitä nyt toteutetaan. [Timo Harakka: Te peritte kaikkien aikojen korkeimman työllisyysasteen! — Oikealta: Velaksi! — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen kysymys tähän aihepiiriin liittyen, edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

16.44 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä keskustelussa paikoin on käytetty totuutta aika säästeliäästi. [Oikealta: Kyllä!] Hallituksen toimesta on ilmoitettu, että näillä toimenpiteillä, jotka hallitus on siis päättänyt ja jotka ovat todistetusti erittäin epäoikeudenmukaisia, tämä velkaantuminen saadaan hallintaan. Valtiovarainministeriö tänään totesi, että velkasuhde jatkaa kasvuaan — velkasuhde jatkaa kasvuaan — vaikka toista luvattiin ennen vaaleja.

Täällä puhuttiin paljon työllisyydestä, ja hallituksen piiristä on jopa todettu, että tälle vuodelle hallituksen toimenpiteillä tulee 60 000 työpaikkaa. [Mauri Peltokangas: ”Vaalikaudessa” oli se lupaus! — Oikealta: 70 000!] Nyt olemme jo huhtikuun loppupuolella, eikä niitä näy eikä kuulu. Niin kuin edustaja Lindtman täällä totesi, hallituksen saldo on miinus 50 000 työpaikkaa.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Sitten kaiken kukkuraksi pääministeri totesi, että tämä teidän räätälöimänne ministerien tuloluokkaan tuleva veroale nyt jotenkin poistuisi sillä korotuksella, jonka te teette. Eihän tämäkään pidä paikkaansa.

Voitteko te nyt vielä kerran vastata, pääministeri, onko tämä yhtälö teidän mielestänne todella oikeudenmukainen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.45 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten jo aiemmin totesin, niin todella tällä paketilla valtiovarainministeriön ennusteiden mukaan me pääsemme tavoitteeseen, joka on velkasuhteen vakauttaminen. [Petri Huru: Ymmärsikö edustaja?] Näissä ennusteissa, joita valtiovarainministeriö on tänään tuottanut, ei ole mukana kaikkia toimia. [Antti Kurvinen: Työllisyys laskee!] Niistä puuttuu osa hallitusohjelman toimista, niistä puuttuu osa työllisyystoimista, ja niistä puuttuu osa kasvutoimista. Samaan aikaan on hyvä ymmärtää, että talouden yleinen tilanne eli suhdanne, johon te juuri viittasitte jälleen työttömyyden kasvun yhteydessä, vaikuttaa tietenkin myös meidän ennusteisiin ja meidän lukuihin, mutta mikäli tämänhetkisessä tilanteessa mennään, me pääsemme siihen tavoitteeseen.

Kun velasta ja velkasuhteesta ja velan kasvusta on ollut puhetta, niin valtiovarainministeriö laski myös sellaisen käyrän ja skenaarion, jossa vaihtoehtona olisi, että mitään ei olisi tehty, [Vasemmalta: Kuka niin esitti?] ja tiedättekö mitä, edustaja Räsänen? 2020-luvun lopussa, mikäli ei olisi tämä hallitus tekemässä näitä toimia ja toivottavasti vielä seuraava jatkamassa siitä, [Puhemies koputtaa] se velka olisi yli kymmenen prosenttiyksikköä korkeampi kuin se on tällöin. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys talouden sopeutustoimien vaikutuksesta pienyrittäjiin (Antti Kurvinen kesk)

Suullinen kysymys SKT 81/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.46 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Keskusta esittelee kyllä avoimesti oman vaihtoehdon. Tulemme esittämään 7. päivä toukokuuta reilun kasvun vaihtoehdon, joka on paljon parempi tälle pettymyksiä täynnä olevalle hallituksen kehyspäättökselle.

Arvoisa puhemies! Ennen eduskuntavaaleja kokoomuspuolue lupasi kaikenkattavan terveysveron epäterveellisille tuotteille. Sitten vaalien jälkeen kokoomuksen johtava talousasiantuntija, edustaja Timo Heinonen ilmoitti, että se oli sellaista juhlapuhetta. Kehysriihen jälkeen olemme nähneet, että muukin kokoomuksen veropolitiikka on enemmän sellaista juhlapuhetta. Lupasitte ennen vaaleja, pääministeri Orpo, että kokoomus pitää yrittäjistä huolta, mutta nyt kun luimme kehysriihen päätöksiä, meille selvisi, että te korotatte

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Suomessa arvonlisäveroa ennätyslukemiin. Suomi-neidosta on tulossa Pohjolan alv-kuningatar. Samaan aikaan te leikkaatte kotitalousvähennystä, vaikka ennen vaaleja lupasitte, että kotitalousvähennystä kehitetään ja parannetaan, ja tämä kokonaisuus tulee syömään pienyrittäjiltä, palveluyrittäjiltä, yksinyrittäjiltä ja naisyrittäjiltä liiketoimintamahdollisuuksia ja tulee lisäämään harmaata taloutta. [Puhemies koputtaa] Kysynkin pääministeriltä: miksi hallituksenne politiikka on näin vihamielistä pienyrittäjiä kohtaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.48 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos yrittäjien kanssa keskustelee, niin ei sieltä kyllä tällä hetkellä huonoa palautetta tule. [Antti Kurvinen: Oletteko sulkenut sähköpostin?] Yrittäjät ovat erittäin tyytyväisiä siihen, että vihdoin Suomessa on hallitus, joka aidosti yrittää pienyrittäjien ja pk-yrittäjien asemaa... Me emme ole korottaneet emme työhön, emme yrittämiseen, emme investointeihin koskevia veroja. [Annika Saarikko: Ei viime hallitukseen!] Kyllä, lisätuloja piti jostain saada, ja siksi valitsimme yleisen arvonlisäverokannan korottamisen, koska se leviää kaikkein laajimmin yhteiskuntaan. Emme esimerkiksi korottaneet ruuan arvonlisäveroa. Sitäkö te olisitte toivonut? Meillä kaikessa linjana on työn linja ja yrittämisen linja, koska vain työllä ja yrittämisellä Suomi pärjää.

Nyt me edistämme paikallista sopimista, joka sekin on jäänyt aikaisemmin vaiheeseen. Se on erittäin tärkeä kädenojennus suomalaisille pienyrittäjille ja pk-yrityksille ja niitten kasvulle. Uskon, että tämä hallitus ja sen tekemä politiikka on historiallisen yrittäjämysteistä, ja ennen kuin alatte heitä moittimaan, niin Suomi tarvitsee sitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen liittyen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.49 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta haluaa siis haastaa hallitusta talouskasvun isosta, tärkeästä teemasta. Nyt kysyn valtiovarainministeriltä jotakin, jota ehkä pidätte hieman kiusallisena. Aloitan kolmella lyhyellä sitaattilla.

Valtiovarainministeriön ylijohtaja Mikko Spolander antoi muutama viikko sitten haastattelun, jossa totesi, että työperäisen maahanmuuton kautta on mahdollista löytää kestäviä ratkaisuja Suomen julkisen taloudenpidon ongelmiin. Tähän oman puolueenne eduskuntaryhmän puheenjohtaja Jani Mäkelä vastasi X-palvelussa: ”Ei helpota, että virkamiehillä on tällaisia näkemyksiä, jotka eivät vie asioita eteenpäin vaan ovat haitaksi. Paikka asenteen korjaamiselle, saa suorittaa.”

Ja tänään, arvoisa valtiovarainministeri, kun teidän oma ministeriönne julkaisi näkemyksen taloudesta virkamiesten johdolla, kirjallisessakin tiedotteessa todetaan, että työllisyyskehitykseen, siihen vähäiseen työllisyyskehitykseen, on vaikuttanut maahanmuuton selvä kasvu.

Te johdatte tuota ministeriötä, jolla on mielipide, että Suomen talouskasvun este on se, että meitä on täällä liian vähän ja yrityksillä on työvoimapula. [Puhemies koputtaa] Milloin te korjaatte asenteenne työperäistä maahanmuuttoa kohtaan, vai saako suorittaa?

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.50 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luonnollisestikaan itse aihe ei minun salkkuuni kuulu, mutta vastaan oikein mielelläni. — Ylijohtaja Spolanderhan myös haastattelussa sanoi, että tämä hänen esittämänsä arvio pitää juuri silloin paikkansa, mikäli maahan saapuvat maahanmuuttajat palkkansa ja koulutuksensa ja työllisyytensä osalta nousevat sille tasolle, että tämä todella on julkisen talouden kannalta hyödyllistä. [Välihuutoja]

Mitä tulee sitten yleisesti työperäisten maahanmuuttajien määrään, niin ehkä vihreiden ja keskustan kannattaisi keskenään päivittää, kumpi nyt on totta: se, että me vaikeutamme tänne tulemista töihin, vai se, että me emme vaikeuta, sillä nythän me olemme ennätystasolla siinä, minkä verran Suomeen tulee työperäisiä maahanmuuttajia. [Timo Harakka: Kiitos edellisen hallituksen!]

Mikäli meillä olisi tarjolla oikein kansainvälisiä huippuosaajia, yrityksiä ja koulutettua väestöä, niin luulen, että kaikki muutkin maat näistä kilpailevat. Samaan aikaan me pyrimme tekemään talouspolitiikassa juuri sellaisia toimia, että tämä olisi houkutteleva työnteolle, tämä olisi houkutteleva vaurastumiselle ja yrittämiselle, ja tämä koskee ihan kaikkia kansallisuuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

16.52 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin vain tulkita, mitä hallitus pyrkii tekemään, ja minusta hallitus pyrkii rajoittamaan maahanmuuttoa. Siitä on tulossa esimerkiksi tänään useita hallituksen esityksiä lähetekeskusteluun. [Petri Huru: Oletteko keskustan linjoilla?] Hallitus pyrkii luomaan myös sellaista ilmapiiriä, joka on hyvin kriittinen ja maahanmuuttovastainen, kun tosiasia on se, että Suomi tarvitsee maahanmuuttoa, ja siitä viimeksi tänään valtiovarainministeriö muistutti. Kysyisinkin hallitukselta: mikä on hallituksen tavoite työperäisen maahanmuuton määräksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.52 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten valtiovarainministeri sanoi, meille on tosiaan tullut ennätysmäinen määrä työperäisiä maahanmuuttajia, myöskin opiskelijaperäisiä maahanmuuttajia, ja heidän perheenjäseniään on tullut huomattava määrä, eli Suomea kohtaan on kiinnostusta.

On tietysti itsestään selvää, että sillä väestön ikärakenteella, joka Suomessa on, me tarvitaan työperäistä maahanmuuttoa. Esimerkiksi tällä viikolla olin juuri Helsingin yliopistossa käymässä keskustelua tästä aiheesta.

Se, mihin me sitten ennen kaikkea tarvitaan työperäisiä maahanmuuttajia, on niille aloille, joilla meillä on selkeätä työvoimapulaa, kuten esimerkiksi sote-alalla ja myöskin tietyillä palvelualoilla. Totta kai, kuten edustaja Lyly täällä sanoi, kun meillä on lähes 300 000 työtöntä Suomessa jo olevaa henkilöä, me pyrimme myös heitä työllistämään ensisijaisesti. Mutta me tarvitsemme siihen työvoimapulaan. Sitten me tarvitsemme niitä huippuosaajia. Kun meillä on sellaisia toimialoja — vaikka ict-alaa tai muuta — joissa Suomi on maailman kärkeä, niin sinne tietenkin tarvitaan niitä osaajia, ja niitä me varmasti haluamme tänne ottaa.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys verohyvityksestä vihreän siirtymän investoinneissa (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 82/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Ollikainen, varsågod.

Keskustelu

16.54 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Dags för lite framtidstro. Under rambudgetförhandlingarna tog regeringen ett viktigt beslut om en temporär skattegottgörelse som främjar etableringar inom den gröna omställningen. Det finns i dag lovande projekt inom väteindustrin i Ingå, Borgå, Karleby, Kristinestad och kring batteriindustrin till exempel i Varsaregionen. Det är via liknande investeringar som vi får Finlands ekonomi igång.

Arvoisa puhemies! Kestävä tulevaisuus edellyttää selkeää politiikkaa, joka kannustaa ekologisesti kestäviin investointeihin. Hallitus päätti kehysriihessä ottaa käyttöön määräaikaisten verohyvityksen, mikä tulee vauhdittamaan kestäviä investointeja. Näin saamme vauhtia suuriin teollisiin investointeihin ja mahdollistamme sen, että puhtaan siirtymän ekosysteemejä rakentuu Suomeen. Lupaavia projekteja on jo käynnissä ympäri Suomen.

Kysynkin, arvoisa pääministeri Orpo: miten uskotte hallituksen kehysriihessä tekemien päätösten vaikuttavan Suomeen tehtäviin investointeihin?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.55 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, kehysriihessä hallitus laati myös hyvin merkittävän kasvupaketin, joka sekin tukee julkisen talouden kestävyyttä eikä heikennä sitä, ja tämä edustajan kuvaama verohyvitysmalli on yksi näistä isoista toimista. Eli sillä pyritään nimenomaan edistämään tällaisia suurteollisia investointeja Suomeen, jotka tavoittelevat puhdasta siirtymää ja nettonollataloutta — puhutaan esimerkiksi akku- ja vetyhankkeista tai fossiilivapaasta teräksestä, ja tällaisia hankkeita, kuten tiedämme, on jo merkittävästi käynnistynyt.

Tämä verohyvitys voisi olla enimmillään 20 prosenttia investoinnin määrästä, enimmillään 150 miljoonaa per hanke, ja näiden investointien pitäisi olla päätettyinä tavalla tai toisella ensi vuoden loppuun mennessä, ja sitten tätä yhteisöverosta tehtävää hyvitystä voitaisiin hakea aikaisintaan vuodesta 28. Tämä kohdistuu nimenomaan kannattavaan liiketoimintaan, ja on juuri sellaista, mitä Suomi tarvitsee esimerkiksi tässä puristuksessa, [Puhemies koputtaa] kun Euroopan suurvallat keskenään kilpailevat valtiontuilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

16.56 **Vesa Kallio kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tuli esille yrittäjien suhtautuminen näihin päätöksiin, ja tuossa yksinyrittäjiltä kysyin niistä näkemyksiä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Mitä vähemmän kuluttajilla on rahaa käytettävissä, sitä enemmän he säästävät kulutuksestaan. [Antti Kurvinen: Näin se on!] Erityisesti tämä iskee palvelualan yrityksiin ja erityisen erityisesti yksinyrittäjiin, joita Suomessa yli 200 000. [Antti Kurvinen: Ja naisyrittäjiin!]

Arvonlisäveron korotus on keino lisätä valtion tuloja, mutta se vaikuttaa myös kulutukseen. Fiksu kuluttaja toki harkitsee kulutustaan, mutta samalla se iskee erityisesti näihin pieniin palvelualan yrittäjiin. Erityisesti se iskee naisvaltaisiin pieniin palveluyrityksiin. Hallituksen päätös arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistamisesta kiristää mikroyritysten verorasitusta entisestään. Samojen yritysten kohdalle osuvat myös hallituksen tekemät kotitalousvähennyksen heikennykset.

Arvoisa puhemies! Onko hallitukselta tulossa toimenpiteitä pienyrittäjien ja erityisesti yksinyrittäjien asemaa heikentävien päätösten lieventämiseksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.57 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Veronkorotukset ovat hyvin ikäviä. Ja mikäli me emme olisi tässä tilanteessa, että meidän piti uusia sopeutustoimia kolme miljardia löytää, niin me emme olisi korottaneet veroja, emme yhden ainuttakaan veroa. Mutta me olemme siinä tilanteessa, että tähän piti lähteä, ja koska ainakaan työn ja yrittämisen verotusta me emme merkittävästi halunneet kiristää ja kun katsomme eri verolajien fiskaalisia tuottoja, niin kyllä, se katse siirtyy silloin arvonlisäveroon. Ymmärrän, että tätä kritisoidaan. Kyllä, sillä on haitallisia vaikutuksia niin yksinyrittäjiin ja yrityksiin muutenkin kuin myös kuluttajiin. Se nostaa tuotteiden ja palveluiden hintaa.

Tässäkin yhteydessä pyytäisin taas katsomaan sitä kokonais kuvaa. Onko teillä muita ratkaisuja? Olisitteko te mieluummin korottaneet työn ja yrittämisen verotusta? Se ei ole tämän hallituksen periaatteiden mukaista. Yleisen arvonlisäverokannan korotus on monien ekonomistien mukaan nimenomaan se pienin paha silloin, kun tähän veropolitiikkaan joudutaan tekemään korottavia ratkaisuja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen, edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.58 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt täytyy oikoa pääministeriä, kun hän sanoi, että yrittäjät tukevat tätä päätöstä alvin korottamisesta. Eivät tue. 16. päivä huhtikuuta tuli kriittinen kannanotto siitä, ja he arvostelivat juuri näitä vaikutuksia, mitä edustaja Kalliokin kuvasi, naisyrittäjiin, yksinyrittäjiin ja palveluyrittäjiin. Lisäksi ei saa unohtaa, että te olette myös kiristämässä liikunnan, kulttuurin ja majoituksen arvonlisäverotusta. Suomesta tulee todellinen kulutusverohelvetti näillä teidän päätöksillänne.

Nyt sitten, puhemies, kun valtiovarainministeri Purra peräsi teidän näivettävän talouspolitiikkanne vaihtoehtojen perään, minulla on teille veroidea, arvoisa valtiovarainministeri Purra: [Perussuomalaisten ryhmästä: No niin!] Miksi ette toteuta perussuomalaisten vaalilupauksia siitä, että ammattiyhdistysliikkeen, suursäätiöiden ja liittojen ja yhdistysten suuret pääomatulot menisivät verolle? [Mauri Peltokangas: Käykö demareille?] Keskusta laittaisi pienen veron yli 50 000 euroa oleville yleishyödyllisten yhteisöjen, suursäätiöiden ja liittojen, pääomatuloille. Kysynkin nyt, valtiovarainministeri Purra: miksi te ette aseta

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tätä pientä lähdeveroa yleishyödyllisten yhteisöjen suurtuloille? Johtuuko tämä esimerkiksi RKP:n painostuksesta? [Puhemies koputtaa] Onko Henriksson estänyt teitä täyttämästä perussuomalaisten vaalilupauksen? [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

17.00 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan kaikki, mitä täältä hallituksesta ulos tulee, oli se sitten hallitusohjelma tai kehysriihen päätöksiä, ovat tietenkin kompromisseja, koska me koalitionhallitus olemme. [Antti Kurvinen: Te rikotte lupauksenne! — Petri Huru: Ettekö te rikkoneet?] Aivan kuten muistaakseni viime kaudellakin hallitus teki erilaisia kompromisseja.

Niin paljon kuin edustamani puolue onkin veropolitiikassa tätä esittämääne veroa kannattanut ja kannattaa yhä edelleen, valitettavasti sen tuotto ei ole hirvittävän suuri verrattuna esimerkiksi tähän arvonlisäveron yleisen kannan korotukseen, [Antti Kurvinen: Se on merkittävä osa!] joten tuolla ei vielä hirvittävän pitkälle päästä tässä yli yhdeksän miljardin sopeutustarpeessa. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys talouden sopeutustoimien vaikutuksesta työllisyyteen (Minja Koskela vas)

Suullinen kysymys SKT 83/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys, edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.00 **Minja Koskela vas:** Arvoisa puhemies! Kun pääministeri Orpo ja valtiovarainministeri Purra ovat edellyttäneet täällä puhetta isosta kuvasta, niin puhutaan isosta kuvasta:

Tänään valtiovarainministeriö arvioi hallituksen sopeutustoimien heikentävän bkt:n kasvua puolella prosenttiyksiköllä vuodessa. Sopeutukset vähentävät kysyntää, nostavat hintoja ja heikentävät talouskasvua, eli oikeistohallitus on toistamassa eurokriisin virheitä, kun se ylimitoitetuilla leikkauksilla upottaa Suomen vielä syvempään taantumaa. Hallitus on päästänyt rakennusalan vapaapudotukseen, ja teidän työn linjanne onkin itse asiassa konkurssiaallon ja suurtyöttömyyden linja. Tämän politiikan kärsijöitä eli työttömiä rangaistaan uusilla leikkauksilla, jotka vievät jopa satoja euroja kuukaudessa.

Ministeri Purra, onko juuri nyt oikea aika korottaa arvonlisäveroa, mikä ajaa pienet yritykset ahtaalle, syö kansalaisten ostovoimaa ja pahentaa konkurssiaaltoa? Ymmärrätekö te, että jos Suomi upotetaan vielä syvemmälle, [Puhemies koputtaa] niin velkaantuminen ei lopu, vaan se jatkuu ja se kiihtyy?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

17.02 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mikäli olisitte edellisellä kaudella halunneet tehdä juuri oikeaan suhdanneaikaan toimia, [Välihuutoja vasemmalta] niin te olisitte tehneet niitä silloin, kun talous lähti kasvuun ja työllisyys oli korkealla, mutta siitäkään huolimatta te ette kyenneet tekemään ainuttakaan säästötoimea. Sen lisäksi, että teillä tuli lisäkustannuksia koronapandemiasta ja Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan, [Välihuutoja] te piditte kiinni hallitusohjelman kaikista pysyvistä menolisäyksistä ja teitte niitä vielä matkan varrella lisää. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Mikäli te olisitte kyenneet hoitamaan oman leiviskänne, meidän tehtävämme olisi huomattavasti helpompi tällä kaudella. Valitettavasti se ei nyt ole.

Tällä toimella, jolla me pyrimme velkasuhteen vakauttamiseen — ja tämänhetkisen arvion mukaan siihen myös pääsemme — me juuri estämme sitä, että joudumme velkakriisiin ja rahoituskriisiin tulevaisuudessa. Se on juuri tämä seikka, mikä on myös hallituksen täydellinen linja sen suhteen.

Te puhutte jatkuvasti tästä suhdanteesta ja työttömyyden kasvun vaikutuksesta, [Puhemies koputtaa] mutta ne kaksi asiaa täytyy erottaa. Me teemme paljon rakenteellisia toimia, ja katsomme huomattavasti pidemmälle. [Puhemies koputtaa] Kuten totesin, ilman toimia velka olisi huomattavasti korkeampi 20-luvun lopussa. [Petri Huru: Tämä hallitus kykenee, edellinen ei!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Meillä on tämän kysymyksen osalta aikaa yhteen lisäkysymykseen. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

17.03 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen työn linja on osoittautumassa kyllä työttömyyslinjaksi. Työttömyys on kasvanut valtavasti viimeisen vuoden aikana, ja hallituksen päätös leikata työssäkäyvien pienituloisten asumistukea ja hankaloittaa työttömyysturvaa ja pienten työtulojen yhteensovittamista suojaosan poistolla johtaa Kelan laskelmien mukaan siihen, että kannusteet pienipalkkaiseen työnteeseen heikkenevät rajusti. Yksinasuvien työnteon kannusteet heikkenevät, jos palkka on alle 2 150 euroa, yksinhuoltajien työnteon kannusteet heikkenevät, mikäli palkka on alle 2 700 euroa. Lisäksi toimeentulotuen saajien määrä kasvaa leikkausten myötä huomattavasti, vaikka toimeentulotuki on nimenomaan kaikista pahin kannustinloukku.

Arvoisa puhemies! Miten tässä näin kävi, että hallituksen työn linja on muuttumassa työttömyyslinjaksi ja toimeentulotukilinjaksi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

17.04 **Työministeri Arto Satonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on selvästi samat paperit, ja se on hyvä lähtökohta, mutta sen sijaan se, minkä te unohtitte sieltä kertoa, on se, että näillä muutoksilla saadaan vahvempia kannustimia osa-aikaisille työnteon lisäämiseen. Sehän oli nimenomaan se keskeinen asia tässä koko kysymyksessä, että meidän täytyy saada osa niistä ihmisistä, jotka tekevät osa-aikatyötä, koko-aikatyön piiriin, koska vaikutus julkiseen talouteen on aivan erilainen, jos henkilö tekee koko-aikatyötä, jolloin hän lähtökohtaisesti pystyy elättämään itsensä sillä työllä, kun sen sijaan, jos ollaan osa-aikatyössä, suurin osa tarvitsee jotain yhteiskunnan tukea sen rinnalle.

Mitä suojaosan poistoon tulee, niin se on tietysti totta, että se ihan siellä tulohaitarin alapäässä vaikuttaa, mutta me nähtiin korona-aikana, kun oli yksi uudistus, jonka te teitte, jos-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

sa suojaosaa nostettiin 300:sta 500 euroon, että yhtäkkiä olikin paljon niitä, jotka tekivät 500 euron edestä, jotka aikaisemmin tekivät 300 euron edestä. Eli osalla siellä on kyllä mahdollista nostaa työtulojensa määrää.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys lisäpanostuksista oikeudenhoitoon (Heikki Vestman kok)

Suullinen kysymys SKT 84/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Suomalainen oikeusvaltio on vahva. Tuomioistuinten riippumattomuus on maailman kärkeä. Perustuslakia kunnioitetaan. [Antti Kurvinen: Toivottavasti jatkossakin!] Eduskunnan säätämiä lakeja noudatetaan. Vahvaa oikeusvaltiota rakennetaan joka päivää.

Orpon hallitus päätti ensi töikseen mittavasta lisäyksestä oikeudenhoidon pysyvään rahoitukseen [Antti Kurvinen: Se oli hyvä päätös!] — kaikkiaan 90 miljoonan euron eli lähes kymmenen prosentin vahvistus tänä vuonna. Oikeusvaltion ydintehtäviä suojataan säästöiltä. Konkreettisin teko, jonka hallitus voi tehdä tuomioistuinten riippumattomuuden vahvistamiseksi entisestään, on lisätä pysyvien tuomarinvirkojen määrää, ja juuri tämän Orpon hallitus on tehnyt. Oikeusprosessien kestoa lyhentämällä taas hallitus korjaa aitoa ihmisoikeusongelmaa. Jokaisen pitää saada asialleen oikeutta kohtuullisessa ajassa.

Oikeusministeri, [Puhemies koputtaa] kuinka historiallinen tämä hallituksen päättämä pysyvä vahvistus oikeusvaltioomme on? [Vasemmalta: Tilattu puheenvuoro!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

17.07 Oikeusministeri Leena Meri (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä oli todella hyvä puheenvuoro. [Naurua] — Kun olin itse viime kaudella lakivaliokunnan puheenjohtajana, kävimme usein läpi sitä, kuinka vuosikausia olemme toivoneet lisää panostuksia oikeudenhoitoon, koska toimiva oikeudenhoito on koko oikeusvaltion selkäranka, se, että ihmiset saavat oikeutta — on riittävästi tuomareita, syyttäjiä ja muuta oikeudenhoidon toimijaa. Katsoin tuossa tilastoja, ja nyt viime ja tänä vuonna esimerkiksi tuomarinvirkoja on lisätty 60 henkilötyövuotta, ja se on mittava lisäys. Samoin syyttäjäpuolelle.

Hallitusohjelmassa tehdyt lisäykset olivat pysyviä, 25 miljoonaa lisättiin sinne, ja se on pysyvä lisäys, oikeudenhoidon selonteon mukainen. Lisäksi nyt tässä riihessä me päätimme, että oikeudenhoidon osalle tulee pienempiä leikkauksia, mikä on aivan loistavaa, [Antti Kurvinen: Tämä on hyvä, tästä voi kiittää!] ja erityisesti syyttäjät, tuomarit ja vanginvartijat ovat suojattuja. Tämä on erittäin keskeistä.

Meillä oikeusvaltio voi hyvin, ja näin sen pitää ollakin.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp. Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 24.4.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Kim Berg on edustaja Johannes Koskisen kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Asian ensimmäisen käsittelyn jatkaminen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön pohjalta ”jaa”, asian lähettäminen perustuslakivaliokuntaan ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 42, tyhjiä 1; poissa 54 (äänestys 1). Eduskunta päätti jatkaa asian ensimmäistä käsittelyä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön pohjalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa aikataulutettujen lähete keskustelujen jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.10.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.30.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. Yleiskeskustelu jatkuu. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

20.30 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Käsittelyssä ovat hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

muuttamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö. Tätä asiaahan on käsitelty tuolla työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, ja tämä on ollut pitkä ja tiivis prosessi. Se saatiin viime viikolla päätökseen, ja nyt täällä isossa salissa sitten tämä prosessi jatkuu toista iltaa.

Puhemies! Keskusta hyväksyy lakiesityksen ja mietinnön melko pitkälti, mutta olen pettynyt, puhemies, siihen, että olisi voitu todeta laaja-alaisemmin ja tarkemmin tasa-arvoon liittyviä asioita tässä meidän valiokunnan mietinnössä. Tällä viitataan naisvaltaisten alojen suuntaan. Tasa-arvo ei tullut tarpeeksi esille mielestäni valiokunnan mietinnössä.

Mutta, puhemies, keskusta ei myöskään hyväksy tätä 200 euron hyvitysmaksun määräämistä työntekijälle, joka jatkaa työntekijäyhdistyksen toimeenpanemaa, tuomioistuimen tuomiossa lainvastaiseksi todettua työnseisausta vielä senkin jälkeen, kun työnantaja on ilmoittanut hänelle tuomiosta, ja, puhemies, tämän myötä teen vastalauseen 2 mukaiset muutosesitykset.

Emme myöskään keskustassa näe työntekijän sanktioimista tarpeellisenä emmekä tarkoituksenmukaisena. Puheena olevan hyvitysmaksun määrääminen työntekijälle olisi Suomen työoikeudessa täysin uusi periaate. Vuosikymmenten varrella sellaista on toisinaan esitetty, mutta ajatus on hylätty eduskuntakäsittelyssä liian ongelmallisena. Siksi meillä on niin lainsäädännössä kuin oikeuskäytännössä omaksuttu periaate, että järjestäytyneessä työmarkkinakentässä vastuun laittomasta työtaistelutoimenpiteestä kantaa sen toimeenpannut työntekijöiden rekisteröity yhdistys tai yhdistykset. Me katsomme, että vastaisuudessaakin on ammattijärjestöjen asia vastata työrauhavelvollisuudesta ja sen rikkomisen seurauksista samalla, kun yksityinen työntekijä ilman henkilökohtaista taloudellista riskiä voi noudattaa järjestönsä päätöstä ryhtyä työtaisteluun.

Puhemies! Pidämme hyvitysmaksua ongelmallisena myös työntekijän oikeusturvan kannalta. Suomalaisessa työoikeudessa työnantajalla on niin sanottu tulkintaetuoikeus. Se voisi johtaa tilanteisiin, joissa työnantaja voisi väittää työntekijänsä rikkoneen työrauhavelvoitetta ja vaatia häneltä hyvitysmaksua. Välttyäkseen hyvitysmaksulta työntekijän ainoaksi keinoksi jäisi viedä asia käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Silloin kuluriskin molempien osapuolien oikeudenkäyntikuluista kantaisi työntekijä.

Puhemies! Keskusta ei kannata laittomia työtaisteluita. Pidämme kuitenkin riittävänä, että laittomasta työtaistelusta tuomittu yhdistys on hyvityssakon uhalla velvollinen valvomaan, että työrauhavelvollisuus täytetään ja että sen jäsenet noudattavat työrauhaa. Tasa-painon nimissä pidämme tärkeänä, että myös työnantajien työ- ja virkaehtosopimusrikkomuksista tuomittavia hyvityssakkoja olisi korotettava vastaavasti.

Puhemies! Tätä keskustelua nyt käydään toista iltaa. Keskusta katsoo, että hallituksen pitäisi myös osaltaan rakentaa kaikin toimin vakautta työmarkkinoilla sen sijaan, että se kiristää ilmapiiriä kohtuu yksipuolisilla toiminnoillaan. Me tarvitsemme tähän yhteiskuntaan luottamusta ja vakautta. Se luo ennustettavuutta niin poliittiseen päätöksentekoon kuin myös työmarkkinoille ja työelämään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

20.35 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa herra puhemies! Me ollaan istuttu tämän asian kanssa valiokunnassa suhteellisen paljon, ja aika semmoinen raskas ja yllätyksellinenkin prosessi alkaa olla takanapäin.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Kun lakkoja nyt rajoitetaan, minulla on ehkä kolme keskeistä huolta, jotka haluan tuoda esille. Ensimmäinen huoli liittyy siihen, minkä takia hallituspuolueitten edustajat halusivat siivota meidän yhteisestä mietinnöstä pois tasa-arvoon liittyvät asiat. Ymmärrän, että te haluatte lakeja säätää — tietenkin, se on teidän tehtävänne — mutta mielestäni olisi myös tärkeää tiedostaa oikeasti, mitä riskejä niihin lakeihin liittyy tasa-arvonäkökulmastakin, puhuttiinpa me sukupuolten välisestä tasa-arvosta tai alueellisesta tasa-arvosta.

Toinen huoleni liittyy siihen, miten nämä lait tulevat suhteutumaan meidän kansainvälisiin sopimuksiin ja säädöksiin. En ole itse lakiasiantuntija, mutta olen kuullut montaa asiantuntijaa, ja monet ovat tästä asiasta huolissaan. On siis olemassa riski, että nämä lait tulevat niin sanotusti bumerangina takaisin.

Sitten ehkä viimeisenä, muttei suinkaan vähäisimpänä, tämä 200 euron henkilökohtainen sakkomaksu, joka ei suhteudu työntekijän tuloihin. Tästä myös monet lainoppineet ovat lausuneet ja pitäneet sitä jokseenkin typeränä. Vastuu kuuluisi nähdäkseni tätä laitonta lakkoa jatkavalle yhdistykselle ennemmin kuin yksittäiselle työntekijälle.

Arvoisa puhemies! Nyt kun näistä lakoista on tässä raatattu pitemmän aikaa, toivon, että me voitaisiin pikkuhiljaa hiljaa siirtää katsetta myös työelämän tulevaisuuteen enemmän ja siihen, mitä meidän pitää tehdä, jotta meidän työelämä olisi parempaa tulevaisuudessa. Jos puhutaan vaikkapa työolosuhteista, jaksamisesta, ikäsyrynnästä ja siitä, että työtä pitää olla saatavilla ympäri Suomen, niin nämä ovat semmoisia asioita, joille oikeasti tarvis tehdä jotakin. Toivon, että hallitus myös näihin asioihin kaikessa viisaudessaan pureutuu.

Näillä perustein tuen edustaja Kettusen äsken tekemää esitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

20.38 Sara Seppänen ps: Arvoisa herra puhemies! Kyse on oikeudenmukaisuudesta. Kyse on kaikkien tasapuolisesta mahdollisuudesta työhön ja elinkeinojen harjoittamiseen. Kyse on siitä, että toiset, täysin ulkopuoliset, tilanteeseen syyttömät tahot eivät joudu kärsimään taloudellista tappiota tai menettämään työtään niiden vuoksi, jotka vastustavat poliittisista syistä hallituksen lainsäätämistä. On korkea aika tehdä nämä tarvittavat muutokset lainsäädäntöön, meidän demokraattisesti vaaleilla valittujen edustajien oikeudella. Äänestäjät ovat valinneet meidät.

Poliittisen lakon kohde ja seurausten kärsijät eivät ole sama taho. Seuraukset ovat hyvin vakavia etenkin pienille yrityksille, ja pieniä yrityksiä on Suomessa paljon. Ne ovat niitä paikkoja, mihin on mahdollista syntyä uusia työpaikkoja. Vasemmiston kannattaisi astua sosialismin kuplasta näkemään, että on kaikkien etu, että yritykset pärjäävät ja voivat palkata lisää työvoimaa, tai edes pitää ne nykyiset. [Helena Marttila: Millä ehdoilla?] Arvostakaa pieniä yrityksiä ja yksinyrittäjiä, niitä, jotka työllistävät itsensä — he eivät ole yhteiskunnalta vailla suurempia apuja — ja joilla ei ole näitä mahtavia, paksusti voivia ay-liikkeitä tukenaan. Kuulkaa myös heitä. Olkaa joskus huolissanne heidän oikeuksistaan. Te vasemmistossa ette edes halua nähdä heitä. Ay-liikkeen valta on teille tärkeämpää.

Meillä on liian pitkään Suomessa annettu kehittyä kulttuuri, jossa ay-liike kokee oikeudekseen säveltää tahtia Suomen työelämässä, laittaa satamat kiinni ja junaradat kiinni, aiheuttaa satojen miljoonien vahingot koko yhteiskunnalle. Suomeen ei investoida, ja kasvua ei ole tullut 16 vuoteen. Suomi on jämähtänyt. Meillä ei ole enää mahdollisuutta kelluun rahaan, ja työmarkkinat ovat hyvin jäykät. Kilpailukyvyyn luisu on siis ollut vääjäämätön. Ay-liike ei ole enää työntekijän asialla. Se on oman vallan säilyttämisen asialla.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Olisivatpa he mukana tekemässä ehdotuksia uudistuksista, yhdessä paremman työelämän puolesta. [Timo Suhonen: No ovathan ne olleet!]

Tämä hallitus haluaa nähdä myös pienyritykset ja sen vuoksi uudistaa työelämlainsäädäntöä. Demareilta tahtoo unohtua, mitä eroa on oikeudella olla lakossa ja oikeudella olla poliittisessa lakossa. Me emme perussuomalaisissa ole kannattaneet ennen vaalejakaan poliittista lakko-oikeutta. Vapaus on erittäin tärkeä arvo — vapaus neuvotella omasta palkasta ja työajasta, vapaus sopia omista asioistaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

20.41 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Jatkan sitä eilistä puhettani, joka jäi kesken... [Hälinää]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Lylyllä on nyt puheenvuoro, edustaja Nurminen. — Olkaa hyvä.

Kiitoksia. — Arvoisat kanssakollegat täällä! Me olemme käsittelemässä yhtä osaa siitä isosta muutosprosessista, mitä hallitus esittää työmarkkinoille, ja tämä yksi osa — eilen kuvasin niitä muita osia otsikkotasolla — rikkoo omalta osaltaan sitä vakautta ja luottamusta, mitä keskenään on rakennettu, ja nyt tällä esityksellä rikottiin montaa aikaisempaa periaatetta.

1) Sitä ei tehty kolmikannassa, se tehtiin yksipuolisesti, ja se lopputulos oli yksityiskohteisesti kirjoitettu hallitusohjelmaan. Siinä ei tapahtunut normaalia prosessia.

2) Hyvitykset nelinkertaistuvat, ja samalla niin sanottu pariteettiperiaate poistui. Eli työehtosopimuksen tieteen rikkomiseen ja työrauhaan liittyvät hyvitykset ovat kulkeneet käsi kädessä, yhtä aikaa. Nyt nousi vain tämä työrauharikkomuksen euromäärä. Käytännössä siis vain työntekijöiden ehdot kiristyivät.

3) Järjestö ja yhdistys ovat olleet vastuussa tekemistään työtaistelutoimenpiteistä. Nyt otettiin uutena asiana yksilöhyvitys, vielä sen lisäksi, kun yhdistys on jo samasta asiasta tuomittu. Se yhdistys, joka on laittanut liikkeelle, on yleensä kantanut meillä sen vastuun niistä toimenpiteistä.

4) Myötätuntolakkojen tiukka raja, johon palaan tuolla myöhemmin, estää niiden tekemistä ja toteuttamista, ja erityisesti siitä kärsivät matalapalkkaiset ja naisvaltaiset alat.

5) Puhtaasti poliittisten ja poliittisluonteisten lakkojen tuominen lakiin, ja siinäkin vielä se, että me ei eroteltu näitä puhtaasti poliittisia ja poliittisluonteisia lakkoja, joista poliittisluonteisilla on ILO:n suoja ja puhtaasti poliittisilla ei sitä samaa suojaa ole.

6) Voimaantulosäännös kesken sopimuskauden.

Ja 7) kansainvälisten sopimusten ohittaminen.

Arvoisa puhemies! Sitten käyn muutamaa yksityiskohtia, ja myöhemmin sitten vielä niihin lisää:

Edustaja Kettunen nosti esiin tämän 200 euron hyvityksen työntekijöille, joka minun mielestäni ei ole tarpeellinen, koska jatkamiseen liittyviä lakkoja on ollut todella vähän nykyhyvitystenkin tasoilla. 1 600 juttua on työtuomioistuimeen viety 2000-luvulla, eli 23 vuoden aikana, ja niistä 1 100 hyväksyttiin osittain tai kokonaan, ja TEMiltä saatujen tietojen perusteella vain 39 oli sellaisia lakkoja, jotka jatkuivat ensimmäisen tuomion jälkeen. Tämä kuvastaa sitä tilannetta, kuinka tarpeellinen tämä on: 1 100 käsiteltyä juttua ja

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tuomiota, 39:ssä oli kyse jatkamisesta. Ja nyt kun tehdään tätä, tämä nimenomaan lisää lainsäädäntöä, byrokratiaa ja oikeuspaikkaongelmia. Meillä piti olla täällä normien purkutalkoot, mutta taitaakin tulla vain lisäyksiä.

Lakkosakkojen nelinkertaistaminen vähentää vielä entisestään näitä työtaisteluita, ja nämä rajut nousut johtavat siihen, että jatkolakkoja ei todennäköisesti ole enää ollenkaan. Eli tämä ei ole sovellettavissa jatkossa, sillä sitä ei tarvita, koska sellaisia tilanteita ei käytännössä synny. Meille vain syntyy tämmöistä oikeuspaikkakeskustelua ja kuittausoikeuteen ja muuhun liittyviä asioita, mikäli semmoisia yksittäisiä tulee. Eli mielestäni tämä 200 euron yksilösanktio on tarpeeton.

Arvoisa puhemies! Yksi osa tässä kokonaisuudessa on hyvitysten nostaminen nelinkertaisiksi. Nykyinen hyvitys, 37 400 euroa, nousee 150 000 euroon, ja siihen tulee myöskin uusi alaraja eli 10 000 euroa. Soveltamisalueen laajentamiseen, joka on aikaisemmin ollut pelkästään työrauhan liittyvä, tulee nyt myötätuntotyötaistelujen suhteellisuus ja poliittisten lakkojen kesto, eli jos niistä mennään yli, siitä voidaan tuomita tämä hyvitys. Tämä vuosikymmenten pariteettiperiaate on tässä myös aika iso ongelma, mutta tämän soveltamisalueen laajentaminen ja kansankielellä sakkojen eli hyvitysten nelinkertaistaminen on iso ongelma.

Sitten seuraavana voisi puhua myötätuntotyötaistelujen rajauksesta ja niiden järjestämisen vaikeuttamisesta. Ne ovat ydinaluetta lakko-oikeudessa. Rajausta vastoin ILO-sopimusten valvontakäytäntöjä. Meillä ja muualla Pohjoismaissa myötätuntolakko on aina ollut laillinen, kun päälakko on laillinen, se, jota tuetaan. Oikeuskäytäntö tulee nyt sitten hakemaan tähän suhteellisuuteen ratkaisuja. Tarkkarajaisuus lakiehdotuksesta puuttuu kokonaan. ILO:n valvontakäytäntö kuvaa lakkoja: työehtosopimukseen kuuluvat lakot, myötätuntolakot ja poliittisluonteiset lakot ovat samassa kategoriassa. Näin näitä kokonaisuuksia pitää katsoa. Puhtaasti poliittisilla lakoilla ei ole ILO:n suojaa. — Jatkan seuraavassa puheenvuorossa. Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

20.49 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Orpon hallituksen lakko-oikeuden rajaamiseen liittyvä lakiesitys, jota runnetaan läpi sivuille katsomatta ja kuulematta. Lakko-oikeuden rajaaminen poliittisten lakkojen osalta vuorokauden mittaiseksi on oikeistohallituksen ennaltaehkäisevä hyökkäys palkansaajia kohtaan, ja sillä on tarkoitus hiljentää palkansaajajärjestöjä ja palkansaajia jatkossa tulevien lukuisten työelämäheikennysten edessä.

Tämä jo kansainvälisestikin noteerattu ja ihmetystä herättänyt poikkeuksellisen kova Orpon hallituksen toimi on saanut nyt myös aiempaa kovempaa kritiikkiä suomalaisilta työelämäasiantuntijoilta. Muun muassa työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen luonnehtii tuoreessa haastattelussa Orpon hallituksen suhtautumista poliittisiin lakkoihin ymmärtämättömäksi ja jopa sotaisaksi suhteessa ay-liikkeeseen. Professori Koskinen viittaa erityisesti työrauhalain säännökseen, joka sallisi lain soveltamisen myös taannehtivasti. Erittäin kriittisissä kannanotoissaan Koskinen ihmettelee, että lainsäätäjä tällä tavalla varautuisi voimaantulosäännöksessä siihen, että laki ei tyydytäkään kaikkia. Hän jatkaa vielä: ”Tällainen säännös tarkoittaa laillisen työtaistelun pakkolopettamista. En ole tietoinen, että pysyvän lain yhteydessä missään olisi näin aikaisemmin menetelty.”

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Orpon hallitus on tekemässä poikkeuksellista lainsäädäntöä, jolla se blokkaa duunarien vastustuksen moninkertaistuvilla uhkasakoilla palkansaajaliittoja uhaten ja myös yksittäisiin työntekijöihin kohdistuvilla sakoilla uhaten. Tällä tavalla hallitus on laittamassa palkansaajat ikään kuin nyrkin ja sorvin väliin. Omien työehtojen puolustamisen mahdollisuuksia heikennetään Itä-Euroopan tyyliin.

Nyt kun tätä asiaa tästä mahdollisuudesta soveltaa lakia taannehtivasti ei ole käsitelty perustuslakivaliokunnassa, niin oli kyllä täysin perusteltua esittää, että laki vielä tältä osin perustuslakivaliokunnassa olisi arvioitu. Tänäkin kerran hallituspuolueiden edustajien voimalla tämän arvioinnin mahdollisuus on torpattu.

Arvoisa puhemies! Olen kyllä ihmeissäni erityisesti siitä, että näin kovia työelämäheikennyksiä ovat voineet hallituksessa erityisesti perussuomalaiset hyväksyä. Olen aistinut, että nämä uudistuksiksi kutsutut heikennykset työntekijöille ovat niin kovia ja neuvotteλουςapuolten tasapainoa muuttavia, että jopa kokoomuslaisetkin ovat tyytyneet melko maltillisesti puolustamaan näitä hallituksen aikeita, koska näkevät mahdolliset seuraukset tulevissa palkka- ja työehtosopimusneuvotteluissa. Sen sijaan perussuomalaiset ennen vaaleja ja ehkä vieläkin isoimpana palkansaajapuolueena ovat puolustaneet näitä palkansaajiin kohdistuneita heikennyksiä täällä kovaan ääneen, ja sitä minä vieläkin ihmettelen, ja sitä varmaan ihmettelee moni duunari ja palkansaaja tällä hetkellä työmaallaan, erityisesti jos meni antamaan äänensä työelämäkysymyksien takia perussuomalaisille heidän vaalilupauksiinsa uskoen.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen tavoitteena on ollut saada aikaan työmarkkinakaaos, ja vaikka hallitus ei ole monessa asiassa vielä onnistunut, niin siinä on. Työmarkkinakaaos on syntynyt, vaikka hallitus väittää edelleen, että esitys on syntynyt kolmikantaisesti. Se ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa — esitystä ei edes jaettu työmarkkinaosapuolille ennen sen julkaisua. Kirjaukset ovat suoraan hallitusohjelmasta, ja ne kirjaukset taas on yksipuolisesti työnantajien materiaaleista kopsattu kirjoitusvirheitä myöten.

Tätä lakko-oikeuteen puuttumista ovat jo edeltäneet kovat toimet, ja ne jatkuvat, ja tällä lailla vain helpotetaan niiden läpivientiä. Tähän mennessä hallitus on jo päättänyt työttömyyden karenssipäivien lisäyksestä viidestä seitsemään, työttömyysturvan lapsikorotusten poistosta ja suojaosista luopumisesta on päätetty, asumistukien leikkaukset ovat tulleet, aikuiskoulutustuen lakkautus, vuorotteluvapaan lakkautus ja ansioturvan porrastus, työssäoloehto on kasvatettu kuudesta 12 kuukauteen, ansioturvan euroistus, työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetussa työssä sekä työmatkavähennyksen leikkaus. Eikä tässä vielä kaikki: lisäksi on tulossa juhannuksena esitys paikallisen sopimisen lisäämiseksi, syksyllä määräaikaisuuden helpottaminen, irtisanomisen helpottaminen ilman painavaa syytä, sairauspoissaolon karenssipäivä eli sairaussakko, ja niin edelleen. Myös hyvityssakot nousevat palkansaajajärjestöille maksimissaan 150 000 euroon, mutta siis ei vastaavaa korotusta kuitenkaan ole tulossa työnantajapuolelle, jos se esimerkiksi tietten rikkoisi TES-määräyksiä. Ja kaiken huipuksi tämä 200 euron yksilösakko, joka on törkeä ja täysin ylimitoitettu toimenpide eikä mitenkään perusteltu.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita on vuosikymmeniä kehitetty yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Näin pitäisi olla myös jatkossa. Vaikka hallitus on sanonut vievänsä Suomea pohjoismaiseen suuntaan, näillä lakimuutoksilla suunta on itse asiassa täysin eri. Olemme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen taitaa olla poissa. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

20.56 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Keskustelu tämän työrauhaesityksen ympärillä on eilisestä nyt jatkunut, ja monissa puheenvuoroissa on käyty läpi niitä yksityiskohtia, joita tähän mietintöön liittyy. Tuntuu, että on paikallaan vielä kerrata, minkälaiset sisällöt ja perusteet näillä muutoksilla on, joita mietintöön tehtiin.

Aivan ensiksi kuitenkin pari ajatusta liittyen tähän ehdotettuun palautukseen perustuslakivaliokuntaan, josta tänään siis eduskunta äänesti:

Perustuslakivaliokunnan tehtävä on arvioida perustuslainmukaisuutta, perusoikeuksien ja myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisuutta, ja tätä tehtävää perustuslakivaliokunta on tämänkin esityksen kohdalla aivan normaaliin tapaan toteuttanut. Me mietintövaliokuntana työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa saimme lausunnon perustuslakivaliokunnalta, ja sen pohjalta joitakin tarkennuksia, selvennyksiä ja muutoksia mietintöön tehtiin.

Silloin jos tehdään tällainen varsin poikkeuksellinen esitys siitä, että joku esitys olisi tarpeen täältä salista vielä uudelleen palauttaa perustuslakivaliokunnalle, sille olisi tärkeää olla jonkinlainen, nimenomaan valtiosääntöoikeudellinen peruste ja syy. Perustuslakivaliokunnalle nimenomaan tämä valtiosääntöoikeudellinen harkinta kuuluu. Tätä arviointia tässä on nyt tehty, ja katsottiin, että tarvetta tälle kierrokselle ei tämän mietinnön osalta ole.

Tämän esityksen käsittely ja myös mietinnön valmistelu ja käsittely ovat kaikinensa olleet hyvin monipolvinen prosessi, ja tämä oli nyt sitten vielä viimeinen osoitus siitä.

Arvoisa puhemies! Tähän varsinaiseen esitykseen:

Tämän työrauhan muuttamisen taustalla on ennen kaikkea tavoite siitä, että Suomi pysyisi vastaamaan kansainväliseen kilpailukykyyn sillä kentällä, jolla me kilpailemme. Me olemme jääneet kilpailukyvyssä ja tuottavuudessa, ja siksi meidän on tehtävä rakenteellisia uudistuksia myös koskien työmarkkinoitamme. Tämä ei ole mikään uusi asia. Tätä keskustelua on Suomessa käyty pitkään. Myöskin näitä uudistuksia on yritetty saada aikaiseksi useampaan kertaan, mutta ne tulokset ovat jääneet sellaiselle asteelle, että uudistuksia ei ole saatu aikaiseksi. Siitä syystä hallitus on nyt tämän ehdotuksen tuonut ja valmistellut.

Kun täällä on kyseenalaistettu kolmikantaista valmistelua, niin tällähän on taustaa jo siinä, että kolmikantaisesti on neuvoteltukin, mutta siitä ei ole syntynyt tulosta. Nyt myös tämän esityksen taustalla on kyllä kolmikantaista valmistelua, mutta tämä on hallituksen esitys. Kuten on moneen kertaan tuotu ilmi, tätä esitystä on matkan varrella myös tarkennettu lausuntopalautteen perusteella ja myös mietintövaiheessa, ja näitä tarkennuksia on tehty sen mukaisesti, mitä on tullut perusteltuja huomioita niin työnantaja- kuin myös työntekijäpuolelta.

Ymmärrän toki, että on tahoja, jotka voimallisesti toivovat, että muutokset olisivat olleet vielä suurempia, ja on myös tahoja, jotka toivoisivat, että tätä uudistusta ei ollenkaan tehtäisi, ja sitä vastustetaan. Mutta kun tätä uudistusta on valmisteltu, kun esitystä on käsitelty ja kun mietintö on tehty, siinä on huomioitu sitä palautetta, niitä ajatuksia ja meidän asiantuntijakuulemisissamme esiin nousseita asioita, ja niin lakivaliokunnan kuin perustuslakivaliokunnan lausuntojen pohjalta on tarkennuksia tehty.

Pääasiassa ne muutokset, joita mietintövaiheessa esitykseen tuli, ovat nimenomaan tarkennuksia. Ne liittyvät sanojen tarkentamiseen ja selvennykseen. Sitten siellä on myös muutamia muutoksia.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Täällä on joissakin puheenvuoroissa nostettu esiin niitä muutoksia, joita hallituspuolueiden edustajat tekivät valiokunnassa mietinnön käsittelyvaiheessa. Sekin on totta, että siinä vaiheessa tehtiin joitakin muutoksia ja muutosesityksiä, mikä on täysin normaali toimintatapa mietinnön käsittelyn yhteydessä. Sieltä tulee virkavalmisteluna pohjaesitys, pohjateksti, ja sitten edustajilla on mahdollisuus esittää siihen muutoksia yleiskeskustelussa ja sitten yksityiskohtaisessa keskustelussa, ja niistä päätetään.

Näistä muutoksista, joita hallituspuolueiden edustajat esittivät mietintöpohjaan, osa hyväksyttiin yksimielisesti, ja tehtiin lisäyksiä ja muutoksia sinne pohjatekstiin koko valiokunnan yhteisesti päättämänä, esimerkiksi tämä surulakkolisäys, joka sinne tehtiin nimenomaan sellaiseksi harkittavaksi asiaksi, jolla voitaisiin kohtuullistaa hyvitysmaksuja tilanteessa, jossa työntekijät marssivat ulos työpaikaltaan ja ovat niin sanotussa surulakossa esimerkiksi isojen irtisanomisten yhteydessä. Tämä oli lisäys, jota ehdotettiin hallituspuolueiden edustajien puolelta ja jota kannatettiin ja joka päätettiin lopulta tehdä yksimielisesti. Näin ollen katson, että se ei ihan pidä paikkaansa, minkälaista mielikuvaa on sanottu, että hallituspuolelta tätä mietintöä olisi yksipuolisesti viety johonkin suuntaan.

Tämän mietinnön kohdalla on puhuttu aika paljon tästä prosessista ja käsittelytavoista, ja oma näkemykseni puheenjohtajana on se, että on toimittu niitten pelisääntöjen ja niitten käytäntöjen mukaan, joiden pohjalta tässä talossa toimitaan. Puheenjohtaja pyrkii kuulemaan ja huomioimaan valiokunnasta nousevia toiveita, ja näin on tehty, [Puhemies koputtaa] ja asiassa on menty eteenpäin, ja nyt ollaan tässä käsittelyvaiheessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

21.04 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! On kyllä hyvä, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyssä poistetut kohdat tulivat esille, koska sieltä tosiaan on poistettu kokonaan esimerkiksi sellainen kappale, jossa puhutaan nimenomaan naisennemmistöisistä aloista ja muiden alojen myötätuntotyötaisteluista, jotka voivat sitten olla keskeisessä asemassa tässä neuvottelutilanteessa. Eli sellaisille aloille, joilla neuvottelulähtökohdat ovat huonot, todella on merkitystä tällä muiden alojen tuella, joten olisi kyllä hyvä kuulla, miksi ilmeisesti hallituspuolueiden edustajat tämän poistoa ovat ajaneet. Mitä te vastaatte naisvaltaisten alojen pienipalkkaisille työntekijöille? Miksi juuri heitä koskeva asia on poistettu? Yritätkö te peitellä sitä, että kuten useat muutkin teidän esityksenne, jotka murentavat työelämän pelisääntöjä, myös tämä kiusaa erityisesti pienipalkkaisia naisvaltaisia aloja?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

21.05 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan tämän työrauhapaketin käsittelyn aikana nousseita tärkeitä havaintoja nostaa eduskunnan täysistunnon tietoisuuteen nyt, kun me täällä tämän lakipaketin sisällöstä päätämme. Tässä puheenvuorossa käsittelemme erityisesti Orpon—Purran-hallituksen lakisääteiseen poliittisen työtaistelun rajoittamiseen liittyviä seikkoja ja asiantuntijanäkemyksiä.

Helsingin yliopiston työoikeuden ja kansainvälisen yksityisoikeuden professori Ulla Liukkunen totesi: ”Poliittisten työtaisteluiden enimmäiskestosta säättämistä hallituksen esityksessä ehdotetulla (työehtosopimuslaki ja laki työriitojen sovittelusta) tavalla on arvioitava erityisesti perusoikeus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden toteutumisen kannalta.” Ja hän

jatkoi mielestäni huomionarvoisesti: ”Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että ILO:n valvontakäytännön mukaan järjestöjen olisi voitava käyttää lakkoa etsittäessä ratkaisuja ongelmiin, jotka aiheutuvat merkittävistä sosiaali- ja talouspolitiikan suuntauksista näiden vaikuttaessa suoraan niiden jäseniin.” Asiaa sivusi osuvasti ja lisävalaisua tuoden työoikeuden emeritusprofessori Matti Mikkola: ”Oikeus poliittisiin lakkoihin on kehittynyt osana ILO:n valvontaelinten käytäntöä. EIT ja ESP eivät niitä sääntelee.” EIT tarkoittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta ja ESP tarkoittaa Euroopan sosiaalista peruskirjaa.

Arvoisa puhemies! Lisäämme tietoa vielä työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskisen lausumalla: ”Lisäksi kansainväliset sopimukset valvontakäytäntöineen antavat suojaa vain sellaisille poliittisille työtaisteluille, jotka toteutetaan työntekijöiden etujen ja intressien puolustamiseksi. Niin sanotusti puhtaasti poliittisia lakkoja ei ole perusteltua sallia työajalla tapahtuviksi. Lakiesityksen vuoksi jatkossa on hyväksyttävää lakkoilla 24 tuntia vaikkapa maahanmuuttopolitiikkaan liittyvistä syistä, millä ei ole juuri mitään yhteyttä siihen tarkoitukseen, jota poliittisella työtaisteluoikeudella kansainvälisissä sopimuksissa on tarkoitettu suojattavan.” Ja hän vielä jatkoi: ”Poliittisen työtaistelun yhteydessä jatkamiskielto samasta asiasta on yleisesti muotoiltu ja huonosti harkittu. Olisi pitänyt säädellä vain kiellon kiertäminen. Säännösten kiertämiskielto on yleinen oikeudellinen sääntö, ja sitä sovelletaan tuomioistuimissa ilman nimenomaista normiakin. Jatkamiskielto ei mielestäni täytä perusoikeuksien rajoitusedellytysten mukaisia tarkkarajaisuusvaatimuksia. On hyvin epäselvää, milloin kysymys olisi tulkinnallisesti uudesta poliittisesta työtaistelusta ja milloin aiemman jatkamisesta. Sitäkään ei ole mahdollista tietää, kuinka pitkä kyseinen kielto ajallisesti on.” Ja edelleen hän jatkaa: ”Tältä osin nostan esille samat tulkintaongelmat, jotka jo käsitelin tukityötaistelun sääntelyn yhteydessä. Poliittisen työtaistelun toimeenpanijan on mahdotonta tietää, miten järjestettynä poliittisesta työnsesauksesta tuotantotoiminnalle ennen työnsesausta ja sen päättymisen jälkeen aiheutuva häiriö jää mahdollisimman vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi. Tämä arviointi on suoritettavissa objektiivisella tavalla vasta jälkikäteen.”

Alamme olla tämän työmarkkinakaaoksen keskiössä. Kun oikeuden ja työoikeuden ja lainkäytön ammattilaiset sanovat näin, pitäisi kellojen jo soida. Olisiko ollut kuitenkin fiksumpaa ottaa lisää aikaa lakipaketin valmistelusta vastanneille virkamiehille ja olisiko hallituksen kannattanut ottaa iltakoulu ja vaikkapa uudet hallitusohjelmaneuvoittelut, jotta olisi välttytty surulliselta näytelmältä, jossa ei loppupelissä ole muuten voittajia? Jälki on rumaa, kun ajattelemattomuus ja itsepäisyys nousevat esiin vallan säihkeen kammareissa.

On surullista, että luottamuksen henki ja yhteenkuuluvuuden tunne runnotaan nolla-arvoon, vaikka ne ainakin juhlapuheissa usein nousevat esiin ja niitä toistetaan. Onko todella niin, että ne ovat kuolleita kirjaimia? Kysyn, ja toistan kysymystäni miltei niin kauan, että saan vastauksen: Miksi te, hyvä hallitus, teitte itsestänne työmarkkinaosapuolen, ettekä antaneet parttien neuvotella? Miksi? Minkä takia täälläkin salissa olemme kuulleet useaan otteeseen ministereiden suusta sotatilatermein ”me emme peräänny”? Silloin, kun me salin vasemmalta laidalta olemme edellyttäneet neuvotteluja, aitoja kolmikantaneuvotteluja, aitoa vastaantuloa, niin ei: ”Me emme peräänny” on ministereitten toteamus ollut useaan otteeseen. Ja kun kysymys on vielä siitä, että hallitus on ilmoittanut, että ”lakkojen aikaan me emme neuvottele”. Tietääkseni tässä valtakunnassa ei ole useaan viikkoon ollut minkäänlaisia lakon häivääkään, ja silti käsittääkseni minkäänlaisia neuvotteluja ei ole käyty.

Arvoisa puhemies! Kuten asiantuntijasitaateista käy ilmi, ollaan hyvin vaikealla ja herkällä alueella, kun lailla aletaan rajoittamaan lakko-oikeutta. Lienee selvää jo nyt, että kes-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tänee vuosia ennen kuin oikeuskäytäntö tämän esityksen jälkeen on vakiintunut ja luonut ennustettavuutta Suomen työmarkkinoille ja Suomen maineelle ihmisoikeuksia kunnioittavana demokratiana. — Tässä puheenvuorossani en päässyt vielä tämän rajoittamiskohdan loppuun, vaan jatkan sitä ajankäytöllisistä syistä sitten seuraavissa puheenvuoroissani. Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

21.11 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Petteri Orpon hallituksen valitsema yksipuolisen sanelun linja tulee erityisen näkyväksi tässä hallituksen esityksessä, jossa halutaan oikeistoideologisin perustein rajoittaa lakkoja ja korottaa lakkosakkoja.

Ihan alkuun on syytä katkaista siivet hallituksen kolmelta virheelliseltä argumentilta, joilla se näitä heikennyksiä ajaa:

Ammutaan ensin alas hallituksen ensimmäinen väite, jonka mukaan kyse olisi työllisyyden vahvistamisesta. Tässä teidän omassa esityksessänne sanotaan, että arvio kansantaloudellisesta vaikutuksesta on melko vähäinen ja että työllisyysvaikutus on korkeintaan joidenkin satojen henkilötyövuosien suuruinen. Syyt näiden yksipuolisten heikennysten ajamiseen eivät siis löydy työllisyystoimista vaan hallituksen ideologisesta valinnasta heikentää työntekijöiden neuvotteluasemaa.

Toinen hallituksen virheellinen argumentti on väite, että suomalaiset työmarkkinat ovat liian jäykät ja hallituksen pyrkimys on tällä tavalla saada lisää joustavuutta. Väite joustavuuden lisäämisestä ei voi pitää paikkaansa, sillä näillä päätöksillä päinvastoin kavennetaan työntekijöiden liikkumatilaa eli vähennetään työntekijöiden mahdollisuutta joustavuuteen. Toki voi olla niin, että hallitus käyttää tässä sanaa ”joustavuus” synonyymina sille, että työntekijöiltä edellytetään jatkossa nykyistä useammin taipumista työnantajan tahoon, mutta silloin se olisi rehellistä sanoa ääneen.

Kolmas hallituksen usein käyttämä argumentti on, että poliittisia lakkoja täytyy rajata, koska tänä keväänä nähdyt poliittiset lakot osoittavat, että poliittisia lakkoja on liian usein. Tämähän on kehäpäätelmä, josta hallitus ulkoistaa itsensä ja oman toimintansa. Fakta on, että poliittisia lakkoja on viimeisten yli 20 vuoden aikana ollut yhteensä vähemmän kuin tällä hallituskaudella. Siitä ei voi vetää johtopäätöstä, että poliittisia lakkoja olisi liian usein, kuten hallitus väittää. Sen sijaan siitä voi kyllä vetää johtopäätöksen, että hallitus on tehnyt siinä mielessä historiaa, että se on yksipuolisella sanelulla aiheuttanut historiallisen määrän lakkoja omalla politiikallaan. Niin ei ole tapahtunut aiemmin, koska Suomessa on ennen Orpon saneluhallitusta ollut vahva neuvottelukulttuuri, joka nyt jyrätään oikeistoideologian alle.

Arvoisa puhemies! Vaikka poliittisten lakkojen määrä on Suomessa ollut vähäinen, niin niiden merkitys on ollut Suomen historiassa keskeinen. Poliittisten lakkojen seurauksena meillä on esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, ja se ei ole ihan pieni saavutus. Ylipäänsä on demokratian kannalta oleellista, että kansalaisilla, kansalaisyhteiskunnalla ja myös työmarkkinajärjestöillä on mahdollisuus ilmaista näkemyksensä ja tarvittaessa protestoida myös vaalien välillä. Siksi pidän erityisen surullisena sitä hyvin kapeaa demokratian määritelmää, jolla hallitus on oikeuttanut oman sanelunsa. Demokratia ei ole sitä, että neljän vuoden välein saa äänestää ja sitten pitää hiljaa seurata vierestä, kun hallitus toteuttaa omaa politiikkaansa. Erityisen ongelmalliseksi tällainen käsitys muodostuu Orpon hallituksen työmarkkinapolitiikan kontekstissa, sillä vaaleissa perussuomalaiset, kristillisdemo-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

mokraatit ja RKP lupasivat äänestäjille, että lakko-oikeus säilytetään vähintään nykyisessä laajuudessa. Se lupaus on nyt monen muun vaalilupauksen tavoin syöty, eli tässä kyllä kokoomus on vienyt muun muassa perussuomalaisia kuusi—nolla.

Poliittisten lakkojen lisäksi hallitus haluaa puuttua myötätuntolakkoihin ja rajata myös niitä. Myötätuntolakoissa eli niin sanotuissa tukilakoissa on kyse siitä, että työriidan ulkopuolinen ammattiliitto tukee lakossa olevaa liittoa. Tiivistettynä kyse on eri ammattiliittojen ja työntekijöiden välisestä solidaarisuudesta, joka konkretisoituu tukilakon muodossa ja jonka tarkoitus on osoittaa, että työntekijät ovat toistensa puolella yli ammatinimikkeiden ja toimialojen. Arvoisa hallitus, solidaarisuudella on yhteiskunnassa aivan erityinen paikka, sillä se lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vähentää polarisaatiota, ja nämä teidän toimenne vievät nyt päinvastaiseen suuntaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus on toistuvasti vedonnut pohjoismaiseen työmarkkinamalliin tai Ruotsin esimerkkiin ajaessaan näitä yksipuolisia heikennyksiä. Hallitus jättää kuitenkin sanomatta, että Ruotsissa lakkojen vähäinen määrä ei selity sillä, että niitä oltaisiin rajattu rajulla lainsäädännöllä, vaan sillä, että Ruotsissa työmarkkinaosapuolten välistä yhteistyötä pidetään suuressa arvossa. On toki asioita, joista me voisimme hakea mallia Ruotsista, ja niitä ovat muun muassa työntekijän tulkintaetuoikeus riitatilanteessa sekä vahva sovitteluinstituutio. Pohjoismaisesta mallista puhuminen työntekijöihin kohdistuvien heikennysten yhteydessä on siis diplomaattisesti ilmaistuna puuta heinää.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ajamassa työmarkkinapolitiikallaan päin seinää, ja minusta tuntuu, että se ei ole ihan ymmärtänyt, kuinka vahvasta betonista se seinä on tehty. Tämän hallituksen politiikan seurauksena työmarkkinoiden joustavuus ei lisääntynyt mutta pahoinvointi ja polarisaatio kasvavat, ja minusta siinä ei ole mitään hauskaa tai mitään sel-laista, että täällä salissa kannattaisi kauhean ylimielisesti naureskella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

21.18 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Kun täällä on nyt eilisen illan ja tämänkin illan aikana ilmennyt eräänlaista historiattomuutta ja jonkunlaista varhaisdementiaa, niin on varmaan hyvä tässä ensimmäisessä puheenvuorossa puhua vähän siitä, mistä ollaan lähdetty liikkeelle, ja jatkaa sitten eteenpäin, mihin ollaan päädytty.

Kun poliittisen työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteinen historia on yli vuosisadan mittainen, niin se tarkoittaa sitä, että tasa-arvoisen hyvinvointivaltion sopimusyhteiskunta on rakennettu yhdessä, ja siellä jokaisella lapsella on yhtäläiset mahdollisuudet tavoitella omia unelmiaan perhetaustastaan riippumatta. Käytännössä se merkitsee jokaisen ihmisen oikeutta rakentaa omaa elämänpolkuaan ja päättää omasta tulevaisuudestaan. Vaikka tänä päivänä nämä oikeudet tuntuvat aika itsestäänselvyyksiltä, osoittaa meidän historiamme, että tasa-arvo ei ole tullut kenellekään valmiiksi annettuna. Sen eteen on vaadittu vuosikymmenten mittaista jatkuvaa työtä ja taistelua, verta, hikeä ja kyyneliäkin.

Kun täällä salissa on esiintynyt ajatus siitä, että poliittisen työväenliikkeen ja ammattiyhdistysliikkeen tulisi tehdä toisiinsa jotenkin suurta pesäeroa, niin haluaisin tätäkin vähän avata. Tähän ajatukseen liittyy usein jollain tavoin vääristynyt käsitys siitä, mikä erottaa poliittiset puolueet ja työmarkkinajärjestöt toisistaan. Lyhyesti kuvattuna puolueet tekevät politiikkaa, työmarkkinajärjestöt edustavat työntekijöitä ja työnantajia. Ne ovat toisistaan erillisiä organisaatioita, jotka tekevät omat päätöksensä ja saattavat välillä olla

myös eri mieltä asioista. Niitä kuitenkin voivat yhdistää samat tavoitteet, jotka pohjautuvat yhteisiin arvoihin.

Arvoisa puhemies! Kun miettii historiaa ja pohdiskelee, millaista työväen elämä oli 1900-luvun alun Suomessa, ei voi välttyä vetämästä yhtäläisyysviivoja tämän päivän repivään työmarkkinatilanteeseen: sopimuksia on vaikea tehdä, ne halutaan hajauttaa työntekijän ja työnantajan välille, palkalla on edelleen joillakin aloilla erittäin vaikea tulla toimeen, lakko-oikeutta pyritään rajoittamaan, ja sosiaaliturvasta leikkaaminen nähdään avaimena työvoimapulaan. On myös pohtimisen paikka siinä, miksi yleisesti keskustelussa hyväksytään se, että kokoomus voi ja saa olla työnantajan puolustaja, mutta sosiaalidemokraattinen liike ei voi olla työntekijöiden puolustaja. Ensimmäisessä yhtälössä ei tunnu salissa olevan mitään ongelmaa, mutta toisessa jo onkin. Ainakin sosiaalidemokraatit puolustavat työntekijöitä järjestelmällisesti, eivätkä vain ennen vaaleja, kuten perussuomalaiset.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eivät ole tulkintakysymyksiä. Suomessa on edelleen valtava palkkakuoppa naisten ja miesten palkkojen välillä. Tähän vaikuttaa muun muassa naisten niin sanottu kiltteys eli varmaankin yhteiskunnalta opittu velvollisuus hoitaa lapsia kotona, olla pyytämättä palkankorotuksia ja hakeutua tyypillisille naisvaltaisille aloille, joilla palkkaus laahaa edelleen miesvaltaisten alojen jäljessä. Naiset valitettavan usein myös aliarvioivat oman osaamisensa. Tarina naisesta, joka ei palkkaneuvotteluissa rohkeasti pyytää enemmän, vaan tyytyvä vähempään, on valitettavan yleinen. Tämä kaikki siitä huolimatta, että naiset tunnetaan tunnollisina, huolellisina ja sitoutuneina omaan työhönsä. Edelleen valloillaan oleva jakautuminen naisten ja miesten töihin vaikuttaa palkkojen epätasa-arvoon. Me suomalaiset tarvitsemme enemmän miehiä palvelualoille ja enemmän naisia teollisuuteen. No, siitähän sitten päästään tähän tasa-arvoon ja siihen, miksi lakko-oikeuskin on naisille niin tärkeä oikeus.

Arvoisa puhemies! Demokraattisessa maassa lakko-oikeus on palkansaajalle ehdoton elinehto. Lakko-oikeus on ihmisoikeus, joka on tunnustettu kansainvälisissä sopimuksissa. Maailmassa on edelleen maita, joissa lakko-oikeuden lainsäädäntöön saamisen puolesta taistellaan. No, Suomessa taistellaan nyt, että sitä ei vietäisi. Suomessa lakko-oikeus on perustuslaissa määritelty ja ainoa mahdollinen vipuvarsi, jota palkansaaja voi käyttää vaikeassa neuvottelutilanteessa. Lakko-oikeus on heikomman osapuolen suojelua ja sitä kautta myös yhteiskunnan valta-asemien tasapainottamista. Tässä valossa lakko-oikeuden rajaamiselle ei ole loogista, oikeudenmukaista perustelua.

Mutta tässäkin työelämän peruskivessä on murtamisen haluja. Poliittinen lakko tai tukilakko halutaan kieltää. Halutaan vaientaa palkansaajan mahdollisuus tuoda äänensä esiin epäoikeudenmukaisuutta kohdatessaan. Demokraattisissa maissa tämä, jos mikä, on hälyttävä esimerkki. Toisaalta jäljet johtavat Sipilän hallituksen kilpailukykyopimukseen ja pakkolakeihin, jolloin poliittinen lakko nosti päätään. Porvarit tätä niin säikähtävät, että haluavat sen kieltää lailla, ettei tulevia esityksiä vain kukaan pääse kritisomaan.

Sakkoja lakkoihin osallistumisesta tulisi siis nimenomaan osallistujalle. Jälleen asetelma on yhtä epätasapainoinen kuin monella muulla elämän osa-alueella. Tällaiset lakiehdotukset on siis mahdoton yhdistää ajatukseen siitä, että heikommassa asemassa olevaa puolustetaan ja tuetaan sekä annetaan myös hänen äänensä kuulua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

21.24 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Millä keinoilla voisimme rakentaa oikeudenmukaisempaa työelämää, jossa jokainen saa reilun mahdollisuuden menestyä? Ensinnäkin on tunnistettava ja korjattava työelämän epäkohdat, joita muun muassa heikommassa asemassa olevat ajoittain kohtaavat. Nyt epäkohdille ollaan luomassa hallituksen toimesta uusia mahdollisuuksia.

Työelämän tasapainon säilyttämiseksi tarvitaan ammattiliittojen aseman vahvistamista, ei heikentämistä. Tästä voisi ottaa mallia vaikka Ruotsista kopioimalla sieltä työntekijöiden tulkintaetuoikeuden tai lisäämällä työntekijöiden edustusta yritysten hallinnoissa. Nykyisten käytettävissä olevien keinojen lisäksi on myös tarkasteltava uusia mahdollisia tapoja puuttua työelämän epäkohtiin entistä tehokkaammin. Mutta nyt tämän lain myötä työelämää viedään tältäkin osin väärään suuntaan. Olemme valumassa kansainvälisen työjärjestö ILO:n tarkkailuluokalle.

Työelämässä erityisesti nuoret ja maahanmuuttajataustaiset kohtaavat tilastollisesti eniten epäoikeudenmukaisuuksia. Yleisimpiä epäkohtia, joihin törmätään, ovat työaikojen venyminen yli kohtuuden, se, ettei ylitöistä makseta palkkaa, tai se, että työvuoro peruuntuu yllättäen. Vaikka yleensä kaikki toimii hyvin ja mahdolliset epäselvyydet saadaan selvitettyä työpaikoilla, saattaa tilanne vaatia joskus kuitenkin ulkopuolista apua. On tärkeää, että kaikki ovat tietoisia omista oikeuksistaan ja että tilanteen tullen ammattiliiton puoleen osataan kääntyä.

Tässä keskustelussa on ammattiliitot nähty vain negatiivisena asiana sieltä salin oikealta laidalta, mutta jos asiaa haluaa pohtia oikein avoimin mielin, niin voimme todeta ammattiliitoilla olleen suuri rooli työelämän laadun kehittämisessä. Oikeudenmukaisen työelämän yksi kulmakivistä on työhyvinvointi. Työssäjaksaminen ja työhyvinvointi on kaikkien yhteinen asia. Hallitus on viemässä muutoksillaan eli palkansaajan heikennyksillä tältäkin osin työelämää väärään suuntaan. Työhyvinvointiin liittyy myös taloudellinen näkökulma, tehden siitä erittäin merkityksellisen myös kansantaloudelle. Työhyvinvoinnin ylläpitäminen on myös tärkeä perusta kestäväälle kehitykselle työelämässä. On syytä kysyä, missä ovat hallituksen toimet työhyvinvoinnin parantamiseksi. Odottaisin myös niitä tulevan tähän saliin. Yritysten henkilöstön luovuudesta ja aloitteellisuudesta tulisi ulosmitata hyödyt ja saada siten aikaan uusia innovaatioita tuomaan kestäväää kilpailuetua globaaleilla markkinoilla. Nämä työelämän heikennykset eivät varmasti motivaatiota työpaikoilla lisää.

Arvoisa puhemies! Työelämän kehittäminen on yhteistyötä. Työelämän laatua ja oikeudenmukaisuutta tulee kehittää yhdessä työpaikkojen, työnantajaliittojen sekä ammattiliittojen kesken — rakentamalla, ei rikkomalla. Mutta rakentamiseen tarvittavia työkaluja ei ole hallituksen työkalupakista löytynyt ainuttakaan. Työkalupakkia ei ole edes avattu tämän hallituksen toimien myötä epäonnistuneen prosessin aikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto taitaa olla poissa. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

21.29 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Tänään on kulunut 50 vuotta Portugalin neilikavallankumouksesta, joka kaatoi oikeistodiktatuurin, jossa merkittävässä määrin oli nimenomaan lakkoilulla ja poliittisella taistelulla suuri merkitys. Täällä jo eilisissä puheenvuoroissa nostettiin esille, että pelkästään lakkoilu omien työehtojen parantamiseksi tai työelämän laadun parantamiseksi ei ole aina lakkoilun perimmäinen tarkoitus, vaan sillä on

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

myös poliittiset ulottuvuudet. Lakkoilemalla ja työtaisteluilla on maailmanhistoriassa saatu myös merkittäviä yhteiskunnallisia muutoksia aikaan.

Siinä suhteessa lakko-oikeuden rajoittaminen nimenomaan poliittisten työtaisteluiden muodossa rikkoo myös kansalaisten perusoikeuksia. Hallituksen esityksessäkin poliittisten lakkojen määritelmä on epäselvä, eivätkä valiokunnan tekemät muutokset ole selkeyttäneet määrittelyä riittävästi. Myötätuntotaisteluiden järjestämismahdollisuuksia rajataan, muutetaan ja vaikeutetaan tavalla, joka sisältää ongelmia perusoikeusnäkökulmasta. Esitetyt pykälämuutokset eivät myöskään ole riittävän selkeitä ja tarkkarajaisia.

On myös ehkä syytä nostaa edelleen esille se, kuinka väärässä tavallaan hallitus on pyrkineensä rajoittamaan poliittisten työtaisteluiden vaikutusta nimenomaan Suomen oloissa, hallituksen esityksessä kun lakkojen määrää halutaan vähentää viisi—kymmenen prosenttia. Kuitenkin, kuten eilenkin useassa puheenvuorossa jo nostettiin esille, Tilastokeskuksen mukaan työtaisteluissa menetettyjen työpäivien määrä on ollut viimeisten vuosikymmenten ajan suhteellisen vähäinen. Viimeisen 25 vuoden aikana työtaisteluja on ollut keskimäärin noin 161 000 työpäivää vuodessa, ja se on vain noin puoli tuntia työssäkäyvää kohti vuodessa. Hallituksen esityksessä esitetty yhden tunnin työajan vuosittainen lisäys työntekijää kohden on jopa ministeriön omassa vastineessakin todettu vääräksi, ja oikea luku on vain kuusi minuuttia.

Hallituksen esityksen tarkastelussa on lakkojen määrää arvioitaessa käytetty tarpeettoman lyhyttä ajanjaksoa, vain vuosia 2018—2022, joihin osuvat työehtosopimusneuvottelut muun muassa paperiteollisuudessa ja julkisella sektorilla. Tänä aikana keskimäärin lakkoja oli esityksen mukaan 350 000 työpäivää vuodessa. Jaksossa erottui selkeästi vuosi 2022, johon tämän viiden vuoden jakson lakoista sijoittui yli puolet. Tämä saa menetettyjen työpäivien määrän näyttämään isommalta kuin mitä todellinen lakkojen määrä keskimäärin on ollut 2000-luvulla.

Hallituksen esityksessä ei eritellä muutokseen nähden riittävästi työtaistelujen jakaantumista TES-neuvotteluihin, myötätuntotaisteluihin, poliittisluontoisiin lakkoihin, niin sanottuista puhtaisiin poliittisiin lakkoihin, palkkariitoihin tai muihin, esimerkiksi niin kutsuttuihin surulakkoihin. Tämä olisi tärkeää, jotta tiedetään, mitä työtaistelujen osaa tällä lainsäädännöllä halutaan muuttaa. Lakkojen syntysyyt ovat olennaista tietoa myöskin. Esimerkiksi poliittiset lakot syntyvät hallituksen esittämistä ja päättämistä asioista, aivan kuten tämä kehäpäätelmä osoitettiin jo aikaisemmissa puheenvuoroissa. Työrauhan vastaisia niin sanottuja laittomia lakkoja on ollut keskimäärin 7—12 prosenttia, ja ne ovat useimmiten olleet paikallisia.

Hallituksen esityksessä ei ole myöskään nostettu esiin lakimuutosten vaikutuksia työnantajiin, työntekijöihin tai oikeusistuimiin. Tämä on iso heikkous, kun ollaan muuttamassa oikeutta, jolla on selkeä sekä perustuslain että kansainvälisten sopimusten suoja.

Esityksestä ei käy ilmi, miksi juuri kyseinen lakiesitys on sopiva keino valittuihin tavoitteisiin pääsemiseksi, sillä siinä ei ole esitelty tai arvioitu vaihtoehtoisia toteutustapoja. Esityksessä huomioidaan pääasiallisesti vain vaikutukset työnantajien etuihin ja oikeuksiin, kun taas vaikutukset työntekijöihin jäävät suurelta osin huomiotta. Nämä ovat merkittäviä epäkohtia, jotka korostavat lakiesityksen yksipuolisuutta ja tarkoitushakuisuutta.

Esimerkiksi Kansainvälinen työjärjestö ILO on todennut tulkintoja koskevassa lainauksessaan muun muassa, että lakko-oikeutta ei ole rajattu koskemaan vain kollektiivisopimusten solmimiseen tähtääviä tilanteita. Työntekijöillä ja heidän järjestöillään tulee olla mahdollisuus ilmaista tyytymättömyyttään laajemminkin sellaisissa kysymyksissä, joilla

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

on vaikutusta jäsenistön taloudellisiin ja sosiaalisiin etuihin, aivan kuten ammattijärjestöt tällä hetkellä ovat tehneet Suomessa viimeisten kuluneiden kuukausien aikana vastustaessaan muun muassa hallituksen leikkauksia sosiaaliturvaan tai sosiaalietuuksiin.

Mikäli tällä lakkolailla nimenomaan halutaan kasvattaa Suomen tuottavuutta ja houkuttelevuutta kansainvälisten sijoittajien näkökulmasta, niin tässä suhteessa olemme varmasti menossa aivan väärään suuntaan, koska kyllähän Suomen etuna kansainvälisessä kilpailussa ovat nimenomaisesti olleet vakaa toimintaympäristö, joka on tuonut niitä kansainvälisiä sijoittajia Suomeen, panostaminen koulutukseen ja sitä kautta koulutettu väestö ja ennen kaikkea vakaa yhteiskuntajärjestelmä. Nyt tätä ollaan horjuttamassa tavalla, jolla tulee todennäköisesti olemaan erittäin arvaamattomat seuraukset myös Suomen houkuttelevuudelle kansainvälisten sijoittajien näkökulmasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

21.35 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Suomessa ei perinteisesti ole nähty paljoa poliittisia lakkoja, paitsi nyt viime kuukausina, kun hallitus on laajalla rintamalla heikentänyt työntekijöiden asemaa lakiteitse. Suomessa on ollut poliittisia lakkoja harvoin, mutta silti hallitus on jostain syystä halunnut nostaa ne tikun nokkaan. Poliittisen työtaistelun rajoittaminen vie työntekijöiltä merkittävän mahdollisuuden vaikuttaa suoraan omaan toimeentuloonsa ja asemaansa vaikuttaviin poliittisiin päätöksiin. Jos työtaistelu voi jatkossa kestää vain päivän, sen painostusvaikutus jää vähäiseksi.

Poliittisluonteiset lakot, joilla työntekijät pyrkivät puolustamaan työehtojaan ja oikeuksiaan, nauttivat kansainvälisen sääntelyn suojaa. Niissä ei lähtökohtaisesti ole mitään väärää, vaikka hallitus haluaa näin antaa ymmärtää niitä rajoittaessaan. Hallitus hämärtää ja sekoittaa tarkoituksella poliittisluonteiset eli työehtoihin ja oikeuksiin suoraan liittyvät lakot sekä puhtaasti poliittiset eli muihin mahdollisiin poliittisiin asioihin liittyvät lakot keskenään ja rajoittaa molempia, vaikka työehtoihin ja oikeuksiin liittyvät lakot nauttivat Kansainvälisen työjärjestön ILO:n suojaa. Samassa rytäkässä rajoitetaan myös myötätuntolakkoja.

Herääkin kysymys, miksi hallitus ampuu tykillä kärpäästä. Todennäköisesti siksi, että kyse on hallituksen suuremmasta ideologisesta ristirekstä, halusta heikentää palkansaajien kollektiivista neuvotteluvoimaa ja palkansaajaliikettä. Tämän ja muiden työntekijöiden asemaa heikentävien esitysten yhteisvaikutuksena syntyy kuva, että hallitus pyrkii pysyvästi muuttamaan työelämän ja yhteiskunnan voimasuhteita työnantajien eduksi. Tavoitteena taitaa olla paluu työnantajan saneluun perustuvaan herravaltaan ja työntekijöiden aseman ja oikeuksien sekä yhteenkuuluvuuden tunteen heikentämiseen.

Arvoisa puhemies! Muutama kommentti esityksen yksityiskohtiin liittyen:

10 000 euron alaraja lakkosakoista on kohtuuton. Tällainen sanktio voisi jatkossa seurata hyvin maltillisesta ja lyhytkestoisesta mielenilmauksesta — esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa kaupan kassat laitetaan vähäksi aikaa kiinni työnantajan epäasiallisen toiminnan vuoksi ja sen protestoimiseksi. Mikäli näin toimitaan työehtosopimuksen ja siitä seuraavan työrauhavelvoitteen ollessa voimassa, seuraa lakkosakko, jonka alaraja nousee nyt 10 000 euroon. Nykyisin tyypilliset lakkosakot ovat muutamia tuhansia euroja ja vähämerkityksellisissä työtaistelutoimenpiteissä vielä huomattavasti tätä pienempiä. 10 000 euron sakko yksittäisen ammattiosaston maksettavaksi on täysin kohtuuton.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Iso periaatteellinen muutos on myös yksittäisen työntekijän rankaiseminen lakkoon osallistumisesta 200 euron hyvitysseuraamuksella. Tämä muuttaa koko seuraamusjärjestelmän perusperiaatetta, sillä tähän asti lakkoon osallistuminen on ollut työntekijöille aina sallittua ja lakon laillisuudesta vastaa sen järjestävä taho kollektiivisesti. Hyvityssakko tulisi ehkä käytännössä harvoin maksettavaksi, koska se edellyttää työuomioistumien ratkaisua lakon laittomuudesta. Henkilökohtaista hyvityssakkoa voitaisiin kuitenkin käyttää pelotteena, jolla työnantajat pystyisivät painostamaan työntekijöitä lakkojen murtamiseksi yleisemminkin.

Myötätuntotyötaistelutoimenpiteiden, kuten tukilakkojen, rajoittaminen heikentää laajasti työntekijöiden neuvotteluasemaa. Pienet ammattiliitot ovat onnistuneet torjumaan työnantajien ajamia heikennyksiä isompien tuella. Se on ollut myös merkittävää niille aloille, joissa työntekijöiden järjestäytymisaste on ollut matala tai työntekijän asema muuten heikko. Käytännössä esimerkiksi Postin vuonna 2019 kaavailema 700 pakettijakajan työehtojen heikentäminen onnistuttiin torjumaan tukilakoilla, jollaiset eivät sitten jatkossa olisi enää välttämättä mahdollisia.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan lakimuutoksen työllisyysvaikutus on todennäköisesti kokonaisuudessaan korkeintaan joidenkin satojen henkilötyövuosien suuruinen siitä syystä, että esityksen kansantaloudellinen vaikutus arvioidaan melko vähäiseksi. Hallitus on siis rajoittamassa perusoikeuksia merkittäväällä tavalla ilman olennaista vaikutusta kansantalouteen tai työllisyyteen. Esitetyt lakko-oikeuden heikennykset menevät monessa suhteessa muita Pohjoismaita pidemmälle ja ovat kyseenalaisia Suomen kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Esityksen mukaan ILO:n valvontakäytännössä on katsottu, että lakkojen kestolle ei tulisi asettaa aikarajaa, mutta jatkossa Suomi on ainoa Pohjoismaa, jossa poliittisille lakoille on asetettu kategorinen aikaraja. Myös tukityötaisteluiden rajoittaminen menee muita Pohjoismaita pidemmälle.

Kansainvälinen työjärjestö ILO toimitti työministerille huhtikuussa kirjeen, jossa se kehotti hallitusta vielä neuvottelemaan lakko-oikeuden rajoituksista työmarkkinaosapuolten kanssa. Hallitus kuitenkin kieltäytyi neuvotteluista, ja työministeri totesi medialle, että keskustelut etujärjestöjen kanssa on jo käyty aikanaan. Tosiasiallisesti työntekijäjärjestöille ei ole annettu aitoa mahdollisuutta vaikuttaa esityksen sisältöön, vaan esitystä on päinvastoin kolmikantakäsittelyn jälkeen olennaisesti kiristetty EK:n ehdotuksien pohjalta siten, että myös alle 24 tuntia kestävät poliittiset lakot voidaan tietyin edellytyksin tulkita laittomiksi.

Eduskuntakäsittelyssäkin on tapahtunut kummallisia asioita. Hallitus on halunnut loppuun asti pimittää lain voimaantuloajankohdan. Demokratiaa kunnioittavaa olisi antaa eduskunnan päättää voimaantulosta. On kummallista, että esitystä on ajettu eduskunnassa läpi poikkeuksellisella kiireellä, vaikka mitään kiirettä ei alkuperäisen voimaantuloaikataulun perusteella pitäisi olla, vaan esitystä olisi ollut aikaa käsitellä koko kevät. Herää kysymys, miksi hallituspuolueet kiirehtivät käsittelyä jopa niin, että perustuslakivaliokunnan piti kokousta pääsiäisenä. Olisi mukava kuulla vastaus, miksi te olette näin poikkeuksellisella tavalla kiirehtineet esitystä eduskunnassa ja pimittäneet aiotun voimaantuloaikataulun. — Arvoisa puhemies, jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen on poissa. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

21.42 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! En aio ottaa tässä puheenvuorossani itselleni mitään sellaista roolia, joka ei omasta mielestäni luontevasti itselleni kuulu. Tarkoitin tällä sitä, että 43 vuotta olin työelämässä ennen tuloa eduskuntaan vuonna 2019. Siinä on tietysti ollut useita vaiheita: Kymmenen ensimmäistä vuotta korkeakoulutettuna työntekijänä, asiantuntijana, niin sanotusti suoritusportaalla. Sen jälkeen seuraavat kymmenen vuotta lähiesimiehenä, joka hyvin pitkälti on siinä työtovereidensa kanssa samassa työssä mutta koordinoi ja ohjaa sitä pienemmässä yksikössä. Sen jälkeen seuraavat yli 20 vuotta johtotehtävissä, ensin 250 henkilön esimiehenä, sitten 1 000 henkilön esimiehenä, sitten 7 000 henkilön esimiehenä ja sitten viimeiset yhdeksän vuotta 25 000 työntekijän ja asiantuntijan esimiehenä. Olen ollut myös työtovereiden valitsemana päättäjänä oman ammattiliitonni Suomen Lääkäriliiton valtuuskunnassa ja sittemmin myös ylimpänä julkisen sektorin työnantajapäätäjänä Kunnallisen työmarkkinalaitoksen KT:n valtuuskunnan puheenjohtajana ja valtuuskunnan jäsenenä.

Se, miksi pyysin tässä puheenvuoron, on tiivistettynä se, että suomalainen hyvä työelämä ei ansaitse nyt esitettyä lainsäädäntöä. Tämä on minun visioni ja missioni, jonka haluan tässä puheenvuorossani välittää. Työelämää tulee kehittää yhteistyössä luottamukseen perustuen. Me emme tarvitse tämänkaltaista kurituslainsäädäntöä, jota täällä esimerkiksi erinomaisen tarkasti ja hyvällä puheenvuorolla äsken edustajakollega Sarkkinen kuvasi.

Otan joitakin esimerkkejä omalta työuraltani, miten työelämää on kehitetty:

Olin noin tuhannen henkilön esimiehenä Porin kaupungin terveysviraston johtajana, kun 90-luvun lama iski vientiteollisuuskapunkiin ja koko Suomeenkin tietysti valtavalla voimalla. Työttömyys nousi 90 prosenttiin, julkista sektoria kohtasivat ennennäkemättömät säästötoimenpiteet. Se, miten kaupunki meni ulos luottamuksella siitä tilanteesta, oli minulle itselleni eräänlainen työelämän johtamisen ja kehittämisen korkeakoulu. Kaupunginjohtajan johdolla muodostettiin johtoryhmä, jossa keskeiset työmarkkinaosapuolet, ammattijärjestöt, olivat vahvasti mukana kaupungin johtamistoiminnassa. Lomautuksia tarvittiin, mutta ne laitettiin kiertäviin vuoroihin, jolloin joka kolmas kuukausi vuorollaan kukin oli kolme kuukautta lomautettuna. Kukaan ei menettänyt työpaikkaansa. Kaikki tehtiin yhteistuumin ja yritettiin selvittää siitä erittäin vaikeasta tilanteesta.

Nämä olivat sellaisia oppeja, joita sitten itse noustuani työurallani korkeampiin tehtäviin pyrin kaikin tavoin ottamaan huomioon. Tietenkin se tarkoitti käytännössä sitä, että johtoryhmissä oli työntekijöiden edustaja — ei kaikkien järjestöjen, mutta vuorojärjestyksessä siellä olivat niin Juko kuin sitten muut toimihenkilöjärjestöt, Tehy terveysalalla ja tällä tavalla. Myös suurten sairaanhoitopiirien hallituksissa oli työmarkkinajärjestöillä, ennen kaikkea työntekijöillä, oma edustuksensa. Tietenkin oli olemassa niin sanotut lakisääteiset ja yhdessä sovitut työpaikkademokratiaelimet, mutta ennen kaikkea korostaisin epävirallisia, hyviä työmarkkinasuhteita. Meillä oli esimerkiksi sellainen traditio, jonka nimi oli luottamusmieslounas. Ylin johto kerran kuukaudessa kokosi eri ammattiliittojen luottamusmiehet, ja ruokailimme yhdessä ja hyvin epävirallisesti kävimme työpaikan yhteisiä asioita läpi.

No, joku voi ajatella, että nämä eivät kuulu nyt ollenkaan tähän käsiteltävään asiaan. Kyllä kuuluvat. Sen takia kuuluvat, että me emme voi saavuttaa niitä tuloksia tuottavuuden kehittämisessä ja työn vetovoiman lisäämisessä, jotka olisivat ihan välttämättömiä Suomen tämänhetkisessä tilanteessa, ellei meillä ole parempi luottamus työpaikoilla, ja sitä luottamusta murennetaan, ja on viime viikkoina murennettu erittäin paljon, tuomalla tällaista kurituslainsäädäntöä, joka nyt on tässä meillä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Täällä esimerkiksi edustaja Kokko hyvin kävi läpi juuri kuulemassani puheenvuorossa, kuinka vähän meillä itse asiassa on ollut niitä työtaisteluita, niin kuin siitä hallituksen esityksestäkin selviää, kun saimme vihdoinkin osoitettua, että siellä oli kymmenkertainen lasku- virhe ja että kysymyksen oli vain minuuteista vuositason liittyen niihin työtaisteluihin, joita voi jollakin tavalla poliittisiksi kutsua.

Meillä Suomessa on mahdollisuus siihen, että me voisimme rakentaa työmarkkinoita paremman luottamuksen pohjalta, mutta nyt on tuotu tusinan verran sellaisia huononnuksia, lakimuotoisia ja muita, joilla tätä nyt murennetaan. Valitettavaa on se, että tulemme tulevina vuosina kärsimään tästä ja siitä tulee koko meidän talouselämämme kärsimään, varsinkin kun, mistä nyt olemme täällä monta kertaa viime aikoina muuten puhuneet, Suomessa tuottavuuden kehitys kaipaisi tällä hetkellä aivan toisenlaista tilannetta kuin mikä meillä tällä hetkellä on.

Työtaisteluihin ei kukaan tahallaan ja huvikseen mene. Yleensä kysymys on jostain vakavasta skismasta, jossa työntekijäasemassa olevat kokevat, että heidän ääntään ei ole kuultu. Kysymys on silloin palkasta, kysymys on työoloista, kysymys voi olla läheisen alan ongelmista ja myötätuntotyötaistelusta tässä mielessä. Itse aikanaan lääkärin tehtävissä olin hyvin paljon tekemisissä myös muiden alojen, kuten teollisuusalojen, ammatillisten järjestöjen kanssa, ja autoin heitä esimerkiksi työterveyden kysymyksissä, työsuojelun kysymyksissä ja työturvallisuuskysymyksissä, ja valitettavasti jouduin näkemään, kuinka paljon niissäkin asioissa jouduttiin paikallisesti turvautumaan työtaisteluihin, jotta usein aivan yksinkertaisiakin asioita saatiin edistettyä.

Vielä kerran tähän lopuksi: me tarvitsemme luottamusta ja me tarvitsemme työelämän kehittämistä, emme tällaista kurituslainsäädäntöä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

21.49 Fatim Diarra vihr: Kiitos, arvoisa puhemies! Vihreiden puolesta haluan sanoa, että me ollaan valtavan pettyneitä siihen, miten valiokuntakäsittelyssä mietinnöstä siivottiin pois tasa-arvovaikutuksia isolla kädellä. Lautakunta kuuli pitkällisesti erilaisia tasa-arvo-toimijoita sen takia, että, no, valiokunnan nimikin on työ- ja tasa-arvovaliokunta. Meidän tehtävä on huomioida myös asioiden tasa-arvovaikutukset. Suomessa on yksi Euroopan segregoituneimmista työmarkkinoista, ja silloin, kun tehdään tällaisia muutoksia, ei voi olla niin, että niillä ei olisi tasa-arvovaikutuksia, ja tämä me hyvin asiantuntijalausunnoista kuultiinkin. Sen takia olin erityisen pettynyt, kun hallituksen toimesta tasa-arvovaikutukset haluttiin sieltä siivota pois. Se tuntui erityisen inhottavalta sen takia, että olen tottunut siihen, että kollegoiden kanssa molemmilta puolilta salia pystytään yhdessä edistämään tasa-arvoasioita ja voidaan yhdessä toimia niiden eteen.

Tasa-arvovaikutusten pois siivoaminen, niitten puhdistelu sieltä paperista, ei kuitenkaan poista sitä, että ne edelleen ovat totta. Me tiedämme kyllä, että hallitusohjelmassa on tavoitteita raskausryhmittä poistamisesta ja monista muista hienoista ja kauniista asioista, mutta herää pelko, jäävätkö nämä vain kauniiksi kirjauksiksi, joiden eteen ei kuitenkaan sitten olla valmiita tekemään työtä. Tasa-arvopolitiikka on toimenpiteitä, tasa-arvopolitiikka on arviointia, tasa-arvopolitiikka on sitä, että valitaan nähdä päätösten sukupuolivaikutukset. Mikäli ne halutaan pois siivota, viestii se minulle siitä, että kun ne eivät passaa Säätytalolla sovittuun tavoitteeseen, niin sitten ne ollaan valmiita myös sieltä pois siivoamaan. [Saara-Sofia Sirén ja Karoliina Partanen pyytävät vastauspuheenvuoroa] — Ehkä se, että

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

puheenvuoroni selkeästi harmittaa, johtuu siitä, että se koira älähtää, johon keppe kolahtaa.
— Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

21.52 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Työtaisteluoikeus on harvoin ollut perustuslakivaliokunnan syynättävänä, ja sitä koskevia lainmuutoksia on myöskin ollut harvoin eduskunnassa käsiteltävänä. Sen takia oli tärkeää, että perustuslakivaliokunta tätä kävi läpi. Valitettavaa on, että tuossa perustuslakivaliokunnan käsittelyssä ei työoikeudellinen asiantuntemus saanut riittävää painoarvoa. Tällaisessa tilanteessa, jossa tarvitaan syvälle menevää asiantuntemusta sekä siitä erityisalasta, tässä tapauksessa työoikeudesta ja kansainvälisestä työoikeudesta, että sitten kansallisesta valtiosääntöoikeudesta ja myöskin kansainvälisten ihmisoikeussopimusten käytännöstä, kuulemisissa olisi hyvä, että ensin perehdyttäisiin riittävästi tähän työoikeudelliseen puoleen ja sitten valtiosääntöasiantuntijat, ihmisoikeusasiantuntijat ja perusoikeusasiantuntijat voisivat ottaa ikään kuin valmistellusti kantaa niihin kysymyksiin, joita kulloinkin esillä oleva lainmuutoshanke herättää.

Perustuslakivaliokunta päätyi äänestysratkaisuihin, ja käyn läpi kuuden valiokunnan jäsenen eriävää mielipidettä, jossa sinänsä hyvinkin perustelluin argumentein päädyttiin useassa kohdassa katsomaan, että nämä lainmuutokset olisivat vaatineet perustuslain säätämisyjärjestystä tai sitten että niihin olisi tullut tehdä merkittäviä muutoksia, jotta voitaisiin käsitellä yksinkertaisessa järjestyksessä.

Ensinnäkin poliittisista lakoista: Suomea sitovan ILO:n yleissopimuksen tulkintakäytännössä on poliittiseen päätöksentekoon vaikuttamaan pyrkivien työtaisteluiden osalta tehty selkeä jako poliittisluonteisiin työtaisteluihin, joilla pyritään työntekijöiden taloudellisten ja sosiaalisten etujen edistämiseen ja puolustamiseen, ja toisaalta puhtaisiin poliittisiin työtaisteluihin, joilla ei ole työmarkkinakytkentää. Poliittisluontoiset lakot on ILO:n tulkintakäytännössä katsottu osaksi työntekijöiden suojattua työtaisteluoikeutta, kun taas puhtaat poliittiset lakot jäävät sen ulkopuolelle. Tässä korostettakoon, että Suomessa nyt hallituksen näiden niin sanottujen työmarkkinauudistusten johdosta käydyt mielenosoituslakot ovat selvästikin näitä poliittisluonteisia lakkoja tuossa ILO:n kansainvälisten valvontaelinten käytännössä.

Valiokunnan enemmistökin totesi, että ehdotettu sääntely ei täytä perusoikeusrajoituksilta edellytettävää täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta. Me eriävässä mielipiteessä katsoimme, ettei asiaa voi jättää pelkän valtiosääntöoikeudellisen huomautuksen varaan, vaan täyttääkseen valvontatehtävänsä perustuslakivaliokunnan olisi tullut asettaa säännöksen olennainen korjaaminen tavallisen lain säätämisyjärjestyksen edellytykseksi tai sitten edellyttää korjatun säännöksen tuomista uudelleen perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Lisäksi katsottiin, että osa täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden puutetta on se, että Suomen kansainvälisten sitoumusten suojaamia poliittisluonteisia työtaisteluja ja suojan ulkopuolelle jääviä puhtaita poliittisia työtaisteluja käsitellään erittelemättä samassa säännöksessä ja saman käsitteen alla, eikä myöskään tehdä eroa työrauhavelvollisuuden aikaisista työtaistelutoimista ja sopimuksettoman tilan aikaisista. Tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden puutetta ei ole mahdollista poistaa korjaamatta tätä puutetta.

Perusoikeusrajoitusten tulee täyttää kaikki perustuslakivaliokunnan käytännössään vahvistamat perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Ollakseen hyväksyttävä perusoikeusrajoituksen on perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan oltava painavan yhteis-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kunnallisen tarpeen vaatima. ILO:n yleissopimuksen 78 artiklan tulkintakäytännön sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännön mukaan työnantajalle aiheutuva taloudellinen vahinko ei itsessään ole sallittu peruste työtaisteluiden rajoittamiselle. Suomessa poliittisluontoiset lakot ovat olleet suhteellisen harvinaisia, ja niiden laajemmat vaikutukset ovat tätäkin kautta olleet rajattuja. Tämä huomioiden poliittisluontoisten lakkojen osalta hallituksen esityksessä ei ole esitetty sellaisia perusteluja, joiden pohjalta voisi katsoa, että rajoituksia olisi ehdotetussa laajuudessa pidettävä perusoikeuksien rajoitusedellytysten tarkoittamalla tavalla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimina. Näiltä osin hallituksen esityksessä ei myöskään ole tehty selkoa, mitä vähemmän perusoikeuksiin puuttuvia vaihtoehtoja olisi selvitetty ja miksi niitä ei olisi pidettävä riittävinä. ILO:n sopimusten tulkintakäytännön huomioon ottaen on epävarmaa, täyttääkö hallituksen esitys näiltä osin vaatimuksen siitä, etteivät perusoikeusrajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Myötätuntotaisteluja koskien samansuuntaisesti nämä ehdotukset eivät täytä perusoikeusrajoituksilta edellytettävää täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusta. Sitähän jonkun verran työelämä- ja tasa-arvovaliokunta muutti, mutta edelleen on kovin hankala sieltä saada selvää, mitkä ovat ehdotuksessa tarkoitettuja suhteettomia vahingollisia seurauksia, milloin työtaistelu voi rajoittaa työnantajan toimintaa laajemmin kuin on tarpeen pääriidan piiriin kuuluvan työnantajaan kohdistuvan vaikutuksen aikaansaamiseksi sekä keitä on pidettävä pykäläehdotuksessa tarkoitettuina työnantajan sopimuskumppaneina. Näitä koskevat reippaammat muutokset olisivat olleet nähdäksemme tarpeen tuohon tavaliseen lainsäätämisyjärjestykseen.

Niin kuin viittasin, tämä työtaisteluoikeuden rajoitusongelma sopimuksettomassa tilassa on puutteellisesti arvioitu kauttaaltaan, kun pääsääntöhan on, että näitä työtaisteluoikeuksia arvioitaessa on kysymys kollektiivisopimuksista seuraavasta työrauhavelvollisuudesta. Hallituksen esityksessä esitettiin työriitojen sovittelusta annettuun lakiin poliittisten ja myötätuntotyötaistelujen osalta merkittäviä rajoituksia myös kohdistuen sopimuksettomaan tilaan, jolloin työrauhavelvollisuus ei ole voimassa. Tämä selvästikin ulottuu sinne lakko-oikeuden ytimeen ja rajaa suhteettomasti mahdollisuuksia mielenosoituslakkoon tai sitten myötätuntolakkoon sopimuksettoman tilan aikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

21.59 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Hallituksen työrauhalainsäädännöllä muutetaan merkittävällä tavalla vakiintunutta, käytössä ollutta lainsäädäntöä koskien työehtosopimuslakia ja riitojen sovittelusta annettua lakia. Käsittelyssämme on esitys, mikä on asian laajuuteen ja merkityksellisyyteen nähden valmisteltu hyvin tiukalla aikataululla. Se ei ole mahdollistanut esityksessä esitettyjen muutosten perusteellista selvittämistä ja kunnollista kolmikantaista käsittelyä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Lain valmistelijoiden työtä on vaikeuttanut kiireen ohella hallitusohjelmassa jo etukäteen ehdottomana seinään naulattu tavoite, jolloin valmistelussa ei ole annettu tilaa kiinnittää hyvän hallintotavan mukaisesti huomiota esimerkiksi mahdollisen lain vaikutusarviointiin. Hallituksen esityksessä ei ole nostettu esiin esimerkiksi lakimuutosten vaikutuksia työntekijöihin tai oikeusistuimiin. Tämä on erittäin iso heikkous, kun ollaan muuttamassa oikeutta, jolla on sekä perustuslain että kansainvälisten sopimusten suojia.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Arvoisa puhemies! On huolestuttavaa, ettei lain vaikutusta tasa-arvoon, siis sukupuoli-vaikutusten arviointia, ole tehty lainkaan, koska valmistelijat eivät olleet tunnistaneeet sellaisia seikkoja. Toisaalta selvitysten puuttumisen yhteydessä on vedottu siihen, että olisi vaikea arvioida niitä toimialoja, joilla esityksen vaikutukset erityisesti näkyisivät. Tätä lähtökohtaa voidaan pitää hyvin erikoisena, sillä Petteri Orpon hallitus on kertonut olevansa sitoutunut nimenomaan edistämään työelämän tasa-arvoa. Todettakoon, että on varsin yleisesti tiedossa, että työrauhalainsäädännön yksipuolisella muuttamisella on enenevissä määrin ja mitä moninaisimpia vaikutuksia työelämän tasa-arvoisuuteen.

Arvoisa puhemies! Pidän melko kyseenalaisena, että työ- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyn yhteydessä hallituspuolueiden edustajat esittivät jopa valiokuntaneuvoksen ansiokkaasti laaditusta pohjasta kokonaisen tasa-arvoa käsittelevän kappaleen poistamista. Se kuului näin: ”Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi naisenemmistöisellä hoitoalalla muiden alojen myötätuntotaistelut voivat olla keskeisessä asemassa neuvottelutilanteessa. Tällaisilla aloilla neuvottelulähtökohdat ovat erilaiset, jolloin muiden alojen tuki voi olla merkityksellistä.” Se, että mietintöpohjasta poistetaan hallitusenemmistöään turvin tämänkaltaisia kappaleita, herättää lähinnä epäilyksen siitä, että hallituspuolueet ovat halunneet siivota mietinnöstään sille epäedullisia asioita.

Arvoisa puhemies! Ongelmallista on myös se, että esityksestä ei käy ilmi, miksi juuri kyseinen lakiesitys on sopivin keino valittujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Itse asiassa siinä ei ole esitelty tai arvioitu vaihtoehtoisia toteutustapoja lainkaan. Esityksessä on sen sijaan yksipuolisesti huomioitu pääasiallisesti vain vaikutuksia työnantajien etuihin ja oikeuksiin, kun taas vaikutukset työntekijöihin jäävät suurelta osin huomiotta. Nämä ovat merkittäviä epäkohtia, jotka korostavat hallituksen antaman lakiesityksen yksipuolisuutta ja tarkoitushakuisuutta. Tämä kuvastaa suoraan sitä piittaamattomuutta, jota Orpon hallitus tuntee suomalaisia työntekijöitä kohtaan.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita on vuosikymmeniä kehitetty yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Vaikka hallitus on sanonut vievänsä Suomea pohjoismaiseen suuntaan, näillä lakimuutoksilla suunta on itse asiassa täysin eri. Olemme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä — siis ensimmäinen.

Huolta suomalaisten palkansaajien oikeuksien rajoittamisesta kannetaan nyt ympäri maailmaa aina YK:n alaista kansainvälistä palkansaajajärjestö ILOa myöten. Tuo järjestöhan toimii kolmikantaisesti, siis valtion, työnantajien ja työntekijöiden yhteistyönä.

Hyvät kollegat, hallitus on lukemattomia kertoja toistanut, että se haluaa rauhaa ja vakautta suomalaisille työmarkkinoille. Etenkin kokoomuksen piirissä kokeneet konkarit ja strategianikkarit ovat varmasti ymmärtäneet, millaisen kaaoksen se työmarkkinoilla lopulta saa aikaiseksi tekemällä itsestään työmarkkinaosapuolen. Pitkäaikaisten ideologisten tavoitteiden runnominen eteenpäin huolimatta niiden yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista on mielestäni paitsi vastuutonta myös surullista. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

22.05 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies, hyvät kollegat! Kiitos perustuslakivaliokunnalle ja erityisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle tämän lakiehdotuksen huolellisesta ja tarkasta valmistelusta ja siitä, että siihen haluttiin ottaa mukaan myös tasa-arvonäkökulma. Eilen ja tänään oppositiosta tuotiin esille, että Suomessa poliittisia lakkoja

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

on varsin vähän eikä niiden vaikutus ole pitkällä aikavälillä kuin muutamia minuutteja per työntekijä vuodessa. Eipä se kyllä lohduta työnantajayritystä, kun tilaukset myöhästyvät eikä sopimuksista voida pitää kiinni, kun työntekijät lakkoilevat maan hallitusta vastaan. Varsinkin pienet yritykset kärsivät poliittisista lakoista, ja valtio ja kansa kärsivät. Vasta päättyneiden poliittisten lakkojen lasku on kansantaloudelle ja Suomen kansalle jopa kaksi miljardia euroa.

Suomi on moneen maahan verrattuna lakkoherkkä maa. Tästä koituu haittaa yksittäisille kansalaisille, yrityksille, maamme kilpailukyvyille, koko Suomen maineelle ja taloudelle. Työpäiviä jää tekemättä ja palkkaa saamatta. Häiriöt palveluiden ja tavaroiden toimituksessa heikentävät asiakkaiden luottamusta ja maamme kilpailukykyä. Kansainvälisessä kaupassa sopimuksia menee sivu suun ja tärkeitä investointeja jää tekemättä.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme nykyistä vakaammat työmarkkinat. Ne turvaavat yritysten tuottavuutta, ja kansainvälisillä markkinoilla kirimme kiinni kilpailijamaitamme. Tämä lakiesitys on yksi ja tärkeä osa uudistusta. Se pitää nyt saada maaliin ja mahdollisimman nopeasti. Se on Suomen ja isänmaan etu.

Sanon vielä kerran: Tätä maata ei johda ammattiyhdistysliike. Tätä maata johtavat demokraattisilla vaaleilla valittu eduskunta ja sen hallitus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

22.09 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Olemme kohdanneet tänään merkittävän hetken tämän lakko-oikeutta rajoittavan hallituksen esityksen käsittelyssä. Esitin eilen illalla, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö lähetettäisiin vielä perustuslakivaliokuntaan, jotta perustuslakivaliokunta voisi ottaa kantaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa muutettujen siirtymäsäännöksiin perustuslainmukaisuuteen. Asian palauttamisesta perustuslakivaliokuntaan äänestettiin tänään iltapäivällä. Valitettavasti lakiesitystä ei esitykseni mukaisesti palautettu perustuslakivaliokuntaan perustuslainmukaisuuden varmistamiseksi, vaan hallituspuolueiden kansanedustajien enemmistöpäätöksellä asian käsittely jatkuu nyt täysistunnossa.

Arvoisa puhemies! Esitin eilisessä täysistunnossa lakiesityksen palauttamista perustuslakivaliokuntaan, koska esityksen siirtymäsäännösten taannehtiva vaikutus poliittisiin työtaisteluihin on herättänyt huolta työoikeuden asiantuntijoissa. Siirtymäsäännökset ovat muuttuneet työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyssä merkittävästi verrattuna alkuperäiseen hallituksen esitykseen. Uuden tarkennuksen mukaan uutta lakia sovellettaisiin jo ennen sen voimaantuloa alkaneeseen poliittiseen työtaisteluun. Tämä voi tehdä aiemmin laillisista työtaisteluista laittomia, mikä on lainsäädännöllisesti ennenkuulumatonta, erityisesti kun kyse on näin merkittävästä perus- ja ihmisoikeudellisesta asiasta.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan kuulema työoikeuden professori Seppo Koskinen on julkisuudessa korostanut, kuinka poikkeukselliset ja perusoikeuksien kannalta ongelmalliset hallituksen esittämät siirtymäsäännökset nykyisessä muodossaan ovat. Siirtymäsäännöksiä muutettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan viimeisimmän ministeriöltä saadun vastineen mukaisesti, ja niitä ei täten ole tarkasteltu asiantuntijoiden eikä perustuslakivaliokunnan toimesta. Arvoisa puhemies! On todella huolestuttavaa, että hallituspuolueet päättivät vain jatkaa lakkolakien runnomista eteenpäin, vaikka työoikeuden arvostetut asiantuntijat näkivät esityksessä olevan ilmeisiä ristiriitaisuuksia perustuslain kanssa.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Arvoisa puhemies! Kun puhumme perusoikeuksista, meidän tulee toimia varovaisesti, ja meidän olisi tullut ottaa pieni aikalisä asian käsittelyn suhteen suuren riskin välttämiseksi. Jos perustuslakivaliokunta olisi käsitellyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa muutetut siirtymäsäännökset, se olisi pidentänyt lain käsittelyä hieman, mutta ei olisi vaarantanut sen alkuperäistä aikataulua. Nyt meillä on täällä salissa valitettavasti käsittelyssä lakiesitys, jossa on työoikeuden asiantuntijoiden mukaan mahdollisesti ilmeisiä ristiriitaisuuksia perustuslain kanssa.

Arvoisa puhemies! Tänään siis jatkamme hallituksen esityksen käsittelyä, joka muuttaisi pitkään voimassa ollutta työrauhalainsäädäntöämme. Nykyinen lainsäädäntö on ollut voimassa vuodesta 1946, ja nyt esillä oleva esitys olisi sen kymmenes muutos. Valitettavasti lakiesitystä on valmisteltu liian tiukalla aikataululla, mikä on estänyt perusteellisen selvittämisen ja kolmikantaisen käsittelyn yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Tämä on huolestuttavaa, sillä pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita tulisi kehittää yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa.

Arvoisa puhemies! Esityksessä on useita ongelmia. Poliittisten lakkojen määritelmä on epäselvä, ja pykälämuutokset eivät ole riittävän selkeitä. Lisäksi esityksessä pyritään vähentämään lakkojen määrää perusteettomasti, vaikka Suomessa työtaisteluissa menetettyjen työpäivien määrä on ollut suhteellisen vähäinen. On myös huomioitava, että esitys keskittyy lähinnä työnantajan etuihin, kun taas työntekijöiden näkökulma jää vaille huomiota. Tämä on ristiriidassa pohjoismaisen suunnan kanssa, johon hallitus on ilmoittanut haluavansa viedä Suomea. Lisäksi vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja ei ole esitelty, vaikka ne olisivat olleet tarpeen. Työntekijöiden edustajan tulkintaetuoikeus ja henkilöstön edustus yritysten hallinnossa ovat esimerkkejä keinoista, joilla työntekijöitä voitaisiin sitouttaa yritystoiminnan kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Työtaisteluoikeus perustuu ammatilliseen yhdistymisvapauteen, ja kansainvälisesti työtaisteluoikeutta suojataan useissa kansainvälisissä sopimuksissa. Hallituksen esitys ei näytä ottavan näitä seikkoja riittävästi huomioon. Tämä esitys vie valitettavasti työelämäämme vuosikymmeniä taaksepäin. Meidän on pyrittävä parantamaan työelämäämme yhteistyössä kaikkien osapuolten kanssa, ei heikentämään työntekijöiden oikeuksia ja työmarkkinoiden toimivuutta. — Arvoisa puhemies, jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

22.16 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on nyt aivan perustavanlaatuisesti muuttamassa tapaa, jolla työelämää koskevia lakeja säädetään. Ensi töiksi ollaan luonnollisesti rajoittamassa lakko-oikeutta. Poliittisia lakkoja on 2000-luvulla ollut Suomessa vain muutamia. Täällä on nyt useampaan kertaan perusteltu tätä lakiuudistusta Suomen kilpailukyvyyn parantamisella myös valiokunnan puheenjohtajan suulla, mutta tosiaan, viimeisen 20 vuoden aikana poliittisia lakkoja on ollut vain muutamia.

Poliittinen lakko on yksi ammattiyhdistysten järeimmistä keinoista, joka menettää tehonsa, jos lakon kesto rajataan merkittävästi. Mikä enää estää hallitusta viemästä läpi loputtoman listan muita heikennyksiä? Kyse on työntekijöiden ja työnantajien välisestä voimasuhteesta, ja Orpon hallitus on historiallisella tavalla asettunut työnantajien puolelle. Lakko-oikeudessa on kyse aivan perustavanlaatuisesta oikeudesta, joka on tunnustettu muun muassa ILO:n kansainvälisten julistuksien. Myös Suomen perustuslaissa turvataan oi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

keus yhdistymisvapautteen sekä oikeus osallistua yhdistyksen toimintaan mukaan lukien ammattiyhdistykset. Nyt täällä onkin kinasteltu muun muassa siitä, rajoittaako hallitus perusoikeuksia vaiko ei.

Lakko-oikeuden rajausta kytkeytyy laajemmin demokratiaan. Hallitusedustajat ovat syytäneet ay-liikettä ulkoparlamentaarista vaikuttamisesta: kuka saa vaikuttaa lainsäädäntöön ja millä tavalla? Puheissaan hallitusedustajat tulkitsevat demokratiaa hyvin suppeasti ja vain sen parlamentaarisessa muodossa, jossa vaaleissa voittanut puolue muodostaa hallituksen ja säätää lakeja mielensä mukaan. Kansalaisvaikuttaminen on kuitenkin keskeinen osa toimivaa demokratiaa ja paljon laveampaa kuin vain mahdollisuutta äänestää vaaleissa neljän vuoden välein. Siksi tässä lakkokeskustelussa ollaan aivan länsimaisen yhteiskunnan ytimessä, kansanvallan määritelmässä, ja voi vain ihmetellä, miksi perussuomalaiset eivät ole tätä kansanvaltaa puolustamassa.

Yhtä lailla esimerkiksi lobbaaminen voidaan mieltää ulkoparlamentaarisenä vaikuttamisena. Siinä, missä lobbaaja voi ostaa äänenpainonsa rahalla, ay-liike ammentaa voimansa joukkovoimasta. Ammattiyhdistykset edustavat noin puoltatoista miljoonaa palkansaajaa, ja perinteisessä kolmikannassa palkansaajien ääni on kuulunut lakien valmistelussa myös vaalien välillä. Nyt ollaan siis historiallisesti muuttamassa sitä, että työntekijät olisivat jatkossakin tasavertaisessa asemassa työnantajan kanssa — sen sijaan heikoiksi hiljennettyjä.

Yhdysvalloissa ammattiliittojen merkitys on ymmärretty uudelleen vuosikymmenien työntekijöiden ja palkansaajien polkemisen jälkeen. Työntekijöiden uudelleenjärjestäytyminen ja työvoimapula tuottavatkin tulosta, ja duunarialojen palkat nousevat suhteessa eniten ensi kertaa vuosikymmeniin. USA:ssa liittoon kuuluvien määrä nousi yksityisellä sektorilla 261 000:lla viime vuonna ja liittojen hyväksyntä on korkeimmillaan sitten 60-luvun.

Suomessa on talvisodan ajoista asti ollut tapana sopia työelämää koskevista muutoksista kolmikantaisesti eli yhteistyössä palkansaajakeskusjärjestöjen, työnantajajärjestöjen ja maan hallituksen kesken. Nämä neuvottelut ovat luoneet pohjan lain valmistelulle, ja 2000-luvulla on tällä tavoin toteutettu esimerkiksi eläkeuudistus ja niin kutsuttu kiky-sopimus. Nyt hallitus on muuttamassa tätä isänmaalliseksi yhteishengeksikin kutsuttua toimintatapaa historiallisella ja perustavanlaatuisella tavalla. Työnantajaosapuolen tavoitteita on kirjattu sanatarkasti ja jopa numeroiden tarkkuudella hallitusohjelmaan. Näiden kirjausten perusteella hallitus on nyt valmistellut lakeja, joita perustellaan pohjoismaisella mallilla. Missään muussa Pohjoismaassa ei kuitenkaan olla toteutettu näin järeitä uudistuksia lakiin runnomalla.

Hallitus on kyllä poiminut käytäntöjä muista maista, mutta vain ja ainoastaan työntekijän kannalta epäedullisia muutoksia. Esimerkiksi Ruotsissa on heikennysten vastapainoksi muun muassa työntekijöiden tulkintaetuoikeus, mikä tarkoittaa, että riitatilanteessa noudatetaan työntekijöiden tulkintaa siihen saakka, kunnes saadaan ratkaisu oikeusteitse. Ruotsissa työntekijöillä on niin ikään edustus yritysten hallituksissa, mikä lisää työntekijöiden tiedonsaannin mahdollisuuksia ja toisaalta vahvistaa henkilöstön näkemysten esiin tuomista. Mitään vastaavaa, työntekijöiden kannalta edullista uudistusta ei Suomeen ole tulossa.

Arvoisa rouva puhemies! Keskellä talvisodan pommituksia tammikuussa 1940 syntyi niin kutsuttu tammikuun kihlaus, jossa työnantajapuoli tunnusti ensimmäistä kertaa työntekijäjärjestön tasavertaiseksi neuvottelukumppaniksi. Nyt hallitus on rikkonut tämän lupauksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

22.22 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen kuunnellut tätä keskustelua mielenkiinnolla, ja täytyy ensin ihan kiittää sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton ja vihreitten puheenvuoroja. On hienoa, että tässä salissa vielä puolustetaan suomalaisia työntekijöitä ja reiluja työelämän pelisääntöjä. Näiden hallituksen esitysten alla on tärkeää, että tämä ääni kuuluu ja on myös suomalaisen työntekijän puolustajia tässä salissa.

Olisin kysynyt valiokunnan puheenjohtaja Siréniltä muutamia kysymyksiä, mutta hän varmasti nyt joutui poistumaan.

Ensinnäkin näistä valiokunnassa poistetuista kappaleista: Pidän tätä hyvin ongelmallisena lainsäädäntötyön näkökulmasta. Puheenjohtaja totesi jotenkin tällä tavalla, että hän on toiminut niiden käytäntöjen ja pelisääntöjen mukaan, miten eduskunnassa kuuluukin toimia. Itse taas näen vahvasti niin, että jos valiokunnan mietintöpohjasta, jossa käsitellään perustavanlaatuisia kysymyksiä liittyen tasa-arvoon tai ILO-sopimusten tulkintaan, kappaleita poistetaan, eli asioita piilotetaan, niin se ei ole hyvää lainsäädäntötyötä, vaan siinä tilanteessa pitäisi tunnistaa ja tunnustaa tosiasiat ja ne pitäisi myös valiokunnan mietintöön tuoda ilmi. Tällä on kauaskantoisia vaikutuksia, ja piilottelemalla ei hyvää lakia synny.

On hyvä, että nyt oppositio on sentään tuonut näitä asioita esille, mutta toivoisi, että tämänlainen lainsäädäntötyö ei lisääntyisi, vaan mitä asiantuntijakuulemisessa tuleekaan, tunnustetaan tosiasiat, tehdään poliittiset päätökset ja mennään eteenpäin. En pidä hyvänä tällaista asiasisällöllistä poistamista tämänkaltaisesta laista.

Itse esityksestä: Tässä oli useitakin hyviä puheenvuoroja, ja itse kyllä näen, että tämä laki on monella tavalla hyvin monimutkainen ja myös aika epäselväkin kokonaisuus, jonka vaikutukset sitten vasta ehkä myöhemmin selviävät, kun tulkintoja saadaan myös oikeusteitse. Ehkä itse kiinnitin huomiota tähän tasa-arvokohtaan, minkä tästä mietinnöstä hallituspuolueet poistivat, erityisesti näitten naisvaltaisten sote-alan työntekijöiden näkökulmasta. Jos tukityötaisteluilla ei voida enää tukea näitä heikomman neuvotteluvoiman aloja, niin paine ratkaisujen syntymiselle on heikko ja neuvottelut saattavat venyä, ja pidän tätä myös ongelmallisena.

Täällä on keskusteltu myös näistä perustuslaillisista kysymyksistä, mikä on ihan validi ja tärkeä huomio, josta on äänestettykin. Valiokunnan puheenjohtaja totesi siihen jollain tavalla niin, että tätä valtiosääntöoikeudellista kysymystä on arvioitu ja tultu tähän johtopäätökseen. Olisin toivonut, että oltaisiin saatu lisää informaatiota siitä, kuka on arvioinut ja miten tähän johtopäätökseen sitten tultiin.

Sinällään en pidä erikoisena, että näitä tasa-arvopykäläiä naisvaltaisten alojen suhteen tästä mietinnöstä on peitelty. Esimerkiksi tämä hallituksen ajama vientivetoinen palkkamalli, jota nyt viedään vahvasti eteenpäin, kohdistuu taas erityisesti näihin naisvaltaisiin aloihin, ja tämä palkkakuoppa sen kuin syvenee.

Olen myös pitänyt hyvin harmillisena useita erityisesti perussuomalaisten käyttämiä puheenvuoroja meidän ammattiyhdistysliikkeestä, ja jollain tavalla haluaisin tuoda sen näkökulman esiin, että meidän ammattiyhdistysliike on koko pitkän historiansa ajan puolustanut työntekijöitä ja parempia työehtoja ja työoloja. Ei varmasti tässä salissa tarvitse yksilöidä, minkälaisia saavutuksia tämän pitkän historian aikana on työntekijöille saatu. Uskon, että ihan jo pelkästään nämä kahdeksan tunnin työpäivät ja meidän tämänkaltaiset työehdot ovat sellaisia kysymyksiä, että ilman ammattiyhdistysliikettä näitä ei olisi tullut tänne, joten arvostus sille puolelle.

Siinä mielessä olenkin äärettömän surullinen, että nyt kun tässä syytetään ammattiyhdistysliikettä jostain ulkoparlamentaarisesta painostuksesta, niin yhtä lailla voidaan kysyä,

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

minkä takia EK:n ohjeistus... EK saneli hallitukselle kymmenen tavoitetta, ja hallitus otti yksitoista itselleen, joita se nyt vie eteenpäin. Eikö tämäkin ole ulkoparlamentaarista ohjeistusta? Nyt kun ammattiyhdistysliike yrittää puolustaa näitä isoja sosiaaliturvavaleikkauksia ja merkittäviä työehtojen heikennyksiä, niin mitä tekee hallitus? Lainsäädännöllä hiljentää ja kieltää ja rajoittaa ammattiyhdistysliikkeen toimintaa. Kun nämä saadaan vapun korvilla täällä käsiteltyä, sen jälkeen ruvetaan viemään tällä samalla voimalla lukuisia heikennyksiä suomalaisten työntekijöiden työehtoihin. Onhan tämä käsittämätöntä, miten tällä tavalla voidaan toimia.

Muutamia konkreettisia esityksiä: Täällä me ollaan käyty näitä sosiaaliturvavaleikkauksia, ja ehkä yksi ihan konkreettinen luku, arvioiden mukaan, mitä nyt jo oli, on satatuhatta uutta toimeentulotuen asiakasta. Se siitä. Näistä muista esityksistä, mitä hallitus vie eteenpäin: Sairaussakko. Potkulaki, eli irtisanomissuojaa heikennetään niin, että ei tarvitse enää painavaa syytä vaan lievemmin pitää pystyä irtisanomaan. Sitten on paikallisen sopimisen laajentaminen. Haluan vielä korostaa siihen, että tällä hetkellä jo meidän työmarkkinoilla pystytään paikallisesti sopimaan hyvin joustavasti, kun se tehdään yhteisymmärryksessä. Jokaiselle työntekijälle voi maksaa niin paljon lisää palkkaa kuin vain ikinä voi, mutta meillä on jotkut minimiehdot, [Puhemies koputtaa] minkä alle ei mennä, ja tässä te haluatte murentaa nämä minimiehdot, että saadaan vain halvemmalla työvoimaa ja palkkoja alas. Pidän tätä erittäin käsittämättömänä. Ja tässähän on pitkä haave yleissitovien työehtosopimusten romuttaminen.

Arvoisa rouva puhemies! Lopetan tältä erää tähän. Vastustan jyrkästi tätä lailla ammattiyhdistysliikkeen toimintamahdollisuuksien rajoittamista vapaassa demokratiassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

22.31 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin tähän tilanteeseen, kun täällä viitataan tähän kilpailukykyyn ja muuhun: Kauheasti ihmettelen, miten Pohjoismaissa muut, joilla on ihan sama lainsäädäntö kuin meillä tänä päivänä on, pärjäävät kilpailukyvyyssä. Niillä on myötätuntolakkojen osalta sama tilanne kuin meillä. Jos päälakko on laillinen, niin myötätuntolakko on laillinen. Ja poliittisia lakkoja ei ole lailla rajattu, niissä on vain oikeuskäytäntönä tiettyjä ratkaisuja syntynyt. Ja ne silti pärjäävät. Eli tämä ei taida olla kiinni näistä työtaisteluoikeuksista ja -rajoituksista, vaan taitaa se kilpailukyky syntyä ihan muissa asioissa. [Aki Lindén: Olisiko vähän tämmöistä venäläistä mentaliteettia!]

Tssä nytten ajattelin tästä myötätuntotyötaistelusta puhua, ja on tärkeää vähän kerrata sitä. Meillä ammattiyhdistysliikkeen [Karoliina Partasen välihuutoja] — anteeksi, saanko puhua täällä? — meillä ammattiyhdistysliikkeen laittaessa työtaistelutoimia liikkeelle, niin työehtosopimusneuvottelujen yhteydessä kuin muissakin yhteyksissä, on kolme periaatetta, millä sitä rajoitetaan: henki ja terveys eivät saa tulla uhatuiksi, ja sitten yhteiskunnallisesti välttämättömät toiminnot halutaan turvata. Nämä ovat niitä rajoitteita, jotka ammattiyhdistysliike itse laittaa, että huolehditaan siitä, että asiat tulevat hoitumaan. Tämä on se iso periaate, joka näissä rajoitteissa on.

Minulla jäi äskeinen puheenvuoro kesken tähän myötätuntotyötaistelujen rajaamiseen, ja sen osalta haluan muutamalla lainauksella myöskin näyttää, kuinka vaikea kysymys tämä on myöskin oikeusoppineille — tai kuinka selkeä kysymys heidänkin kannaltaan se on, kun he miettivät sitä, kuinka tätä myötätuntotyötaistelua, tukilakkoa, voidaan rajata

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kansainvälisten sopimusten, kuten ILO-sopimuksen, kautta. Täällä on muutamia esimerkkejä siitä:

Professori Matti Mikkola: ”Hallituksen esityksessä on kuvattu laajasti myötätuntolakkojen oikeusperusteita ja niiden vaihteluita eri Euroopan maissa. Esityksessä on päädytty asettamaan vaatimus, että myötätuntolakon vaikutukset eivät ulottuisi primääryötaistelun vaikutuksia laajemmalle. Tältäkkään osin lakon rajoituksia ei saa Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten perusteella tehdä työnantajalle koituvien taloudellisten vaikutusten perusteella. Kansainvälinen ihmis- ja perusoikeuskäytäntö ei ole luonut yhtä selkeitä kieltonormeja sen suhteen, että myötätuntolakon laajuus sidottaisiin primäärilakon tarkoitukseen.”

Sitten Seppo Koskinen samasta asiasta, professori myöskin: ”Ensimmäinen esimerkki vaikeasta tulkinnasta: ’ei saa toimeenpanna siten, että työnantajalle tai tämän sopimus-kumppanille aiheutetaan suhteettomia vahingollisia seuraamuksia rajoittamalla työnantajan palvelu- tai tuotantotoimintaa’. Yleensä nämä vahingot ilmenevät vasta jälkeenkäpäin. Työnantaja voi monilla toimenpiteillä estää tai vähentää säännöksessä mainittuja vaikutuksia. Työnantajatkin ovat eri tilanteissa sen suhteen, millainen vastustuskyky kullakin on estääkseen suhteettomat vaikutukset. Mitä suhteettomat vaikutukset ovat? Yleensä ne ovat kuitenkin vain väliaikaisia.” Sitten Koskinen jatkaa: ”Työtaisteluun ryhtyvän on todella vaikea, jopa mahdotonta arvioida sitä, millainen toimenpide tarvitaan kyseisen tavoiteltavan vaikutuksen aikaansaamiseksi. Tätä ei pysty yksikään tukityötaisteluun ryhtyvä järjestö arvioimaan etukäteen.” Ja kun se etukäteen pitäisi arvioida, on tässä se ongelma.

Ja Niklas Bruun, joka on kunnioitettu kotimaisen ja kansainvälisen työoikeuden tuntija, puhuu myöskin tässä siitä ulottuvuudesta, miten tätä pitäisi korjata ja hoitaa: ”Hallituksen esityksen myötätuntotyötaistelujen rajoitustoimenpiteet ovat erittäin tulkinnanvaraisia ja epäselviä. Monesta syystä — sekä ihmisoikeussopimuksista että rajoitusten tulkintakontekstista johtuen — rajoitusperusteita pitää selkiyttää, yksinkertaistaa ja supistaa.” Ja kritiikin pääkohdat: ”Rajoitukset eivät täytä perusoikeusrajoituksille asetettavia tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Lisäksi pelkästään taloudellisin perustein lakko-oikeutta ei voi rajata vakiintuneen ILO:n ja EIS:n käytännön mukaan. Nyt esillä olevat perustelut näyttävät olevan lähes yksinomaan taloudellisia.”

Näin sanovat myötätuntotyötaisteluista meidän kansainvälisesti ansioituneet professorit, jotka ovat työoikeuden asiantuntijoita, ja sitten vielä olisi ollut monta lainausta tästä suhteellisuudesta.

Kaiken kaikkiaan pitää muistaa tämä myötätuntotyötaistelujen tarve, miksi sitä tehdään. Sitä tehdään sen vuoksi, että pystytään tukemaan niitä aloja, jotka eivät itse pysty saamaan kunnollisia työehtoja aikaiseksi. Vahvemmat alat tukevat näitä, ja nämä alat, joita tuetaan, ovat usein matalapalkka- ja naisaloja. Tässä mielessä myötätuntolakkojen rajoittaminen tässä laajuudessa ja tällä tavalla kuin hallitus tätä esittää, on liian pitkälle mennyt. Tämä on yksi osa tämän lain ongelmakohtia, ja tätä on tuotu esille tuolla, mutta ne asiantuntijalauseennot eivät ole uponneet valiokuntavaiheessa tuohon mietintöön. — Jatkan seuraavassa kohtaa poliittisista lakoista. Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

22.38 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Lyly tuossa aloitti, minäkin haluaisin puhua hieman myötätuntotyötaisteluista. Myötätuntotyötaistelut ovat seikka,

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

joka tässä koko keskustelussa on jäänyt suhteellisen vähälle huomiolle, epäilemättä siksi, että sen rajoittaminen on hallituksen kannalta vaikeampi toimi perustella. Tällä esityksellä lähin tosiaan rajataan merkittävästi näiden myötätuntotyötaisteluiden eli tukilakkojen käyttövoimaa.

Suomen työmarkkinat ovat huomattavan sukupuolittuneet eli jakautuneet miesten ja naisten aloihin. Siksi työelämään liittyviä uudistuksia pitäisi tarkastella lähtökohtaisesti myös sukupuolivaikutusten osalta. Näin ollen kun hallitus väittää ohjelmassaan vahvistavansa sukupuolten tasa-arvoa työelämässä, pitäisi katsoa kokonaisuus: millaista työelämää koskevaa lainsäädäntöä hallitus oikeastaan edistää? Myötätuntotyötaisteluthan ovat tyypillisesti olleet juurikin tällainen tapa, jolla tuetaan toisen ammattiryhmän sopimusneuvotteluita sellaisessa tilanteessa, jossa tämän ammattiryhmän oma työtaisteluvoima on jostain syystä rajoitetumpi. Tällaisilla aloilla neuvottelulähtökohdat ovat erilaiset, jolloin muiden alojen tuki voi olla huomattavan merkityksellinen. Tämä asia koskee esimerkiksi naisvaltaisia palvelualoja. Haluaisin sen vuoksi hieman kattavampia perusteluja, mitä ongelmaa nimenomaan tällä myötätuntotyötaisteluihin kajoamisella halutaan ratkoa.

Pohjoismaisittainhan tukityötaisteluiden rajoittaminen on poikkeuksellisen kova toimenpide, vaikka hallitus pyrkii joka käänteessä puhumaan pohjoismaisesta mallista. Tässä esityksessä oikeus myötätuntotyötaisteluun sidottaisiin nykyistä vahvemmin sellaisiin toimenpiteisiin, joilla on jokin suora vaikutus pääriidan osapuoliin. Muiden kuin suoraan pääriidan osapuoliin vaikuttavien myötätuntotyötaisteluiden sallittavuus jäisikin arvioitavaksi niiden vaikutusten laajuuden perusteella. Käytännössä jätisi huomattavan epäselväksi, miten näitä vaikutuksia mitattaisiin, millaiset vaikutukset olisivat sallittuja pääriitaan vaikuttamiseksi ja millaiset vaikutukset katsottaisiin lakiesityksen tarkoittamalla tavalla suhteettomiksi. Nämä vahingot ja vaikutukset käytännössä käyvät ilmi vasta työriidan päättymisen jälkeen, ja niiden etukäteisarviointi on hyvin vaikeaa. Tämä tulee vain oikeuskäytännöllä ratkottavaksi. Joten sen vuoksi ja sen lisäksi on pakko kehystää hieman yleisemmin.

Minusta näyttää itse asiassa siltä, että hallitus ei tee mitään konkreettista sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi työelämässä, ja konkreettisilla keinoilla tarkoitan lainsäädäntöä. Hallitusohjelman lupauksista puuttua esimerkiksi raskaussyrjintään puuttuu konkretia täysin. Sen sijaan monet, muutkin, hallituksen kaavailemat työelämähankkeet iskevät hyvin kipeästi naisiin. Aikeet lukita naisvaltaiset alat ikuisen palkkakuoppaan on tästä räikein esimerkki. Ensimmäisen sairauspoissaolopäivän palkattomuus osuu erityisen kipeästi sellaisissa ammateissa työskenteleviin, jotka eivät voi tehdä etätöitä ja joilla palkat ovat pienet. Kyllä, esimerkiksi palveluammatit. Juuri nämä ammatit kärsivät tästä erityisen paljon. Lisäksi meillä on tämä pyrkimys rajata tukilakkoja ja siten heikentää näillä tietyillä pienipalkkaisilla naisvaltaisilla aloilla olevien mahdollisuuksia vaatia parempaa. Tosiaan haluaisin edelleen kuulla perustelut — niitä on täällä useassa puheenvuorossa pyydetty — miksi niitä tasa-arvovaikutuksia tälle esitykselle arvioitiin vasta tässä valiokuntavaiheessa ja siinäkin niin kiireellä, että asiantuntijat ovat lausunnoissaan todenneet aikataulun olevan liian tiukka tarkalle arvioinnille.

Me emme, minä eikä esimerkiksi edustaja Mäkinen, joka tästä asiasta aiemmin puhui, ole saaneet vastausta myöskään siihen, minkä takia työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan valiokuntaneuvosten laatimasta pohjasta näitä tasa-arvoa koskevia kohtia on poistettu. Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, olette halunneet poistaa esimerkiksi sellaisen toteamuksen, että ”valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi naisvaltaisella hoito-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

alalla muiden alojen tukityötaistelut voivat olla keskeisessä asemassa neuvottelutilanteessa”. Miksi tällainen ilmeisesti faktatieto ja ilmeisesti riidattomasti asiantuntijakuulemisessa esiin tullut seikka on poistettu? Ettei vain olisi kyse siitä, että te haluatte peitellä tämän esityksen tasa-arvovaikutuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

22.44 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Siteeraan erään vaikutusvaltaisen poliitikon lausuntoa koskien tapaa muuttaa työtaisteluoikeuksia: ”Toivon, että tämän tyyppisissä asioissa ensisijaisesti työmarkkinajärjestöt löytävät ratkaisut, kun meillä on eri roolimme.” Näin totesi eräs tässäkin salissa valtaa käyttävä lainsäätäjä, kansanedustaja. Hän oli oppositiojohtaja Petteri Orpo.

Arvoisa puhemies! Olemme täällä paljon keskustelleet siitä, että kun hallituspuolueista kolme neljästä ennen vaaleja kirjallisesti lupasi suomalaisille palkansaajille, että työtaisteluoikeudet pidetään vähintään nykyisessä laajuudessa, miten on mahdollista, että sen jälkeen, kun palkansaajilta on äänet kerätty, hallituksessa tehdään historiallinen palkansaajien oikeuksien rajaaminen ilman todellisia neuvotteluja.

Vähemmän on puhuttu siitä, että sen yhdenkin puolueen puheenjohtaja vielä vain pari kuukautta ennen eduskuntavaaleja totesi, että tämän tyyppisissä asioissa meillä lainsäätäjillä on eri roolimme. Totta kai meillä on keskeinen rooli tässä, mutta tämä juuri osoittaa, miksi on tärkeää, miksi on juuri pohjoismaista ajattelua ja pohjoismaista mallia pyrkiä sopimaan näistä asioista yhdessä palkansaajajärjestöjen ja työnantajajärjestöjen edustajien kanssa.

Arvoisa puhemies! Tätä taustaa vasten jään kysymään, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, arvoisa hallitus, miksi te ette tätä neuvotelleet? No, teidän vastauksenne on, että ei tästä olisi tullut mitään, ei olisi tullut vastaantuloja. Ainoa, joka ei tuumaakaan tullut vastaan missään vaiheessa, oli työnantaja omista tavoitteistaan — tosiasiaa ei tuumaakaan, ja te hoiditte. Mutta matkan varrellahan te sanoitte, että nyt näistä voi neuvotella. Tämähän ei alkuunkaan pitänyt paikkaansa. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö julkaisi 5.3. sovintoesityksen, jonka se oli tehnyt hallitukselle jo viikkoja aikaisemmin ja josta työministeri ja pääministeri — jotka olivat tietoisia tästä sovintoehdotuksesta ja neuvottelutarjouksesta — eivät olleet puhuneet sanaakaan. Ei sanaakaan. Mutta viikkoja myöhemmin saimme kuulla, että julkistettiin tämä ehdotus, jossa siis oli hyvin pitkälle menevä kompromissi neuvotteluiden aloittamiseksi ja johon sisältyi muun muassa poliittisluontoisten lakkojen vieminen suhteellisuusarvioinnin piiriin Ruotsin mallin mukaisesti ja myös tukilakkojen osalta muutoksia, kunhan ilmoituskäytäntöjä on mahdollista lyhentää ja muita kompromisseja tehdä. Näin pitkälle menevä tarjous. Samantyyppinen oli tullut Akavalta jo edellisenä syksynä, ja se oli toistettu talvella.

Arvoisa hallitus, teillä oli mahdollisuus aloittaa neuvottelut missä vaiheessa tahansa, ja teillä on vieläkin mahdollisuus siihen, mutta te ette ole tätä käyttäneet, joten puheet siitä, että te olisitte edes yrittäneet sopia tätä pohjoismaisen mallin mukaisesti, eivät pidä paikkaansa. Ja herää kysymys, miksi. Onko todella niin, että riita on sopua parempi? Me ollaan nyt OP:n ennusteesta nähty, mitä tämä työmarkkinakaaos, jonka hallitus on aiheuttanut sillä, että se ei tosiasiaa suostu edes neuvottelemaan, näin pitkälle menevien kompromissiesitystenkään jälkeen ei suostunut neuvottelemaan, mitä tämä hallituksen aiheuttama järeäpäisyys ja sen aiheuttama työmarkkinakaaos on Suomelle maksanut. OP:n ennuste ker-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

toi, että se painaa Suomen taloutta tänä keväänä arviolta noin 0,7 prosenttiyksikköä bkt:stä. Ja mikäli te ette tätä sovi, niin riskihän on se, että me tulemme näkemään ennätyksellisen vaikean työehtosopimuskierron. Onko se sitä vakautta, jolla Suomi saadaan nousuun? Onko se sellaista työmarkkinapolitiikkaa, jolla Suomi saadaan kasvun tielle? Ei, se on riitojen ja repimisen tie, kun nyt Suomi tarvitsisi vakautta.

Tänään olemme saaneet kuulla valtiovarainministeriöltä ja valtiovarainministeriltä, vaikka pääministeri lupasi ja kertoi, että nyt nämä toimet riittävät — nyt nämä toimet riittävät — ja että hallituksen tavoitteet täyttyvät ja Suomi välttää riskin joutumasta EU:n alijäämämenettelyyn, että eivät ne nyt tälle vuodelle riitäkään.

Hallitus on itse aiheuttanut ongelman, että nyt rima väpää EU:n kasvu- ja vakaussopimuksen kriteereissä, aiheuttamalla työmarkkinakaaoksen, laiminlyömillä kasvutoimet ja sulkemalla tulot pois sopeuttamisesta hallitusohjelmassa. Te olette itse ajaneet Suomen vastakkainasettelun kierteeseen, joka uhkaa jatkua. Te olette itse ajaneet Suomen leikkauskierteeseen, jonka vuoksi nyt todella keskustellaan siitä, onko Suomella riski siitä, että tänä vuonna emme täytä tätä yhden vuoden EU:n kasvu- ja vakaussopimuksen mukaista alijäämätavoitetta.

Arvoisa hallitus, miksi te ette tätä neuvotelleet? Teille tehtiin erittäin pitkälle menevä kompromissiehdotus niin työtaisteluoikeuksien osalta, paikallisen sopimisen osalta kuin muidenkin teidän heikennysten osalta. Mitä te olisitte siinä menettäneet? Ei siinä kukaan kasvoja olisi menettänyt, mutta jos te olisitte saaneet tämän sovittua, voittajana olisivat olleet kaikki suomalaiset, niin palkansaajat, yrittäjät ja pienyrittäjät kuin Suomen kasvu, työllisyys ja vakaus. Mutta te valitsitte riitojen, repimisen ja kaaoksen tien. Itse uskon, että Suomi nousee vakaudella, luottamuksella, uskolla tulevaisuuteen ja sillä, jolla pieni maa on aina selittänyt vaikeutensa: yhteistyöllä ja sopimisella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

22.51 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan edellistä, kesken jäänyttä puheenvuoroani lakko-oikeuden rajoittamiseen liittyvästä osasta. Haluan tuoda esille mielestäni tärkeitä huomioita, jotka tulivat ilmi eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa. Nämä havainnot ovat mielestäni tärkeitä sen hahmottamisessa, minkälaisessa työelämän kulttuurissa elämme nyt ja mihin me olemme nyt rujolla tavalla siirtymässä. Yritän siis kuvata näitä esiin lausuttuja epävarmuuksia, huomioita ja myös arvioita siitä, mihin olemme menossa, minkälaiseen Suomeen heräämme, kun tämä Orpon—Purran hallitus on työnsä saanut päätökseen.

Oikeustieteen tohtori sekä valtiotieteiden tohtori, yliopisto-opettaja Johannes Lamminen lausui seuraavaa: ”Kansainvälisten sopimusten perusteella niin sanottu lakko-oikeus turvaa ensisijaisesti osapuolten välisiin eturiitoihin liittyviä toimenpiteitä. Myös poliittiset työtaistelut ovat kuitenkin esimerkiksi ILO:n käytännön perusteella lakko-oikeuden piirissä, mikäli toimenpiteillä on työntekijöiden taloudellisiin ja sosiaalisiin etuihin liittyviä tarkoitusperiä (niin sanotut poliittisluonteiset toimenpiteet).” Haluan jälleen toistaa ja korostaa, että asiantuntija korosti ILO:n käytäntöä.

Lisäksi on tärkeää havaita, mitä niin sanotut palkansaajien pääsopijakeskusjärjestöt eli SAK, STTK ja Akava lausuvat yhteisesti: ”Säätelyn kannalta suuri ongelma on se, että se ei tee erottelua niin sanotusti puhtaasti poliittisten ja poliittisluontoisten työtaisteluiden (tai niin sanottujen protestilakkojen) välillä. Siinä, missä jälkimmäiset nauttivat

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

edellä kuvattua ILO-sopimusten ja näitä koskevan valvontakäytännön suojaan työntekijöiden intressien turvaajana, puhtaasti poliittiset työtaistelut (esimerkiksi vaikuttaminen maahanmuutto- tai veropolitiikkaan) eivät nauti vastaavaa suoja. Jatkossa nämä olisivat esityksen perusteella hyväksyttyjä.”

Arvoisa puhemies! Tämä edellinen herättää monia ajatuksia, joihin palaan tuonnempana. Mutta tässä osassa jälleen pyydän arvoisten edustajakollegojen huomiota käytettyyn terminologiaan: ”ILO-sopimusten ja näitä koskevan valvontakäytännön suoja”. Eli jälleen voimme todeta, että konsensus on varsin laaja siitä, että ILO ja valvontaelimet ovat tässä asiassa vedenjakajalla.

Lisäksi kun huomaamme entisen valtakunnansovittelijan Juhani Saloniuksen toteaman: ”Perusteluissa todetaan, että käytännössä edellä mainitut ehdotukset laajentavat nykyisen työrauhavelvollisuuden sisältöä. Se pitää epäilemättä paikkansa. Työehtosopimustoiminnan yleisen arvostuksen kannalta toimiva työrauhajärjestelmä onkin tavoiteltava päämäärä, joten uudistuksia voidaan perustella myös siitä näkökulmasta.”

Korvaani jää tästä soimaan kaikuna kohta ”toimiva työrauhajärjestelmä”. Kuulen sen niin, että toimiva tarkoittaa yleisesti hyväksyttyä, sellaista, johon osapuolet ovat sitoutuneet. Voi olla, että tämä toive on liian optimistinen. Voi olla, että työehtosopimustoiminta, ja vieläpä yleistä arvostusta nauttiva sellainen, meni jo sillä hetkellä, kun metsäteollisuus päätti luopua työmarkkinatoiminnasta UPM:n painostuksesta, mitä teknologiateollisuus nyt tapaillee perässä, voisiko sanoa jopa, että maan nykyhallituksen viitoittamalla tiellä, lailla säädetyn paikallisen sopimisen hengessä — tai oikeammin hengettömyydessä. Vai luuleeko joku tässä salissa, että lailla säädetty paikallinen sopiminen olisi sopimista? Ei ainakaan suomen kielen sanakirjan mukaan.

Arvoisa puhemies! Vielä haluan nostaa asiantuntijanäkökulman Kaarlo Tuorilta: ”Työtaisteluoikeuden suoja jäisi vajavaiseksi, ellei se ulottuisi myös sellaiseen poliittiseen päätöksentekoon, joka koskee kysymyksiä, joista voidaan sopia työehtosopimuksilla. Työehtosopimukset ja laki ovat monissa työntekijöiden oloja koskevissa kysymyksissä vaihtoehtoisia sääntelykeinoja. Esimerkkinä voi ajatella, että hallitus omaksuu toisen työmarkkinaosapuolen linjaa yksipuolisesti tukevan politiikan ja pyrkii lainsäädännön avulla toteuttamaan ratkaisuja, joista tämä osapuoli ei ole onnistunut — eikä onnistuisi — sopimaan työehtosopimuksilla. Jos oikeutta poliittiseen päätöksentekoon vaikuttamaan pyrkiviin työtaisteluihin rajoitetaan, samalla rajoitetaan myös yleisestikin toisen työmarkkinaosapuolen mahdollisuutta vaikuttaa työehtosopimusten kompetenssin piiriin kuuluviin ratkaisuihin työmarkkinoille ominaisilla painostuskeinoilla. Tällaisissa tilanteissa työtaistelulla ei pyritä pelkästään vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, vaan myös puolustetaan ammatillisen järjestäytymisvapauden ytimeen kuuluvaa oikeutta työehtosopimuksiin.”

Arvoisa puhemies! Mielestäni asian vakavuus ja kauaskantoisuus vaatii asiaan paneutumiseksi seikkaperäisyyttä, ja tiedän kokemuksesta useita neuvotteluja läpikäyneenä, että tässä esityksessä juuri pureudutaan yksipuolisesti vain toisen osapuolen näkökulmien ja suoraan sanottuna etujen edistämiseen toisen osapuolen kustannuksella. Ja juuri tuo seikka oikeusoppineen suulla tuossa edellisessä sitaatissa rautalangasta väännettiin. Nämä asiat ovat lopulta niin vaikeita, eivätkä nämä ketään juuri hetkauta tilanteessa, kun hyvin menee, mutta kun siellä työpaikalla tulee konflikti, ristiriita, johon aletaan hakemaan säällistä ratkaisua, niin silloin näiden pykälien tavaajia kyllä riittää. Ja juuri se työntekijä on aina alisteisessa asemassa, altavastaajan roolissa. Siksi tämä on täällä näihin pöytäkirjoihin pu-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

huttava, koska olen varma: ennemmin tai myöhemmin näihin palataan. Toki sitä en toivo, mutta tavaajia tulee riittämään.

Siksi on perusteltua vielä jatkaa asiantuntijan ja korkeasti oppineen Kaarlo Tuorin si-
taattia: ”Pidän muiden kuin ’puhtaasti poliittisten’ työtaisteluiden kannalta merkityksettö-
mänä hallituksen esityksessä useaan kertaan toistettua argumenttia, jonka mukaan esityk-
sellä ei rajoitettaisi työntekijöiden mahdollisuutta käyttää kokoontumis- ja sananvapaut-
taan vapaa-aikanaan. Olennaista on tietysti oikeus työmarkkinoille ominaisiin painostus-
keinoihin. Nimenomaan tämä oikeus nauttii perusoikeus- ja ihmisoikeussuojaa osana am-
matillista järjestäytymisvapautta.”

Arvoisa puhemies! Olemme perusoikeuksien ytimessä, ja jatkan tästä tärkeästä aiheesta
seuraavassa puheenvuorossa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

22.59 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Täällä ollaan tänä iltana puhuttu paljon
suomalaisesta yhteiskunnasta ja ennen kaikkea sen vahvuuksista. Jokainen täällä tuntee ja
tietää, miten suomalaista yhteiskuntaa on rakennettu erittäin vaikeista olosuhteista.
Maa, jossa on sodittu, maa, jossa on ollut köyhyyttä. Kaikesta siitä huolimatta olemme täl-
lä hetkellä hyvinvointivaltio. Meillä on mahdollisuuksia, ja ennen kaikkea tässä yhteiskun-
nassa on oikeuksia. Kiitos siitä kuuluu yhteiskuntarauhalle, ja kiitos siitä kuuluu yhteis-
kunnalle, joka on osannut tehdä eri vaiheissa, ja vaikeissa sellaisissa, myös sopimuksia. On
luotu ymmärrystä, on luotu yhteishenkeä.

Suomalaista yhteiskuntaa on rakennettu sopimalla. Uudistuksia ollaan tehty kolmikan-
taisesti. Tähän yhteiskuntaan on kuulunut yhteiskuntarauha. Hyvin monesti, kun keskuste-
lemme vaikkapa ulkomaalaisten tuttavien kanssa ja kansainvälisten vierailijoiden kanssa,
jotka haluavat tuntea suomalaista poliittista järjestelmää ja meidän kolmikantajärjestel-
mää, he ihailevat sitä työtä, mitä Suomessa ollaan osattu tehdä. Onko tämä edes mahdol-
lista, monet yhdysvaltalaiset ovat ainakin minulle sanoneet.

Valitettavasti tänä iltana ja näiden hallituksen esitysten myötä monia näistä asioista ol-
laan rajoittamassa ja ennen kaikkea romuttamassa. Tänä iltana puhumme lakko-oikeuden
rajoittamisesta. Hallituksen esityshän lähtee siitä, että Suomessa halutaan vähentää lakko-
ja. Se, mitä tästä esityksestä tulee seuraamaan, on valitettavasti päinvastainen suunta. Yh-
teiskunnassa ei lisäännä yhteiskuntarauha eli se kaikki, mitä äsken kuvailin ja mistä meitä
ennen kaikkea myöskin maailmalla ihaillaan. Sen sijaan levottomuutta tulee lisääntymään
ja epävarmuutta tulee lisääntymään.

Tässä maassa on ollut varsin vähän poliittisia lakkoja, aivan kuten tänä iltana olemme
useasti kuulleet, joten herää kysymys, miksi näin toimitaan, miksi näin tehdään. Miksi ha-
lutaan rikkoa jotain sellaista, mikä ei ole meidän yhteiskunnassamme rikki? Tuntuu, että
tämä on kovin ideologinen kysymys ja asia tälle hallitukselle.

Lakko-oikeudessa on, arvoisa puhemies, kyse heikomman osapuolen suojelusta. Vahva
yhteiskunta on sellainen yhteiskunta, joka pystyy suojelemaan myös heikompa. Se on en-
nen kaikkea oikeudenmukaisuuskysymys. On hyvin hämmentävää ja suorastaan surullista
ja kertoo paljon hallituksen esityksestä, että Kansainvälinen työjärjestö ILO, aivan kuten
tässä aikaisemmin edustaja Suhonen nosti esiin, on sitä kritisoinut ja toivoo, huom. toivoo,
Suomen hallitukselta, että saadaan osapuolet yhteen ja saadaan osapuolten näkemykset pa-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

remmin kuultua. Ainakin itse pohdin tuossa äsken, onko tällaista tilannetta aiemmin ollut. Se valitettavasti kertoo paljon tämän esityksen laadusta ja ennen kaikkea sen heikkoudesta.

Lakko-oikeuden rajoittaminen, arvoisa puhemies, ei kuulu demokratiaan. Kypsä demokratia on myös sellainen demokratia, jossa on ennen kaikkea vaikuttamisen mahdollisuuksia myös vaalien välillä. Ei riitä, että ihmiset äänestävät. Kyllähän meidän yhteiskuntaan mahtuu se, että vaalien välillä ihmiset pääsevät vaikuttamaan, pääsevät kertomaan näkemyksiään ja pääsevät yhtä lailla osallistumaan tämän yhteiskunnan kehitykseen. Näistä laakoista on valitettavalla tavalla syytetty tällä hetkellä palkansaajaliikettä, ja on syytetty talouden romuttamisesta, mutta on unohdettu, että lakkoihin aina liittyy kaksi osapuolta. Silloin kun ei ole minkäänlaista keskusteluyhteyttä, ei ole minkäänlaista vuorovaikutusta. Edustaja Lindtman nosti tässä useasti esiin, että minkä takia hallitus ei halunnut neuvotella, miksi mikään ei teille riitä. Sen sijaan te toivotte ja haluatte kaaosta, ettekä valitettavasti ymmärrä näiden vaikutuksia esimerkiksi jopa tämän tulevan syksyn osalta, kun käydään työehtoneuvotteluja.

Lakko-oikeuden rajoittaminen yhdistettynä muihin heikennyksiin, joita olette tuomassa palkansaajaliikkeelle, on kertakaikkisen surullista. Se on erittäin valitettavaa. Ansiosidonnaisesta leikkaatte, työttömyysturvan lapsikorotukset poistetaan, potkulaki, ja niin edespäin, ja kyllä minä ymmärrän niitä palkansaajia, kyllä minä ymmärrän niitä suomalaisia ahkeria työntekijöitä, jotka ovat erittäin huolissaan, mitä seuraavaksi on tulossa. Eihän tämä tähän valitettavasti lopu. Tälläkin romutetaan aivan perustavanlaatuisesti meidän palkansaajaliikettä ja ennen kaikkea suomalaista yhteiskuntaa.

Jokaisen hallituksen tulisi miettiä, miten yhteiskuntaa viedään eteenpäin, miten luodaan parempaa työelämää, miten luodaan parempaa tasa-arvoa, miten huolehditaan työntekijöistä — työntekijöistä, jotka ylläpitävät tämän maan taloutta. Tämä hallitus ei ole viemässä esityksillään meitä lähemmäksi Pohjoismaita. Tämä hallitus valitettavasti esityksillään on viemässä meitä kymmeniä kymmeniä vuosia taaksepäin.

Arvoisa puhemies! Palaan puheeni alkuun: Miten suomalaista yhteiskuntaa on rakennettu vaikeista olosuhteista, köyhistä olosuhteista? Se on ollut sopiminen, se on ollut yhteistyö, se on ollut yhteinen päämäärä, ja tämän te olette valitettavasti rikkomassa perustavanlaatuisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

23.06 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajatus siitä, että olisi olemassa jokin työtaisteluoikeuden ydinalue... Hallitus on nyt täällä moneen otteeseen kertonut, että tässä ei puututa ydinalueeseen ja oikeastaan missään hallituksen esityksessä ei puututa mihinkään ydinalueeseen, ja on pakko tarttua nyt tähän termiin, koska ”työtaisteluoikeuden ydinalue” on vähintäänkin virheellinen sanamuoto, ja ainakin kiistanalainen. Tällainen ajatusmalli ei nimittäin saa tukea oikeuskirjallisuudesta. Johannes Lamminen on omassa väitöskirjassaan spekuloinut hieman tätä muistuttavalla ajatuksella, mutta edes hän ei ehdota, että yleisesti hyväksytty hahmotustapa työtaisteluoikeudesta yhdistymisvapauden ja ammatillisen järjestäytymisvapauden ydinalueena olisi jotenkin kiistettävissä. Tällaista johtopäätöstä ei yksinkertaisesti ole mahdollista tehdä, eikä se saa juurikaan minkäänasteista tukea muun muassa ILO:n valvontamekanismin tulkintakäytännöistä. Sen sijaan ILO:n tulkintakäytännöissä painotetaan nimenomaan sitä, että työtaisteluoikeus ei rajoitu yksinomaan työehto-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

sopimusneuvotteluihin vaan käsittää myös työ- ja sosiaalipoliittisiin tavoitteisiin liittyvien etujen ja intressien puolustamisen.

No yksi seikka sitten on myös se, että Suomen kokoisessa maassa 24 tuntia kestävä lakko asettuu myös käytännössä täydelliseksi esteeksi useilla aloilla pelkästään etäisyyksien vuoksi. Jo se, että olemme pitkien etäisyyksien maa ja meille halutaan asettaa lakkorajoituksia, jotka kestävät 24 tuntia, on jo varmaan itsessään eräänlainen ketunhantä kainalossa, miksi tätä tavoitetta kannattaa viedä eteenpäin.

Myötätuntotyötaisteluihin taas pätee periaate, että myötätuntotyötaisteluiden päämääränä on saavuttaa jotain. On varsin eriskummallista, että kun myötätuntotyötaistelut nimenomaan kohdistuvat heihin, jotka ovat jollain tavoin heikommassa asemassa työmarkkinoilla, niin heitä ei saisikaan nyt puolustaa. On jotenkin omaan oikeustajuuni varsin vaikea sopeuttaa ajatusta, että heitä, ketkä jo lähtökohtaisesti ovat heikommassa asemassa, ei voisi puolustaa. Siinä ei varmasti ole järkeä, paitsi siinä tapauksessa, jos oma pinkka eli rahapussi on siinä kunnossa, että ei myötätuntoa toisilta tarvitse.

Hallitus katsoo myös, että työrauhavelvollisuus olisi peruste rajoittaa työtaisteluoikeutta ja antaa lainsäätäjille harkintamarginaalia rajoitusten suhteen enemmän kuin tilanteessa, jossa työrauhavelvollisuus ei vallitse. Tämäkin on aika kummallinen näkökulma. Koska työrauha on kuitenkin työntekijän ja työnantajan välisesti sovittu asia, on vähintäänkin ihmeellistä, että siihen haluaa omalla hallitusohjelmallaan puuttua hallitus, joka kertoo neuvottelevansa, mutta neuvottelujen lopputulos neuvotteluosapuolilla on oltava se, mitä hallitusohjelmassa lukee. Siksipä tässä voikin vetää johtopäätöksen, että työrauhavelvollisuus ei ole olemassa meitä lainsäätäjiä varten. Se on ensisijaisesti osapuolten välinen kysymys.

Tämän esityksen tavoitteet ovat taloudellisten intressien suojaamisessa, ja työrauhavelvollisuuden taakse piiloutuminen osoittaa vain ja ainoastaan hallituksen puutteellisen tietotaitotason. [Mauri Peltokangas: Aika populistista puhetta, täytyy sanoa suoraan tähän! Ymmärrän tuskan!] — Ehkä minä olen ollut, edustaja Peltokangas, hyvässä opissa sitten, jos te toteatte noin. Otan tämän kyllä ihan kehuna itselleni. Kyllä tämä on aivan mielenkiintoista, että hallituksen ja varsinkin sen puolueen edustaja, joka on niin vahvasti ennen vaaleja luvannut, että lakko-oikeuteen ei puututa, täällä nyt lakkojen puolustajia kutsuu populistieiksi. [Krista Kiuru: Ai lakko-oikeuteen ei puututa?]

Kyllä tämä on merkillistä, mutta ehkä se kertoo tästä tuskasta ja tästä maailmankuvasta, mitä tämä hallitus haluaa Suomessa ajaa. Se, että asioista sovittaisiin yhdessä ja käytäisiin keskustelua yhdessä, ei ole näköjään mahdollista. [Mauri Peltokangas: Populismia! — Krista Kiuru: No sieltä sitä tulee koko ajan!] On vain hallitusohjelma, jonka mukaan neuvotellaan, ja jos osapuolet eivät saa aikaiseksi sitä, mitä hallitusohjelmassa on neuvoteltu, niin silloin neuvottelu siihen päättyy. [Mauri Peltokangas: Se on neuvotteluosapuolten tehtävä päästä sopimukseen!] — Niin, ja jos hallitus kertoo jo etukäteen neuvotteluosapuolille, mikä se lopputulos on, niin kyllähän se on varsin merkillinen neuvottelu sellainen. [Mauri Peltokangas: Hallitus ei neuvottele! — Naurua ja välihuutoja vasemmalta — Krista Kiuru: ”Hallitus ei neuvottele”!] — Mutta kyllä tässä nyt ehkä voi huomata, että kun tämä tällä tavalla...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Maltetaanpa nyt sen rinnakkaisohjelman kanssa, ja kuunnellaan edustaja Malmin puheenvuoroa. [Mauri Peltokangas: Hallitus tekee esityksiä,

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

ja... — Krista Kiuru: Nyt perussuomalaiset myönsi, että hallitus ei neuvottele! — Puhemies koputtaa] — Puheenvuoro on edustaja Malmilla!

Tässä varmastikin oli kaikki, mitä, arvoisa puhemies, halusin sanoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Selvä sitten. — Seuraavaksi se on sitten edustaja Viitalalla. [Aki Lindén: Peltokangas, relax relax relax! — Mauri Peltokangas: Mä pärjään ihan yksin teidän kanssa! — Krista Kiuru: Toivottavasti meni pöytäkirjaan, koska hallitus ei neuvottele!]

23.12 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tässähän on nyt varsin hyvä maaperä tulla pitämään tähän seuraavaa puhetta. Minua on kyllä hämmästyttänyt suuresti se, että tämän keskustelun yhteydessä mystisestä ay-liikkeestä on saatu luotua hallituspuolueiden puheissa kyllä melkoinen mörkö. Eli on saatu mörkö tehtyä tavallisista suomalaisista palkansaajista. Ay-liike on yhtä kuin tavallinen palkansaaja. [Mauri Peltokangas: Se on demareiden kädenjalka!] Tuntuu, että kaikilla ei välttämättä ole ihan täysin ymmärrystä ay-liikkeen merkityksestä ja roolista suomalaisessa työelämässä ja itse asiassa koko yhteiskunnassa ja sen kehittämisessä. On välillä hyvä miettiä, millainen yhteiskunta on saatu rakennettua pieninä maana Euroopan laidalla viimeisen sadan vuoden aikana. Voinemme todeta, että emme me ihan pieleen ole menneet: maailman onnellisin kansa. Suomen yhteiskunnan kehityksessä on iso merkitys sopimisen kulttuurilla, ja nyt se kulttuuri ollaan romuttamassa hallituksen yksipuolisella sanelulla.

Pidän myös vähän erikoisena sitä, että ay-liikkeen toimintaa moititaan ulkoparlamentaarisesta vaikuttamisesta. [Mauri Peltokangas: No mistä muusta!] Miksi tätä asiaa lietsovat eivät arvostele hallituksen taustalla sanelevan elinkeinoelämän vaikuttamista suoraan hallitusohjelmaan? [Oikealta: Höpö höpö!] Eli jollain tavalla on erittäin erikoista, että nämä asiat eivät ole niin kuin mukamas mitenkään tasapainossa.

Mutta toisen kautta se ei hämmästytkään niin paljon, kun katselee, kuinka paljon linjantonta toimintaa perussuomalaisilla on kaiken kaikkiaan työelämäasioiden kanssa ollut. Muistin virkistykseksi: Perussuomalaisten toiminta on ristiriidassa lupauksien kanssa, mitä ennen vaaleja puhuttiin. Työntekijöiden lakko-oikeuden turvaamisen sijaan te osallistutte lakkorajoitusten nopeaan läpiviemiseen. Ammattiliittojen leimaaminen mafiaksi ja vaikeaminen irtisanomisen helpottamisesta tai sairaussakosta ennen vaaleja osoittaa, että tavallisen työntekijän puolustajaksi itseään kutsuva puolue on toiminut muiden hallituspuolueiden tavoin elinkeinoelämän ehdoilla.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on herättänyt huolta ja keskustelua syystäkin. Esityksen sisältämä 200 euron henkilökohtainen sakko on ristiriidassa Suomen oikeusperinteen kanssa, jossa vastuu on ollut työtaistelun aloittaneella järjestöllä, ei yksittäisillä työntekijöillä. Tämä muutos ei ainoastaan horjuta oikeusperinnettämme, vaan myös luo pelon ilmapiiriä työntekijöiden keskuudessa. Esityksessä ei ole huomioitu käytännön toteutusta ollenkaan. Mitä tapahtuu, jos työntekijä kieltäytyy antamasta lupaa sakon pidättämiseen palkasta? Miten varmistamme, että työntekijät saavat asianmukaisen tiedon laittomasta lakosta erityisesti vuorotyötä tekevissä työpaikoissa, joissa esimiehen ja työntekijän kohtaaminen ei välttämättä ole päivittäistä? Tiedonkulun vastuu on työnantajalla, mutta esitys ei ota kantaa sen toteutumiseen.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Lisäksi esitys luo mahdollisuuden riitatilanteille, joissa työntekijä ja työnantaja voivat joutua kiistelemään 200 euron sakosta oikeudessa. Työoikeuden peruseriaatteena on ollut, että vastuu työtaistelun seurauksesta kuuluu päätöksen tehneelle järjestölle. Tämä esitys kuitenkin siirtää vastuuta myös yksittäiselle työntekijälle. Se myös moninkertaistaa sanktioiden vaikutuksen, koska ammattiyhdistys on jäsentensä kollektiivi, ja näin ollen samasta rikkeestä tulee moninkertainen maksutaakka. On epä johdonmukaista ja epäloogista rangaista samaa asiaa useaan kertaan, ja se ei sovi suomalaiseen oikeuskulttuuriin. Henkilökohtainen sanktio palkansaajalle luo uusia erimielisyyksiä työmarkkinoilla ja pitkittää työpaikkojen konfliktia. Tätä tuskin työnantajat haluavat. Meidän ei pidä hyväksyä esitystä, joka heikentää työntekijöiden oikeuksia ja vahingoittaa Suomen oikeusperinnettä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

23.17 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Sivusta huutelu on aina helppoa, ja senhän te, edustaja Peltokangas, hyvin tunnutte tietävän — ja nyt itse asiassa näytätte jo poistuvan salista. [Mauri Peltokangas: Jään kyllä kuuntelemaan!] Olisin toivonut, että olisitte ihan ottanut vastauspuheenvuoron ja sanonut ihan pöytäkirjaan, että hallitus ei neuvottele, mutta nähtävästi teissä ei miestä siihen ole. [Mauri Peltokangas: Hallitus tekee esityksiä! Te neuvottelette!]

Arvoisa puhemies! Täällä on edellisissä puheenvuoroissa nostettu esille nimenomaan Kansainvälisen työjärjestö ILO:n näkökulmat näihin hallituksen tekemiin esityksiin, ja erityisesti muun muassa ILO:n entinen varapääjohtaja Kari Tapiola on nostanut esille monia merkittäviä seikkoja, jotka olisi syytä ottaa huomioon. Perusteluissaan hallitus viittaa nimenomaisesti ILO:n vahvistamaan yleissopimusten ja suositusten soveltamiskäytäntöön, jolla on keskeinen merkitys, kun arvioidaan, missä määrin esitetyt lakimuutokset sopivat Suomen hyväksymien kansainvälisten sopimusten puitteisiin. Tästä näkökohdasta katsoen esitykset ovat ongelmallisia. Ainakin osittain ne ovat ristiriidassa järjestäytymisoikeutta koskevien kansainvälisten sopimusten kanssa.

Suomi kuuluu niihin harvoihin maihin, joiden järjestäytymisoikeuksien noudattamisessa ei ole ilmennyt sellaisia ongelmia, joita olisi syntynyt tarvetta käsitellä ILO:n valvontajärjestelmässä. Tässä suhteessa Suomi on ollut Pohjoismaissa ja Euroopassa yleensä poikkeus. Usein meidän verrokkimaamme monessa suhteessa, Ruotsi, Tanska, Norja ja Islanti, ovat lainsäädännön soveltamisessa saaneet toistuvasti huomautuksia ja valituksia ILO:n toimielimiltä. Niiden pohjalta tehdyt päätökset ja suositukset ovat johtaneet kussakin maassa lainsäädännön ja käytännön tarkistuksiin ja muutoksiin. Tätä taustaa vasten on hämmästyttävää, että nykyisen hallituksen ehdotukset ovat avoimessa ristiriidassa ILO:n hyväksymän käytännön kanssa. Tämä myös myönnetään suoraan ehdotusten perusteissa, kuten seuraavat ILO:n tulkintoja koskevat lainaukset osoittavat:

”Myötätuntolakat ovat työtaistelumuoto, joka on tunnustettu valvontaelinten käytännössä sallituksi edellyttäen, että tuettava alkuperäinen lakko on laillinen. Yhdistymisvapauskomitean mukaan myötätuntolakkojen yleinen kielto voi johtaa väärinkäytöksiin. Myötätuntotaisteluihin tulevat sovellettaviksi lakko-oikeuden yleiset periaatteet ja lakko-oikeuden kieltojen tai rajoittamista koskeva valvontakäytäntö. Lainsäädännössä asetettu mielenilmausta koskeva aikarajoitus ei ole perusteltu, ja se voi tehdä tämän oikeuden käytännössä toimimattomaksi. Lisäksi lakko-oikeuden rajoittamisen perusteena ei pidä vedota taloudellisiin näkökohtiin.”

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

ILO:n tulkintakäytännön mukaan taloudelliset ja kaupalliset näkökohdat eivät siis ole hyväksyttäviä perusteluja lakko-oikeuden rajoittamiselle. Rajoitukset ovat mahdollisia kriisitilanteissa ja niiltä osin kuin lakko vaarantaa yhteiskunnan olennaiset toiminnot ja uhkaa kansalaisten henkeä ja turvallisuutta. Kuten perustuslaissakin todetaan, ILO katsoo, että yhdistämällä lakkotoimien rajoitukset kauppaan ja kauppaan puuttumiseen voitaisiin estää monia laillisia lakkotoimia.

Mietinnössä todetaan, että ILO:n määrittelemä käytäntö ottaa myös maa- ja työalakohtaiset tosiasiat ja näkemykset huomioon. Muutoinkaan ei voisi olla, koska ILO:n käsiteltävät tapaukset ovat aina maakohtaisia. Paikallisten olosuhteiden huomioon ottaminen ei kuitenkaan merkitse sitä, että ne voisivat antaa oikeuden sopimusten määräyksistä poikkeamiseen. Kokonaista toimialaa koskevat poikkeukset eivät yleensä ole hyväksyttäviä. Mietinnön perusteluissakin todetaan esimerkkiluontoisesti, että vaikka lennonjohto voidaan luokitella lakon ulkopuolelle rajattavaksi oleelliseksi palveluksi, sama ei koske polttoaineen jakelua tai muita lentoliikennettä koskevia toimia.

Hallituksen esitykset johtavat väistämättä siihen johtopäätökseen, että toteutuessaan nyt ehdotetut määräykset olisivat Suomen hyväksymien kansainvälisten sopimusvelvoitteiden vastaisia. Ne heikentäisivät potentiaalisesti merkittävästi työntekijöiden perusoikeuksien toteutumista. Ne myös muuttaisivat kolmikantaiseen yhteistyöhön perustuvaa tasapainoa työmarkkinoilla. Esitykset perustuvat otaksumaan, että vaalien jälkeen muodostettu hallitus on saanut kansalta mandaatin tämänkaltaisten muutoksien tekemiseen. Vaaliohjelmien, hallitusohjelman ja yksittäisten lakiesityksien välillä on usein kuitenkin suuria eroavaisuuksia, ja ne olemme nähneet myös tämän salin keskusteluissa. Hallituspuolueiden kansanedustajien olisikin syytä tarkastella, missä määrin nyt tehdyt ehdotukset vastaavat niitä ohjelmia, joilla ne osallistuivat eduskuntavaaleihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

23.23 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Jatkan aiempaa puheenvuoroani, ja yhteenvetona lakiesityksen vaikutuksista totean, että kaiken kaikkiaan hallituksen esittämät muutokset johtavat työntekijöiden neuvotteluaseman heikentymiseen neljällä eri tasolla. Ensinnäkin yksilötasolla lakkosakoilla voidaan pelotella yksittäisiä työntekijöitä olemaan osallistumatta lakkoihin myös yleisemmin. Toisekseen työpaikkatasolla kohtuuttomilla uhkasakoilla viedään ammattiosastojen edellytykset puuttua työnantajan epäasialliseen toimintaan edes maltillisilla mielenilmauksilla silloin, kun työrauhavelvoite on voimassa. Kolmanneksi työehtosopimustasolla: kun tukilakkojen mahdollisuutta rajoitetaan voimakkaasti, tulevat etenkin heikommin järjestäytyneillä aloilla palkkojen ja työehtojen heikennykset ja niin sanottu työehtoshoppailu lisääntymään. Neljänneksi työntekijöiden neuvotteluvoima heikkenee myös lainsäädäntöön vaikuttamisen tasolla. Työntekijöiltä ja työntekijäjärjestöiltä viedään mahdollisuus vaikuttaviin mielenilmaisuihin liittyen työntekijöiden oikeuksia koskeviin esityksiin poliittisia lakkoja rajoittamalla.

Arvoisa puhemies! Suomessa ei ole esiintynyt paljoa poliittisia lakkoja ennen viime kuukausien hallituksen ristiretkeä lakko-oikeutta ja muita työntekijöiden oikeuksia vastaan. On siis kysyttävä, mihin ongelmaan tällä lakiesityksellä haetaan ratkaisua. On kysyttävä, ratkaiseeko tämä esitys todella Suomen todellisia ongelmia. Esitys ei hallituksen omankaan arvion mukaan tuota juuri työllisyys- tai talousvaikutuksia. On kysyttävä, miten

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tämä esitys parantaa väestörakenteemme ongelmia tai heikkoa tuottavuuskehitystä, miten tämä esitys parantaa valtiontalouden tilaa — ei mitenkään.

Arvoisa puhemies! Mikä sitten olisi vaihtoehto tälle esitykselle? Ruotsissa lakkojen vähäinen määrä selittyy pitkälti työmarkkinaosapuolten vahvalla yhteistyöllä sekä työntekijöiden tulkintaetuoikeudella ja myötämääräämisosoikeudella ja vahvalla sovitteluinstituutiolla. Hallituksen työmarkkinapolitiikka taas ajaa täysin päinvastaiseen suuntaan ja tulee todennäköisesti vain johtamaan lakkojen lisääntymiseen. Työrauhaa voidaan luoda muutenkin kun lakko-oikeutta rajoittamalla. Sitä, hyvät ystävät, kutsutaan neuvotteluksi ja sitä kutsutaan sopimiseksi. Se on se pohjoismainen malli, josta Suomi nyt valitettavasti etäännytyy. Se vaatii luottamusta. Tämä esitys taas ei rakenna luottamusta. Itse asiassa se heikentää sitä. Vain luottamusta lisäämällä rakennetaan työmarkkinoita parempaan suuntaan kaikkien osapuolten ja koko yhteiskunnan eduksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen yksipuolinen ja ideologinen sanelupolitiikka tulee tekemään Suomen työmarkkinapolitiikasta heiluriliikkeenomaisen. Jos työmarkkinoita ei edes yritetä rakentaa yhteisymmärryksen ja kompromissien kautta vaan lain kautta jyrätään läpi yksipuolisesti toisen osapuolen intressejä, tulee sillä olemaan pitkät jäljet. Se tulee johtamaan siihen, että myös toiseen suuntaan pyritään jatkossa entistä vahvemmin edistämään tavoitteita lain kautta. Kaipaammeko me tosiaan ja kaipaako suomalainen elinkeinoelämä tosiaan sitä, että työmarkkinalainsäädäntö seilaa päästä toiseen hallituskausittain riippuen hallituksen väristä? Näinhän siinä tulee käymään nyt, kun neuvotteluiden tie on päätetty hylätä ja hallitus jyrää yksipuolisesti läpi työnantajien tavoitteita. On tietenkin selvää, että kun tälle tielle on nyt valittu lähteä eikä halua neuvotteluihin ole, me vasemmalla tulemme jatkossa ajamaan työtaisteluoikeuden vahvistamista ja muita työntekijöiden suojaan liittyviä asioita eteenpäin yhä enemmän myös lakiteitse kansallisella ja EU-tasolla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

23.28 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Taidan kuulua nykyisen eduskunnan harvoihin kansanedustajiin, jotka eivät ole vielä saaneet mahdollisuutta puhua tästä hallituksen lakiesityksestä koskien poliittisten työtaistelujen rajoittamista. Tämä johtuu siitä, että olimme hallintovaliokunnan valiokuntamatkalla Saksassa juuri samaan aikaan, kun tämä hallituksen esitys saapui tähän saliin lähetekeskusteluun. Vastaavasti tällä viikolla, kun hallituksen esitys tuli tänne ensimmäiseen käsittelyyn, olimme hallintovaliokunnan kanssa tutustumassa Suomen itärajaan rajanylityspaikoilla Pelkolassa ja Vaalimaalla.

No, parempi myöhään kuin ei milloinkaan, sillä tässä hallituksen esityksessä on kyse erittäin kauaskantoisesta muutoksesta: reilun työelämän pelisääntöjen muuttamisesta ja työntekijöiden aseman taivuttamisesta uuteen asentoon poliittisia työtaisteluita rajoittamalla Suomessa. Esitys liittyy osaksi sitä hallituksen laajempaa työelämäagendaa, jossa suomalaista työelämää ollaan hallituksen toimesta vääntämässä pysyvästi edullisemmaksi työnantajille. Tällä politiikallaan hallitus poikkeaa Suomen pitkästä pohjoismaisesta työmarkkinaperinteestä. Siinä työelämää ja Suomea on aina rakennettu yhdessä kuunnellen sekä työntekijöitä että työnantajia.

Arvoisa puhemies! En kuulu työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan enkä perustuslakivaliokuntaan, jotka ovat molemmat käsitelleet tätä hallituksen esitystä syvällisemmin. Kuulun kuitenkin eduskunnan lakivaliokuntaan, joka antoi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

lausunnon hallituksen esityksen aiemmassa käsittelyssä. Palaan eräisiin näkökulmiin, jotka nousivat esiin lakivaliokunnan käsittelyssä:

Lakivaliokuntahan otti kantaa etenkin henkilökohtaisiin lakkosakkoihin, jotka tässä illan keskustelussa ovat useammassa puheenvuorossa nousseet esiin. Lakivaliokuntahan ei tästä hallituksen esityksestä yksimielistä lausuntoa antanut. Päädyimme sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton ja vihreiden kansanedustajakollegoiden kanssa jättämään lakivaliokunnan lausuntoon eriävän mielipiteen. Jätimme eriävän mielipiteen, koska emme voineet hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvää henkilökohtaista lakkosakkoa, joka seuraisi laittomaksi todetun työtaistelun jatkamiseen osallistumisesta. Tämähän olisi uusi, poikkeuksellinen menettely, sillä tähän asti seuraamusmaksut on kohdistettu työtaistelun käynnistäneeseen järjestöön, ei yksittäisiin työntekijöihin. Tässä ollaan siis poikkeamassa merkittävästi aiemmasta oikeusperinteestä.

Onkin syytä kysyä, miksi hallitus katsoo tarpeelliseksi tällaisen poikkeamisen tähänastisesta oikeusperinteestä säätämällä henkilökohtaisen lakkosakon. Mitä tällä sanktiolla tavoitellaan? Vaikuttaa siltä, että lakkosakolla on pyritty jonkinlaiseen pelotevaikutukseen, joka voisi korottaa kynnystä myös laillisiin lakkoihin osallistumiselle laajemmin. Toivon hartaasti, että tällaista tarkoitusta ei hallituksella ole ollut tätä esitystä tehdessään, mutta mitään ei ole tapahtunut tämän käsityksen hälventämiseksi tähän asti.

Arvoisa puhemies! Toimme eriävässä mielipiteessämme esiin valiokuntakuulemisten perusteella muodostuneen näkemyksemme, että toteutuessaan hallituksen henkilökohtainen lakkosakko tuhlaisi jo entisestään kuormittuneen oikeuslaitoksen resursseja, kun lakkosakkoja väistämättä myös riitautettaisiin. Työntekijä ja työnantaja joutuisivat pahimmillaan riitelemään tuhansien eurojen oikeudenkäyntikuluriskin uhalla vain 200 euron suuruisesta seuraamusmaksusta, joka työntekijälle koituisi laittomaksi todetun lakon jatkamisesta. Tätä esitystä käsiteltäessä on jo muutoinkin tiedossa, että oikeuslaitoksen resursseja kysytään tällä hetkellä moneen muuhunkin, paljon tärkeämpään tarkoitukseen. Tämä henkilökohtainen lakkosakko ei ole säätämisen arvoinen.

Arvoisa puhemies! Sopiikin kysyä, miten tämä hallituksen lakkosakko edistää Suomen kasvua ja työllisyyttä tai vahvistaa sopimisen perinnettä työmarkkinoilla. Näitä tavoitteitaahan meidän pitäisi vaalia tässä salissa yksissä tuumin. Lakkosakosta luopumalla hallitus olisi voinut tehdä esityksensä edes vähän reilummaksi — edes yksi pieni vastaantulo niille ihmisille, joiden arkeen tämä hallituksen heikennys vaikuttaa monen muun työelämäheikennyksen tavoin.

Esitys lakkosakosta kuvastaakin hallituksen laajempaa työmarkkinaheikennysten linjaa, jossa kohtuuttominkaan yksityiskohta ei ole neuvoteltavissa tasapainoisemmaksi. Tätäkin työelämäheikennystä hallitus ajaa eteenpäin jääräpäisesti, vaikka ehdotuksella ei ole mitään tekemistä kasvun ja työllisyyden edistämisen kanssa. Päinvastoin tämä esitys kylvää jälleen yhden uuden riidan siemenen suomalaisille työmarkkinoille. Tämä on suuri sääli, sillä kyllä tätä hallituksen aiheuttamaa työmarkkinakaaosta on jo aivan riittämiin seurattu tässä maassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

23.34 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tällä hallituksen työrauhalainsäädäntöesityksellä muutetaan pitkään voimassa ollutta työrauhalainsäädäntöämme. Lakiesitystä on valmisteltu ministeriössä asian laajuuteen ja merkityksellisyyteen nähden liian tiu-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kalla aikataululla. Perusteellista kolmikantaista käsittelyä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa ei ole tehty. Valmistelusta on jäänyt kuva, että tavoite oli päätetty jo ennen neuvottelujen aloittamista.

Hallitus kertoo vievänsä Suomea pohjoismaiseen suuntaan, mutta esitetyillä lakimuutoksilla suunta on täysin toinen. Pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita on vuosikymmeniä kehitetty yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa, ja näin sen tulee olla jatkossakin.

Hallituksen esityksen läpi mennessä olisimme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaisi laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä. Kuitenkin Tilastokeskuksen mukaan Suomessa työtaisteluissa menetettyjen työpäivien määrä on ollut viimeisten vuosikymmenien ajan melko vähäinen. Viimeisen 25 vuoden aikana työtaisteluja on ollut keskimäärin noin 161 600 työpäivää vuodessa. Se on noin puoli tuntia työssä käyvää kohti vuodessa. Lainsäädännön arviointineuvosto on lakiesityksestä antamassaan arviossa katsonut, että hallituksen esityksessä pitäisi käsitellä myös vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja. Niitä ei ole kuitenkaan esitetty.

Arvoisa rouva puhemies! Työtaisteluoikeus perustuu perustuslailla turvattuun ammatilliseen yhdistymisvapauteen ja kansainvälisiin sopimuksiin. Ehdotan, että hallitus vielä selvittää SDP:n jättämän vastalauseen mukaisesti lakien vaikutuksia ja toimivuutta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle annettavalla selvityksellä vuoden 2027 loppuun mennessä.

Esitän myös, että hallitus selvittää lainsäädännön arviointineuvoston esittämiä vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja työrauhan parantamiseksi ja antaa siitä myös selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

Lisäksi esitän, että hallitus vielä selvittäisi tarkoin lakimuutosten vaikutuksia Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

23.37 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Käytin täällä aikaisemmin puheenvuoron, jossa käsitelin yhteistyötä työelämässä ja sitä, että sen tulee perustua luottamukseen ja mitä kaikkea voimme sillä saavuttaa. Kun se perustuu hyvään yhteistoimintaan ja luottamukseen, voimme saavuttaa muun muassa tuottavuuden parantumista ja talouselämän elpymistä nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Nyt kuitenkin pitäydyn aivan tiukasti juuri tämän käsiteltävän lain tietyissä pykälissä, ja siteeraan suoraan täältä hallituksen esityksestä ensin kohdasta 2.7.6.1 Poliittiset työtaistelut, sivulta 38, seuraavan tekstin. ”ILO:n valvontakäytännössä sen sijaan on erotettu puhtaasti poliittiset työtaistelut, jotka eivät kuulu lakko-oikeuden suojan piiriin, ja sellaiset joko suoraan tai välillisesti työntekijöiden etuja koskevat poliittisluonteiset työtaistelut, jotka saavat suojaa. ILO:n yleissopimusten numero 87 ja 98 tulkintakäytännön perusteella suojaa saavat sellaiset poliittisluonteiset lakot, jotka koskevat työntekijöiden taloudellisten ja sosiaalisten etujen puolustamista ja edistämistä taikka ammatillisia asioita.” Olen täällä kahden tunnin aikana kuullut nyt yhden ainoan hallituspuolueiden puheenvuoron. Sen keskeisessä sisällössä todettiin, että Suomessa on liikaa lakkoja ja elinkeinoelämä kärsii siitä, ja toinen pääargumentti oli, että demokraattisesti valittua eduskuntaa ja sen luottamusta nauttivaa hallitusta vastaan ei saa lakkoilla. Eli äsken siteeraamani kohta tästä hallituksen esityksestä mainitsi, että nimenomaan silloin, kun asiat koskevat työntekijöiden

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

taloudellisia ja sosiaalisia etuja taikka ammatillisia asioita, ne tulkitaan poliittisluonteisiksi lakoiksi, jotka nauttivat ILO:n tulkinnan mukaista suojaa, eli sellaisia voidaan järjestää.

Nyt kysymys kuuluukin, onko hallituksessa tulkittu siten, johtuen juuri näistä perusteista, että hallituksen mielestä Suomessa on liikaa lakkoja, että hallitusta vastaan ei saa osoittaa mieltä tai järjestää lakkoja, vaikka ne koskisivat työväestön ammatillisia, sosiaalisia ja taloudellisia oikeuksia. Millä tavalla tätä kohtaa on tulkittu? 8 b §:n 1 momentti kuuluu, että poliittisella työtaistelulla tarkoitetaan työtaistelua, jonka tarkoituksena on vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Eli tässä ei tehdä sitä erottelua, mikä on tuossa hallituksen esityksen perusteluosassa referoidussa ILO:n tulkinnassa.

Mietinnössä tähän asiaan on kuitenkin sitten kajottu, ja suora sitaatti sieltä: ”Saadun selvityksen mukaan poliittisen työtaistelun käsitteen on tarkoitus kattaa sekä ILO:n valvontakäytännössä suojaa saavat poliittisluonteiset työtaistelut että puhtaasti poliittiset työtaistelut, jotka eivät saa kansainvälisten sitoumusten perusteella suojaa. Koska sääntelyn on tarkoitus ulottua koskemaan samalla tavalla molempia edellä kuvattuja poliittisia työtaistelutyyppisiä, eron tekeminen puhtaan ja poliittisluonteisen työtaistelun välillä ei saadun selvityksen mukaan ole tarpeellista. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa kuitenkin poliittisen työtaistelun käsitettä tarkennettavaksi siten, että kyseessä on työtaistelu, jolla on tarkoitus vaikuttaa ylikansalliseen, valtakunnalliseen, alueelliseen tai paikalliseen poliittiseen päätöksentekoon.” No tuo tarkennushan ei muuta sitä, mitä edellä sanottiin, millään tavalla.

Eli rautalangasta vääntäen: ILO:n tulkinnan mukaan suojaa nauttivat työtaistelut, jotka ovat poliittisluonteisia ja voivat suuntautua esimerkiksi hallitusta tai jotain muuta vastaan silloin, kun kysymys on taloudellisista, sosiaalisista ja ammatillisista asioista, jotka vaikuttavat työtaistelua suorittavien elämään ja olosuhteisiin. Kuitenkaan tätä tulkintaa ei olla otettu tässä lainsäädännössä pohjaksi, vaan myös tällaiset työtaistelut on haluttu rajoittaa sitten sillä tavalla kuin täällä lakiesityksessä on ehdotettu rajoitettavaksi. Joten miksi eivät — minun mielestäni — tästä hallituksen edustajat täällä puhu vaan käyttävät perusteluja, joissa sanotaan, että Suomessa on liikaa lakkoja, Suomessa ei saa lakkoilla hallitusta vastaan ja niin edelleen? Tässä selvästi käy ilmi, että tarkoitus on ylipäätään heikentää palkansaajien taisteluvoimaa, jolla on kuitenkin meillä Suomessa saatu aikaiseksi merkittävät sosiaaliset ja taloudelliset saavutukset, jotka turvaavat ihmisten elämää ja ovat nostaneet arjen elinolosuhteita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

23.43 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! On valitettavasti käynyt ilmi, että valiokunnan käsittelyssä on tästä mietinnöstä poistettu hallituspuolueiden edustajien toimesta muutamia lauseita ja ainakin yksi kokonainen kappale. Sitä on tässä nyt siteerattu useamman kerran, niin että en sitä enää tässä toista, mutta olen tästä kyllä ihan vilpittömästi pahoillani. Sehän itse asiassa näkyy siellä mietinnössä, että sieltä tosiaan kokonaan se kappale 39 nyt puuttuu. Toistan kysymyksen, jonka ainakin edustajat Gebhard ja Mäkinen ovat kysyneet aikaisemmin tässä istunnossa: miksi tämä kappale on sieltä pitänyt poistaa?

Mietinnössä kuitenkin todetaan, että Suomen työmarkkinat ovat voimakkaasti jakautuneet sukupuolen mukaan alojen ja tehtävien osalta. Mietinnössä myös sanotaan, että palkkaerot ovat todellisia ja naisten työmarkkina-asema on keskimäärin heikompi miehiin verrattuna. Ihmettelen myös sitä, että vaikka niin sanottuja riittäviä käytäntöjä sukupuolivai-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kutusten arviointiin ei olisikaan muodostunut, niin miksi tasa-arvovaikutuksista ei järjestetty kuulemista niin, että näitä asiantuntijoita olisi voitu kuulla paikan päällä. Valiokunta itsekin mietinnössään toteaa, että nämä vaikutukset olisi tärkeää arvioida huolellisesti, joten miksi näin ei siis tehty?

On kuitenkin hienoa, että mietintöön on saanut jäädä kappale, missä edellytetään, että työ- ja elinkeinoministeriö esittää sukupuolivaikutuksista selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2027 loppuun mennessä. Vaikka seuranta on tärkeää, niin minusta näitä arviointeja olisi kuitenkin pitänyt tehdä huolellisesti nimenomaan ennen lainsäädäntöä.

No sitten kilpailukykyyn: Tässä on tänäänkin muun muassa valiokunnan puheenjohtajan toimesta perusteltu tätä esitystä sillä, että Suomi pystyisi vastaamaan kansainväliseen kilpailuun. Tämä on kyllä sinänsä minusta erittäin hyvä tavoite. Me tarvitsemme kilpailukykyä ja talouskasvua, mutta minusta on hyvin ristiriitaista, että tässä esityksessä tätä perustelua käytetään. Täällä on tänään ollut salissa käsittelyssä muun muassa kansalaisuuslaki, mihin useat eri elinkeinoelämän toimijat, yliopistot, johtavien vientialojen edustajat ja asiantuntijat ovat lausuneet, että tämä heikentää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä, jos emme saa houkuteltua osaajia Suomeen. On siis ristiriitaista, että kilpailukyky kelpaa tässä perusteeksi romuttaa työelämän pelisäännöt, mutta maahanmuuttoon liittyvissä lakiesityksissä tätä ei huomioida millään tavalla. Tämä on nyt vain sanottava ääneen.

Hallituspuolueet ovat lakkojen osalta puhuneet myös maariskistä ja siitä, että yritykset eivät uskalla investoida, kun Suomessa on lakkoja. Siten minun on aivan pakko nostaa esille muutama seikka, jotka oikeasti voivat vaikuttaa Suomen maarisktiin: Hallitus on valitettavasti alkutaipaleestaan lähtien onnistunut niittämään mainetta Suomelle rasismikohulla, olette säättämässä maastapotkulakia ja heikentäneet vihreän kasvun mahdollisuuksia teemmällä investointiympäristöstä poukkoilevan esimerkiksi jakeluvälvoitteen osalta. Ja mitä tulee demokratiaan, oikeusvaltioon, ihmisoikeuksiin ja tutkimusperustaisuuteen, olette vieneet määrärahan valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnalta ja lakkauttaneet yritystutkimusjaoston. Lisäksi olette lakkauttaneet työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida ja vahvistaa oikeuslaitoksen vahvaa riippumattomuutta. Ja nyt te olette heikentämässä työntekijöiden oikeuksia aivan ennennäkemättömällä tavalla. Tässä on elementtejä, jotka kertovat istuvan hallituksen arvopohjasta ja rakentamastanne kilpailukykyvystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

23.48 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on nuijinut valiokunnassa läpi lakko-oikeutta rajoittavat lait. Käsittely on tapahtunut kiireellä niin ministeriövalmistelussa kuin myös valiokuntavaiheessa, vaikka lakko-oikeuden rajoittamisessa on kyse perusoikeuksiin puuttumisesta. Kyseessä on merkittävä lakihanke, mutta siitä huolimatta ministeriön työryhmätyölle oli todellisuudessa varattu aikaa vain reilu kuukausi. Työryhmätyötä myös sitoivat hallitusohjelman hyvin tiukat kirjaukset, jotka eivät mahdollistaneet muiden vaihtoehtojen miettimistä. Käytännössä hallitus näyttää käyttäneen kolmikantaista työryhmää vain voidakseen sanoa, että lakiesitykset valmisteltiin kolmikantaisesti. Työryhmätyö on ollut niin näennäistä ja kaukana aidoista neuvotteluista.

Hallituksen lakiesityksessä poikkeuksellinen kiire on muutenkin näkyvissä. Lakko-oikeutta suojaavat perustuslain lisäksi useat kansainväliset sopimukset, mutta siltikin halli-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tuksen esityksestä on jäänyt puuttumaan esimerkiksi esityksen kunnollinen arviointi suhteessa EU-oikeuteen. Tätä käsiteltiin vain lyhyesti valiokuntavaiheessakin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on myös kovin yksipuolisesti kirjoitettu. Tämän myös useat valiokuntien asiantuntijat ovat ottaneet esille. Esityksessä on otettu huomioon lähinnä sen positiiviset vaikutukset työnantajille mutta unohdettu työntekijäpuolen näkökulmat, vaikka esitys rajoittaa juuri heidän toimintaansa. Kokonaisarvioinnista puuttuu siis tasapaino, ja se on osittain jopa jätetty tekemättä, mikä ei ole tälle hallitukselle tietenkään mitään uutta. Aiemmin jopa hallituksen oma laillisuusvalvoja, oikeuskansleri, on huomauttanut hallitusta siitä, että syksyn lukuisten sosiaaliturvavaleikkausten kokonaisvaikutusarviointeja ei ole selvitetty riittävästi. Hallitus näyttää pyrkivän pyyhkimään omalle toiminnalleen negatiiviset vaikutukset ja näkökulmat piiloon, jottei mikään voi estää suomalaisten kurjistamispolitiikan eteenpäinviemistä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksestä puuttuvat täysin myös muut vaihtoehtoiset toteuttamistavat eli sen esittely, olisiko jollain muulla tavalla voitu päästä haluttuun tavoitteeseen ja miksi juuri valittu keino lakkojen rajoittamisesta oli sopivin. Vaihtoehtottomuus esityksessä vahvistaa kuvaa siitä, että hallitukselle tärkein tavoite on rajoittaa lakkoja sen itsensä takia eikä suinkaan puuttua ja ratkoa niitä syitä, joiden takia lakkoja järjestetään. Pohdintaa ei esiinny esimerkiksi siitä, voitaisiinko työnantaja- ja työntekijäpuolen välisen luottamuksen lisäämiseksi löytää lisää keinoja tai voisiko esimerkiksi lakien valmistelua parantaa siten, etteivät lakot näyttäytyä ainoana kanavana saada työntekijöiden ääntä kuuluviin.

Arvoisa puhemies! Ministeriövalmistelun lisäksi valiokuntatyötä on leimannut kiire. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa kokousaikoja on pidennetty ja kokouksia on pidetty myös niille epätyypillisissä paikoissa. Kiirehtimisestä ei kuulemma ole ollut kysymys, vaan asioille haluttiin kunnollinen käsittely. Valiokunnan mietintöön on silti poikkeuksellisesti jätetty auki se, milloin lakiesitykset tulevat voimaan. Hallituksen esityksessä voimaantuloksi asetettiin 1. päivä heinäkuuta, mutta jos esitykset olisi todellisuudessa haluttu silloin voimaan, olisi niitä ehditty valiokunnassa käsitellä vielä toukokuun lopullakin.

Totuus alkoi valjeta laajemmin, kun valiokunnan puheenjohtaja Sirén kertoi perjantain tiedotustilaisuudessa, että asiantuntijakuulemisessa ainakin Suomen Yrittäjät ja Elinkeinoelämän keskusliitto olivat toivoneet lakkolakien aikaisempaa voimaantumista. Hallituksen pää on taas nykyttänyt elinkeinoelämän toiveiden mukaan, eikä edes vasta muutama kuukausi sitten esitetystä aikataulusta haluta pitää kiinni, kun elinkeinoelämän järjestöt niin toivovat. Sillä ei ole väliä, jääkö työntekijäpuolen järjestöille tarpeeksi aikaa tiedottaa tehdystä muutoksista, vaikka esimerkiksi yksittäiset työntekijät voivat hallituksen ehdotuksella pian olla henkilökohtaisesti vastuussa työtaistelutoimista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen pitäisi pystyä myös kriittisesti arvioimaan omaa toimintaansa ja rooliaan lakkojen vähentämiseksi. Orpon—Purran hallitus on murentanut luottamuksen suomalaisilla työmarkkinoilla ja suunnittelee saattavansa voimaan ison kasan muitakin työelämäheikennyksiä. Ensin kuitenkin eduskuntaan on tuotu lakkolakien rajoitukset arvatenkin siksi, että hallituksen tulevia päätöksiä vastaan on laajempi mielenilmaisen estettävä.

Duunarien ex-ystävä perussuomalaiset on niellyt tämän kokoomuksen ikiaikaisen tavoitteen kiviin päiviin, ja jälleen yhden petetyn vaalilupauksen yli voidaan lisätä rasti. Perussuomalaiset vastasivat nimittäin vielä ennen vaaleja Vaalistaja-kyselyyn ”kyllä”, kun siinä kysyttiin: ”Työntekijöiden lakko-oikeus on turvattava vähintään nykyisessä laa-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

juudessaan.” Alle vuoden kuluttua vastauksesta perussuomalaiset ovat valmiita tuomaan lakko-oikeuden rajoittamisen eduskuntaan asti, eikä yhtään vastaväitettä tai soraääntä kuulu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

23.55 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Ilta on ehtinyt pitkälle, ja vielä tämän päivän puolella ehtii toteamaan sen, että keskustelussa on runsaasti viitattu kansainvälisiin sopimuksiin, jotka osaltaan sääntelevät ja turvaavat työtaisteluoikeuksia ammatillisen järjestäytymisvapauden, kokoontumisvapauden ja mielipiteen ilmaisun vapauden ohella.

Tämä Suomen lakko-oikeuden perusoikeusluonne nojaa tietysti oman perustuslain perusoikeuksiin, mutta ne taas ankkuroitiin, kun 30 vuotta sitten tehtiin perusoikeusuudistusta, silloiseen kansainvälisten sopimusten verkkoon. Ammatillisesta järjestäytymisvapaudestahan on määräyksiä Suomea sitovissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin lukeutuu vaatimus siitä, että rajoitus ei saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Ammatillinen järjestäytymisvapaus on mainittu erikseen osana yhdistymisvapautta sekä kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen 22 artiklassa että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 11 artiklassa.

Uudistetussa Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa turvataan ammatillinen järjestäytymisoikeus 5 artiklassa. Lisäksi peruskirjan sopimuspuolet ovat sitoutuneet tunnustamaan työntekijöiden ja työnantajien oikeuden ryhtyä eturistiriitatilanteessa yhteistoimiin, kuten lakkoon, edellyttäen kuitenkin, ettei voimassa olevista työ- ja virkaehtosopimusten velvoitteista muuta seuraa.

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen osapuolet ovat niin ikään sitoutuneet takaamaan lakko-oikeuden edellyttäen, että sitä käytetään asianomaisen valtion lainsäädännön mukaisesti.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimusten numero 87 ja 98 on niiden valvontakäytännössä katsottu sisältävän oikeuden työtaisteluun, ja vastaavasti tuoreemmassa ILO:n yleissopimuksessa 151 julkisen sektorin osalta.

Työtaisteluoikeutta käsitellään myös Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Sen 28 artiklan mukaan työntekijöillä ja työnantajilla tai näiden järjestöillä on yhteisön oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti oikeus asianmukaisilla tasoilla neuvotella ja tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia sekä oikeus ryhtyä eturistiriitatilanteissa etujensa puolustamiseksi yhteistoimiin, lakko mukaan lukien.

Elikkä sieltä löytyy seitsemän lähdettä tämän kotimaisen työtaisteluoikeuden perusoikeusturvan täydentämiseen.

Mielenkiintoista oli, että perustuslakivaliokunnan käsittelyssä ne asiantuntijat, jotka olivat parhaiten perehtyneet kansainvälisiin ihmisoikeuksiin, ja ne, jotka parhaiten olivat perehtyneet työoikeuteen ja myös sen kansainvälisiin haaroihin, olivat kriittisimpiä hallituksen esitykseen nähden. Oikeastaan neljä näitä oli, ja kaikki olivat sitä mieltä, että tässä oli niin vakavia puutteita, että sitä tulisi olennaisesti muuttaa tai sitten käyttää vaikeutettua säätämisyjärjestystä.

Nyt kun mietinnön valmistuttua nämä lausunnot ovat julkisia, niin voin lyhyesti niihin viitata. Meillähän siis oli kuultavana pitkäaikainen työoikeuden professori ja myös julkis-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

oikeutta kansainvälisellä tasolla harrastanut Niklas Bruun ja sitten työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen työoikeuden puolelta.

Professori Bruun totesi varsin ongelmalliseksi tämän yksilöön kohdistuvan hyvityssakon, ennen kaikkea sen takia, että tällaisen yksilön on aika lailla mahdotonta vaikuttaa niihin päätöksiin niistä aiemmista työtaistelutoimista, joiden jatkamisen perusteella hänelle sitten voitaisiin tuomita seuraamuksia.

Edelleen Bruun piti näitä myötätuntotaistelutoimenpiteiden rajoituksia erittäin tulkinanvaraisina ja epäselvinä, erityisesti sitä, miten työntekijäpuoli voi arvioida vaikutuksia, mitä työnantajalle tulee, kun heillä ei ole mitään tietoa sopimussuhteista tai muista senkaltaisista. Myötätuntotaisteluun ryhtyvä ei voi objektiivisesti arvioida sitä, milloin rajoittamisella on tai ei ole välitöntä vaikutusta pääriidan piirissä olevan työnantajan toimintaan. Bruun piti myös tätä voimaantulomallia sopimusosapuolten sopimusautonomiata loukkavana.

Vastaavia huomioita oli professori Seppo Koskisella laajasti sekä myötätuntotyötaisteluja että poliittisia työtaisteluja koskevaan säännöstämisen malliin. Oikeusturvan kannalta olisi välttämätöntä, että tällaiset kollektiiviset työrauhakysymykset käsittelee yksinomaan niitä käsittelemään tottunut työtuomioistuimien ja pysyvä työrauhavelvollisuus sopimuksetoman kauden aikana olisi hyvin ongelmallinen juuri näitten kansainvälisten sopimusten kannalta, joka tähän nyt sisältyy. Tavallaan ilman sitä työehtosopimukseen sisältyvää työrauhavelvollisuutta ulotetaan vastaavantyyppinen työrauhavelvollisuus sopimuksettomaan kenttään, ja se on todella uutta ja saattaa hyvinkin kansainvälisissä valvontaelimissä aiheuttaa reaktioita.

Sitten taas professorit Tuomas Ojanen ja Kaarlo Tuori kansainvälisten ihmisoikeussopimusten tuntijoina vastaavasti osoittivat huomattavaa kritiikkiä näihin sääntelyn malleihin.

Nämä eduskuntakäsittelyn vaiheet osoittavat, että tämmöisessä hyvin poliittisessa tulkinatilanteessa eivät aina ehkä vahvimmat argumentit voita, vaan käytetään sitten poliittista enemmistöä hyväksi. Tulevaisuudessa on hyvin tärkeää, miten niin kansalliset tuomioistuimet kuin sitten kansainväliset valvontaelimet näitä uusia normeja soveltavat. Heidänhän tulee samanaikaisesti tulkita ja huomioida niin kansainvälisten sopimusten kuin sitten kansallisten perusoikeuksien sisältö kaikessa laajuudessaan. Jäämme odottelemaan, minkälaisiin ratkaisuihin niin kansainvälisellä tasolla kuin meillä työtuomioistuimessa, korkeimmassa oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa aikanaan päädytään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

0.03 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Olen tässä illan mittaan käynyt läpi myötätuntolakkoja ja vähän tätä taustaa kokonaisuudesta, ja nyt ajattelin puhua poliittisista lakoista ja poliittisluonteisista lakoista ja siitä problematiikasta, mitä siihen liittyy.

Ensinnäkin täytyy sanoa, että koko ajan poliittisten lakkojen taustalla ovat juurisyyt, miksi ne syntyvät, ja niitä tässä esityksessä ei ole käsitelty, eikä niitä ole käsitelty mietinnössäkään. Ne pitäisi nostaa tässä esille, koska ne kumpuavat joistain ongelmista. Niin kuin nytkin ne ovat kummunneet Suomessa työntekijän taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaan kohdistuvista heikennyksistä.

Suomi ei ole ollut erityisen herkkä maa poliittisissa lakoissa. Tosiasia on, että 70- ja 80-luvuilla oli poliittisia lakkoja, ja lakkoja oli muutenkin kuusi kertaa enempi kuin tänä päivänä, mutta nyt viime aikoina poliittiset lakot ovat olleet harvinaisia, ja ne ovat käytännös-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

sä kohdistuneet juuri tämän tyyppisiin asioihin. Puhtaasti poliittisia lakkoja meillä on ollut todella vähän. Täytyy muistaa, että 80 prosenttia lakoista on kuitenkin työehtosopimukseen liittyviä laillisia lakkoja, myötätuntolakot ovat laillisia ja myös poliittiset lakot ovat laillisia toimenpiteitä, joten siinä mielessä puhumme nyt tästä laillisten työtaistelutoimien osasta ja sen rajoittamisesta.

Kun katsotaan tätä poliittista lakkoa, niin kannattaa katsoa... Edustaja Koskinen hyvin avasi tässä äsken tätä sopimuskenttää, mutta siteeraan tässä Kari Tapiolaa, ILO:n entistä varapääjohtajaa, joka tuntee tämän valvontakäytännön ja joka lausunnossaan sanoi näin: ”Poliittisen lakon määritelmää ILO ei tunne tavalla, joka vastaisi hallituksen esitystä. ILO ei ole asettanut erityyppisiä työtaisteluja kategorioihin, joiden välillä olisi merkittäviä eroja. Puhtaasti poliittinen lakko jää ILO-sopimusten suojan ulkopuolelle, jos ammatillinen järjestö sellaisen käynnistää. Usein toistettu ILO:n kanta on, että vaikka ammatilliset järjestöt saavat ryhtyä toimiin jäsentensä taloudellisten ja sosiaalisten etujen puolustamiseksi, ne eivät saa omaksua poliittiselle puolueelle kuuluvaa roolia. Kaikkiin lakkoihin, joiden tavoitteet koskevat ammatillisten järjestöjen jäsenten taloudellista ja sosiaalista asemaa, sovelletaan samoja periaatteita.” Tämä on usein toistettu ILO:n kanta: Vaikka ammatilliset järjestöt saavat ryhtyä toimiin jäsentensä taloudellisten ja sosiaalisten etujen puolustamiseksi, ne eivät saa omaksua poliittiselle puolueelle kuuluvaa roolia. Kaikkiin lakkoihin, joiden tavoitteet koskevat näitä, noudatetaan samoja periaatteita.

Ja sitten vielä seuraava sitaatti: ”Niin sanotun poliittisen lakon rajaamiselle yhteen vuorokauteen ei kansainvälisistä tulkintoista löydy mitään objektiivisia perusteluja. Tulkintakäytäntö yksiselitteisesti toteaa, että työtaistelun kestolle ei tule asettaa rajoituksia.” Eli tässä mielessä ILO:n käytäntö on ollut erittäin selkeä näissä asioissa, ja senkin vuoksi tämä tulkinta olisi pitänyt perustuslakivaliokunnassa vielä paremmin käsitellä.

Sitten meillä on vielä palkansaajakeskusjärjestöjen kanta, joka on samansuuntainen ja mielenkiintoinen: ”Sääntelyn kannalta suurin ongelma on se, ettei se tee erottelua niin kutsuttujen puhtaasti poliittisten ja poliittisluonteisten työtaisteluiden välillä. Siinä, missä jälkimmäiset nauttivat ILO:n sopimusten suojaa ja näitä koskevaa valvontakäytännön suojaa työntekijöiden intressien turvaajana, puhtaasti poliittiset työtaistelut eivät nauti vastaavaa suojaa. Jatkossa nämä olisivat esityksen perusteella hyväksytyjä.”

Mielenkiintoista tässä poliittisten lakkojen osalta on se kokonaisuus, että nyt kun me ei olla kunnolla eroteltu puhtaasti poliittisia lakkoja ja poliittisluonteisia lakkoja, niitä käsitellään samalla tavalla, vaikka toisella on ILO:n suoja ja toisella ei. Sitten jos perustuslaillisesti tätä arvioidaan, voi kysyä, olemmeko me nyt avanneet mahdollisuuden puhtaasti poliittisia lakkoja työaikana pitää. Tuleeko tällä käytännöllä nyt puhtaasti poliittisia lakkoja esimerkiksi ilmastokysymyksiin, maahanmuuttoon tai joihinkin vastaaviin asioihin, ja tuleeko nyt semmoinen perusoikeus, että työaikana 24 tuntia voisimme olla poliittisessa lakossa Suomessa? Tämän tämä ainakin näyttää tuovan tullessaan, ja tämä selkiytyy tältä osin. Tämä kokonaisuus, joka koskee poliittisia lakkoja, on sen takia ongelmallinen, että on sotkettu nämä kaksi eri poliittista lakkoa, joista toisella on suoja, ja sitä ei pitäisi rajoittaa. Puhtaasti poliittisella lakolla on vähemmän suojaa, ja varmaan siinä rajoittamistoimia ehkä olisi voinut tehdäkin. Tämä on aika iso asia, joka tässä jää huomiotta, ja siinä mielessä olisi pitänyt tehdä tämä arviointi. — Luulen, että nyt minun on parasta ottaa seuraava puheenvuoro, koska minulla on tämä seuraava osio tässä tulossa. Yritän mennä näitä johdonmukaisesti eteenpäin. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

0.11 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! En voi olla korostamatta tarpeeksi, kuinka järjestön tämä esitys on myös Suomen oikeusjärjestelmän kannalta. Henkilökohtainen lakkosakko on tämän esityksen kohtuuttomin ja epätarkoituksenmukaisin asia. Suomen työoikeudessa on lähdetty tätä ennen siitä, että vastuun työtaistelusta ja sen mahdollisista seurauksista nimenomaan väärinkäytöstilanteissa kantaa siihen ryhtynyt järjestö, ei yksilö. Lakkosakko taas ulottaa tämän sanktion koskemaan myös yksilöä. Kuten olen aikaisemminkin todennut, tämä on paitsi poikkeuksellinen myös valmiiksi ruuhkautuneiden tuomioistuinten resursseja tarpeettomasti kuormittava uudistus. Sama asia tulisi olemaan käsiteltävänä sekä yleisessä tuomioistuimessa että työtuomioistuimessa ja sitoisi henkilöresursseja näissä molemmissa tuomioistuimissa.

Työrauha-asiat ovat vuodesta 1946 lähtien kuuluneet nimenomaan työtuomioistuimen toimivaltaan. On esimerkiksi katsottu, että sen on mahdollista käsitellä yleistä tuomioistuinta nopeammin näitä asioita, ja sitä on pidetty itse asiassa myös työnantajien etuna. Kuitenkin se seikka, että tätä lakkosakkoa käsiteltäisiin yleisessä tuomioistuimessa, murentaa tämän pitkän perinteen ja johtaa esimerkiksi oikeuskäytännön eriytymiseen sekä oikeusvarmuuden heikkenemiseen.

Professori Niklas Bruun lähtee asiantuntijalausunnossaan siitä, että sellaiset tilanteet, joissa yksittäisen ihmisen sakottaminen tulisi kyseeseen, saattavat käytännössä olla hyvinkin tulkinnanvaraisia, minkä vuoksi asiaan liittyy merkittäviä oikeusturvaongelmia. Hän toteaa tässä samaisessa lausunnossaan myös, että itse asiassa oikeuspoliittisesti ollaan nimenomaisesti pyritty välttämään kuormittamasta oikeuslaitosta sellaisilla uudentyyppisillä oikeudenkäynneillä, joissa riidan intressi on hyvin pieni. Tässä tapauksessa riidan intressi on 200 euroa. Päinvastoin tällaiset riidat nimenomaan on pyritty ohjaamaan pois kalliista tuomioistuinmenettelystä, johon liittyy myös oikeudenkäyntikuluriski.

Minusta voidaan aivan hyvin kysyä, ja pitäisikin: Onko todella tarkoituksenmukaista, että ihmiset ohjataan tämän oikeudenkäyntikuluriskin uhalla riitelemään tuomioistuimeen näistä pahimmillaan hyvin tulkinnanvaraisista tilanteista, 200 euron sakkomaksusta? Onko lakko-oikeuden käyttäminen yksilötasolla todella niin paheksuttavaa ja tuomittavaa, että siitä kannattaa ohjata nimenomaan nämä yksittäiset liittojen henkilöjäsenet sekä yksittäiset työnantajat mahdollisessa tai epäilyssä väärinkäytöstilanteessa riitelemään oikeudenkäynnissä sen sijaan, että pidettäisiin vastuu järjestöillä? Tämä on hyvin periaatteellinen valinta. Minusta se on paitsi epäoikeudenmukainen myös ylimitoitettu sekä koko järjestelmäämme erittäin huonosti sopiva.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

0.15 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Kävin täällä noin reilu tunti sitten kysymässä hallituspuolueilta, miksei hallitus neuvotellut tätä aiheuttamaansa työmarkkinakaaosta ja vakauttanut työmarkkinoita, vaan huolimatta lukuisista pitkälle menevistä kompromissiehdotuksista neuvottelujen aloittamiseksi se päätti runnoa tämän läpi kuulematta yhtä osapuolta, palkansaajia, ja miksi se teki sen, vaikka ennen vaaleja mustaa valkoisella perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit lupasivat, että työtaisteluoikeus pidetään vahvina nykyisellään, ja kokoomuksen puheenjohtaja Orpokin totesi, että tämän tyyppis-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tä asioista tulisi löytää ratkaisu neuvottelemalla, koska lainsäätäjillä on eri rooli. Näin totesi kokoomuksen puheenjohtaja, nykyinen pääministeri Petteri Orpo.

Tänään saimme vastauksen hallituspuolueiden riveistä, kun kuulin välivuutona edustaja Peltokankaan toteavan: ”Hallitus ei neuvottele.” Tänään se kuultiin, kuukausien jälkeen. Kuukausia hallitus on kyllä kovasti puhunut, että on mahdollista vaikuttaa, on mahdollista neuvotella, on mahdollista esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja. Näkemyksiä on esitetty, ratkaisuja on esitetty, on jo esitetty jopa välittäjää. Vetoa hallitukselle on tullut eri puolilta niin työmarkkinakonkareilta, lukuisilta presidenttiehdokailta, eri puolilta yhteiskuntaa neuvottelujen aloittamisen puolesta. Oppositio käytti välikysymyksen vedotakseen hallitukseen neuvottelujen aloittamisen puolesta, sen puolesta, että istutaisiin yhteisen pöydän ääreen ja katsottaisiin, onko mahdollista löytää yhteinen ratkaisu. Ei se olisi velvoittanut mitään, eikä siinä kukaan olisi kasvojaan menettänyt, mutta jos ratkaisu olisi löytynyt, niin voittajia olisivat olleet kaikki suomalaiset.

Tänään kuultiin tyyli vastaus, joka selittää, minkä vuoksi olemme tässä tilanteessa, tässä kaaoksessa, joka nyt Suomen taloutta tänä vuonna painaa ja jonka takia, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, te olette ajaneet Suomen tilanteeseen, jossa kasvu- ja vakaussopimusten raja väpättää tänä vuonna. Te joudutte todennäköisesti VM:n mukaan tekemään vielä lisää toimenpiteitä tälle vuodelle. Tänään me kuulin vastauksen, kun edustaja Peltokangas totesi: ”Hallitus ei neuvottele.” Hallitus ei neuvottele. Kaikki tämä kuukausien näytelmä paljastuu tämän lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä.

Tämähän me olemme jo kaikki tienneet ja nähneet, mutta hallitus on häveliäisyysyistä ollut sitä sanomatta. Mutta kiitän edustaja Peltokangasta rehellisyydestä. Hän sen totesi ääneen: Hallitus ei neuvottele. Neljä viidestä suomalaisesta on sitä mieltä, että teidän, hyvä hallitus, pitäisi neuvotella ja pitäisi käydä nämä asiat läpi pohjoismaisen mallin mukaisesti yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa. Sen sijaan teidän viestinne suomalaisille palkansaajille, kun te heidän oikeuksiaan heikennätte vastoin niitä lupauksia, joita mustaa valkoisella annoitte ennen vaaleja, on, että hallitus ei edes neuvottele. Tämän kaaoksen syypää on tässä salissa, ja se on hallituspuolueiden linja, että se ei edes neuvottele.

Arvoisa hallitus, tehkää kasvutoimi, joka ei maksa mitään, joka vakauttaa taloutta, tuo näkymää ja parantaa tilannetta kaikkien suomalaisten osalta. Ehdotan, että tarkistatte linjaa. Ehdotan, että neuvottelette.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

0.20 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Luen teille nyt otteen vuosi sitten vappuna pitämästäni vappupuheesta. Kuunnelkaapa, kuinka allekirjoittaneella oli jo joku aavistus tulevasta, vaikka hallitusohjelma ei edes ollut nähnyt päivänvaloa tuolloin: ”Olemme kuulleet toistuvasti esimerkiksi kokoomuslaisten poliitikkojen puheenvuoroja siitä, kuinka ammattiliittojen työtaisteluoikeuksia tulisi kaventaa. Tällaiset esitykset on syytä torjua kategorisesti. Kollektiivinen sopiminen on viime kädessä aina perustunut siihen, että työntekijäpuoli on voinut käyttää lakko-oikeuttaan neuvotteluasemansa parantamiseen. Työtaisteluoikeus on perusoikeus, jota ei tule rajoittaa. Lakko-oikeuteen puuttumista perustellaan usein sillä, että tarkoitus on puuttua vain laittomiin tukilakkoihin tai poliittisiin työtaisteluihin. Tukilakot ovat tosiasiaa keskeinen, joskin harvinainen työtaistelun muoto. Jos heikommin järjestäytyneellä ja pienipalkkaisella alalla neuvottelut hankaloituvat, on vahvimpien työntekijäliittojen voitava tukea työtaistelua tukilakoilla. Myöskään poliit-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tisia työtaisteluita ei ole syytä kieltää. Poliittisia lakkoja ei ole kohdistettu työnantajaa vastaan. Ne ovat oleellinen osa mielipiteen- ja sananvapautta. Niiden rajoittaminen ei kuulu suomalaiseen tai länsimaiseen oikeus- ja demokratiakäsitykseen. Mitä vähemmän työnantajat haluavat asioista työntekijöiden kanssa yhdessä sopia, sitä enemmän työntekijöillä on tarvetta vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon.”

Arvoisa puhemies! Kyseistä puhetta viime vappuna Suonenjoella pitäessäni minua syytettiin oikeistopuolueen edustajan puolelta ”kansan pelottelijaksi”. Kun puhuttani tarkastelee nyt, voin todeta, että liian kiltti taisin tuolloin olla tulevaisuuden arvioinnissa. Katso-kaapa, arvoisat edustajat, miltä maamme tilanne näyttää nyt. Palkansaajaa poljetaan turpeeseen, ja työmarkkinat on ajettu sekasortoon. Lakkoja, perusoikeutta, rajoitetaan ideologisista syistä. Sopimussyhteiskunnasta ovat kohta jäljellä vain savuavat rauniot oikeistohallituksen jäljiltä, valitettavasti. Ainoastaan sitä en osannut tuolloin vuosi sitten pelätä pahimmissa painajaisissani, että hallitus, edes oikeistohallitus, keksii sen, että sakotetaan yksittäistä työntekijää lakkoilusta, ja vielä niin, että se voidaan periä ihan tuosta noin vain, suoraan palkasta. Työnantajasta tulisi näin tämmöinen ulosottoviranomainen suorastaan. Tätä en osannut kyllä vuosi sitten edes pelätä. En voinut kuvitellakaan, että hallitus menee niin alas, että yksittäistä työntekijää sakotetaan perimällä tilistä suoraan satoja euroja — palkansaajan pienestä tilistä tämä hallitus ottaa vielä osan pois. Toki osa hallituspuolueista kyllä on väittänyt aina olevansa duunarin puolella. En tiedä sitten, miltä tämä yksittäisen työntekijän sakottaminen sitten tosiasiasa näyttää duunarin omin silmin. Oletan kyllä, miltä se näyttää, mutta siitä varmaan kuulemme myöhemmin lisää.

Nämä ovat siis erittäin historiallisia lakimuutoksia, joissa se hallituksen toivoma pohjoismainen malli karkaa kyllä erittäin kauas, kuten Kauas pilvet karkaavat -elokuvassa konsanaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

0.25 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on lakkojen rajoittamista koskeva esitys. Ajattelin tänään katsoa hiukan perustuslakivaliokunnan asiantuntijoiden kantoja sekä eriäviä mielipiteitä, joita on siellä jätetty.

Ensinnäkin lähdetään tänään liikkeelle tästä ajattelusta, jonka edustaja Peltokangas täällä illalla noin tunti sitten totesi. Hän totesi, että hallitus ei rajoita lakko-oikeutta. Tähänhän on nyt hyvä pysähtyä ja miettiä, mitä tarkoitetaan itse asiassa lakko-oikeudella. Hän totesi, että täällä hallituspuolueet eivät rajoita ihmisten lakko-oikeutta. Siten käytännössä poliittiset vaalilupaukset, jotka annettiin sekä perussuomalaisten, kristillisdemokraattien että RKP:n puolelta, näyttäisivät noin nopeasti katsottuna sellaisilta, että niitä ei ole petetty. Mutta kun katsotaan poliittisen lakon tai ylipäätään lakon määritelmää, niin näyttääkin siltä, että tosiasiasa Suomea sitovan ILO:n yleissopimuksen tulkintakäytäntö lähtee siitä, että poliittiseen päätöksentekoon vaikuttamaan pyrkivien työtaistelujen osalta ollaan lakko-oikeuden syvässä ytimessä. On käsittämätöntä, että hallituspuolueiden osaaminen näissä kysymyksissä on tällä tasolla, että tämä menisi läpi, että lakko-oikeutta ei rajoiteta, mutta tosiasiasa kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut, lähtevät siitä, että me olemme lakko-oikeuden rajojen sisällä.

No, kun sitten tarkemmin katsotaan tätä ILO:n yleissopimuksen tulkintakäytännettä koskien poliittiseen päätöksentekoon vaikuttamaan pyrkivää työtaistelua, niin tosiasiasa meidän on jaettava nämä työtaistelut siis joko poliittisluontoisiin työtaisteluihin, joilla tosi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

asiassa pyritään vaikuttamaan työntekijöiden taloudellisten ja sosiaalisten etujen edistämiseen ja puolustamiseen, tai toisaalta aivan puhtaasti sellaisiin poliittisiin työtaisteluihin, joilla ei ole työmarkkinakytkentää. On suorastaan käsittämätöntä ja ikävää, että tässä tulkintakäytänteessä olevaa jaottelua ei ole otettu huomioon hallituksen esityksessä, puhumattakaan eduskunnan enemmistön käsittelyn lopputuloksesta. ILO:n tulkintakäytänteessä on katsottu poliittisluontoiset lakot nimenomaan osaksi työntekijöiden suojattua työtaisteluoikeutta, mutta puhtaasti poliittiset lakot puolestaan jäävät sen ulkopuolelle. Ja nyt tänään täällä käy niin, että nämä molemmat erilaiset työtaistelut, poliittisluontoiset lakot ja puhtaasti poliittiset työtaistelut, rinnastetaan ja saman pykälän alla hallitus rajoittaa nämä toimet 24 tuntiin.

Tuntuu todella pahalta, että osaamistaso tässä parlamentissa on tätä luokkaa. Niin kuin täällä valiokunnan varapuheenjohtaja Lyly totesi jo aikaisemmin, tähän saattaa altistaa suomalaiset työmarkkinat Suomen tulevan lainsäädännön osalta sellaiseen kierteeseen, että tosiasiasa ihmiset voisivat taistella vaikka ilmaston tai jonkun muun tärkeän kysymyksen edistämiseksi yhteiskunnassa käytännössä työtaistelutoimin. Siis se, mitä lähdettiin hakemaan, perustui ajatukseen, että karhu tulee vastaan ja taistellaan sitä vastaan, mutta susi tulikin. Ja susihan tämä on.

Arvoisa puhemies! Susi tuli vastaan myös siinä, että kun me nyt sitten ajattelemme, että tämän sääntelyn tulisi tosiasiasa täyttää perusoikeusrajoituksilta edellytettävä täsmällisyys ja tarkkarajaisuus, niin näin ei käy. On erikoista, että perustuslakivaliokunnassa tämä meni niin sanotusti sukkana läpi. Ei tuntunut tarvetta tehdä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden muutoksia, ja käytännössä nyt ollaan siinä tilanteessa, että perusoikeusrajoitusten osalta perustuslakivaliokunta otti sellaisen kannan, että ”ei tunnu missään”. Itse ajattelen, että tämä on aika kova veto. Sekä ILO:n yleissopimuksen 78 artiklan tulkintakäytännön että Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännön mukaan työnantajalle aiheutuva taloudellinen vahinko ei itsessään ole sallittu peruste työtaistelutoimien rajoittamiselle.

Onkin muistettava, miksi tätä esitystä tehtiin. Se tehtiin siksi, että katsottiin, että haetaan työmarkkinoille lisää toimivuutta sillä, kuten hallituksen esitys toteaa, että saataisiin viisi–kymmenen prosenttia olemassa olevista lakoista pois. Tämä on hallituksen perusteluissa todettu, ja tätä kautta lähdettiin hakemaan tätä tilaa. Yllättävää oli se, että hallituksen esityksessä ministeriön laatimia vaikutusarviointeja korjattiin niin, että tosiasiasa vastine totesi, että tämä oikea lakkoihin kuluva työaika onkin vuodessa kuusi minuuttia. Nyt onkin hyvä pysähtyä täällä salissa siihen, että kuuden minuutin säästön takia per vuosi per työntekijä lähdetään siitä, että se on riittävän painava peruste sille, että voidaan tehdä näinkin merkittävä perusoikeusrajoitus. Ajattelen, että tämä on häpeällistä, että maamme parlamentissa kuuden minuutin per vuosi per henkilö säästösyistä esitetty hallituksen esitys sujahtaa läpi näin merkittävien perusoikeusrajoituksin eikä se tunnu missään. Arvointineuvosto totesikin hallituksen esitystä arvioidessaan, että olisi pitänyt hakea vaihtoehtoisia keinoja, jotka olisivat rajoittaneet perusoikeuksia vähemmän kuin tämä nyt käsillä oleva esitys. — Arvoisa puhemies! Jatkan seuraavassa puheenvuorossa tätä perusoikeuksien analyysia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

0.33 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Kun täällä nyt tänä iltana on tällainen erilainen käytäntö, tai no, ei tämä varmaan niin erilainen käytäntö ole, vaan välihuutoja kuuluu

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tässä salissa esittääkin, ja joskus ne ovat napakampia ja joskus vähän vähemmän napakointa... Mutta kun tässä nyt on spekuloitu tällä valiokunnan mietinnöllä ja sillä, onko täältä otettu kappaleita pois vai ei, niin itse asiassa edustaja Hamari teki erittäin terävän huomion siitä, että meillä on täällä kappalejako niin, että 38:n jälkeen seuraava kappale onkin 40.

Meillä on lausunnoissa muun muassa tasa-arvovaltuutettu todennut viimeisessä kappaleessa: ”Tasa-arvovaltuutettu pitää valitettavana, että esityksen vaikutusarviointi on näin vajavainen. Tasa-arvovaltuutettu toteaa, että esimerkiksi kaikille työntekijöille samansuuruiseksi esitettyä hyvitysmaksua tuomioistuimen lainvastaiseksi toteaman työnseisauksen jatkamisesta olisi tullut hallituksen esityksessä arvioida sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta, koska naisten palkat ovat keskimäärin miesten palkkoja pienemmät. Edellä sanotun vuoksi tasa-arvovaltuutetun ei ole mahdollista arvioida tarkemmin hallituksen esitystä sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.” Minusta on ihan oikeutettua käydä sitä keskustelua, onko tasa-arvovaliokunta antanut tasa-arvolle riittävästi aikaa.

Sitten meillä oli myöskin tasa-arvoasiain neuvottelukunta TANE lausunut. TANE taas on pitänyt tärkeänä sitä, että lain valmistelussa selvitetään, minkälaisia vaikutuksia myötätuntotyötaistelujen rajoittamisella tulisi olemaan eri aloihin, ja toteaa myös, että esimerkiksi naisenemmistöisellä hoitoalalla muiden alojen myötätuntotaistelut voivat olla keskeisessä asemassa neuvottelutilanteessa. Itsekin kannan tästä erityisesti huolta, kun mietin sitä, kuinka pitkään tässä maassa on puhuttu naisten tasa-arvosta ja naisten pienemmistä palkoista. Edellisessä puheenvuorossa totesin, että meillä on naisia, jotka eivät välttämättä edes ymmärrä sitä, kuinka paljon pienempää palkkaa he saavat mieskollegoihinsa nähden. Niissä tarinoissa, mitä minä olen kuullut, kaikkein törkein on ollut tuhat euroa kuukaudessa matalampi palkka samasta työstä. Sen takia kaikissa työ- ja tasa-arvovaliokunnan asioissa pitäisi tasa-arvovaikutuksille ja tasa-arvolle antaa vahva jalansija, koska lainsäädännön tarkoitus, kuten olen todennut, on turvata heikommassa asemassa olevaa.

Valitettavasti, jos meillä on hallituksen esityksiä, joissa heikommassa asemassa olevaa ei haluta turvata suoraan eikä edes välillisesti, se on huolestuttavaa sen edestä, millaiseen työelämään nuoret naiset ja tytöt kouluissa tällä hetkellä valmistuvat. Varsinkin kun tässä lakko-oikeudessa ja lakko-oikeuden rajoittamisessa myös myötätuntolakkojen osalta on se ongelma, että tulevaisuudessa esimerkiksi jos puoliso nyt sattuu olemaan vaikka teollisuudessa töissä ja toinen puoliso sitten hoitoalalla, ei jätetä enää mahdollisuutta puolustaa omaa puolisoaan tällaisissa myötätuntolakkotaisteluissa. Minä en tiedä, miltä se tuntuu, jos sitä hallituksen edustajat omalle kohdalleen ajattelevat, että silloin, kun hätä on suurin, joku pitäisi puolia, mutta omasta taustastani riippuen tiedän sen, että joskus vahvemman on pidettävä heikomman puolua, ja itse asiassa on vahvemman tehtävä puolustaa heikompaa. Sen vuoksi olen erityisen pettynyt tähän lakiesitykseen, että se ei noudata sitä järjenjuoksua, että laki suojaa heikompaa.

No, sitten näistä lakkosakoista: Niiden summat ovat kuitenkin sellaisia, että jos nyt satut olemaan kaupan kassalla osa-aikatöissä, niin 200 euroa osaa olla iso summa. Se, miten tämä nyt juoksutetaan läpi ja miten tässä tulee tällainen tuplalaskutus yhdistyksen ja henkilökohtaisen sakon kautta, on minusta epänormaalia eikä kuulu suomalaiseen lainsäädäntöön. Meillä on ammattiyhdistysliike tai liitto, joka päättää siitä lakosta ja lakon alkamisesta, ja palkansaaja sitten osallistuu lakkoon. Jossain vaiheessa käydään tämä ralli läpi, onko se lakko laiton vai ei, ja tässä vaiheessa, kun on todettu, että lakko on ollut laiton, ei vaadita vielä lainvoimaisuutta siitä, jotta työnantaja voisi tämän 200 euron sakon periä takaisin.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

No sitten jos käykin niin, että lakon laillisuudesta onkin epäselvyyttä, siinä kuluu aikaa. Näissä tapauksissa voi mennä pitkäänkin, ja palkansaaja saattaa vaihtaa työpaikkaa tässä välissä, ja sitten tulee se päätös, että ei, tämä ei ollutkaan laitton lakko vaan tämä oli laillinen lakko. Tässä vaiheessa kaikki vastuu ja kaikki taloudellinen kuormitus tulevatkin palkansaajalle: Jos sattuu olemaan työnantaja, joka ei halua maksaa sitä 200:aa takaisin, niin sen 200 euron takia on mentävä itse käräjäoikeudesta hakemaan oikeutta — itse omalla vastuulla hakemaan oikeutta ja sitä oikaisua käräjäoikeudesta. Kuinka monella osa-aikatyötä tekevällä, epäsäännöllisessä ja epätyypillisessä työsuhteessa olevalla ihmisellä on tähän mahdollisuus? Kuinka monella on rohkeus lähteä mahdollisesti tuhansien, ehkä 10 000 euron oikeuskäsittelyyn 200 euron takia, jonka työnantaja on jo sieltä tililtä vienyt?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

0.40 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Suhosen puheesta innoittuneena aloitan myös yhdellä kappaleella viime vuonna Raumalla pitämästäni vappupuheesta: ”Tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa on myös vahva ja maailmalla ainutlaatuinen sopimisen kulttuuri. Suomessa ei työntekijöiden tarvitse olla erikseen vaatimassa tuolia neuvottelupöydän äärestä, vaan työehdoista sovitaan yhdessä. Tämän kulttuurin toivon olevan se perusta, jolla työelämää kehitetään jatkossakin — yhdessä sopien, ei repien. Tässä maailmantilanteessa tarvitsemme vakautta, emme epävarmuutta.”

Valitettavasti asiat eivät ole aivan näin edenneet tämän hallituksen romuttaessa työmarkkinoita yksipuolisesti sanelemalla. Nyt on saatu sellainen sotku aikaiseksi, että kansainvälinen työjärjestö ILOkin on asiaan reagoinut ja lähestynyt hallitusta kirjeellä. Kansainvälinen työjärjestö ILO on ilmaissut huolensa Suomen hallituksen toimista, jotka koskevat työtaisteluoikeuksia. Vaikka ILO:n yleissopimuksissa lakko-oikeutta ei erikseen mainita, on se kuitenkin tunnustettu osaksi ammatillista järjestäytymisvapautta. Hallituksen toimet, jotka rajoittavat työtaisteluoikeuksia taloudellisin ja omaisuudensuojan perustein, ovat herättäneet kysymyksiä niiden perustuslaillisesta ja kansainvälisoikeudellisesta pätevyydestä.

Lakko-oikeuden rajoittaminen taloudellisin perustein ei ole hyväksyttävää ILO:n tulkintakäytännön mukaan, eikä Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan työnantajalle aiheutuva taloudellinen vahinko ole peruste työtaisteluiden rajoittamiselle. Tämä on tärkeä periaate, joka suojaa työntekijöiden oikeuksia ja varmistaa tasapainon työmarkkinoilla.

Työntekijäpuolen näkemykset on sivuutettu lainvalmistelussa. Neuvottelu tarkoittaa avointa keskustelua ja yhteisen ratkaisun etsimistä, ei yksipuolista päätöksentekoa. ILO:n seurantaan joutuminen osoittaa, että Suomi on menossa suuntaan, joka voi heikentää maamme mainetta työelämän mallimaana. Voi jopa sanoa, että joudumme asian suhteen kuuluisalle tarkkailuluokalle.

Poliittisten lakkojen määrät Suomessa ovat olleet vähäisiä, mikä osoittaa, että työtaistelut eivät ole olleet ensisijainen keino riitojen ratkaisemiseen. Lakot ovat viimeinen keino, kun muut — neuvottelut — ovat epäonnistuneet. Työntekijöiden oikeus lakkoilla on perustavanlaatuinen, ja sitä tulee kunnioittaa.

Hallituksen toimet ovat herättäneet huolta ja vastustusta, ja on tärkeää, että kaikkien osapuolten ääntä kuullaan ja kunnioitetaan. Työmarkkinoiden rauha ja oikeudenmukaisuus ovat kaikkien etu, ja niitä tulisi vaalia.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

0.44 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa herra puhemies! Palaan vielä uudelleen siihen, että tässä nyt käsittelyssä olevassa lakiesityksessä ei ole tosiasiallisesti arvioitu millään tavalla vaihtoehtoisia keinoja saavuttaa haluttu tavoite koskien häiriöttömiä työmarkkinoita. Valitsevan lainsäädännön valmistelua koskevan hyvän hallintotavan toteutumisen kannalta tämä on kyseenalaista. Itse asiassa lainsäädännön arviointineuvosto puuttui tähän epäkohtaan, kun se lakiesityksestä antamassaan lausunnossaan katsoi, että hallituksen esityksessä tulisi käsitellä myös vaihtoehtoisia malleja ja toteutustapoja. Niitä ei kuitenkaan koskaan esitetty eikä lisätty missään vaiheessa. Syytä, miksi näin on, ei ole julkisuuteen tuotu.

Kuten me kaikki tiedämme, aidosti kestävä talouskasvu perustuu viime kädessä yhteiskunnalliselle vakaudelle, yhteiskuntarauhaan ja keskeisten työmarkkinaosapuolten väliseen aitoon luottamukseen. Se antaa mahdollisuuden toteuttaa paitsi pitkäjänteistä työmarkkinapolitiikkaa myös rakentaa pohjaa käytännössä aitoja tuloksia tuovalle työllisyyspolitiikalle, sillä sen toteuttamiseen tarvitaan aina vähintään kaksi osapuolta, sekä työn tekijät että sen antajat.

Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Ratkaisuja työrauhan edistämiseksi voitaisiin hakea esimerkiksi työpaikkojen toiminnan parantamisesta. On tärkeää, että työelämän pelisääntöjä kehitetään työmarkkinaosapuolten yhteistyöllä. Yritysten kannattavuuteen voitaisiin hakea työvoiman sitouttamisen ja osallistamisen piiristä uusia keinoja. Tätähän muun muassa palkansaajapuolen asiantuntijat ovat lukemattomia kertoja nostaneet esille. Käytännössä tämä voisi monien muiden tekijöiden osalta tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ristiriitatilanteissa työntekijän, siis heikomman osapuolen, edustajalla voisi olla tulkintaetuoikeus, tai sitä, että yritysten hallinnossa olisi paikka myös henkilöstön edustajalle. Kyse on lopulta tasapainosta, työmarkkinoiden kehittämisestä tasapuolisesti niiden molempia osapuolia kunnioittaen ja niiden oikeudet tunnistaen.

Arvoisa puhemies! Esitän huoleni siitä, ettei valiokuntakäsittelyissä ole annettu painoarvoa erityisesti käsiteltävän politiikka-alan asiantuntijoiden näkemyksille. Työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen otti julkisuudessa hyvin vahvasti kantaa hallituksen suhtautumisesta poliittisiin lakkoihin. Hän kuvasi tätä suhtautumista ymmärtämättömäksi ja jopa sotaisaksi suhteessa ay-liikkeeseen. Ei olekaan liioiteltua sanoa, että hyökkäys ammattiyhdistysliikettä vastaan on nyt poikkeuksellisen raju. Hallituksen lakiesitys ei ole pykälien määrällä mitattuna painava, mutta ne pitävät sisällään periaatteellisella tasolla suuria asioita.

Hyvät kollegat, pidän tässä lainsäädännössä erittäin huolestuttavana myös sitä, että sillä pyritään nyt tosiasiallisesti heikentämään suomalaisten työntekijöiden mahdollisuuksia vastustaa vielä edessä olevia kovia esityksiä. Toistaiseksi eduskunnassa on käsitelty muun muassa työttömyyden karenssipäivien lisäämistä viidestä seitsemään, työttömyysturvan lapsikorotusten poistamista, lomakorvausten jaksottamista, indeksien jäädyttämistä vuosina 2024—2027, suojaosasta luopumista, aikuiskoulutustuen lakkauttamista, työssäoloehdon pidentämistä kuudesta kahteentoista kuukauteen, ansioturvan euroistusta, työssäoloehdon kertymisen lakkauttamista palkkatuetussa työssä ja työmatkavähennyksen leikkausta. Tämä on melkoinen lista.

Arvoisa puhemies! Huomionarvoista on kuitenkin se, että näiden edellä luettelemieni toimien lisäksi tulevana juhannuksena annetaan esitys paikallisen sopimisen lisäämiseksi. Ensi syksynä ovat vuorossa yt-lain puolitukset, ilmoitusaika ja lomautuskorvaus, määrääi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kaisuuden helpottaminen, irtisanomisen helpottaminen ilman painavaa syytä, sairauspoissaolon karenssipäivän lakisääteinen lisääminen, takaisinottovelvollisuuden heikentäminen alle 50 työntekijän yrityksissä ja yhteisöissä ja yt-lain soveltaminen entistä harvemmissa yrityksissä.

Kuten aikaisemmin totesin, kestävä talouskasvu perustuu yhteiskunnalliseen vakauteen, mikä viime kädessä heijastuu yhteiskunnassa vallitsevaan luottamukseen tai sen puutteeseen. Me käsitelimme aikaisemmin tänään tässä salissa kyselytunnilla muun muassa valtiovarainministeriön tuoreinta taloudellista katsausta, mikä oli paitsi karua myös huolestuttavaa luettavaa. On ilmeistä, että kasvutoimet ovat edelleen riittämättömiä, ja vaikka me kaikki varmasti toivomme, että korot lähtisivät laskuun, ennusteet työllisyyden kehityksestä ovat kuitenkin todella heikot. Ja tällä hetkellä työllisten määrä on pudonnut 50 000:lla vuoden takaiseen verrattuna. Tämä tarkoittaa sitä, että käytännössä hallituksen tavoite 100 000 uuden työllisen saavuttamisesta on hyvin suurella todennäköisyydellä karannut ulottumattomiin.

Valtiovarainministeriö esittää raportissaan, että Suomeen tarvitaan nyt visiota tulevasta kasvusta, näkemystä siitä, kuinka esimerkiksi kokonaisverokertymä pysyy riittävänä tai miten työmarkkinoille saadaan niiden kipeästi kaipaamia osaajia. Mutta ennen kaikkea valtiovarainministeriö peräänkuuluttaa, että yhteiskunnassa tarvitaan luottamusta, ja se kysyy, kuinka se voitaisiin saavuttaa. Minun on helppo yhtyä näihin ministeriön esittämiin kysymyksiin. Niissä ollaan aivan asian ytimessä. Toivon todella, että repimisen ja riitelyn sijasta hallitus käyttäisi kaikki voimavaransa näiden tarvittavien vastausten esittämiseen. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

0.52 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Työntekijöiden suurena ystävänä esiintyvät perussuomalaiset ovat kyllä tässä keskustelussa osoittaneet tekojen ja sanojen suuren ristiriidan, varsinkin mitä tulee siihen, onko ne sanottu ennen vaaleja vai vaalien jälkeen. Yritin etsiä perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelmaa, kunnes muistin, että sellaistaahan ei ole olemassakaan. Sellaista ei tehty ennen vaaleja, mikä osaltaan ehkä selittää sen, että ei välttämättä muistettu, mitä linjattiin. Mutta löysin perussuomalaisten talouspoliittisen ohjelman vuodelta 2023, jossa muun muassa todetaan seuraavaa: ”Työehtosopimusten yleissitovuus on jatkossakin paras tapa varmistaa työrauha ja se, että mikään yritys ei voi hakea kilpailuetua palkkojen tai työehtojen halpuuttamisella.” ”Työmarkkinoilla tarvitaan jatkossakin joustoja kohentamaan tuottavuutta ja parantamaan yrityskohtaista kilpailukykyä. Nämä molemmat mahdollistetaan parhaiten yleissitovien työehtosopimusten kautta. Kaikilla on oltava yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet.” Mutta onko kaikilla yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet? Nykyhallituksen ohjelma on historiallisen epätasapainoinen työnantajien eduksi ja palkansaajien tappioksi. Hallitusohjelmaan on kirjattu monia työnantaja-puolen pitkäaikaisia toiveita ja vaatimuksia. Joissakin kirjauksissa mennään jopa pidemmälle kuin mitä elinkeinoelämä on julkisuudessa edes kehdannut ehdottaa. Työntekijöiden toiveita hallitusohjelmasta ei löydy, ei edes kirjoitusvirheillä varustettuna.

Hallitusohjelman toimeenpanon välitön seuraus on se, että se heikentää palkansaajien ja työttömien toimeentuloa hyvin nopeasti, kuten on nyt nähty. Lisäksi hallitus toteuttaa Suomen työmarkkinoilla järjestelmän muutoksen. Tämä tarkoittaa, että aikaisempi työmarkkinaosapuolten väliseen, joko kolmi- tai kaksikantaiseen neuvotteluun ja sopimiseen perus-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tuva työlainsäädännön, ansiosidonnaisen sosiaaliturvan ja työehtosopimusten kehittäminen työnnetään taka-alalle. Se korvataan joko hallituksen lainsäädäntövallalla tai työnantajan päätäntävallalla.

Merkittävässä osassa hallituksessa on elinkeinoelämän projekti, joka muuttaa koko yhteiskuntajärjestelmää eli ajaa alas suomalaista hyvinvointivaltiota. Ensin kevennetään verotusta, jolla tulonsiirrot ja palvelut rahoitetaan. Itse aiheutettu rahapula näkyy valtionvelkana ja heikentyvinä palveluina. Sen korjaamiseksi leikataan sosiaaliturvaa ja palveluiden rahoitusta sekä ulkoistetaan palvelut yksityisille toimijoille rahastettaviksi. Ja sama uudelleen, uudelleen ja uudelleen. Näin ajetaan hyvinvointivaltiota alas. Tämä näkyy erityisesti vaikka viime viikolla olleessa budjettiriihessä, jossa kyllä tehtiin veronkorotuksia mutta myös kohdistettiin merkittäviä leikkauksia sosiaalietuuksiin ja sosiaaliturvaan. Sen sijaan muun muassa tulopuolella ei nähty tarpeelliseksi puuttumista esimerkiksi listaamattomien yritysten osinkoverotukseen tai yleishyödyllisten yhteisöjen verovapauteen tai kaljaveroon tai solidaarisuusveroon, ja sitten ovat ne paljon mainostetut yritystuetkin, miljardien tuet vuodessa suomalaiselle elinkeinoelämälle, joista peräti 74 prosenttia on säilyttäviä — ei uutta kasvua tai teollisuutta luovia vaan säilyttäviä.

Tämä hyvinvointivaltion alasajo verhotaan usein yritykseksi pelastaa se, niin kuin tässäkin salissa on useita kertoja kuultu. Velkaantuminen on pakko taittaa, mutta keinot vain vaihtelevat. Ne, jotka tällaisesta pelastamisesta puhuvat, eivät kuitenkaan itse tarvitse hyvinvointivaltiota mihinkään. Yritykset eivät käy koulua, eivät jää työttömiksi, eivät sairastu eivätkä jää eläkkeelle. Suuret omistajat, varakkaat henkilöt, eivät hiekkaa terveyskeskuksien lattioille kannan eivätkä työttömyysturvaa tarvitse. Tätä joukkoa palvelee mahdollisimman alhainen verotus ja mahdollisimman kevyt hyvinvointivaltio, tai pikemminkin ei hyvinvointivaltiota ollenkaan, koska heidän näkemyksensä mukaan se vain laiskistaa tavallisen kansalaisen.

Kuvattua hyvinvointivaltion pelastamista ovat viimeksi pohjustaneet useat elinkeinoelämän toimijat, kuten muun muassa Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan julkaisema talouden kasvuohjelma. Siinä ehdotetaan yhteisöveron alentamista, osinkoverotuksen keventämistä, perintöverotuksesta luopumista ja korkeimman marginaaliveroasteen laskeamista. Tässä saadaan kaksi karpästä yhdellä iskulla: ehdotukset heikentävät hyvinvointivaltion rahoitusta viiveellä ja hyödyttävät välittömästi kaikkein suurituloisimpia, ja samanaikaisesti hallitus on tällä nyt käsittelyssä olevalla lainsäädännöllä viemässä työntekijöiltä oikeuksia vastustaa tätä hyvinvointivaltion alasajoa ja pelastaa heidän oma tulevaisuutensa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

0.57 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Siteeraan vielä kerran tässä puheenvuoroni aluksi tuon uuden 8 b §:n, joka on pitkälti koko tämän lakiesityskokonaisuuden ydin. Se kuuluu seuraavasti: ”Poliittisella työtaistelulla tarkoitetaan työtaistelua, jonka tarkoituksena on vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon.” Kuten täällä niin omassa puheenvuorossani kuin useissa muissakin meidän opposition puheenvuoroissa on tuotu esille, tässä on niputettu kaksi kokonaisuutta, joita Kansainvälinen työjärjestö ILO kuitenkin pitää erillisinä, eli poliittisluontoiset työtaistelut, joilla puolustetaan työntekijöiden taloudellisia, sosiaalisia ja ammatillisia etuja, ja sitten varsinaiset poliittiset työtaistelut, joka on sitten eri kysymys, joka tarkoittaa tietysti sitä, että silloin siinä poliittisen työtaistelun kohteena eivät ole

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

työntekijöiden taloudelliset, sosiaaliset ja ammatilliset edut vaan jotkut muut yleispoliittiset asiat, varmaankin sellaiset, joita me yli sata vuotta sitten Suomessa nähtiin, kun meillä oli vuoden 1905 suurlakko. Mutta ei mennä nyt niin kauas taakse historiaan.

Nyt meidän hallituksemme on kovasti pitänyt esillä sitä, että meillä täytyy Suomessa vahvistaa taloutta monin eri keinoin. Kysynkin: onko tällä lakiesityksellä mitään taloutta vahvistavia vaikutuksia? Siihen vastaa jo itsessään tämä lakiesitys. Sen sivuilla 53—55 eritellään taloudellisia vaikutuksia, ja sieltä voi käytännössä lukea, että ne arvioidaan erittäin vähäisiksi, suorastaan mitättömiksi.

Siksi voidaanakin kysyä: mihin tämä lainsäädäntö sitten vaikuttaa? No, se vaikuttaa tietysti ennen kaikkea palkkakehitykseen ja työolosuhteisiin ja niihin sosiaalisiin etuuksiin, jotka ovat palkkasidonnaisia. Sellaisiahan ovat esimerkiksi sairauspäivärahaetuudet, työtömyysturvaetuudet, lapsenhoitoetuudet ja lukuisat muut. Siis halutaan tietoisesti vaikeuttaa palkansaajien mahdollisuuksia puolustaa itseään tällaisissa erittäin merkittävässä asioissa. Siitähän tässä yksinkertaisesti sanottuna on kyse. Kyllähän tämä on tietysti käynyt ilmi siinä retoriikassa, mitä on kuullut täällä silloin, kun hallituspuolueiden edustajat ovat rohjenneet puolustamaan tätä lakiesitystä. Ei siitä ole puuttunut ammattiyhdistysliikkeen halventamistakaan. Valitettavasti olemme tällaistaakin kuulleet. Täytyy kuitenkin muistaa, että meillä Suomessa hallituspuolueiden omatkin palkansaajajäsenet ovat järjestäytyneet, koska järjestäytymisaste on varsin korkea, ja kyllä tämä on sillä tavalla erittäin voimakas sivallus kaikkia palkansaajia vastaan.

Meillä oli tänään mahdollisuus tarkastusvaliokunnassa saada valmiiksi mietintömme Valtiontalouden tarkastusviraston arviosta Suomen finanssipolitiikasta. Se ei nyt ole tietysti tänään käsittelyssä, vaan se tulee varsinaisesti sitten ensi viikolla käsittelyyn, mutta otan sieltä nyt yhden lauseen — ja minä en tarkoituksellisesti koskaan irrota mitään yksittäisiä lauseita kokonaisuudesta, ja tämä mietintö, minkä teimme, on erittäin tärkeä kokonaisuus. Täällä todetaan tällä tavalla: ”Suomen talouskasvu on ollut pitkään hidasta kokonaistuottavuuden heikon kehityksen vuoksi. Tämän kehityksen taustalla ovat muun muassa osaamispääoman lasku, kun nuorten koulutusasteen nousu on pysähtynyt, sekä t&k-investointien vähäisyys.” Sitten se jatkuu. Nyt kysynkin: mikä vaikutus tällä työlaainsäädännöllä, tällä kurittamislainsäädännöllä on tuottavuuden kasvuun? Minun mielestäni se heikentää mahdollisuuksia parantaa tuottavuutta.

Kerroin jo aikaisemmin, että 43 vuotta olin työelämässä eri tehtävissä ennen tänne eduskuntaan tuloa. Harrastin melko paljon jatko-opintoja työelämän ja oman toimialani kehittämisen tiimoilta, ja yksi tärkeimpiä mieleen jääneitä opetuksia oli kauppatieteen tohtori Jorma Lehtimäen väitöskirja. Hän toimi aikanaan Turun yliopiston talousjohtajana, ja hän käsitteli asiantuntijaorganisaatioiden johtamista. Yhä enemmän meidän talouselämässä kaikki organisaatiot ovat tänä päivänä asiantuntijaorganisaatioita — ei tämä käsite tarkoita ainoastaan korkeakoulututkimuksen suorittamista, vaan meillä on huippuasiantuntijoita niin ammatillisen koulutuksen pohjalta kuin työelämässä kaikilla tasoilla. Tässä väitöskirjassa esitetään sellainen mielenkiintoinen yhtälö, joka tietysti on teoriaa, mutta sillä on kuitenkin vastineensa siinä elävässä elämässä. Se yhtälö menee tällä tavalla: Kysytään, mikä motivoi eniten työntekijää, nimenomaan asiantuntijatyöntekijää. Vastaus on: palaute kertaa itsenäisyys kertaa vielä kolmas tekijä, joka muodostuu kolmesta eri kokonaisuudesta — työn vaihtelevuus, työidentiteetti ja työn merkityksellisyys. Se, että se todetaan tällä tavalla tällaisen yhtälön muodossa, jossa on siis palaute kertaa itsenäisyys kertaa sitten tämä vii-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

meinen tekijä, tarkoittaa käytännössä, matematiikan mukaan, että jos palaute tai itsenäisyys on nolla, niin se nolaa koko tämän motivaation.

Motivaatio on kuitenkin se, joka tällä hetkellä on kaikkein tärkein tekijä, kun puhumme tuottavuuden kehityksestä, ja meidän tulisi nimenomaan kehittää meidän työelämää niin, että motivaatio siellä lisääntyy plus tietysti koulutustaso paranee. Vain sillä tavalla me pääsemme siihen, että Suomessa valmistetaan ja myös viedään kansainvälisille markkinoille korkeamman laadun tuotteita kuin mitä me tällä hetkellä teemme, ja saamme tällä tavalla vahvistettua kansantaloutta. Tämänkaltaisen kurilainsäädäntö, joka lisää epäluottamusta työmarkkinoilla ja työelämässä, heikentää tätä tuottavuuskehitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

1.05 Lotta Hamari sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan tässä puheenvuorossa nostaa esille, mitä lakiesityksiä lakko-oikeuden rajaamista edelsi. Meillä on ollut täällä käsittelyssä ja viety eteenpäin hyvin merkittäviä, ehkä koviakin lakimuutoksia, jotka vaikuttavat hyvin merkittävästi ihmisten elämään, ja niitä on siis iso nippu vielä tulossa. Nyt tällä käsiteltävänä olevalla lakiesityksellä rajataan lakko-oikeutta, eli kuten edustaja Lindén tässä edellä totesikin, ihmisten oikeutta puolustaa itseään. En siis ihmettele, että tällä lailla on ollut niin kiire, että tasa-arvovaikutuksista ei asiantuntijoita ehditty valiokunnassa paikan päällä kuulla.

Kertaan tässä siis vielä, mitä lakeja tähän mennessä eduskunnassa on säädetty: On lisätty työttömyyden karenssipäiviä viidestä seitsemään, on poistettu työttömyysturvan lapsikorotukset, lomakorvausta on jaksotettu, on tehty indeksijäädätyksiä, suojaosasta luovuttiin, asumistuista leikattiin, aikuiskoulutustuki lakkautettiin, vuorotteluvapaa lakkautettiin, ansioturvaa porrastettiin, työssäoloehto nostettiin kuudesta 12 kuukauteen, ansioturva on euroistettu, työssäoloehdon kertyminen lakkautettiin palkkatuetussa työssä, ja työmatkavähennyksiä leikattiin.

Mitä sitten on tulossa vielä, kun nämä lakkolait saadaan vietyä läpi? Vielä tänä vuonna ellei jo nyt keväällä on tulossa esitys paikallisen sopimisen lisäämiseksi, syksyllä on tulossa yt-lain puolitukset ilmoitusaikaa ja lomautuskorvausta koskien, määräaikaaisuutta helpotetaan niin, että ei tarvita perustetta alle vuoden määräaikaisiin työsopimuksiin, irtisanomista helpotetaan ilman painavaa syytä, sairauspoissaolon karenssipäivän lakisääteinen lisääminen ja takaisinottovelvollisuuden heikentäminen alle 50 työntekijän yrityksissä ja yhteisöissä, ja yt-lain soveltaminen entistä harvemmissa yrityksissä, eli tämä nousee 20:stä 50 työntekijään.

Ei voi siis kyllä kuin todeta, että hallituksen keinot eivät vain yksinkertaisesti ole oikeassa suhteessa tavoitteisiin, ja arviointineuvostokin moitti hallituksen esityksen vaihtoehtomuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

1.07 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen lakkolakiesitykseen liittyy sen muodostaman kokonaisuuden lisäksi useita yksityiskohtaisempia epäkohtia. Hallituksen perustelut sille, miksi se on rajaamassa perustuslain ja useiden kansainvälisten sopimusten suojaamaa oikeutta, eivät vakuuta. Mikä on se painava yhteiskunnallinen tarve tälle lakiesi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tykselle, kun menetettyjen työpäivien määrä työtaisteluiden takia on viimeisen 25 vuoden aikana ollut suhteellisen vähäinen?

Hallituksen esityksessä myös niputetaan yhteen kaikkiin työtaisteluihin menetetyt päivät. Arvioinnin kannalta keskeistä olisi kuitenkin tietää, kuinka paljon juuri poliittisiin lakkoihin ja myötätuntotaisteluihin menetettyjä työpäiviä on, sillä niitä tällä esityksellä ollaan rajaamassa. Työajan lisäys olisi vain kuusi minuuttia työntekijää kohden vuosittain — siis kuusi minuuttia työntekijää kohden vuosittain — mutta tässäkään yhteydessä ei ole kerrottu, minkätyyppisten lakkojen vähenemistä työajan lisäyksen laskemiseen on käytetty.

Hallituksen perustelut lakkojen rajoittamiselle pohjautuvat taloudellisiin ja omaisuusdensuojaan keskittyviin syihin. Kuitenkaan ILO:n tulkintakäytännössä taloudellisia ja kaupallisia lähtökohtia ei ole katsottu hyväksyttäväksi perusteluiksi lakkojen rajoittamiselle — siis ei ole katsottu hyväksyttäväksi perusteluiksi lakkojen rajoittamiselle. Myöskään Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännön mukaan työnantajalle aiheutuva taloudellinen vahinko ei ole sallittu peruste työtaisteluiden rajoittamiselle — siis ei ole sallittu peruste työtaisteluiden rajoittamiselle.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on myös niputettu yhteen niin kutsutut poliittisluonteiset lakot, joilla puolustetaan työntekijöiden sosiaalisia ja taloudellisia etuja ja oikeuksia, sekä puhtaat poliittiset lakot, joilla lakkoillaan jostain muusta asiasta ja joilla ei edistetä näitä. Erottelu näiden kahden poliittiseen päätöksentekoon kohdistuvan lakon välillä on kuitenkin välttämätön ILO:n yleissopimuksen suojan kannalta. Poliittisluonteiset työtaistelut näemmä nauttivat ILO:n valvontakäytännön suojaa, kun taas puhtaan poliittiset lakot eivät nauti ILO:n suojaa.

Myöskään aikarajoitteille, joita poliittisten lakkojen kiellolle on nyt esitetty, ei ole tarpeellisia ja riittäviä perusteluita, miksi juuri nämä aikarajoitteet ovat hyväksyttävissä mutta jotkut toiset taas sitten eivät ole.

Myötätuntotaisteluita rajaamalla hallitus rajaa tosiasiallisesti sellaisten alojen mahdollisuuksia neuvotella paremmista työehdoista, joiden oma neuvotteluvoima on rajoitetumpi. Tällöin muiden alojen tuki voi olla merkityksellistä, niin että paremmat työehdot pystytään saavuttamaan. Myös myötätuntotaistelujen rajoittamisen osalta on epäselvää, millaiset myötätuntotaistelut olisivat jatkossa sallittuja, koska lakiesitys jää tältä osin liian avoimeksi ja epäselväksi. Työtaistelujen aiheuttamien vahinkojen etukäteisarviointi on mahdollonta, varsinkin kun niiden suhteettomuutta pitäisi pystyä arvioimaan. Tämä epäselvyys voi rajata myös niiden työtaisteluiden käymistä, jotka olisivat uudenkin lain silmissä lailisia.

Arvoisa puhemies! Yhtäläisesti ongelmia liittyy erityisesti poliittisluonteisten ja poliittisten työtaistelujen aikarajoittamiseen ja jatkamiskieltoon. Aikarajoittamisessa on työnseisausten osalta päädytty yhteen vuorokauteen ja muiden työtaisteluiden osalta kahteen viikkoon. Vuorokauden enimmäiskestolle ei kuitenkaan ole esitetty objektiivisia ja Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden näkökulmasta hyväksyttäviä perusteluita. Tiukka aikaraja voi tosiasiallisesti rajoittaa mahdollisuuksia kokoontumisoikeuden ja sananvapauden käyttämiseen.

Muiden kuin työnseisauksena toimeenpantavien poliittisten työtaistelutoimien kahden viikon enimmäiskesto rajoittaa esimerkiksi ylityö- tai vuoronvaihtokieltoina toimeenpantavia työtaisteluita. Lievempinä työtaistelutoimina nämä lähtökohtaisesti jo edustavat vastaantuloa suhteessa työnantajan tarpeisiin. Poliittisten työtaistelujen jatkamiskieltoa koskevaa sääntelyä on valiokunnan käsittelyssä täsmennetty koskemaan 12 kuukauden ajan-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

jaksoa alkuperäisen työtaistelun päättymisestä lukien. Tämä ei kuitenkaan poista kieltoon liittyvää perusongelmaa siitä, että hallitus tavoittelee jatkamiskiellolla itseensä ja erityisesti ajamiinsa asioihin kohdistuvan arvostelun rajoittamista.

Suomessa poliittisluonteisia työtaisteluita on perinteisesti ollut harvoin, jolloin kansainvälisillä sopimuksilla suojatun oikeuden harjoittamisen rajoituksia voidaan pitää tarpeettomina.

Arvoisa puhemies! Lainsäädäntöä tulisi tehdä siten, että sen vaikutukset ovat jo etukäteen mahdollisimman tarkkaan selvillä, mutta tämänkin lakiesityksen kohdalla siinä on epäonnistuttu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

1.15 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Olen yrittänyt tänä iltana käydä johdonmukaisesti läpi tätä lakiesitystä niin sieltä perusteista kuin sitten taustasta ja yksilösanktioista ja hyvityksen määristä myötätuntotyötaisteluihin ja poliittisiin lakkoihin, ja nyt ajattelin puhua tästä voimaantulokysymyksestä, ja ehkä sitten jos kerkeän, yhteenvetoa ja vaihtoehtoja.

Tämä poikkeuksellinen voimaantulo on myös iso ongelma tässä lainsäädännössä. Meillä on ollut tähän asti tapana, että aina työehtosopimukseen liittyvät lainsäädännölliset muutokset, koskevat ne sitten vanhempainvapaita tai jotain vastaavia, ovat tulleet aina voimaan siinä työehtosopimuksen katkotilanteessa, eli siinä vaiheessa, kun neuvotteluosapuolet käyvät koko työehtosopimuksen sisällöstä neuvottelua ja toisessa vaakakupissa on työrauha. Nyt tässä ollaan puuttumassa siihen toisen vaakakupin keskeiseen elementtiin eli työrauhan sisältöön, ja työrauha muuttuu tässä oleellisesti sillä tavalla, että sanktiot kasvavat nelinkertaiseksi, siellä on yksilösanktiot, ja sitten soveltamisalue laajenee koskemaan myös poliittisten lakkojen rajausta ja myötätuntotyötaistelujen suhteellisuutta.

Eli tämä paketti on paljon painavampi kuin siinä vaiheessa, kun työehtosopimus on tehty. Tässä mielessä siirretään aika paljon toiselle osapuolelle tavaraa, ja senkin vuoksi tämä olisi pitänyt ottaa käyttöön silloin, kun sopimuskatko tulee. Tätä samaa todistavat myös nämä professorit, joista Niklas Bruun muun muassa sanoo näin: ”Vakiintuneesti on katsottu, ettei lainsäädäntö voi vaikuttaa voimassa oleviin sopimuksiin — ja erityisesti työehtosopimuksiin — taannehtivasti. Hyvin merkillinen on hallituksen työehtosopimuslain voimaantulosäännökseen sisältyvä esitys.” Ja toinen lainaus: ”Hallituksen esitys loukkaa tältä osin räikeästi sopimusosapuolten sopimusautonomiamia, joka on vahvasti suojattu Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa (ILO 98).” Bruun jatkaa: ”Tiedossani ei myöskään ole, että koskaan aikaisemmin olisi säädetty tällaisesta voimaantulosta työehtosopimuslain muutosten yhteydessä. Se ei yksinkertaisesti täytä Suomen voimassa olevan oikeuden vaatimuksia.”

Professori Kaarlo Tuori sanoo samasta asiasta: ”Työehtosopimusten kompetenssialaa koskevalle lainsäädännölle ei ole tietääkseni aikaisemmin annettu nyt ehdotetun kaltaista takautuvaa, voimassa oleviin työehtosopimuksiin ulottuvaa vaikutusta. Oikeus työehtosopimuksiin kuuluu ammatillisen järjestäytymisoikeuden ydinsisältöön. Voimassa olevan työehtosopimuksen mitätöiminen lailla merkitsee sellaista rajoitusta tähän oikeuteen, joka ei täytä perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä. Näihin edellytyksiin kuuluu perusoikeuden ydinalueen loukkaamattomuus.”

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Nämä kaksi professoria ovat ottaneet tähän kohtaan erittäin voimakkaan kannan, ja siinä mielessä tämä on tehty tosi kummallisella tavalla, ja sitä yritimme myöskin tuolla valiokunnassa tuoda esiin. Nämä ovat niitä keskeisiä ongelmia, jotka tässä on.

Sitten tässä isoin ongelma on se, että tässähän ei ole vaihtoehtoisia ratkaisuja saatu tehtyä siitä, millä muulla tavalla työrauha olisi meillä voitu saada paremmalle tasolle suhteessa Ruotsiin. Esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa on suurin piirtein sama lakkojen määrä kuin Suomessa. Ruotsi on onnistunut omilla tavoillaan tekemään tämän ja neuvottelukulttuurillaan viemään parempaan neuvottelutilanteeseen kuin Suomi on pystynyt. Siinä meillä olisi Ruotsista paljon opittavaa.

Tämä työrauhalainsäädäntöpaketti siirtää selvästi painopistettä työnantajien suuntaan ja heikentää palkansaajapuolen neuvotteluvoimaa erityisesti myötätunto- ja poliittisten lakkojen, ei puhtaasti poliittisten, vaan poliittisluonteisten lakkojen osalta. Ja tässä vaikutukset heijastuvat pitkälle, koska työehtosopimukset määrittelevät käytännössä Suomen minimipalkan ja minimiehdot, ja jos näitä ehtoja ei pysty täydellä voimalla puolustamaan, niin kyllä niihin sitten aikanaan myöskin heikennyksiä tulee. Kun tämä on vain yksi osa hallituksen laajasta työelämän heikennyspaketista, niin tämä vain lisää sen paketin vaikuttavuutta siihen suuntaan, että työntekijöillä on entistä heikompi asema. — Ajattelen sen vaihtoehdon esittää toisessa puheenvuorossa, koska tässä aika näyttää taas loppuvan. Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

1.21 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Tässäkin keskustelussa perussuomalaisten kaikista keskeisin argumentti tämän lain puolesta tuntuu olevan, että ”näin se demokratia vaan toimii”. On kuitenkin kohtuullisen irvokas käsitys demokratiasta, että vaalit käytäisiin neljän vuoden välein ja vaalien tuloksena valtaan nousseen poliittisen hallituksen kritisointi olisi jotenkin demokratian vastaista.

Myöskään en ole vielä kukaan kuullut, mikä on se sellainen mielenilmaus, jonka hallituspuolueet hyväksyvät. Mikä on tällainen kiltti, salonkikelpoinen tapa palkansaajalle osoittaa mieltä, esimerkiksi taloudellisten ja sosiaalisten etujensa puolesta. Ilmeisesti sellainen, joka tapahtuu vapaa-ajalla ja josta ei aiheudu vahingossakaan mitään harmia yhtään kenellekään. ”Vapaa-ajalla saa lakkoilla” on täälläkin usein kuultu heitto, joka kertoo paljon sanojansa käsityksestä siitä, miten hän käsittää mielen ilmaisemisen. Lisäksi perussuomalaiset itse asiassa hyvin selkeästi sanoivat äänestäjille ennen vaaleja, että lakko-oikeus olisi säilytettävä nykyisellään. Se itse asiassa kumoaa täysin väitteen siitä, että ihmisillä olisi ollut jokin mahdollisuus ennen vaaleja arvioida tätä asiaa, kun äänestäjiä on tietoisesti johdettu harhaan.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen sisältö tuntuu perustuvan tahalliseen väärinkäsitykseen erilaisten työtaisteluiden luonteesta. Esimerkiksi Suomea sitovien työjärjestö ILO:n yleissopimusten tulkintakäytännön mukaisesti näitä poliittisluonteisia työtaisteluita olisi käsiteltävä yhtenä keinoista, joilla työntekijöiden on mahdollista vaikuttaa itseään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ammatillisesti koskevaan poliittiseen päätöksentekoon. Tässä sääntelyssähän ei ole eroteltu niin kutsuttuja puhtaan poliittisia työtaisteluita ja sitten toisaalta näitä työntekijöiden sosiaalisten ja taloudellisten etujen puolustamiseen tähtääviä toimia. Keskeinen ero on se, että nämä poliittisluonteiset työtaistelut nimenomaisesti nauttivat ILO:n yleissopimusten valvontakäytännön mukaisesti työtaisteluoikeuden suojaa.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Tämän kaiken tässä esityksessä — esimerkiksi sen, että se poikkeaa muista Pohjoismaista sillä tavalla, että muissa Pohjoismaissa ei ole lainsäädännöllä kajottu lakko-oikeuteen — tekee erityisen radikaaliksi Suomen olosuhteissa se, että tähän kuuluu henkilökohmainen lakkosakko, ja siitä haluan vielä jatkaa: Itse ajattelen, että yleisten tuomioistuinten pitkät käsittelyajat ja oikeudenkäyntien kustannukset olisi todellakin pitänyt tämän esityksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa ottaa jollain tavalla huomioon. Mitkä ovat riidan osapuolten tosiasialliset mahdollisuudet riitauttaa 200 euron suuruinen maksu, kun taustalla on oikeudenkäyntikurisi? Vaikka näitä tapauksia ei käytännössä olisi lukumäärällisesti monta, ei lainsäätäjän pitäisi sen varaan laskea, että tällaiset tilanteet olisivat harvinaisia. Lisäksi on myös niin, että tämän kiinteän 200 euron maksun merkitys vaihtelee myös riippuen yksilön tulotasosta. Mitä matalampi työntekijän palkka on, sitä merkittävämpänä maksua voi pitää. Juuri tämän vuoksi esitetyn maksun kohtuuttomuus sekä myös itse asiassa oikeudenkäyntikurisin merkitys korostuvat erityisesti pienituloisten työntekijöiden osalta. Tämän henkilökohtaisen lakkosakon lisäksi toki myös kollektiivisiin hyvityssakkoihin esitetään huomattavan suuria korotuksia.

Arvoisa puhemies! Työnantaja on jo lähtökohtaisesti joka tapauksessa työsuhteen vahvempi osapuoli, ja meidän työlainsäädäntömme hyvin pitkälti perustuu siihen. Siis siihen, että me suojaamme heikompa osapuolta. Tällä pyritään estämään esimerkiksi hyväksikäyttö tai muuten moitittava työntekijöiden kohtelu. Tämä esitys taas kasvattaa työnantajan valtaa suhteessa työntekijään entisestään. Varsinkin heikosti järjestäytyneillä aloilla tulisi tämän esityksen myötä ennemmin tai myöhemmin olemaan entistä heikommat työehdot, mutta siihen hallitus epäilemättä pyrkii, sanelemaan työelämän pelisääntöjä yksipuolisesti työntekijöiden asemaa heikentämällä. Tässä esityksessä valtaa vaikuttaa, vaatia parempaa työelämästä, vaatia riittävää taloudellista toimeentuloa ja toimia solidaarisesti suhteessa heikommassa neuvotteluasemassa oleviin aloihin kavennetaan merkittävällä tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

1.28 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Pidän tähän väliin nyt puheenvuoron, jossa käsittelen todennäköisiä syitä siihen, miksi täällä nyt puhutaan työrauhalainsäädännöstä ja vielä yötä myöten. Ponnin tähän puheenvuoroon löytyy eiliseltä, jolloin täällä leimattiin työntekijäryhmiä erittäin huolestuttavien sanankääntein. Tämä lakipaketti, työrauhapaketti, lakkolait tai miten nyt vain, voitaisiin nimetä vaikka Lex Keiteleeksi, Lex Pentikäiseksi, Lex lapuanliikkeeksi tai Lex Metsäteollisuudeksi. On hyvin todennäköistä, että tämän työmarkkinakaaoksen alkusanat lausuttiin 10. joulukuuta 21, kun Teollisuusliitto saartoi Keitele Groupin, koska yhtiö ei suostunut neuvottelemaan työehtosopimuksista. Nyt tiedämme, että 4. tammikuuta 24, siis tänä vuonna, käräjäoikeuden tuomio tapauksen viimeisistä käänteistä sai lainvoiman, siis jutussa, jossa AKT nosti 13.10.22 vahingonkorvauskanteen Keitele Groupia vastaan perusteettoman turvaamistoimen hakemisesta. Siis lainvoiman sai sen saman Helsingin käräjäoikeuden päätös, mikä myönsi vajaa kaksi vuotta aiemmin miljoonan euron uhkasakolla turvaamistoimen. Turvaamistoimen se perui jo 31. joulukuuta 21. Keitele on maksanut AKT:lle vahingonkorvaukset.

No, mitä siis tällä on tekemistä näiden Orpo—Purra-lakkolakien kanssa, voisi äkkiä kysyä. Paljonkin. Muun muassa 27. joulukuuta 21 Suomen Yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen vertasi AKT:n tukitoimia Teollisuusliitolle järjestäytynyttä rikolli-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

suutta edustavaan mafiaan. Ja edelleen 29. joulukuuta 21 hän vertasi AKT:n toimintaa laupuanliikkeeseen. Sitten Pentikäinen valittiin Keitele Groupin hallitukseen omistajasuvun ulkopuolisena jäsenenä. Käytännössä Keitele työnantajana oli itse saanut aikaan kohun miljoonan euron uhkasakkoineen perättömillä väitteillään, joihin turvaamistoimet perustuivat ja jotka johtivat oikeuden harhaan. Asiasta alkoi varsinainen ay-vihapuhe, jota oikeistopoliitikot nyt ovat täällä eduskunnassakin osin viljelleet. Tässä nyt leimataan kokonaisiammattikuntia.

Arvoisa puhemies! Kun Teknologiateollisuus lausui tästä työrauhalainsäädännöstä 4. joulukuuta 23, se vetosi, että tällä säätelyllä estetään joulukuun 21 kaltainen tilanne. Siis onko sittenkin kyseessä Lex Teknologiateollisuus? Eli vaikka AKT:n saartoa vastaan vaadittu turvaamistoimi oli perusteeton ja oikeudeton, samoin kuin miljoonan euron uhkasakko, tapahtumia käytetään perusteena lainsäädännön muuttamiselle, siis tälle fiaskopakettile, josta työrauha voi pian olla kaukana. Lisäksi työnantajien tietoinen retoriikka on saatu lanseerattua mediassa läpi. Siitä on tullut järjestäytyneiden työntekijöiden vastaista vihapuhetta, jota viljellään jopa ministeritasolla. Perusteettomien väitteiden hyväksikäyttöä on jatkettu vaikuttamistyössä vaadittaessa lakko-oikeuden rajoittamista.

Arvoisa puhemies! Kuten sanoin aiemmin, on Keitele tässä episodissa käräjäoikeuden lainvoimaisen päätöksen mukaisesti maksanut vahingonkorvaukset AKT:lle. En tiedä, ovatko Suomen palkansaajat saaneet korvauksia, ja saavatko he niitä koskaan, kun nämä lait nyt runnotaan täällä läpi. Ja nyt seuraavaksi tähän maahan runnotaan lailla paikallinen sopiminen ilman työehtosopimusta ja luottamusmiesluukkoa.

Tämä menee nyt täällä selvästi ihon alle tai oikeammin takin alle niille, jotka ovat sanaan pyörtäneet viime vuoden vaalienaluspuheissaan. Se ottaa kovalle selvästikin, mutta kovemminhan se tulee ottamaan niille, joita on petetty. Kuten tiedämme, on petturin osa aina raskas, ja se on ja tulee olemaan ikuinen draaman aines. — Arvoisa puhemies, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

1.32 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ei ole löydettävissä perusteluita sille, miksi poikkeuksellinen takautuva puuttuminen työehtosopimuksiin olisi painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Ottaen siis huomioon, että nykyisiä työrauhasäännöksiä on rajatuin muutoksin noudatettu jo vuodesta 46 lähtien, kyllä silloin selkeästi vaadittaisiin tässä ajassa, kaiken tämän historiallisen ajankulun jälkeen paljon painavammat perusteet sille, mikä on se erityinen laajempi tarve, jonka johdosta tämä voimaantulo ei tule normaalin tavan mukaisesti voimaan eli käytännössä odottamaan seuraavaa työehtosopimuskierrosta. Tämän tyyppisessä sopimukseen takautuvasti vaikuttavassa sääntelyssä on selkeästi perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan kyseessä 15 §:ssä turvattuun omaisuuden suojaan puuttuminen, jota tulisi tarkastella jälleen kerran perusoikeuksien rajoitusedellytysten kautta. Mutta ikävä kyllä tässä esityksessä ei käytetä aikaa siihen, että näin tehtäisiin. Miten voi olla mahdollista, että vuodesta 46 voimassa olleen käytännön jälkeen juuri tämä hallitus päättyy toisenlaiseen ratkaisuun ja päättyy vielä piut paut piittaamaan siitä, että se edes vaivauduttaisiin perustelemaan nimenomaan perusoikeuksien rajoitusedellytysten kautta?

Nyt siis hallituksen esityksen voimaantulosäännöksen mukaan laki korvaisi voimaan tullessaan sen voimassa olevan työehtosopimuksen työrauhaa koskevat säännökset. On tämä merkillinen tapa toimia tässä hallituksessa. Eli kysyn vaan: miksi tässä yhteydessä ei

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tätä keskustelua käyty? Jos ajattelette, että puhun tässä mitä puhun... Ilmeet ainakin hallituspuolueiden kansanedustajilla, niillä vähäisillä, jotka paikalla ovat, ovat sen tyyppisiä, että olette suorastaan huvittuneita. Minua ei huvita tässä mikään. Sellaiset professorit kuin Niklas Bruun ja emeritusprofessori Koskinen sekä emeritusprofessori Kaarlo Tuori kiinnittivät tähän huomiota perustuslakivaliokunnan käytännössä ja ihmettelivät, miten voi olla, että tästä ei piitattu tuon taivaallista. Minusta tämä on häpeällistä ja kertoo paljon siitä, että tässä hallituksessa ei välitetä edes näitten asiantuntijoiden käsityksistä siitä, miten perusoikeuksien rajoitusedellytyksiä pitäisi tulkita ja tarkastella.

Arvoisa puhemies! Arvointineuvosto huomautti hallitusta siitä, että vaihtoehtottomuuden puute on merkille pantavaa nimenomaan näiden perusoikeuksien rajoitusedellytysten näkökulmasta. Onkin mielenkiintoista, että hallituksen esityksessä ei ole tehty selkoa, mitä vähemmän perusoikeuksiin puuttuvia vaihtoehtoja olisi ollut käytössä ja miksi niitä ei otettu käyttöön tai miksi niitä ei pidetä riittävinä suhteessa hallituksen tavoitteisiin.

Arvoisa puhemies! Tämä esityshän lähtee siitä, kuten avoimesti hallituksen esityksessä tunnustetaan, että nykyisistä lakoista pitäisi saada viisi—kymmenen prosenttia pois, jotta tuottavuutta saataisiin eteenpäin. Mielikuvitusta ei tarvitse paljon olla, kun ehtisi keksiä kuusi minuuttia vuosittaistyöajasta per henkilö sellaisia toimia, jotka johtavat siihen, että kuuden minuutin verran säästettäisiin vuodessa vuosityöajasta per henkilö ikään kuin tuottavuustalkoissa. Muutama tulee nopeasti mieleen, mutta koska meidän tehtävämme ei ole tänä yönä kertoa meidän vaihtoehdosta, vaan ihmetellä, miten tämä voi olla mahdollista, niin kysyn vaan: miten voi olla mahdollista, että täällä esitetään, että kuuden minuutin vuosityöajan saamiseksi me pannaan perusoikeuksien nykyinen suoja päreiksi? Ei ihme, että arvointineuvosto ihmettelee, miten tämä ylipäättään on mahdollista.

No, joku voi tietysti sanoa, että hallituksella ei ole vaihtoehtoja, koska nämä listalla olevat asiat tuottavuuden lisäämiseksi tulivat suoraan... Eivät hallituspuolueilta, koska en usko, että kristillisdemokraatit, perussuomalaiset ja RKP ainakaan heti hallitusohjelmaneuvoittelussa päätyivät syömään sanansa. Sen verran ilmeistä oli ennen vaaleja, että lakko-oikeuteen ei kosketa. Joten muita tuottavuustalkoita ei todennäköisesti keksitty, koska tämä jäi ainoaksi pöydälle, minkä johdosta neljästä puolueesta kolme totesi, että vaihtoehtoja ei ole. Näin ollaan nyt siinä tilanteessa, että otetaan suunnaton riski.

Perusoikeusrajoitusten tulee siis täyttää kaikki perustuslakivaliokunnan käytännössään vahvistamat perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Siis ollakseen hyväksyttävä esimerkiksi tämän lakko-oikeuden rajoittamisen eli perusoikeusrajoituksen on perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan oltava painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. ILO:n yleissopimuksen 78 artiklan tulkintakäytännön sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännön mukaan työnantajalle aiheutuva taloudellinen vahinko ei ole itsessään sallittu peruste työtaisteluiden rajoittamiselle. Silti, ikävä kyllä, hallituksen esityksessä nimenomaan lähdetään siitä, että tässä vähennetään työnantajalle tapahtuvia taloudellisia vahinkoja. Nyt iso kysymys tulee olemaan jatkoon kannalta, miten tässä käy. Jääkö Suomi kiinni ensimmäisenä demokratiana viime vuosikymmenillä, jolla sormet napsahtavat kuulkaa karttakepillä, ja todetaan, että olemme rikkoneet näitä sopimuksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

1.40 Helena Marttila sd: Arvoisa puhemies! Täällä onkin erittäin ansiokkaasti käsitelty tätä lakiesitystä jo monelta eri kantilta, mutta palaan minäkin vielä kerran hallituksen esi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tykseen. Hallituksen esityksen tärkein peruste lakko-oikeuden rajaamiselle kuuluu näin: ”Pohjoismaisen käytännön” — siis pohjoismaisen käytännön — ”mukaisesti poliittisen työtaisteluoikeuden käyttöä rajoitetaan enintään yhden vuorokauden mittaisiin mielenilmaisuihin.” Vetoaminen tähän pohjoismaiseen käytäntöön on virheellinen. Hallituksen tavoite rajoittaa lakko-oikeutta ei ole pohjoismaisen lainsäädännön eikä oikeuskäytännön mukainen. Todellisuudessa ruotsalaisesta lainsäädännöstä tai oikeuskäytännöstä ei löydy kirjausta, jolla poliittiset lakot rajattaisiin pariin tuntiin tai vuorokauteen. Tarkkaa rajaa poliittisille lakoille ei ole ylipäättään olemassa. Muun muassa faktantarkistukseen erikoistunut Faktabaari on kumonnut väitteen virheellisenä. Hallitus siis vie Suomea kauas pohjoismaisesta tasosta.

Pohjoismaisesta mallista puhuttaessa viitataan yleensä Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa — ja aiemmin tietysti täällä Suomessa — työmarkkinoilla vallalla olevaan yhteistyön ja sopimisen kulttuuriin, johon liittyvät työmarkkinoiden korkea järjestäytymisaste ja kattava sosiaaliturva. Hyvinvointivaltion perustaa ei olisi voitu rakentaa ilman tätä laajaa, konsensukseen pyrkivää kulttuuria.

Arvoisa puhemies! Nyt hallitus tavoittelee pohjoismaisen mallin sijaan sen irtavikua. Hallitus on etsimällä etsinyt naapurimaistamme työmarkkinaheikennyksiä ja esittelee niitä uudistuksina. Se muokkaa työmarkkinoiden pelisääntöjä niin, että jatkossa työnantajalla on entistä suurempi määräysvalta. Työntekijöiden mahdollisuudet parantaa omaa asemaansa tai turvaa työmarkkinoilla ovat jatkossa hyvin rajalliset.

Hallitus perustelee toimiaan sillä, että verrokkimaissa lakko-oikeus on myös rajattua, mutta nämä hallituksen verrokkimaat tuntuvat löytyvän aivan muualta kuin pohjoisesta Euroopasta.

Työehtosopimusten kattavuuden heikentyessä myös Suomen jo valmiiksi heikko tuottavuuskehitys heikentyy entisestään. Tulevat sukupolvet ovat tämän hallituksen politiikan suurimpia häviäjiä.

Suomea on pidetty tähän asti esimerkillisenä työelämäkysymysten ja niistä sopimisen suunnannäyttäjänä. Nyt tilanne on kääntynyt siihen, että Suomen tilannetta kummastellaan myös muualla Euroopassa, kuulemma myös Euroopan parlamentin käytävillä. Pian saattaakin olla niin, että Euroopan unioni muodostuu suomalaisille työntekijöille ja työelämälle perälaudaksi, joka turvaa vähimmäisoikeuksia, silloin kun kansallisesti hallitus murentaa näitä oikeuksia yksipuolisesti. Onhan tämä mennyt aivan pääläelleen, kun tiedämme kaikki tässä salissa, että monesti Euroopan unionissa yritetään tavoitella sitä tasoa, mikä meillä Suomessa jo on.

Ihmisillä on ääni ja tavallisella palkansaajalla on ääni, joka tulee kuulla muutenkin kuin vain vaaliuurnilla. Tämä hallitus on kuitenkin päättänyt kuunnella vain elinkeinoelämää, ja sen vuoksi mekin täällä tänään puhumme. Edustaja Hamari listasi pitkän listan heikennyksiä, joita hallitus on jo tehnyt ja joita vielä on tulossa.

Suomen supervoima on luottamus. Se erottaa meidät monista maailman maista. Toimilaan hallitus voi joko lisätä tai vähentää tätä luottamusta, ja nyt valittu tie on väärään suuntaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

1.45 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Marttilan puheenvuorosta on hyvä jatkaa. Hän puhui hyvin pohjoismaisesta mallista ja siitä, mitä se tarkoittaa. — Tämä

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

hallituksen esitys totta tosiaan vie meitä entistä kauemmas Pohjoismaista. Tämä vie meidät sinne ILO:n tarkkailuluokalle, kuten olemme tänä iltana jo monesti kuulleet. Tämä vie meitä myös sinne Itä-Euroopan työmarkkinoiden suuntaan. Minusta se on varsin surullista, varsinkin kun hallitus itse perustelee toimiaan pohjoismaisella mallilla mutta oikeasti suuntaa meidän palkansaajat itäeurooppalaisille työmarkkinoille. Tai jos tuntuu pahalta se ajatus itäeurooppalaisista työmarkkinoista, niin eivät ne Ranskakaan työmarkkinat kovin hyvältä näytä. Jokainen tässä salissa vielä illan — vai onko jo aamun — tunteina istuva muistaa varmasti keltaliivit, jotka Ranskassa lähtivät mieltänsä osoittamaan, ja ongelmahan siinä oli se, että kukaan ei tätä joukkoa hallinnut.

Suomessa ja Pohjoismaissa se vahvuus on nimenomaan ollut siinä, että meillä on väki ollut järjestäytynyttä ja jos mieltä ollaan osoitettu tai oltu lakossa, niin sekin on ollut järjestäytynyttä. Joku on aina hallinnut porukkaa, pitänyt sen kasassa, ja myöskin se mielenosoittaminen tai lakkoilu on loppunut siinä vaiheessa, kun on yhdessä sovittu. Toki yhdessä sopimiseen vaaditaan se, että yhdessä neuvotellaan ja yhteisiä sopimuksia tehdään, mutta tässä nyt tämän illan aikana on selvinnyt sekin, että tämä ei ole hallituksen tavoite, vaan enemmän on kyse sanelupolitiikasta.

Kun sitten tässä edustaja Hamari luetteli näitä hallituksen tehtyjä toimia ja tulevia toimia, niin onhan se aika kristallinselvää jo tässä vaiheessa, miksi tämä lakko-oikeus täytyy nyt väen vängällä kiireellä saada läpi. Hallitus tietää varsin hyvin, että seuraavat esitykset eivät varmasti ole yhtään sen miellyttävämpiä, mutta sen sijaan, että toimittaisiin kuten oikeusvaltiossa ja sopimussyhteiskunnassa, niin että neuvoteltaisiin, halutaankin sulkea palkansaajien suut ja säätää lakko-oikeuden rajoituksesta. Eli vähän annetaan itselle sitten vapaat kädet, että voidaan tehdä lainsäädäntöä ja olla ottamatta vastaan kritiikkiä. Tähän poliittiseen päätöksentekoon kuuluu se kritiikki. Joskus se on kovempaa, ja joskus se on kevyempää, mutta silloin kun on valtaa, niin on myös vastuuta, ja sen, kenellä on valtaa, kuuluu sitä käyttää vastuullisesti.

No, sitten ehkä yksityiskohtaisempiin asioihin:

Hallituksen esityksessä on mainittu myös muut työtaistelutoimet, ja niitä ei tässä vielä kovin tarkkaan olla perattu, ja itsekin mietin sitä, miten näitä muita työtaistelutoimia voisi sanoittaa niin, että se on ymmärrettävää. No ne esimerkiksi käsittävät vuoronvaihtoon liittyvät lakkotoimenpiteet työpaikoilla tai vaikka ylityökiellon. Ylityökieltohan on perinteisesti ollut se ensimmäinen ja kaikista kevyin muoto, kun on työtaistelutoimia tehty, ja ylityökiellosta aina ensimmäiseksi on lähdetty liikkeelle. Sinänsä itse ylityökiellon käyttäminen on oikeastaan työnantajan oman työsuunnittelun surkeutta. Jos ylitöitä joutuu tekemään, niin silloin on työ ja resurssi kyllä mitoitettu väärin. Ja varsinkin jos siitä ylityökiellosta tulee työnantajalle haittaa, silloinhan se ei enää vastaa ylityön alkuperäistä tarkoitusta eli nopeita joustoja. Ylityötä on rajoitettu, ja sitä myöskin seurataan, että ylitöitä tehdään vuodessa siedettävä määrä, ettei kukaan työtaakan alle tule väsähtämään, mutta aina siinä vaiheessa, kun työpaikoilla ylityökielto astuu voimaan, se onkin hirvittävää tuotannon näkökulmasta.

No tähänhan olisi varsin yksinkertainen ratkaisu se, että joko sitten katsotaan sitä työvoiman tarvetta lisätyövoimalla tai sitten järjestellään sitä työtä uudelleen. Sen takia varsin usein törmäähän niihin kuulumisiin työpaikalta, että tätä valmiutta myöskään yhdessä sopimiseen siellä työpaikalla ei ole, jotta niitä töitä voitaisiin järjestellä niin, että kerettäisiin työt tekemään ajallaan. Se on kummallinen homma, että aina siinä vaiheessa, kun tilaukset ovat myöhässä, se on jollain tapaa sen palkansaajan, työntekijän, vika eikä suinkaan esi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

merkiksi sen vika, että investointeja ei ole työpaikalla tehty tai koneet ovat ensimmäisen maailmansodan aikaisia.

Tässä, arvoisa puhemies, nämä huomiot. Ehkä nyt vielä toivoisin tähän loppuun, että hallitus todella punnitsee, onko ILO:n tarkkailuluokka se, mihin halutaan mennä sillä periaatteella, että pitää olla taloudellisia vaikutuksia, kun niitä taloudellisia vaikutuksia tällä esityksellä ei edes ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

1.51 Juha Viitala sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa mainitaan, että hallituksen tavoitteena on hyvä työelämä. Miten työelämä paranee, kun työntekijöihin kohdistetaan heikennyksiä useassa eri muodossa?

Hallitusohjelmasta ovat unohtuneet kaikki työntekijöiden asemaa parantavat asiat, ja sukupuolivaikutusten arvioinnit on tämän lain suhteen tehty puutteellisesti. Hallituksen sitoutuminen työelämän tasa-arvon edistämiseen on kirjattu hallitusohjelmaan, mutta työrauhalainsäädännön yksipuolinen muuttaminen uhkaa tätä tavoitetta. On valitettavaa, että hallitus ei ole arvioinut näiden muutosten vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon työelämässä, mikä on merkittävä puute.

Myötätuntotyötaisteluiden ja poliittisten työtaisteluiden rajoittamisen vaikutukset ovat jääneet kokonaan huomiotta. Nämä työtaistelumuodot ovat olennaisia erityisesti niillä aloilla, joilla järjestäytymisaste on matala tai työehtosopimusten kattavuus heikko. Esimerkiksi hoitoalalla, joka on naisvaltainen, muiden alojen tuki on erittäin merkittävää neuvottelutilanteissa.

Ehdotettu henkilökohtainen 200 euron seuraamusmaksu laittomasta työtaisteluun osallistumisesta kohdistuu epäsuhtaisesti pienituloisiin naisiin ja miehiin. Tämä on erityisen ongelmallista, kun otetaan huomioon, että monet työntekijät, kuten nollatuntisopimuksilla työskentelevät, elävät epävarmoissa taloudellisissa olosuhteissa.

Sukupuolivaikutusten arviointi on välttämätöntä, ja sen tulisi tapahtua huolellisesti ja kiirehtimättä. Lainvalmistelun nopeuttaminen on estänyt kattavan arvioinnin eri toteuttamisvaihtoehdoista ja niiden vaikutuksista, mikä on vastoin hyvää lainsäädäntöprosessia.

Kehotan hallitusta ottamaan sukupuolivaikutukset vakavasti ja varmistamaan, että työelämän tasa-arvo ei ainoastaan säily vaan myös vahvistuu. Tämä on perusedellytys oikeudenmukaiselle ja tasapainoiselle yhteiskunnalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

1.54 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Olemme nyt jo toista vuorokautta keskustelleet tästä hallituksen työrauhalainsäädäntöä ja lakko-oikeutta koskevasta esityksestä. Ehkä nyt näin kohta aamukahdelta on syytä kiittää myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan hallituspuolueiden edustajia, jotka ovat olleet kuuntelemassa tätä keskustelua ja niitä huolia, joita esiin on nostettu. Varmasti kaikki asiat on jo sanottu monesta eri näkökulmasta ja yritetty analysoida tätä tilannetta, ja ehkä se viimeinen, mitä itse haluan nostaa esille, on se, voisiko edelleen harkita tätä asiaa, että onko näin merkittävä lakko-oikeuden ja suorastaan perusoikeuksien rajoittaminen tarpeellista, varsinkin jos vielä ottaa nyt nämä tilastot huomioon, että Suomi ei ole sen lakkoherkempi maa kuin muutkaan meidän verrokkimaista. Onko näin raju toimenpide työntekijöiden oikeuksiin kajoamisessa aivan tarpeellinen?

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Tämä on ehkä nyt omasta puolestani se viimeinen vetoamus tähän keskusteluun, että hallitus vielä harkitsisi asiaa, ettei käy niin, että tämä käynnistää sellaisen ketjureaktion, jota hallitus tai elinkeinoelämä ei edes itsekään hallitse, kun tämä sopimisen kulttuuri lopullisesti murretaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

1.56 Lotta Hamari sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Yhdestä asiasta itse asiassa voin sanoa olevani iloinen, nimittäin kello tosiaan lähenee kahta ja huomasin, että täällä ihan oikeasti kuunnellaan edustajien puheenvuoroja. Nimittäin tein aikaisemmassa puheenvuorossani virheen, ja täällä edustaja Suhonen sen heti bongasi siitä puheenvuorosta. Eli sainoin joitakin lakiesityksiä jo viedyksi läpi, mutta osa niistä, mitä kerroin, että olisi viety jo läpi, on vasta käsittelyssä. Pahoittelen tätä virhettä, ja halusin sen tässä nyt vielä sanoa.

Sitä suuremmalla syyllä toisaalta olen myöskin pahoillani tietenkin tästä lakko-oikeuden rajaamisesta, koska siellä on todella isoja esityksiä siis vielä tulossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

1.56 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Myötätuntotaisteluilla on tarkoitus tukea toista työtaistelua, kun ammattiliiton oma neuvottelutoiminta työnantajan kanssa ei riitä. Myötätuntotaisteluja järjestävät toiset ammattiliitot tukeakseen kyseisten työehtosopimusneuvottelujen edistymistä.

Hallituksen esityksellä myötätuntotaisteluiden käyttövoimaa rajattaisiin merkittävästi. Myötätuntotaistelun rajoituksilla voi olla isoja vaikutuksia esimerkiksi terveydenhuolto-sektorin työntekijöiden mahdollisuuteen saada riittävästi vipuvoimaa omiin työehtosopimusneuvotteluihinsa. Myötätuntotaisteluilla on siis tärkeä rooli työehtojen parantamisessa niillä aloilla, joilla alojen omat toimet eivät riittävästi tuo voimaa vallan epätasapainoon työmarkkinaosapuolten välillä.

Hallituksen esityksessä oikeus myötätuntotaisteluun sidottaisiin nykyistä vahvemmin sellaisiin toimenpiteisiin, joilla on suora vaikutus pääriidan osapuoliin. Muiden kuin suoraan pääriidan osapuoliin vaikuttavien myötätuntotaisteluiden sallittavuus jäisi arvioitavaksi niiden vaikutusten laajuuden perusteella. Käytännössä jää kuitenkin epäselväksi, miten vaikutuksia mitattaisiin, millaiset vaikutukset olisivat sallittuja pääriitaan vaikuttamiseksi ja millaiset vaikutukset katsottaisiin lakiesityksen tarkoittamalla tavalla suhteettomiksi. Vahingot ja vaikutukset ilmenevät yleensä vasta työriidan päättymisen jälkeen ja ovat väliaikaisia. Täten vahinkojen arviointi etukäteen on myötätuntotaisteluun osallistuvalla järjestöllä mahdotonta, vaikka järjestön ei tarvitse ottaa huomioon työnantajan toimia vaikutusten lieventämisessä. Myötätuntotaisteluihin esitetyt pykälät ja pykälämuutokset tulevat johtamaan oikeusistuimissa useisiin tulkinnallisiin epäselvyyksiin. Tulkinnanvaraisuus jättää oikeusistuimille liikaa tehtävää, joka kuuluu lainsäätäjälle.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on esitetty hyvityssakkojen enimmäismäärän korotusta 37 400 eurosta 150 000 euroon. Nykyisestä lainsäädännöstä poiketen hallitus esittää hyvityssakkoon alarajaksi 10 000 euroa. Esityksessä nimenomaisesti haluttiin lisätä hyvityssakkojen määrää ainoastaan työrauharikkomuksista annettuihin hyvityssakkoihin. Lisäksi hallituksen esityksessä tuodaan esiin, etteivät tuomittavat seuraamukset saa olla kohtuuttomia eivätkä johtaa yhdistysten toiminnan päättymiseen.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Samalla kun hallitus esittää hyvityssakkojen korottamista, se laajentaa hyvityssakkojen soveltamisalaa koskemaan myös myötätuntotaisteluiden ja poliittisten työtaisteluiden rajoitusten rikkomista. Hyvityssakon alarajan määrittäminen on erittäin järeä teko, jolla pyritään rampauttamaan paikallisten ammattiyhdistysten ja ammattiosastojen mahdollisuuksia toiminnan ylläpitämiseen ja jatkamiseen. Lainsäädännössä ei tarvitse olla näin korkeaa minimirajaa, vaan se voitaisiin asettaa esimerkiksi 2 000 euroon.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin myös pariteettiperiaatteen romuttaminen. Pariteettiperiaate tarkoittaa, että kollektiivisen työoikeuden osapuolia eli työmarkkinajärjestöjä kohdellaan tasavertaisesti. Työnantaja tai työnantajayhdistys, joka rikkoo työehtosopimuksen määräyksiä, voidaan tuomita hyvityssakkoon samalla tavalla kuin työehtosopimusta rikkova työntekijäyhdistys. Hyvityssakon enimmäismäärä on ollut sama molemmille osapuolille, eli tuo 37 400 euroa. Lakiesityksessä kuitenkin ehdotetaan nostettavaksi merkittävästi vain työrauhaan kohdistuvista työehtosopimusrikkomuksista määrättävien hyvityssakkojen euromäärää. Työrauha on työntekijäpuolen pääasiallinen sopimusvelvoite, ja työrauhaan kohdistuvat työehtosopimusrikkomukset ovat tavallisesti työntekijäpuolen rikkomuksia. Vastaavasti työnantajapuolen rikkomukset taas kohdistuvat tyypillisesti muihin työehtosopimuksen ehtoihin, joista määrättäviä seuraamuksia ei esitetä nostettavaksi.

Arvoisa puhemies! Vuosikymmeniä työmarkkinoilla on ollut sama linja hyvitysten tason osalta, että rikkomuksiin suhtaudutaan samalla tavalla, niin työnantajapuolen rikkomustapauksiin, kun tietten rikotaan työehtosopimuksen määräyksiä, kuin työntekijäpuolen työrauhavelvollisuuden vastaisiin toimiin. Hyvityssakkojen suuruuden yhtäläisyys työnantaja- ja työntekijäpuolelle on taannut tietynlaisen tasapainon työtuomioistuimen toiminnassa. Nyt ei kosketa työnantajarikkomusten seuraamuksiin, mikä ei ole oikein. Pariteettiperiaatteen tulisi olla jatkossakin entisenlaisensa, koska se on toiminut tasapainottavana tekijänä rikkomusten tuomitsemisessa.

Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 27/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohrien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.10 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansalaisuuslakia, joka tulisi voimaan 1. lokakuuta 2024. Esitys koskee kansalaistamisen yhtenä edellytyksenä olevaa

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

asumisaikaa. Tavoitteena on uudistaa kansalaisuuslakia hallitusohjelman mukaisesti tiukentamalla kansalaistamisen edellytyksiä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Hyvät edustajat, pyydän jälleen siirtämään kaikki muut keskustelut salin ulkopuolelle. — Olkaa hyvä, ministeri.

Tässä on kyse kansalaisuuslain uudistuksen ensimmäisestä vaiheesta. Suomen kansalaisuuden saamisen edellytyksenä olevaa asumisaikavaatimusta pidennetään hallitusohjelman mukaisesti viidestä vuodesta kahdeksaan. Asumisajaksi hyväksytään vain oleskeluluvalla tapahtunut oleskelu. Asumisaikaan hyväksyttävien ulkomaanpäivien määrää vähennetään ja laista poistetaan kansainvälistä suojelua saavan asumisaikaa koskeva poikkeus. Kansalaisuudettoman, Suomen kansalaisen puolison, kielitaitoedellytyksen täyttävän hakijan ja 15 vuotta täyttäneen lapsen osalta asumisaika nousee viiteen vuoteen. Pohjoismaiden kansalaisten osalta tilanne jää ennalleen.

Lisäksi esitetään lakisääteistä enimmäiskäsittelyaikaa, joka edistäisi kansainvälistä suojelua saavien ja kansalaisuudettomien henkilöiden kansalaisuushakemusten kiireellistä käsittelyä. Tällä esityksellä katetaan kansalaisuusyleissopimuksessa vaadittava kansalaisuuden saamisen helpottaminen kansainvälistä suojelua saaville matalamman asumisajan sijaan.

Arvoisa puhemies! Suomen kansalaisuus ei saa olla automaatio, vaan sen edellytyksenä on onnistunut kotoutuminen osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Hallitusohjelmassa sovitulla kiristyksillä lisätään kansalaistettavien valmiutta ja erityisesti hakijan omaa vastuuta yhteiskunnan täysivaltaiseen jäsenyyteen pääsemiseksi. Kansalaisuuden saamisen edellytyksenä on onnistunut kotoutuminen. Pyrkimään täyttämään asumisaikaa koskevaa edellytystä maahanmuuttaja voi samalla kehittää kielitaitoaan, kansalaistaitojaan ja yhteiskuntaan osallistumistaan, jotka ovat välttämättömiä edetessä kohti kansalaisuutta. Asumisajan korottaminen mahdollistaa myös turvallisuuskäsitteiden huomioimisen paremmin, kun esimerkiksi nuhteettomuutta seurataan pidemmältä ajalta.

Arvoisa puhemies! Kansainvälistä suojelua saaville esitys merkitsee asumisajan kaksinkertaistamista. Myös muutokset esimerkiksi asumisaikaan hyväksyttävien ulkomaanpäivien määrään vaikuttavat siten, että kansalaistamiseen vaadittava asumisaika pitenee. Lisäksi jatkossa asumisaika ei todella siis kerry turvapaikkahakemuksen käsittelyn aikana, vaan vasta oleskeluluvan saamisesta.

Tällä esityksellä Suomi tulee yleispohjoismaiselle tasolle myös kansalaisuuteen vaadittavan asumisajan osalta. Norjassa vaaditaan kahdeksan vuotta, Tanskassa yhdeksän vuotta, ja myös Ruotsi suunnittelee nostavansa asumisajan kahdeksaan vuoteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ilmeisesti on kysyntää lyhyelle debatille, joten aloitamme sellaisen. Minuutin mittaista puheenvuoroa voi pyytää painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

17.14 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa, tätä tosiasiaa ei kiistä Suomessa juuri kukaan. Valitettavasti pääministeri Orpon hallitus ei ole tähän todellisuuteen vielä herännyt. Sen sijaan hallitus tuo jatkuvasti eduskuntaan uusia esityksiä, joilla se heikentää Suomen houkuttelevuutta kansainvälisille osaajille. Tämä hallituksen esitys on yksi niistä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Lausuntopalautteessa esimerkiksi Teknologiateollisuus pitää tähän esitykseen sisältyvää yleisen asumisaikaedellytyksen pidennystä muutoksena, joka pahimmillaan heikentää suomalaisten vientiyritysten kykyä houkutella ja rekrytoida kansainvälisiä osaajia. Halu-aako hallitus todella vaikeuttaa tällä tavalla suomalaisten vientiyritysten kilpailukykyä?

Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että tämä teidän maahanmuuttopolitiikkanne tulee käymään Suomelle todella vahingolliseksi, mikäli nämä kaikki esitykset sellaisenaan tullaan hyväksymään. [Vasemmalta: Kalliiksi tulee!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä. [Mikrofoni ei avaudu] — Nyt se on päällä.

17.16 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pahoittelen virhettäni tämän taulukon kanssa. — Ensinnäkin tätä työperäiseen maahanmuuttoon liittyvää lainsäädäntöä pidän itse henkilökohtaisesti hyvänä, ja sitäkin, että tätä kansalaisuuden myöntämistä myös tarkastellaan kriittisesti, en pidä huonona, koska meillä on ikävä kyllä tässä maassa myös paljon esimerkkejä, jotka ovat negatiivisia. Ollaan järkevän kriittisiä, kaikissa asioissa pitää olla järkevän kriittinen, ei saa tehdä semmoisia päätöksiä, joita sitten myöhemmin katuu. Tällaista, että harkinta-aika pitenee ja näyttöjä vaaditaan, pidän hyvänä, koska on aivan totta, että Suomi tarvitsee työvoimaa, ihan varmasti tarvitsee, kaikki me sen tiedämme, ja toisaalta sitten kun työvoimaa tarvitaan, on aivan älyttömän tärkeää, että me teemme sen oikein ja harkitusti.

Jos haluatte verrokin, arvoisat kollegat, katsoa, niin katsokaapa vaikka, mitä Kanada tekee. Kanadan maahanmuuttopolitiikka on juuri tällaista. En sano, että se on hyvää, mutta se on heidän versionsa siitä, ja miksi meillä suomalaisilla ei voi olla omaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

17.17 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onkohan hallitus luke-nut esimerkiksi lapsiasiavaltuutetun kannanoton tähän asiaan, se on nimittäin erittäin kriit-tinen. Siinä todetaan hyvin yksiselitteisesti, että tämä esitys ei ole lapsen edun mukainen, siinä todetaan, että tämä on ristiriitainen hallituksen tavoitteen kanssa vähentää esimerkik-si nuorten rikollisuutta, ajautumista katujengeihin. Eli kun te ajattelette, että näillä päätök-sillä lisätään turvallisuutta, niin miksi ette kuuntele asiantuntijoita, jotka nimenomaan ker-tovat, että nämähän vievät väärään suuntaan?

Se ei rehellisesti yllätä, että meillä on tänään täällä liuta esityksiä, jotka eivät todella ole lapsen edun mukaisia. Tämä hallitus ei piittaa lasten oikeuksista, eivätkä tälle hallitukselle kaikki lapset ole samanarvoisia.

Toinen näkökulma, joka täällä jo tänään nousikin, on, että tämä on aivan järjetöntä siitä näkökulmasta, että Suomi tarvitsee lisää ihmisiä, Suomi tarvitsee lisää osaajia. Tällä on aivan varmasti, kuten asiantuntijat ovat todenneet, vaikutusta siihen, onko Suomi hou-kutteleva maa tulla asumaan, tekemään työtä ja perustamaan perhettä. Mutta eihän tämä asiantuntijatietoon pohjaakaan, tämä on ideologinen näkemys, jonka kokoomusjohtoi-nen pääministeri on perussuomalaisilta ostanut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

17.18 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään lähetekeskustelussa ovat ulkomaalaislaki, rajamenettelyn käyttöönotto, vastaanottolaki ja kansalaisuuslaki. Kyseessä on kokonaisuus, joka vaikuttaa samoihin, usein jo valmiiksi vaikeamassa asemassa oleviin ihmisiin eli turvapaikanhakijoihin ja maahan muuttaneisiin, ja perusteluthan näille esityksille ontuvat pahasti.

Tämä nyt käsiteltävänä oleva esitys on järjetön työllisyyden näkökulmasta. Tilanteessa, jossa Suomi tarvitsee maahanmuuttoa ja kansainvälisiä osaajia, kansalaisuuden saamisen vaikeuttaminen on maahanmuuttajille viesti, että emme halua heitä tänne. Näin ei houkuttella maahan uutta työvoimaa paikkaamaan työvoimapulaa tai pidetä kiinni maassa jo olevista osaajista. Kaikki ne voimavarat, jotka hallitus laittaa ihmisten elämän hankaloittamiseen, kannattaisi Suomenkin laittaa osaavan työvoiman houkutteluun sekä maahan muuttaneiden kotoutumisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen tukemiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

17.19 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouskasvu nojaa koulutustason nostoon, osaavaan työvoimaan, korkealaatuiseen tieteelliseen tutkimukseen ja innovaatioihin. Nämä kansalaisuuslain muutokset tulevat vaikuttamaan Suomessa asuviin kansainvälisiin osaajiin ja suomalaisten yritysten globaaliin kilpailukykyyn. Muun muassa Aalto-yliopiston lausunnossa sanotaan, että asumisaikaedellytysten nosto viidestä kahdeksaan vuoteen on haitallinen esitys.

Sitten asumisaikaan hyväksyttävistä ulkomaanpäivistä: Olisi todella tärkeää, että yritysisiin saadaan osaajia ja he voivat myös tehdä työtään työmatkapäivineen ilman, että joutuvat pelkäämään sen vaikuttavan kansalaisuuden saamisen pidentymiseen. Ei voida tällä tavalla rankaista työssään menestyviä ja matkustavia huippuosaajia.

Olisin halunnut tämän itse asiassa erityisesti hallituspuolue kokoomukselta kysyä, mutta kun ministeri on täällä paikalla, niin kysytään nyt ministeriltä: mikä se asia tai ongelma on, mitä tällä lailla halutaan korjata?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

17.20 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tervetuloa Suomeen töihin, tervetuloa kotiutumaan, tervetuloa puhumaan suomea, [Eduskunnasta: Ja ruotsia!] tervetuloa noudattamaan lakejamme ja elämään kulttuurimme sääntöjen mukaisesti, tervetuloa kunnioittamaan naisten oikeuksia, tervetuloa elämään demokratiassa ja tasa-arvossa.

Vihdoinkin näillä maahanmuuton kiristyksillä ja esityksillä vastataan myös kansan oikeustajuun. Suomen kansalaisuuden saa, kun elää tämän maan sääntöjen mukaan. Kiitos, ministeri Rantanen ja koko hallitus. Olen hyvin tyytyväinen, että meillä Suomessa on nyt suomalaisten elämäntapaa ja turvallisuutta tukeva sisäministeri.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.21 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Lainsäädännön tulee myös maahanmuuton osalta olla ajantasainen, ja on erinomaista, että näitä lakeja nyt tarkastellaan, mutta on huomioitava se, että kokonaisuudessaan nämä hallituksen eduskun-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

taan antamat esitykset eivät varsinaisesti poista turvapaikkaprosessiin liittyneitä ikäsuusongelmia. Nyt annettujen esitysten mahdollisen hyväksymisen jälkeenkään ketään ei voi tietenkään estää hakemasta Suomesta turvapaikkaa eikä ketään voi poistaa Suomesta, jollei mikään maa ota vastaan, ja vuosikausia kestävät käsittelyajat pikemminkin pitenevät kuin lyhenevät, koska hakemusmäärät tulevat kasvamaan, kun oleskeluaikoja lyhennetään kaikissa ryhmissä. Toisin sanoen näillä esityksillä kokonaisuutena ei ole vaikutusta suoraan siihen, kuinka paljon esimerkiksi Suomesta haetaan turvapaikkaa tai saadaanko kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet ulos Suomesta. Nämä jäävät kokonaan toiveiden varaan, mutta sen sijaan on varmaa, että lait läpi mennessään lisäävät viranomaisten työtaakkaa ja vaativat lisää rahaa. Kysynkin ministeriltä, miten aiotte hallituksessa hoitaa tämän viranomaisten resursoinnin ja mahdollisen rahantarpeen, kun nyt kaikkialta leikataan, mutta nämä esitykset [Puhemies koputtaa] kokonaisuutena uhkaavat lisätä näitä kuluja maahanmuuttopolitiikan linjalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

17.23 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on eduskunnassa lähetekeskustelussa useita lakiesityksiä, joilla hallitus tekee suunnanmuutoksen maahanmuuttopolitiikassa. Humanitäärisen maahanmuuton linjaa kiristetään, [Joona Räsänen välihuuto] kotoutumisen keskiöön nostetaan työ, kieli ja Suomen sääntöjen noudattaminen ja toisaalta sitten työperäistä maahanmuuttoa sujuvoitetaan ja estetään väärinkäytöksiä. [Timo Harakan välihuuto] On päivänselvä asia, että kun Suomen kansalaisuus, Suomen passi, on yksi maailman arvokkaimmista asiakirjoista, niin sen eteen tulee kilvoitella. Ajattelen niin, että kansalaistamisen pitää olla sen onnistuneen kotoutumisen lopputulos, ja siitä tässä esityksessä on osaltaan kysymys. Katsotaan verrokkimaita: Saksassa asumisaikaedellytys 8 vuotta, [Timo Harakka: Ei enää!] Virossa 8 vuotta, Espanjassa 10 vuotta, Italiassa 10 vuotta, Norjassa 10 vuotta, Tanskassa 9 vuotta, Suomi jatkossa 8 vuotta, ja monissa näissä maissa kansalaisuuskoe, toimeentuloedellytys, kielikoe. Tämä on täysin [Puhemies koputtaa] yleiseurooppalaista linjaa, jota hallitus kansalaistamisen ehtojen osalta tässä toteuttaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nikkanen, olkaa hyvä.

17.24 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä perussuomalaisienkin edustaja luutteli sinänsä ihan kannatettavia asioita ja tavoitteita, mitä varmasti tällä lainsäädännöllä on pyritty saavuttamaan, mutta kyllä tästä vaikea on hyvällä tahdollakaan löytää sitten loppujen lopuksi mitään konkreettisia asioita, joilla näitä sitten edistetään. Työperäisen maahanmuuton kannustimia on myöskin hyvin vaikea löytää. Kun edustaja Vestman tässä luutteli, että tavallaan maahanmuuton haittavaikutuksia nyt tällä jollain tavalla estetään mutta sitten työperäistä maahanmuuttoa helpotetaan, niin missä ovat ne helpottavat toimet tässä? Toivoisin siitä ihan konkreettisia esimerkkejä. Me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa, niin kuin tässä on todettu useissa puheenvuoroissa, ja hallituskin tuntuu olevan siitä kyllä ihan yksimielinen, mutta väistämättä silti tästä esityksestä huokuu, että ollaan korjaamassa jotain sellaista ongelmaa, jota ei oikeasti ole olemassa, ja luodaan vaan lisää ongelmia. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

17.25 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin kansalaisuuteen jos mihinkään sisältyy paljon oikeuksia ja myös velvollisuuksia, ja sen täytyy olla jotain, mikä on arvostettua. Tämä on juuri se idea tässä. Se, mikä nyt sitten on se konkreettinen asia, mihin tässä puututaan, on se, että kun asumisaikaa nostetaan varsin huomattavasti viidestä vuodesta kahdeksaan vuoteen, niin siinä tarkasteltava aika on huomattavasti pitempi. Aikaisemminhan on ollut sellainen tilanne, että varsinkin kansainvälisen suojelun puolella vaatimus on ollut neljä vuotta — siis henkilöille, joita ei käytännössä tunneta ollenkaan, kun he ovat tulleet maahan — ja siitä ajasta voi olla huomattavan määrän, toista vuotta käsittääkseni, poissa, ulkomailla, jolloin se varsinainen Suomessa oleva aika on hyvin pieni ja ihan realistinenkin mahdollisuus sopeutua Suomeen on varsin ohut. Tästä on juuri kyse.

Tämä kansalaisuus on yksi asia, mutta tietysti sitten on monia muitakin turvapaikkapoliittisia tiukennuksia, kuten hallitusohjelmassa lukee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.26 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näissä maahanmuuttokysymyksissä puhutaan mielellään yleisellä tasolla maahanmuutosta, mutta nyt olisi hyvä paneutua tähän yksityiskohtaan eli tähän kansalaisuuden saamisen yleisen asumisaikaedellytyksen pidentämiseen. Toisin kuin tässä edustaja Vestman edellä totesi, Saksahan lyhentää tätä vaatimusta. Toki muissa Euroopan maissa on vielä pitempi edelleen — näin käsitykseni mukaan on.

Mutta nyt, kun hallitus on tuomassa ilmeisesti kolmessa osassa tämän kansalaisuuslain uudistamisen, pidän sitä huonona. Olisin halunnut nähdä niin valiokuntakäsittelyssä kuin sitten perustuslakivaliokunnan arvioinnissa tämän yhtenä kokonaisuutena, koska se olisi helpottanut tämän asian ja kokonaisuuden arviointia. Tämä kyseinen asumisaikaedellytyksen pidentäminen vaikuttaa minun mielestäni lähinnä vain ideologiselta asialta. Tällä nyt halutaan vain näyttää, että tiukennetaan jotakin. Sen sijaan tähän kansalaisuuskoeasiaan suhtaudun mielenkiinnolla, koska kansalaisuuden myöntämisen edellytyksenä pitää mielestäni olla hyvä kielitaito, ja jos ei sitä saavuteta monta vuotta Suomessa oltua, niin voi kysyä, onko todella kotoutunut Suomeen. Sen takia olisi ollut hyvä, jos hallitus olisi tuonut nämä yhdellä kertaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, Oras, olkaa hyvä.

17.28 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Tämä taloudelle ja työllisyydelle vahingollinen hallituksen esitys on odotetusti saanut lausuntokierroksella täystyrmäyksen suomalaiselta elinkeinoelämltä. Esimerkiksi Suomen startup-yhteisö: ”Muutokset pääosin heikentävät suomalaisten vientiyritysten kykyä houkutella ja pitää kansainvälisiä osaajia.” Tai Keskuskauppakamari: ”Asumisajan pidentäminen on haitaksi onnistuneelle kotoutumiselle ja pitkäjänteiselle sitoutumiselle suomalaisille työmarkkinoille.” Tai teidän hallituksenne oma ministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö: ”Ministeriö jakaa huolen siitä, että muutokset saattavat osaltaan vähentää tai hidastaa koulutetun työvoiman pysyvää asettumista Suomeen.”

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

En kysy tätä teiltä, ministeri Rantanen, koska tiedän, että teidän puolueenne tekee voitavansa vaikeuttaakseen työhön johtavaa maahanmuuttoa Suomeen, mutta kysyn, arvoisat kokoomuslaiset kollegat: todellako te haluatte, että menee läpi esitys, joka pahentaa osaa-japulaa, heikentää meidän edellytyksiä kasvattaa taloutta vaikeassa tilanteessa ja näivettää suomalaisten yritysten kasvuedellytyksiä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

17.29 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Varmasti tämän esityksen negatiiviset vaikutukset ovat varsin laajalti yliarvioituja. Jos me ajatellaan, minkä perässä ihmiset ympäri maailmaa muuttavat, niin se on työ, tulevaisuudenusko, palkka, turvallisuus ja niin edespäin, ja tällä kokonaisuudella, mikä täältä nyt tulee hallitukselta, parannetaan näitä kaikkia.

Mielestäni on ällistyttävää, että te siellä vasemmalla vastustatte työn verotuksen alentamista ja kaikkia työllisyystoimia ja sitten voivottelette, että kun tänne ei tule asiantuntijatyövoimaa. Ei varmasti tule, kun tämä on niin viimeisen päälle verotettu maa. Marginaali-vero ylimmissä tuloluokissa iskee 60:tä prosenttia, ja niin edespäin.

Kyllä meidän täytyy pystyä tarjoamaan jotain muutakin työperäisille maahanmuuttajille. Tällä parannetaan niitä edellytyksiä, että työperäiset maahanmuuttajat kotoutuvat tänne, ja sen kautta Suomesta tulee turvallisempi ja parempi maa meille kaikille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

17.30 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi todella tarvitsee maahanmuuttajia, sillä väestömme ikääntyy aivan erityisen rajusti. Hallituksen viesti tulijoille kuitenkin nyt on, että älä tule tänne, et ole tervetullut. Ja maassa jo olijoille sanotaan, että mene pois, tai teemme elämästäsi vaikeampaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei pidä paikkaansa! Missä niin lukee?] — Tämä kuva hallituksen politiikan kokonaisuudesta kyllä muodostuu. Lukekaa lausuntoja, kuunnelkaa Suomessa asuvia kansainvälisiä ihmisiä.

Kansalaisuuden saamisen vaikeuttaminen voi osaltaan vähentää työvoiman pysyvää asettumista Suomeen. Ihmiset voivat valita muistakin maista. Onko meillä varaa siihen, että ihmiset eivät asetu tänne pysyvästi samalla, kun työvoimasta kilpailevat monet muutkin maat Euroopassa ja Suomessa? Kansalaisuuden saamisen vaikeuttaminen voi myös heikentää ihmisten yhteenkuuluvuuden tunnetta suomalaisessa yhteiskunnassa, ja onko meillä varaa siihenkään, kun tavoitteemme kuitenkin on integraation parantaminen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

17.31 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhan sanonnan mukaan ensimmäisen luokan osaaaja ei halua tulla toisen luokan kansalaiseksi. Tästhän tässä pitkälti kysymys on.

Kun me ajattelemme sitä suurta tarvetta, joka Suomesta kohdistuu nimenomaan tähän työperäiseen maahanmuuttoon ja nimenomaan niihin osajiin, joista me kilpailemme kaikkien muidenkin maailman maiden kanssa, niin silloin keskeistä on ylläpitää meidän yhteiskunnastamme sellaista kuvaa, että tänne ovat kaikki tervetulleita, varsinkin ne halutut

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

osaajat. Heidät halutaan tänne, heitä halutaan kohdella hyvin, ja sitä työtä ja panosta, jota he tulevat tekemään, arvostetaan. Yhtenä kokonaisuutena siinä on myös totta kai sitten se, millä perusteella tällainen henkilö, joka jostain muualta tulee, mahdollisesti saa sitten tätä kautta myös kansalaisuuden ja on sitä kautta osa meidän yhteiskuntaamme. Ja tätä hallitus nyt romuttaa. Tämähän on se syy, miksi Saksa nyt kääntää kelkkaansa toiseen suuntaan, [Puhemies koputtaa] joten kuunnelkaa Saksan esimerkkiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

17.32 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Meillä on tänään täällä lähetekeskustelussa liuta loistavia hallituksen esityksiä, joiden keskeisen sisällön sisäministeri Rantanen on aikaisemmin esitellyt ja tänään esittelee lisää. Kiitän ministeriä näistä esityksistä. Itse olen noin viisi vuotta täällä eduskunnassa puhunut näistä asioista, koska näen itse, että Suomen sisäinen turvallisuus on erittäin tärkeä. Olenkin erittäin onnellinen tänä päivänä, että meillä on ministeri Rantasen kaltainen sisäministeri, jolle Suomen turvallisuus on ykkösprioriteetti. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Nämä nyt käsittelyyn tulevat lainsäädännöt tekevät Suomesta turvallisemman paikan, ja kiitän tästä vilpittömästi ministeriä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

17.33 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä nyt vähän surrealistinen olo tulee siltä osin, että juuri äsken päättyi kyselytunti, jossa pääministeri ja työministeri oikein ylistivät sitä edellisen hallituksen linjausta, jonka ansiosta Suomen työperäinen nettomaahanmuutto loikkasi yli 40 000 uuteen tulijaan, jotka rakentavat suomalaista yhteiskuntaa. He siis halusivat tämän jatkuvan, mutta nyt tänä iltana käsittelemme tällaisia aloitteita, jotka vaarantavat tämän hyvän kehityksen.

Ja kumpiakohan kokoomusta nyt sitten pitäisi kuunnella, kun tämä toinen kokoomus on sitä mieltä, että työperäistä maahanmuuttoa kuuluukin rajoittaa, ja toinen kokoomus on sitä mieltä, että sitä pitää lisätä. Perussuomalaisten kannasta en ole yllättynyt. Kokoomusta varmaankin ehkä hiukan häiritsee — minä ainakin toivon — että käytännössä koko elinkeinoelämä pitää tätä hyvin vahingollisena ja vaarallisena esityksenä eikä kannata sitä. Mutta myöskin oikeusministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat molemmat todenneet, että tälle esitykselle ei ole osoitettu mitään tarvetta. [Puhemies koputtaa] Mitään ongelmaa tällä ei ratkota, ja erityisesti tämä on yksiselitteisesti [Puhemies koputtaa] kielteinen monien tulijoiden osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä. [Eveliina Heinäluoma: Ainoa kokoomuslainen, joka kehtaa käyttää puheenvuoroja! — Perussuomalaisten ryhmästä: Ohhoh!]

17.35 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, rohkenen kyllä epäillä, että esimerkiksi Norjan kyky houkutella työperäistä maahanmuuttoa olisi jotenkin heikompi sen takia, että tässä on kahdeksan vuoden asumisaika kansalaistamisen ehtona. [Välihuuto] — Niin, aivan. Kyllä, juuri näin. — Eli kyllä ne tekijät, joilla korkeaa osaamista omaavia henkilöitä houkutellaan Suomeen, ovat muita tekijöitä. Ja ajattelen

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

niin, että kyllä hallituksen linja, jossa työn verotusta alennetaan tällä kaudella, on jo yksi tällainen tekijä.

Luettelen muita työperäistä maahanmuuttoa sujuvoittavia toimia hallitusohjelmasta, joita suosittelen teitä, hyvät opposition edustajat, lukemaan:

Mahdollistetaan työnteko-oikeus työperusteisilla oleskeluluvilla samalla alalla sekä aloilla, jotka voidaan aidosti todentaa työvoimapula-alaksi. — Tällaista uudistusta Marinin hallitus ei kyennyt tekemään, mutta Orpon hallituksen aikana työ lupien käsittelyajat ovat puolittuneet siitä, kun Orpon hallitus aloitti, siis kymmenessä kuukaudessa käsittelyajat on puolitettu.

Hallitus ottaa käyttöön kohdemaamallin työperusteisen maahanmuuton kohdentamiseksi.

Myönnetään hakemuksesta ylemmän korkeakoulututkinnon Suomessa suorittamiseen riittävän suomen ja ruotsin kielen taidon omaaville pysyvä oleskelulupa.

Tässä on muutamia esimerkkejä niistä sujuvoittamistoimista, joita hallitusohjelmassa on työperäisen maahanmuuton osalta. [Puhemies koputtaa] Lukekaa se ohjelma.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harjanne, olkaa hyvä.

17.36 Atte Harjanne vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee maahanmuuttoa, Suomi on hyötynyt maahanmuutosta, niin kuin valtiovarainministeriö tänään muistutti. Onkin erikoista, että täällä on tosiaan hallituksella kovasti esillä aina tietynlainen taloushuoli, mutta se osoittautuu hyvin näennäiseksi, kun sitten ollaan valmiita ideologisesti ajamaan tällaista kylmää, nihkeää maahanmuuttopoliittista linjaa, jolle yksiselitteisesti annetaan tyrnäys elinkeino- ja talousnäkökulmista.

Tästä hallituksen linjasta välittyy kokonaisuudessaan semmoinen tunne, että halutaan kepillä, kuristaa, hankaloittaa maahanmuuttajien elämää vähän joka käänteessä. Täällä puhutaan just kotouttamisesta. Minäkin uskon sen tärkeyteen, mutta luulen, että tämä asenneilmapiiiri, jota nämä huokuvat ja jota tässä lietsotaan, kääntyy enemmänkin itseään vastaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Lopettakaa lietsominen! Kuka sitä lietsoo?]

Ja edustaja Peltokangas: Mikä on se artikuloitu turvallisuushka, jota tämä esitys parantaa? Teidän puheenvuoronne on esimerkki siitä, mihin tässä viitataan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

17.37 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos sisäministeri Rantaselle tästä maahanmuuttopaketista. On hienoa huomata, että perussuomalaisille tärkeä maahanmuuton remonttisarja etenee nyt näinkin alkukaudesta. On jo aikakin, että Suomen maahanmuuttopolitiikka laitetaan kuntoon.

Tässä aivan valtavassa kokonaisuudessa on paljon sellaista, jonka olisi pitänyt olla osa suomalaista lainsäädäntöä jo pitkään. Paljon on pitänyt lyödä päätä seinään näiden asioiden kanssa niin meillä kotimaassa kuin verrokkimaissammekin. Meillä on kuitenkin vielä mahdollisuus estää se, että Suomi joutuu lopullisesti samalle tielle Ruotsin kanssa. [Timo Harakka: No nyt se tuli!] Siksi nämä mutta myös tulevat esitykset ovat Suomen kannalta todella hyviä. Me emme tarvitse maahamme poliisia ja oikeuslaitosta rasittavaa ainesta yhtään enempää. Osaajat ovat tervetulleita. — Kiitos. [Sofia Virta: Ja nekö haluavat teidän kanssa tänne tulla!]

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

17.38 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä puhutaan vähän puolin ja toisin ohi tästä itse esityksestä, jossa nyt yksinkertaisesti nostetaan tätä yleistä asumisaikaedellytystä, jotta voi Suomen kansalaisuuden saada. Tällä esityksellä ei kyllä minun mielestäni ole mitään tekemistä näiden turvallisuusnäkökohtien kanssa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Koko paketilla on!] Kun tätä kansalaisuuslakia hallitus ilmeisesti aikoo kehittää, niin jos sitä halutaan kehittää oikeasti hyvään suuntaan, minusta pitää silloin kiinnittää huomiota siihen, millä edellytyksillä kansalaisuuden saa. Tällä ajan pidentämisellä minun mielestäni ei ole mitään merkitystä tähän itse tilanteeseen.

Minä todella toivon, että hallitus nyt, kun tässä kerran puhutaan yleisesti näistä muistakin, on tehnyt arvion, minkälaiset taloudelliset vaikutukset näillä maahanmuuttoa koskevilla lakiesityksillä on ja minkälaiset työllisyysvaikutukset näillä on ja sen kautta myös minkälaiset vaikutukset niillä on julkiseen talouteen. Veikkaan maahanmuuttohallinnon kulujen kasvavan merkittävästi, ja myöskin työllisyysvaikutukset todennäköisesti ovat negatiivisia. [Puhemies koputtaa] Toivottavasti ne arviot on tehty.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

17.40 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rintamäki taisi puheenvuorossaan sanoa: ”Osaajat ovat tervetulleita.” [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Eikö silloin ole erityisen ristiriitaista, että juuri nämä kansainväliset osaajat, joita Suomen pitäisi houkutella, itse asiassa juuri he, joille on tarjolla erilaisia työmahdollisuuksia myös muissa maissa — myös heidän elämänsä te teette täällä Suomessa vaikeammaksi. Tämähän on perussuomalaisten ideologinen hanke, ja ihmettelen kyllä todella, että kokoomus on tällaiseen lähtenyt mukaan. Yleensä kyllä yritysten kilpailukyky kiinnostaa teitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.41 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansallisuuskoe, kielitaito ja kulttuurin omaksuminen ovat työllistymisen kannalta aivan välttämättömiä. Työperäistä maahanmuuttoa me tarvitsemme. Sanon uudelleen: työperäistä maahanmuuttoa me tarvitsemme. Osaavat, ahkerat ihmiset ovat tervetulleita Suomeen töihin.

Esitykset ovat erinomaisia. Kansallinen turvallisuus on nyt asia numero yksi maassamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

17.41 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo keskustelun alussa esitettiin minun mielestäni olennaisin kysymys. Eli mitä ongelmaa tällä esityksellä oikeastaan ollaan ratkaisemassa? [Perussuomalaisten ryhmästä: Siihen vastattiin!]

Tässä on puhuttu kielitaidosta. Me vaadimme jo tällä hetkellä kansalaisuuden saamisen ehdoksi sen, että on riittävä suomen tai ruotsin kielen taito.

On puhuttu sääntöjen noudattamisesta. No, me vaadimme kyllä nytkin, että kaikki Suomessa oleskelevat ihmiset noudattavat Suomen lainsäädäntöä, ovat he sitten kansalaisia tai eivät.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Sitten tässä on sanottu, että osaajat ovat tervetulleita ja ahkerat, työtä tekevät ihmiset ovat tervetulleita, mutta se, minkä tämä esitys tekee, on siis se, että se pidentää tätä asumisvaatimusta näille kaikille. Eli tässä vaikeutetaan kansalaisuuden saantia, suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi tuloa, myöskin kaikille näille ahkerille osaajille, mitä tässä nyt kovasti on toivotettu tervetulleeksi tähän maahan.

Ja mitä tulee tähän käsittämättömään lausuntoon siitä, että ihmisten pitäisi kilvoitella Suomen kansalaisuudesta, niin minusta se on varsin naiivia siinä tilanteessa, [Puhemies koputtaa] missä me olemme tässä vanhenevassa maassa, kun maat nimenomaisesti kilpailevat [Puhemies koputtaa] siitä osaavasta työvoimasta keskenään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

17.43 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä ymmärtää, että kun maahanmuuttopolitiikkaa nyt tiukennetaan ja myös kansalaisuuden edellytykseksi vaadittua asumisaikaa tiukennetaan, se on erityisesti turvallisuuskulmasta järkevää. [Timo Harakka: Miksei sitä perustella?] Suomen kansalaisuus on enintään, mitä me voidaan tänne tullee ihmiselle antaa, koska sen jälkeen meidän on hyvin vaikea kansalaisuuden saaneelta ihmiseltä vaatia sitä nuhteettomuutta ja vaatia omillaan toimeentuloa, [Välihuutoja] koska meiltä lähtee se sanktiokeino käytöstä, että jos tulet Suomeen ja syylistyt täällä rikoksiin ja et tule työlläsi toimeen, niin maahanmuuttajalta ilman kansalaisuutta voidaan vaatia, että sitten osoitteena on lähtömaa, eli takaisin kotimaahan. Sen jälkeen, kun me ollaan annettu kansalaisuus, meidän on hyvin vaikea vaatia sitä. Nyt kun tätä asumisaikaa pidennetään, se mahdollistaa, että me selvitämme pidemmältä ajalta, tuleeko ihminen työllään toimeen ja onko hän integroitunut suomalaiseen yhteiskuntaan, ja että hän ei tekisi täällä niitä rikoksia. Siis tämä on erityisesti turvallisuuskulmasta merkittävää. [Puhemies koputtaa] Jos työn perässä tullaan tähän maahan, niin ei kansalaisuuden asumisaikavaatimus ole se keskeisin houkuttelukeino, vaan alempi verotus ja työpaikat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

17.44 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän on kylä valitettavasti todettava, että tämä perussuomalaisten perustelu on täysi sumutus. Eihän Suomen kansalaisuuden saaminen ole nykyisinkään mikään automaatio. Me edellytämme jo nykyisin suomen kielen osaamista, edellytämme todistusta kielitaidosta, on pitänyt asua Suomessa vähintään viisi vuotta, edellytämme, ettei ole syylistynyt rikoksiin, vaadimme, ettei ole laiminlyönyt veronmaksuaan, ja myös on pitänyt antaa selvitys riittävästä toimeentulosta, joka riittää elämiseen. Ei nykyisinkään kansalaisuus täällä mikään automaatio ole.

Tämä esitys on valitettavan haitallinen Suomelle ja meidän kyvyille kilpailla osaajista, ja sen ovat todenneet myös lähes kaikki lausunnonantajat, mukaan lukien suomalainen elinkeinoelämä. Siksi ihmettelen, miksi kokoomus on suostunut jäämään hallituksen äänettömäksi yhtiömieheksi, kun perussuomalaiset pääsevät kilpaa täällä kehumaan, [Puhemies koputtaa] kuinka he nyt potkivat ulkomaalaisia pois Suomesta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Aika törkeä kommentti!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

17.45 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on hyvin tullut esille, kyllähän tämä on esitys, jolla halutaan heikentää ulkomaalaisten asemaa ja myös niitten työperäisten tänne tulevien asemaa. Sen takia ei ole ihme, että näissä lausunnoissa, mitä tässä on annettu, nimenomaan kritisoidaan tätä ajan pidentämistä, kun me tiedämme, että me tarvitsemme maahanmuuttajia tänne ja me tarvitsemme tänne työntekijöitä, erityisesti niitä osaajia, joista on kova kilpailu Euroopassa ja muualla maailmassa. Ei siksi olekaan ihme, että esimerkiksi Specialists in Finland -verkoston kyselyn mukaan tämä kansalaistamisen ehtojen kiristäminen on lähes yhtä kriittinen Suomessa asuville kansainvälisille osaajille kuin oli tuo hallituksen esitys kolmen ja kuuden kuukauden säännöstä.

Kuten tässä hyvin on tullut myös esille, tätä yritetään myydä turvallisuuskysymyksenä, mutta kun miettii juuri tätä lakiesitystä, niin siihen tämä ei ole ratkaisu, vaan meillä on muita keinoja, millä meidän täytyy huolehtia siitä, että joka ikinen, on hän maahanmuuttaja tai täällä asuva, [Puhemies koputtaa] pysyy kiinni tässä yhteiskunnassa ja voimme taata turvallisuuden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

17.46 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoitus on tiukentaa niitä edellytyksiä, millä perustein kansalaisuuden voi saada. Yksi tärkeä ja erittäin tarpeellinen muutos koskee sitä, että yleistä asumisaikaa pidenneen viidestä vuodesta kahdeksaan. Samalla selkeytetään sitä, miten asumisaikaa mitataan. Enää ei olisi mahdollista lähteä lomailemaan henkilön turvattomaksi väitettyyn kotimaahan niin pitkiksi ajoiksi kuin huvittaa, ilman että se vaikuttaisi tähän asumisaikakriteeriin Suomessa. [Timo Harakka: Kyllä se vaikuttaa jo nyt!] Muutenkaan en voi ymmärtää ajatusta, miten voi lähteä lomailemaan siihen maahan, mistä turvaa hakee. Eikö tämä vie pohjaa pois koko turvapaikanhakuprosessilta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

17.47 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vestman sai tämän kuulostamaan äskeisessä, lähes liikuttavassa puheenvuorossaan lähes siltä, että hallitus olisi jotenkin maahanmuuttomyönteinen tai että hallitus olisi tässä tekemässä sellaisia päätöksiä, mitkä jotenkin edistävät maahanmuuttoa, mutta sehän ei pidä paikkaansa, ja sen täällä liuta persuja on jo osoittanut, että tämä ei ole totta. [Juho Eerola: Liuta persuja?] Te olette päättämässä tänään tämmöisestä paketista — tai me ollaan tänään keskustelemassa — missä on useita samanaikaisia, samaan ihmisryhmään kohdistuvia heikennyksiä. Ei tätä voi miksiään muuksi väittää. Ylipäänsä täällä salissa on aika vähän kokoomuslaisia, eikä se nyt ole mikään ihme, koska jos sivistysporvareita joskus oli, niin kyllä heitä varmasti nyt hävettäisi. [Juho Eerola: Vai niin! — Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä]

Täytyy todeta myöskin, että jos katsotaan nyt pelkästään tätä esitystä kahdesta eri näkökulmasta, niin työperäinen maahanmuutto, osaajien houkuttelu, tulee vaikeutumaan, ja siten tässä on myös inhimillisyydaspekti. Kun maassaolo on tilapäistä tai oleskeluoikeus on epävarmaa, niin silloin on suurempi riski, että tämä henkilö tulee työriiston tai muun hy-

väksikäytön uhriksi. Eli tässä on monia kysymyksiä, [Puhemies koputtaa] joita pitäisi pysyä tarkastelemaan myös inhimillisyyden näkökulmasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

17.48 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Niin, arvoisa puhemies! Oikeastaan kysymykseni menee sisäministerille. Pyytäisin teitä kuvaamaan, millaisia kannustimia hallitus on lisäämässä näihin kansalaistamisen ehtoihin suhteessa nykyiseen lainsäädäntöön, eli mitkä ovat niitä elementtejä, joilla nimenomaan kansalaistamisen ehtojen kautta hallitus pyrkii kannustamaan esimerkiksi kielen oppimiseen Suomessa.

Lisäksi tiedustelen ministeriltä, voiko todella pitää paikkansa, että nykyisin on voimassa laki, jonka mukaan kansalaisuuden voi saada ilman, että henkilö millään tavalla itse osallistuu henkilöllisyyden selvittämiseen? Ja mitä tämä teidän mielestänne tarkoittaa turvallisuuskäytännöiden kannalta?

Ja eikö ole niin, ministeri, että hallitus on lisäksi mahdollistamassa kansalaisuuden peruuttamisen sellaisessa tilanteessa, jossa henkilö on saanut kansalaisuuden toimimalla petollisesti, antamalla vääriä tietoja tai salaamalla jonkun olennaisen seikan tämän kansalaistamisen yhteydessä? [Petri Honkonen: Se on oikein!] Ja miten tällaiset uudistukset parantavat turvallisuutta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika on nyt lähestymässä loppuaan. Annan ministerille mahdollisuuden vastata esitettyihin puheenvuoroihin ja mahdollisiin kysymyksiin. — Olkaa hyvä, ministeri Rantanen.

17.50 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että tämän keskustelun perusteella tulee mieleen, onko meidän maahanmuuttolainsäädäntömme silloin hyvää, kun se tehdään löperöin ehdoin ja väärinkäytökset mahdollistaen. Siltä tämä nyt kuulostaa.

Ja sitten on heti todettava se, että tämä keskustelu meni hyvin nopeasti työperäiseen maahanmuuttoon ja siihen, että heitä ei nyt tule. Mutta voin teille vakuuttaa, että sellaista ehtoa ja edellytystä ei ulkomaalaislaissa ole, että pitäisi olla Suomen kansalaisuus siinä kohtaa, kun työhön tullaan. Ja tähän liittyen on todettava myöskin se, että ei Suomen kansalaisuuden saaminen — nyt varsinkaan, mutta myös ei jatkossakaan — ole niille paljon peräänkuulutetuille osaajille, huippuosaajille, laisinkaan ongelmallista. He varmasti täyttävät kielitaitovaatimukset, asumisaikavaatimukset, nuhteettomuusvaatimukset, pystyvät tekemään kansalaisuuskokeen, todistamaan henkilöllisyytensä. He pystyvät varmasti myöskin täyttämään jatkossa edellytykseksi tulevan riittävän toimeentulotulon edellytyksen, eli siinä mielessä en näe tätä ongelmana.

Sen sijaan näen ongelmana tämänpäiväisen lainsäädännön, kansalaisuuslain — joka on siis yli 20 vuotta ollut voimassa ja jota ei muuten ole tällä välin kunnolla päivitetty, ei edes tämän turvallisuusympäristön muutoksen aikana — ja sen, että kyllä meillä nämä ehdot ovat olleet varsin löperöt. Vaikka siellä edellytetään kielitaitoa, niin tästä edellytyksestä voi kyllä vapautua esimerkiksi osoittamalla erilaisia todistuksia, jotka eivät ole välttämättä kuitenkaan todiste kielitaidosta. Ja toisekseen tähän kyseiseen riittävän toimeentulon vaatteeeseen, joka tällä hetkellä laissa on, riittää se, että toimittaa Maahanmuuttovirastoon Kelta etuuspaperit. Ei tarvitse olla mitään sen kummallisempaa.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Sitten totean muutaman asian täältä. Tämä liittyy turvallisuuteen. On luonnollista se, että jos on pidempi asumisaika, niin on myöskin pidempi seuranta-aika — pystyykö henkilö olemaan tekemättä sellaisia rikoksia, jotka ovat vaarallisia esimerkiksi toisen hengelle ja terveydelle. [Timo Harakan välihuuto] Sen lisäksi pidän hyvin kummallisena sellaista argumenttia, joka täällä esitettiin, että nyt rikollisuus ja nuorisorikollisuus ja katujengit lisääntyvät, jos ei saa kansalaisuutta. Ei kai se nyt sentään kansalaisuudesta ole kiinni? [Sofia Virran välihuuto]

Se viesti, minkä hallitus tässä lähettää tulijoille, on selkeästi se, että opettele kieli, osallistu ja opettele suomalaisen yhteiskunnan säännöt, tee työtä ja elä ihmisiksi, silloin sen kansalaisuuden saa. Ja kuten tässä on todettu, meidän viemme meidän maahanmuuttopolitiikkaamme yleispohjoismaiselle tasolle, ja jos katsomme nyt tätä asumisaikaedellytystä, niin se on juuri sitä, mitä kaikki muut Pohjoismaat tekevät.

On todettava se, että ei tämä yksin tietenkään riitä, vaan koko hallitusohjelman maahanmuuttopoliittinen osio on kokonaisuus — kokonaisuus, jolla pyritään siihen, että turvapaikkamekanismia saadaan alemmaksi, väärinkäytökset estetään. Osaajien tulo on edelleenkin sallittua. Mutta täytyy kyllä todeta se, että aika vähän tässäkin salissa tilastoja luetaan, nimittäin vaikka ei ole tehty mitään muutoksia, niin nämä erityisasiantuntijoiden sekä EU:n sinisen kortin oleskeluluvat ovat olleet kyllä todella pieniä — myös silloin, kun näitä muutoksia ei ole edes esitetty. Eli nämä eivät ole niitä merkityksellisiä asioita esimerkiksi korkean osaamisen ihmisille. Heille on merkityksellistä Suomen palkkataso, Suomen verotus, suomalaiset palvelut — muun muassa koulutuspalvelut lapsille — sekä turvallisuus. Ja nyt se turvallisuus on yksi semmoinen meidän selkeä kilpailuvaltti, mutta siitä on pidettävä huolta ihan joka päivä, ja sisäiseen turvallisuuteen liittyy olennaisena osana myöskin maahanmuutto, jossa on syytä katsoa, että me emme siellä tee sellaista lainsäädäntöä, joka mahdollistaa turvallisuushuonon lisääntymisen Suomessa.

Ja täällä todella kysyttiin, että eikö nyt kuitenkin pitäisi tehdä jotain muuta, esimerkiksi turvapaikkaprosessiin. Kyllä, sitä pitää lyhentää, sitä pitää tehostaa. Sen lisäksi uusintahakemuksiin pitää puuttua, ne täytyy saada pois sellaisenaan kuin ne tällä hetkellä ovat. Meidän täytyy saada vastaanottolaistamme houkutustekijät pois, mennä siihen yleispohjoismaalaiselle tasolle. Kielteisen päätöksen saaneiden tulee palata tai heidät palautetaan. Ja kun kysyttiin, millä tämä maksetaan, niin millä maksetaan se, jos meillä ei nämä järjestelmät toimi ja meidän maahanmuuttopolitiikka ei ole tiukka ja reilu? Millä se maksetaan, että maahan vain tullaan mutta täältä ei lähdetä tai maahan tullaan ja ollaan. [Timo Harakka: Paljonko se maksaa?] — Se maksaa aika paljon se. [Timo Harakka: Paljonko? — Perussuomalaisten ryhmästä: Aika paljon!]

Arvoisa puhemies! Ehkä tähän loppuun. Tuntuu siltä, että jos tässä on monessa puheenvuorossa todettu, että täällä näkyy perussuomalainen ideologia, niin ei, täällä näkyy hyvin pragmaattinen, yleiseurooppalainen ja yleispohjoismaalainen linja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.56.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Asian käsittely ei jatkunut.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.56 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja niin kutsuttua vastaanottolakia eli lakia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmis-
kaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta.

Lakeja muutetaan ensinnäkin siten, että Suomessa otettaisiin käyttöön EU-menettelydirektiivin mukainen rajamenettely. Rajamenettely otetaan käyttöön mallilla, joka hyödyn-
tää täysimääräisesti ja tilanteen edellyttämällä tavalla menettelydirektiivin liikkumavaran. Tähän alkuun on ehkä syytä kerran vielä todeta se, että kysymys on todella siis rajamenet-
telystä, joka on aavistuksen verran harhaanjohtava termi. Tässä on kyse turvapaikkamenet-
telystä, joka eroaa tässä kohtaa tavallisesta turvapaikkaprosessista käsittelyajan, liikkumi-
sen rajoitusten sekä vastaanottopalveluiden osalta.

Suomen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan toimintaympäristö on muuttunut oleellisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuoden 2015—16 maahanmuuttokriisi Euroopassa moninkertaisti turvapaikanhakijoiden määrän niin Euroopassa kuin Suomes-
sakin. Ilmiöön liittyi voimakasta edelleen liikkumista jäsenvaltiosta toiseen, mikä selitti myös Suomen yli 30 000 hakijan määrän vuonna 2015.

Muuttoliikekriisin jälkeen aloitetun EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uu-
distuksen neuvottelujen edetessä rajamenettelystä on tullut yksi keskeisimmistä uudistuk-
sen osista, jolla pyritään vastaamaan juurikin edelleen liikkumisen ongelmaan. Uudistus on tarkoitus hyväksyä lähiviikkoina, ja sen myötä myös rajamenettelystä tulee kaikille EU:n jäsenvaltioille pakollinen tietyissä tilanteissa. Meillä on nyt esitettyjen lakimuutos-
ten myötä hyvä tilaisuus päästä soveltamaan rajamenettelyä jo ennen uuden EU-lainsäädännön voimaantuloa ja näin myös hioa soveltaminen käytännössä toimivaksi.

Rajamenettelyn käyttöön ottamisella luodaan uusi keino käsitellä tiettyjä todennäköises-
ti perusteettomia turvapaikkahakemuksia hyvin nopeassa menettelyssä ulkorajalla, kautta-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

kulkualueella tai näiden läheisyydessä niin, etteivät hakijat voisi liikkua vapaasti Suomen alueella tai edelleen muihin EU-maihin. Esityksen tavoitteena onkin tehostaa tällaisten perusteettomien kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyä sekä estää hakijoiden edelleen liikkumista. Rajamenettely toimii myös yhtenä hallinnan työkaluna erilaisissa muuttoliiketilanteissa ja on tarpeen yhtenä työkaluna estämään turvapaikkajärjestelmän väärinkäyttöä.

Arvoisa puhemies! Rajamenettelyä sovellettaisiin, jos ulkorajalla tehty kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voitaisiin jättää tutkimatta tai ratkaista nopeutetussa menettelyssä. Ilman huoltajaa olevien alaikäisten hakijoiden osalta rajamenettelyä sovellettaisiin rajoitetusti mutta kaikissa niissä tilanteissa, joissa menettelydirektiivi sen sallii. Näin olisi esimerkiksi, jos hakijan katsottaisiin olevan vaaraksi Suomen kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle. Maahanmuuttoviraston tulisi ratkaista hakemus neljän viikon kuluessa sen jättämisestä.

Nopean rajamenettelyn mahdollistamiseksi Maahanmuuttovirasto voisi oman harkintansa mukaan ilman hakijan suostumusta pitää turvapaikkapuhuttelun käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa puhutteluun osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Myös tästä ehdotetaan säädettävän ulkomaalaislaissa. Maahanmuuttovirastolla on hyviä kokemuksia etäpuhutteluista jo pidemmältä ajalta.

Arvoisa puhemies! Rajamenettely edellyttää hakijan oleskelua rajalla, kauttakulkualueella tai niiden läheisyydessä, koska rajamenettelyn tarkoituksena on, että turvapaikkatutkinta suoritetaan edellä mainituilla alueilla päästämättä hakijaa vielä varsinaisesti oikeudellisessa mielessä maahan. Viranomaisten velvollisuutena on siis toteuttaa menettely niin, että liikkuminen ei ole mahdollista sen enempää Suomen sisällä kuin Suomesta ulos. Kyse on hakijan liikkumisvapauden rajoituksesta osana sovellettavaa menettelyä. Tämä erottaa ehdotetun velvollisuuden yksittäistapauksessa määrättävästä turvaamistoimesta.

Liikkumisvapauden rajoitus toteutettaisiin siten, että hakijalla olisi velvollisuus oleskella rajalla tai kauttakulkualueella taikka näiden läheisyydessä sijaitsevan hänelle osoitetun vastaanottokeskuksen alueella, jolla pysymistä varmistettaisiin estein. Hakijan vastaanotto järjestettäisiin majoituksena vastaanottokeskuksessa ja sen järjestämin palveluin. Hakijoille järjestettäisiin rajamenettelyn aikana vastaanottokeskuksessa myös ateriat.

Vaikka oleskelu olisi rajoitettu vastaanottokeskuksen alueelle, ei kyseessä kuitenkaan olisi säilöönotto. Hakijalla olisi enemmän vapauksia kuin säilöön otetulla. Hakija voitaisiin kuitenkin edellytysten täytyessä ottaa rajamenettelyn ajaksi myös säilöön, jotta rajamenettelyn soveltaminen ja hakemuksen perusteiden tutkiminen voitaisiin turvata. Hakijalle rajamenettelyn seurauksena tulevan liikkumisvapauden rajoituksen vuoksi myös rajamenettelyn päättymisestä ehdotetaan säädettävän yksityiskohtaisesti.

Arvoisa puhemies! Tällä samalla hallituksen esityksellä ehdotetaan lisäksi nopeutettua turvapaikkamenettelyä koskevan sääntelyn uudistamista. Nopeutettu menettely tarkoittaa käytännössä sitä, että hakemukseen tehty kielteinen päätös ja siihen liittyvä käännytyspäätös ovat nopeammin täytäntöön pantavissa eli hakija voidaan poistaa maasta nopeammin. Ulkomaalaislakiin sisällytettäisiin nyt esitetyn mukaan menettelydirektiivin ne nopeutetun menettelyn perusteet, joita kansallisesti ei ole vielä otettu käyttöön. Nämä kohdat koskevat muun muassa tilanteita, joissa henkilö on tullut maahan laittomasti tai jatkaa oleskeluaan maassa laittomasti sekä joissa hakijan voidaan vakavista syistä katsoa vaarantavan jäsenvaltion kansallista turvallisuutta tai yleistä järjestystä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Nopeutetun menettelyn osalta esityksellä pyritään vastaamaan osittain myös olemassa olevaan uusintahakemuksia koskevaan ongelmaan, joskaan tämä ei sitä vielä ratkaise. Esi-tetyn mukaan kaikki ne uusintahakemukset, jotka tulisi tutkia sisällöllisesti uudelleen, voi-taisiin ottaa nopeutettuun menettelyyn, ja hakija olisi kielteisen päätöksen jälkeen nopeam-min poistettavissa maasta.

Arvoisa puhemies! Rajamenettelyn tehokkuus riippuu hyvin pitkälti siitä, onko hakijoi-den joukossa sellaisia henkilöitä, joihin rajamenettelyä voitaisiin soveltaa. Vaikka rajame-nettelystä saadaan hyvä työkalu todennäköisesti perusteettomien hakemusten hallintaan ja estämään hakijoiden liikkuminen Suomesta muualle Eurooppaan, on huomioitava, että kaikkiin tilanteisiin se ei ole ratkaisu. Viime syksynä ja talvella Venäjän maahantuloa vä-lineellistävän hybridioperaation seurauksena Suomeen tulleista noin 1 300 henkilöstä alle sata olisi ohjautunut rajamenettelyyn. Muuttoliikkeen välineellistämisen tilannetta rajame-nettelyllä ei siis ratkota tai saada päättymään. Rajamenettely ja nopeutettu menettely on sil-ti syytä olla työkalupakissa.

Esityksessä ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Ja sitten men-nään... Okei, onko tarve käydä lyhyttahtista keskustelua? [Perussuomalaisten ryhmästä: On!] — Ilmeisesti on. — Edustaja Nikkanen.

18.05 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kuten ministeri tuossa alustuksessaan ansiokkaasti totesi, tämä rajamenettelylainsäädäntö, jota voidaan kutsua myös turvapaikkamenettelylainsäädännöksi, mitä se todellakin on, ilman muuta tehostaa meidän turvapaikkaprosessia. Kuten myös esittelyssä totesitte, tämä no-peuttaminen auttaa myös meidän itärajan tilanteessa, vaikka se sitä ei kokonaisuudessaan ratkaisekaan. On siis tärkeää, että tämä rajamenettelylainsäädäntö, jota nyt on hieman jo odotettu, vihdoinkin saadaan tänne ja saadaan se myöskin meidän työkalupakkiin. Tämä on myös esimerkki sellaisesta lainsäädännöstä, joka nimenomaan sitä turvallisuutta lisää, kun ehkä äskeisessä lainsäädäntökeskustelussa siitä aikaisemmasta olimme hieman eri mieltä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

18.06 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olemme saaneet nähdä, että Venäjällä on kykyä ja halua suorittaa ihmisiä välineellistäviä hybri-dioperaatioita. Se on meillä kaikilla tarkassa muistissa. Viranomaisten tekemien havainto-jen pohjalta ei ole epäilystäkään, etteikö siellä takana olisi joku taho, joka nimenomaisesti näitä suorittaa. Tämä on suuri turvallisuusriski, ja siksi onkin hyvin tärkeää, että tämä nyt käsittelyssä oleva lainsäädäntö etenee nopeasti. Niin kuin ministerikin totesi ansiokkaasti, tämä laki ei tietysti yksin riitä hybridioperaatioiden estämiseksi, mutta on selvää, että on yksi hyvä työkalu siellä työkalupakissa, jota viranomaiset siellä rajalla tarvitsevat.

Valiokunta oli juuri vierailulla itärajalla, sekä Vaalimaalla että Imatran rajanylityspai-kalla, ja saimme sieltä kyllä tarpeellisia terveisiä tämän lainsäädännön käsittelyä varten. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.07 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toimintaympäristö on muuttunut, kuten ministeri tuossa kertoi omassa alustuksessaan, ja toimiva rajamenettely on välttämätön. Jos hakija on riski kansalliselle turvallisuudelle, on hänet pystytävä estämään maahan tulemasta. Päätös pitää saada nopeasti toimeen, perusteettomat hakemukset on käsiteltävä paikan päällä, ja laki tulee saada mahdollisimman nopeasti toimeen, niin saamme erinomaisen työkalun sinne rajalle, missä olimme myös hallintovaliokunnan puheenjohtajan kanssa seuraamassa tilannetta pari päivää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

18.08 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä esityksestä voi kyllä hallitusta lämpimästi kiittää. Hienoa, että direktiivin sallimissa rajoissa nyt on tämä esitys tänne tuotu ja tuodaan tämä tärkeä lisäväline meidän turvapaikkajärjestelmäämme ja myöskin sitten rajaturvallisuutta lisäävänä osana käyttöön. Totta kai tässä valiokuntakäsittelyssä varmasti joudutaan arvioimaan näitä ihmisoikeusnäkökohtia, mutta varmasti se, että tämä pohjaa EU-direktiiviin, on aivan keskeinen asia tässä kysymyksessä.

No, niin kuin tässä on kuultu, tällä ei varsinaisesti tällaiseen laajamittaiseen maahantuloon pystytä reagoimaan ainakaan silloin, kun nämä henkilöt, jotka rajan yli tulevat ja turvapaikkaa hakevat, ovat niin sanotusti ei-turvallisista maista lähtöisin, mutta varmasti tämä on hyvä väline ensimmäiseksi portaaksi, ennen kuin sitten niitä toivon mukaan pian eduskuntaan käsiteltäväksi tulevia lisävaltuuksia rajaviranomaisille meille tänne käsitteelyyn tuodaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

18.09 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä esitystä käsiteltäessä on tärkeää huomioida, että tähän myös liittyy riskejä oikeusturvan, vapauden menetysten ja haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisen osalta. Tästä onkin tullut myös kriittisiä huomioita esimerkiksi yhdenvertaisuusvaltuutetulta ja kansalaisjärjestöiltä. Oikeusturvan toteutumisesta tulee huolehtia myös rajamenettelyssä, muussa nopeutetussa menettelyssä ja videopuhutteluissa. Valitettavasti nämä nyt esitetyt toimet vaikeuttavat huomattavasti oikeusavun saamista.

Rajamenettely rajoittaisi myös henkilökohtaista vapautta. On tärkeää, että vapautta ei rajoiteta kuitenkaan enempää kuin on tarpeen tai välttämätöntä. Erityisesti säilöönoton on oltava viimesijainen keino. Mielestäni olisi tärkeää, että vähintään yksin tulleet alaikäiset rajattaisiin esityksen ulkopuolelle ja käyttöönottokynnys säädettäisiin viime kaudella annetun esityksen tapaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

18.10 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä rajamenettely todella perustuu EU:n direktiiviin, ja sinänsä sille, että se otetaan Suomessa käyttöön, näen kyllä perusteita ja käyttökohteita, mutta kyllä jaan sen huolen, mikä tässä lausuntopalautteessakin on nostettu esille varsinkin lapsiin kohdistuvana. Todellakin lapsi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

asiavaltuutettu ja yhdenvertaisuusvaltuutettu ovat tähän puuttuneet, ja on tärkeää, että me varmistamme sen, että me pystymme tarjoamaan lapsille hyvät olosuhteet ja erityisesti tietysti sen, että lapsilla on mahdollisuus käydä koulua. Eli huomioidaan tavallaan ne kaikki lapsen tarpeet, jos lapset ovat tämän rajamenettelyn piirissä. Itse ajattelen kyllä, että tässä kohtaa olisi alaikäiset olleet hyvä rajata kyllä tästä pois.

Toki tähän liittyy muitakin huolia siitä, miten varmistamme, että tässä lyhyessä menettelyssä sitten todellakin tiedämme ja pystymme ne ihmisoikeudet varmistamaan, mutta silloinhan tietysti nämä tapaukset, [Puhemies: Aika!] joita ei lyhyessä ajassa voida selvittää, menevät siihen normaaliin turvapaikkahakujärjestelmään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

18.11 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan kansallinen turvallisuus on näiden uudistusten taustalla. Se on aivan keskeinen tekijä. Sekä rajamenettely että nopeutettu menettely kuuluvat menettelydirektiivin jäsenvaltioille harkinnanvaraisiin säännöksiin. Suomi on menettelydirektiiviä täytäntöön pannessaan käyttänyt liikkumavaraa ja ottanut nopeutetun menettelyn kansalliseen lainsäädäntöönsä vain tiettyjen perusteiden osalta. Rajamenettelyä Suomi ei ole ottanut käyttöön lainkaan, ja nyt on sen aika.

Tosiaan tässä muuttuneessa toimintaympäristössä ja turvallisuustilanteessa, jossa Suomi on joutunut nyt itärajalla Venäjän aiheuttaman muuttoliikettä hyväksikäyttävän hybridi-vaikuttamisen kohteeksi, on perusteltua hyödyntää tätä menettelydirektiivin liikkumavaraa sekä nopeutetun menettelyn puuttuvien perusteiden käyttöönottoa. On tarpeellista, että toimimme jo nyt ennakolta ja teemme uudistustyötä tältäkin osalta tämä hallituksen esitysten kokonaisuus huomioiden. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.12 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta tosiaankin vieraili tällä viikolla Suomen itärajalla, ja haluan aloittaa puheenvuoroni osoittamalla suuren arvostuksen sitä työtä kohtaan, jota Rajavartiolaitoksen henkilöstö meidän rajoillamme tekee.

Tämän hallituksen esityksen juurethan tosiaankin ulottuvat jo edelliselle vaalikaudelle. Pääministeri Marinin hallitus edisti rajamenettelyn käyttöönottoa, joskin joiltain osin hie- man erilaisella esityksellä, mutta sitä ei sitten ehditty eduskunnassa vaalikauden aikana käsitellä. Sittenmin on EU:ssa sovittu maahanmuuttopaktista, joka tuo rajamenettelyn kaikille unionin jäsenvaltioille velvoittavaksi ja käyttöönotettavaksi, ja katson itsekin, että on erittäin perusteltua ja järkevää myöskin Suomessa olla etukenossa ottamassa tämä rajamenettely käyttöön. Maahanmuuttopaktissahan oli jonkinlainen siirtymäaika tämän asetuk- sen kohdalla. Itse näen niin, että Suomen ei myöskään tämän ajankohtaisen tilanteen vuok- si kannata jäädä odottelemaan, [Puhemies koputtaa] vaan on hyvä, että tämä toimeenpan- naan nyt mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

18.14 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajamenettely on turvapaikkamenettely, jossa tietyt kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset voidaan tutkia hakijoiden ollessa rajalla, kauttakulkualueella tai niiden läheisyydessä menettelyn ajan. Ja niille, jotka eivät täsmällisesti tiedä, mistä on kyse, niin ehkä lyhennys on se, että kyse on nopeutetusta turvapaikkamenettelystä.

Itse olen huolissani siitä, että jos rajamenettelyn resurssit elikkä virkakunnan resurssit ovat heikot tai riittämättömät, niin saattaa tulla aika haastavaksi arvioida turvapaikkahakijan oikeus saada turvapaikkaa, jos tavallaan virkakunnalla ei ole tarpeeksi aikaa hänen oikeuksiaan tutkia.

Toinen, mikä on nostettu täällä, on juuri nämä alaikäiset lapset. Hallituksen esityksessä mahdollistetaan ilman aikuista saapuvien turvapaikanhakijoiden kohdalla menettely, missä säilöönotto olisi kyseessä. En kyllä ymmärrä, miten se voi olla lapsen edun mukaista. [Puhemies koputtaa] Ja ehkä kysyisinkin täältä vasemmalta puolelta minulta päin, kun täällä muutama kokoomuslainen on paikalla, mistä johtuu, että kaikissa näissä [Puhemies: Aika!] maahanmuuttoasioissa juurikaan ei ole kukaan puolustamassa teidän esityksiänne.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

18.15 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä on tuotu esille, niin tämä esitys ei ole tässä muodossa lainkaan ongelmaton, ja tärkeätä on painottaa oikeusturvan toteutumista kaikissa tilanteissa, koska turvapaikkatarpeeseen liittyvät perusteet voivat olla yksilöllisiä ja siksi riittävän laadukas yksilöllinen arviointi on aina tärkeää.

Sellaisia eroja, mitä tässä esityksessä nyt on edellisellä kaudella käsiteltyyn esitykseen, on ensinnäkin se, että tässä ei ole mitään käyttöönottokynnystä. Eli tämä tulisi nyt sitten pysyväksi, normaaliksi osaksi Suomen turvapaikkajärjestelmää, kun edellisellä kaudella ajateltiin, että tällaisia työkaluja tarvitaan vain poikkeuksellisissa tilanteissa.

Tämän lisäksi lakiesitykseen sisältyy myöskin linjaus siitä, että uusintahakemukset automaattisesti käsiteltäisiin nopeutetussa menettelyssä, mikäli olen ymmärtänyt oikein. Näen kyllä tässä aika isoja riskejä myöskin nimenomaan oikeusturvan kannalta. Silloin 2015—16 jälkeen, [Puhemies koputtaa] kun heikennettiin turvapaikkaprosessien laatua, oli tilanne, jossa hyvin monet hakijat saivat myönteisiä päätöksiä nimenomaan uusintahakemusten seurauksena [Puhemies: Aika!] johtuen niistä heikennyksistä, jotka silloin tehtiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigeliuss.

18.16 **Joakim Vigeliuss ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin edellisessä pykälässä kuulluista opposition puheenvuoroista voisi päätellä, niin suurin osa kuitenkin näistä, joita tänään käsitellään, koskee nimenomaan turvapaikanhakua eikä sitä työperäistä maahanmuuttoa ja osajia, joista olitte huolissanne. [Inka Hopsun välihuuto] Esimerkiksi tässä rajamenettelyn käyttöönotossahan on tarkoituksena nimenomaan tehostaa ja nopeuttaa ja toisaalta myös mahdollistaa todennäköisesti Suomesta perusteetta turvapaikkaa hakevan ihmisen turvapaikkaprosessin läpivienti ja sitten todennäköisesti myös se palautus, mikä siitä seuraa. Ja tämä on osa sitä turvapaikkapolitiikan uudistamista ja toisaalta sen tehostamista, varmentamista, mitä Suomessa nyt ajetaan. Mutta tämä on vain yksi täydentävä osa sitä, koska tämä soveltuu, kuten sisäministeri Rantanen toi esille, vain

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

pieneen osaan niistä, jotka meille esimerkiksi itärajan yli mahdollisesti Venäjän hybridioperaation seurauksena tulevat. Mutta siitä huolimatta todella tärkeä uudistus Suomen kannalta. Lisää keinoja, lisää työkaluja Suomen [Puhemies koputtaa] valikoimiin rajoilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

18.18 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät hallituksen jäsenet, kyllä ne turvapaikanhakijatkin tekevät töitä täällä ja yhtä lailla heidän työllistymisestään voimme kantaa ja kannamme huolta.

Hallitus on omassa hallitusohjelmassaan todennut, että Suomi noudattaa maahanmuuttopolitiikassa ihmisoikeus- ja muita kansainvälisiä sopimuksia ja oikeusvaltioperiaatetta. Nyt käsiteltävä lakiluonnos kuitenkin sisältää selkeitä ihmisoikeusloukkausten riskejä. Tämä nopeutettu prosessi saattaa johtaa siihen, että yksilöllisiä turvapaikkatarpeita ei tunnusteta ja on merkittävä vaara, että päädytään rikkomaan palautuskieltoa. Rajamenettely sijaan me oikeasti tarvittaisiin enemmän turvapaikkahakemusten käsittelijöitä, jotta ne prosessit sujuisivat nopeasti. Tähän rajamenettelypäättökseen ei voisi myöskään tehdä valitusta, eli näitä virheitä, joita tapahtuisi, ei pääsisi oikaisemaan.

Ja vielä lopuksi: yhden yhdenvertaisuusvaltuutetun vaatimukseen, [Puhemies koputtaa] että lapsia tämän ei pitäisi koskea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

18.19 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Rantanen tuo tänään tänne saliin lukuisia hyviä hallituksen esityksiä, joista tämä on siis yksi. Näitä olen odottanut oikeastaan koko sen ajan, kun on vuodesta 2011 asti tässä talossa kansaa edustanut, joten kiitos ministeri Rantaselle.

Ennen kuin tulin tähän taloon, työskentelin 12 vuotta, 1999—2011, näitten turvapaikanhakijoiden parissa ja huomasin jo silloin näitä epäkohtia, joita nyt viimein korjataan. Oikeastaan niitten tähden tänne aloin pyrkimäänkin.

Nostan tästä kyseisestä esityksestä esille nyt yhden erityisen kohdan, mikä miellyttää. Tässä esityksessä ehdotetaan tällaista nopeutettua menettelyä koskevan sääntelyn uudistamista. Eli ulkomaalaislakiin sisällytettäisiin tällaiset nopeutetun menettelyn perusteet, joita kansallisesti ei ole vielä otettu käyttöön. Nämä kohdat siis koskevat tilanteita, joissa henkilö on tehnyt myöhemmän hakemuksen, jota ei voida jättää tutkimatta. Henkilö on tullut maahan laittomasti tai sitten jatkaa oleskelua maassa edelleen laittomasti [Puhemies koputtaa] ja hakija kieltäytyy noudattamasta velvoitetta suostua tähän Eurodac-sormenjälkisysteemiin. Tämä on erityisen hyvä ja tulee tehostamaan tätä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

18.20 **Anne Rintamäki ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rajamenettelystä on puhuttu mediassakin paljon viime kuukausina. Sen tarkoituksena on, että kansainvälistä suojelua hakevien hakemukset voitaisiin käsitellä jo rajalla tai sen lähetyvillä. Onkin ollut perin kummallista, että Suomeen ja jo laajemminkin avoimien rajojen Euroopan unioniin on otettu tavallisten kansalaisten keskuuteen henkilöitä, joiden taustoista meillä ei ole mitään tietoa. Nyt kuitenkin kun olemme nähneet sellaisia hybridioperaatioi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

ta, joissa välineellistetään turvapaikanhakijoita, on mitä ilmeisimmin alkaneet silmät aukeamaan vähän laajemminkin yhteiskunnassa. Meidän on täysin välttämätöntä ottaa kovatkin keinot käyttöön, niin että tällainen toiminta saadaan estettyä. Olisittepa tiedonneet, minäkin käänän porukkaa jo vuoden 2015 vyöryssä maahanme saapui. Ette olisi silmäänne öisin ummistaneet. Vaasan poliisiasemalla pidimme ristiäisiä, kun matkustusasiakirjoja ei henkilöillä ollut. Ja heitä oli paljon. Ellemme nyt pysty vastaamaan järein toimin välineellistettyyn maahantuloon, [Puhemies koputtaa] Suomesta tulee Venäjän kynnysmatto Eurooppaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

18.21 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rajamenettelylainsäädännön on tärkeää edetä nopeasti ja saada lisää työkaluja maahanmuuttoon. Kriteerien ja lakien tulee olla niin tiukat, että maahanmuutto ei hajota millään muotoa suomalaisista yhteiskuntaa, turvallisuutta ja tapaa elää. Tämän pitää olla päivänselvää.

Tällä viikolla käsittelyssä ovat hallituskauden ensimmäiset, mutta eivät viimeiset, maahanmuuttoon liittyvät kriteerien tiukennukset. Ministeri Rantanen on ansiokkaasti valmisteltuna tuonut nämä asiat, turvapaikanhaku- ja rajamenettelylait, saliin. Kysynkin arvoni ministeri Rantaselta: kuinka kauan arviolta menee, että nämä nyt käsillä olevat tiukennukset tulevat voimaan? Toivottavasti mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

18.22 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä laki on hyvin tarpeellinen etenkin itäisen naapurimme toimien vuoksi. Maan rajoilla on aina tarkoitus. Niiden tarkoitus on nimenomaan suojella maan sisällä olevia kansalaisia. Tämä rajamenettely tehostaa juurikin näitä perusteettomien kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyä ottamalla käyttöön tämän EU:n menettelydirektiivin mukaisen rajamenettelyn ja nopeutetun menettelyn perusteet, jotka eivät vielä ole tässä ulkomaalaislaissa.

Rajamenettelyn tavoitteena on estää menettelyssä olevien hakijoiden edelleen liikkuminen Suomeen ja Eurooppaan ja näin estää nimenomaan tätä välineellistä maahanmuuttoa ja toimia ikään kuin myöskin hallinnan työkaluna tämän osalta. Ja mikä tärkeintä, nopeutetun menettelyn tavoitteena on erityisesti nykyisessä maailmantilanteessa nopeuttaa [Puhemies koputtaa] uhaksi kansalliselle turvallisuudelle katsottavien sekä uusintahakemuksen tehneiden hakijoiden maasta poistamista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen vielä.

18.24 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Forsgrén mainitsi tuossa hetki sitten, että täällä ei ole kokoomuslaisia puolustamassa tätä erinomaista lakialoitetta. Voin kertoa, että kyllä täällä ollaan kannattamassa ja puolustamassa tätä erinomaista lakialoitetta, ja sanon vielä kerran tähän hetkeen, että kansallinen turvallisuus on maassamme tällä hetkellä ykkösasia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunistola vielä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

18.24 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun tuolla rajalla vietimme viimeisen vuorokauden, niin konkretisoitui todellisuudessa se, että kyllä meillä viranomaisilla pitää olla valmius nopeaan reagointiin sekä työkalut käytössä ennen kaikkea niihin nopeisiin tilanteisiin ja muutoksiin, joita meillä tapahtuu rajaturvallisuudenkin osalta.

Se, mikä edellisen hallituksen ehdotus oli, oli se, että rajamenettely voitaisiin ottaa käyttöön nimenomaan valtioneuvoston erillisellä päätöksellä — toki lyhyessä ajassa tapahtuvissa poikkeuksellisen suuren maahantulijoiden määrän tai vieraan valtion vaikutuksesta tapahtuvan maahantulon tilanteissa. Meillä erona tässä esityksessä on, että rajamenettelyn mahdollisuus olisi voimassa aina, ei vain laajamittaisen tai välineellistetyin maahantulon aikana, ja näen, että se on juuri se konkretia, jota Suomen sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden viranomaiset tarvitsevat. — Kiitos tästä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

18.25 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vielä vastaan toiselle laidalle näistä prosesseista, turvapaikkakäsittelyistä, jotka tällä hetkellä ovat hyvin kankeita, ja niitä käytetään sillä tavalla väärin, että sinne laitetaan useita hakemuksia peräjälkeen aina uudelleen. Ja tämä on se syy, minkä takia meidän prosessit ovat hyvin kuormittuneita, minkä takia meillä etuuskäsittelijät joutuvat tekemään todella pitkiä päiviä siinä tilanteessa, kun näitä useampia tulee. Eliikä perusteettomat hakemukset tekevät ja kuormittavat meidän prosessia.

Mitä tulee lapsiin rajalla, en ole koskaan nähnyt vielä tilannetta, että lapsi olisi jollain tavalla jätetty sinne. Ymmärrän, että tarvitsemme myös tällä puolella laajennusta niin, että jos siellä on vanhempia, keiden mukana lapset tulevat, heidät otetaan sinne samaan paikkaan. Se on ihan ilmeisen selvää ja järkevää. Eliikä ei suljeta automaattisesti pois sitä mahdollisuutta, kun emme välttämättä tiedä, keitä nämä ihmiset ovat, jotka tänne pyrkivät.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Haluaako ministeri kommentoida tässä vaiheessa ja sitten vielä puheenvuorojen jälkeen? — Kolme minuuttia.

18.26 **Sisäministeri Mari Rantanen:** Arvoisa puhemies! Ehkä vielä kertaalleen selvennetään se, että tässä ei ole kyse Rajavartiolaitoksen käyttöön tulevista toimivaltuuksista, vaan tämä on puhtaasti maahanmuuttoviranomaisten hallinnassa oleva asia, vaikka tätä todella rajamenettelyksi kutsutaan. Ehkä pitäisi keksiä joku muu termi.

Sitten voisin ehkä sen verran palata, että tämä eroaa viime kaudella eduskunnassa olleesta esityksestä muutamalla tavalla. Ensimmäinen on tämä päätöksenteko. Tämä tulee käyttöön kokoaikaisesti tänne lakiin. Ei tarvita siis valtioneuvoston päätöstä. Tämä on koko ajan käytössä. Tässä ei vaadita laajamittaista maahantuloa. Tässä on liikkumisrajoitus. Tässä ovat alaikäisetkin tietyin, aika rajatuin, edellytyksin mukana. Ja tässä ovat vastaanottopalvelut, jotka järjestetään nimenomaan vastaanottokeskuksessa. Viime kauden esitys oli pikemminkin normaali turvapaikkaprosessi. Ainoa ero siinä oli se käyttöönotto, joka oli valtioneuvostossa, ja sitten se, että käsittelyaika oli tämä neljä viikkoa, mutta muuten se olisi ollut normaali. Ja tässä on nyt tuotu nimenomaan nämä direktiivin mukaiset liikkumavarat tähän, jolloinka tämä saadaan mahdollisimman tehokkaasti käyttöön. Sillä näkökulmalla hiukan oudoksun sitä ajatusta, kun täällä puhuttiin, että tämä voi johtaa ihmisoikeuk-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

sien ja kansainvälisten sopimusten loukkaamiseen. Tämä perustuu EU-direktiiviin, ja voisin nyt kuvitella, että ne jos mitkä täyttävät kyllä nämä edellytykset.

Tässä on hyvin tärkeää myös huomata se, että kun täällä puhuttiin vapauden menetyksestä, niin siitä tässä ei ole kysymys. Tähän rajamenettelyyn — siihen menettelyyn, joka EU-direktiivissä on — nimenomaan liittyy se, että henkilöt eivät liiku sen maan alueella, jonne he tulevat, eivätkä myöskään toisiin EU-maihin. Tämä edelleen liikkuminen on ollut iso ongelma koko Euroopassa, ja se on yksi asia, mikä nousee jatkuvalla syötöllä keskusteluun, ja siinä mielessä tämä on syytä ottaa vakavasti.

Ja sitten, mitä tulee alaikäisiin lapsiin, niin tässä muun muassa todetaan, että jos he ovat vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle — niin voi olla myöskin alaikäisten osalta — niin heidät voidaan tähän ottaa. Ja siinä mielessä on ihan järkevää pitää siitä kiinni. Itse asiassa viime kaudella muun muassa suojelupoliisi lausui, että ei kannattaisi kategorisesti kaikkia alaikäisiä sulkea tämän menettelyn ulkopuolelle, vaan nimenomaan jättää sinne kuitenkin tämäkin mahdollisuus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten edustaja Meriluoto, varsinainen puheenvuoro.

18.30 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Nyt tosiaan lähetekeskustelussa ovat ulkomaalaislakia ja rajamenettelyn käyttöönottoa, vastaanottolakia sekä kansalaisuuslakia koskevat esitykset. Käsittelen nyt ajan säästämiseksi niitä tässä samassa puheenvuorossa, sillä kysehan tässä ei ole vain yksittäisistä esityksistä vaan kokonaisuudesta, joka vaikuttaa samoihin, usein jo valmiiksi vaikeammassa asemassa oleviin ihmisiin eli turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttaneisiin. Esitykset heikentävät näiden ihmisten oikeuksia monin tavoin ja, kuten on kuultu, osin jopa vaarantavat ihmis- ja perusoikeuksien toteutumisen. Esitysten yhteisvaikutusten arviointi, kuten moni muukin hyvään lainvalmisteluun kuuluva asia, on jäänyt tekemättä. Esitysten perusteella voi kuitenkin aika varmasti sanoa, että ne tulevat lisäämään paperittomuutta, inhimillistä kärsimystä sekä kustannuksia yhteiskunnalle ja tuleville sukupolville.

Arvoisa puhemies! Erityisen huolissani olen esitysten vaikutuksista kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin, kuten lapsiin. Lapsivaikutukset on arvioitu puutteellisesti, ja silloin, kun niitä on arvioitu, aiheuttavat ne huolen lapsen edun toteutumisesta. Jatkossa esimerkiksi epäily siitä, että lasta on käytetty maahantulon välineenä, voi estää oleskeluluvan myöntämisen vanhemmille ja siten yksin Suomeen tulleen lapsen oikeuden perheeseen. Oleskeluluvan epääminen turvapaikkamenettelyn vuoksi ajaisi yhä useampia perheitä paperittomuuteen, välitilaan, jossa on ehkä onnistuttu työllistymään ja alettu kotoutumaan, mutta todellista mahdollisuutta palata lähtömaahan sen turvallisuustilanteen vuoksi ei ole mutta ei myöskään mahdollisuutta rakentaa parempaa elämää Suomessa.

Kansalaistamisen asumisaikaedellytyksen pidentäminen vaikuttaa myös lapsiin, jotka ovat yleensä kanssahakijoina vanhempiensa hakemuksissa. Kansalaisuudella on valtava merkitys identiteetin muodostumiseen ja yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden kokemukseen. Identiteettiään vasta rakentavalle lapselle tämän merkitys on erityisen tärkeä: kuulunko yhteisöön vai olenko yksin. Vastaanottorahan saajista neljännes on alaikäisiä.

Vapautta rajoittava rajamenettely olisi käytössä myös vanhempiensa kanssa turvapaikkaa hakeviin lapsiin, ja esitykseen on päädytty sisällyttämään kaikki direktiivin sallimat mahdollisuudet soveltaa rajamenettelyä myös yksin tulleisiin lapsiin. YK:n lapsen oikeuk-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

sien komitea on Suomelle kesäkuussa 2023 antamissaan loppupäätelmissä ja suosituksissa esittänyt vakavan huolen jo Suomen nykyisistä ilman huoltajaa maahan saapuneita lapsia ja perheenyhdistämistä koskevista käytännöistä. En näe, miten nämä käsillä olevat esitykset parantaisivat asiantilaa, päinvastoin lapset tulevat kohtuuttomasti kärsimään näistä muutoksista.

Arvoisa puhemies! Kyllä se siltä näyttää, että hallitus tekee näitä muutoksia maahanmuuttovastainen periaate edellä. Perusteita muutosten tarpeelle ei oikein ole, vaan niitä pusketaan yhteisvaikutuksia arvioimatta ja huolellinen lainvalmistelu unohtaen. Esityksiä perustellaan muun muassa kansallisella turvallisuudella, mutta vaikuttaa siltä, että nämä turvallisuusuhat perustuvat pääosin maahanmuuttovastaisiin asenteisiin ja uhkakuviiin, joille ei ole perusteita. Kansallista turvallisuutta tulee ehdottomasti suojella, mutta ihmisten oikeuksien toteutuminen ei ole sen vastakohta, vaan pikemminkin osa sitä. Ja näitä lakiesityksiä tosiaankin leimaa hyvin kielteinen suhtautuminen turvapaikanhakuun ja pakolaisuuteen.

Nämä muutokset hankaloittavat ihmisten kotoutumista, perheenyhdistämistä ja työllistymistä. Ne lisäävät ahdistusta ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Ne lisäävät myös kustannuksia yhteiskunnalle. Säästöpainneiden alla hallitus esittää esimerkiksi kansainvälisen suojelun lupiin hakemusrumban lisäämistä, mikä aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia Maahanmuuttovirastolle. Jotta rajamenettely voidaan ottaa käyttöön, täytyy luoda säilöönoton kaltaisia tiloja, joissa ihmisiä pidetään.

Kustannusarvioita kotoutumisen viivästymiselle ja niille osaajille, jotka eivät haluakaan antaa työpanostaan maahanmuuttovastaisessa Suomessa, saattaa olla vaikea laskea, mutta suuri se kuitenkin on. Sen sijaan, että vaikeuttaisimme täällä elää haluavien ihmisten elämää mahdollisimman paljon, voisimme myös edistää maahanmuuttaneiden kotoutumista, kouluttautumista, työllistymistä ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Se olisi paitsi yksilön myös yhteiskunnan etu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.35 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kuten todettua, tämän hallituksen esityksen juuret ulottuvat jo edelliselle vaalikaudelle. Pääministeri Marinin hallitus edisti rajamenettelyn käyttöönottoa edellisellä vaalikaudella, joskin tietyiltä osin hieman toisenlaisella mallilla. Silloinhan tapahtui tosiaankin niin, että eduskunta ei ehtinyt kautensa aikana tätä rajamenettelyä Suomen lainsäädäntöön tuomaan. Sitten EU:ssa päästiin yhteisymmärrykseen EU:n yhteisestä maahanmuuttopaktista, joka yhdenmukaistaa merkittävästi EU:n jäsenvaltioiden maahanmuuttopolitiikkaa, ja nyt tämän maahanmuuttopaktin toimeenpano tuo rajamenettelyn pakolliseksi kaikille unionin jäsenvaltioille.

Rajamenettely tuo viranomaisille uusia työkaluja myös välineellistetyn maahantulon hallintaan, joka on ollut Suomessakin runsaasti esillä viime kuukausina. Vaikka rajamenettely ei tietenkään yksin riitä ratkaisemaan tai pysäyttämään välineellistetyn maahantulon kaltaista ongelmaa, vahvistaa se kuitenkin osaltaan viranomaisten kykyä vastata poikkeuksellisiin tilanteisiin maamme rajoilla.

Arvoisa puhemies! Huoli itärajan tilanteesta yhdistää puolueita tässä salissa varsin laajasti. Olemme varmasti kaikki hyvin yksimielisiä siitä, että viranomaisten kyky vastata uhiin on pidettävä ajan tasalla kaikissa tilanteissa. Rajamenettely, joka mahdollistaisi perus-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

teettomiksi arvioitujen turvapaikkahakemusten ripeän käsittelyn jo rajan tuntumassa, vahvistaisi osaltaan viranomaisten toimintakykyä.

Vaikka hallituksen esitys rajamenettelystä on, totta kai, syytä vielä huolella käydä läpi valiokunnissa, pidän esityksen peruseriaatteita hyvin kannatettavina. EU:n maahanmuuttopaktin myötä rajamenettely olisi joka tapauksessa tulossa Suomeen säädettäväksi kansalliseen lainsäädäntöön. Katson niin, että Suomen on tässä asiassa viisasta olla niin sanotusti etukenossa ja käydä säätämään tätä rajamenettelyä kansallisella tasolla mahdollisimman nopeasti, niin kuin hallitus onkin nyt tekemässä.

Tässä aiemmin käydyssä debatissa nousi esiin huoli tästä rajamenettelystä prosessina. Kuitenkin on ehkä syytä kerrata eräitä tämän rajamenettelyn piirteitä, jotka käyvät mielestäni aika seikkaperäisesti esille jo tästä lakiesityksestä. Täällähän todetaan niin, että jos hakemus käsitellään rajamenettelyssä, Maahanmuuttovirasto tutkii hakemuksen perusteellisesti ja oikeudenmukaisesti. Hakija puhutellaan ja turvapaikkaperusteet tutkitaan, kuten muissakin turvapaikkamenettelyissä. Menettelyssä noudatetaan kaikkia menettelydirektiivin peruseriaatteita ja takeita ja viimeiseksi hakijoiden oikeuksia kunnioitetaan täysimääräisesti, mukaan lukien tulkkaus, oikeusapu ja muutoksenhaku. En siis antaisi ymmärtää, että tämä rajamenettely olisi ikään kuin jonkinlainen haaksirikko niihin peruseriaatteisiin, mitä turvapaikkaprosessissa laajemminkin sovelletaan. Tässähän se merkittävä muutos on juuri se aika, jossa tämä perusteettomaksi arvioitu turvapaikkahakemus voidaan tämän kuuden kuukauden sijaan käsitellä rajamenettelyssä neljässä viikossa. Vastuuministeri varmasti voi vielä nämä peruseriaatteet loppupuheenvuorossaan kerrata ja korjata, jos oma käsitykseni on väärä, mutta näin olen sen tämän hallituksen esityksen perusteella ymmärtänyt.

Totta kai on selvää, että valiokuntakäsittelyssä on erittäin huolella syytä käydä myös läpi tämän esityksen muutokset ja ne seikat, jotka rajamenettelyssä poikkeavat tästä tavanomaisesta turvapaikkaprosessista ja turvapaikkahakemuksen käsittelystä. Myöskin eduskunnan perustuslakivaliokuntahan tulee tästä antamaan lausuntonsa hallintovaliokunnalle, ja olen aivan varma siitä, että perustuslakivaliokunta tekee myös tämän hallituksen esityksen osalta työnsä juuri niin huolellisesti kuin tämän asian vakavuus sitä vaatiikin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt meillä on tähän asiaan varattu aika loppumassa. — Ministeri, viimeinen puheenvuoro, olkaa hyvä.

18.40 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Juurikin näin, kuten tässä äsken edustaja Peltonen kertoi, että tämä on käytännössä katsoen yksi osan nimenomaan ulkomaalaislakia, turvapaikkaprosessia, ja näin ollen näissä asioissa toimitaan aivan niin kuin lainsäädäntömme ja direktiivit vaativat. Siltä osin tämäntyypiset huolet siitä, että tästä tulisi jonkunäköinen oikeudenloukkaus tai ihmisoikeuksien loukkausjärjestelmä tai lainsäädäntö... Siitä ei tietenkään ole kysymys.

Mitä tulee sitten tähän EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapaktiin, joka todella piakoin hyväksytään, mikä ei varmastikaan EU:hun kohdistuvaan muuttoliikepaineeseen vaikuta millään tavalla, niin toki se yhtenäistää säännöstöjä, joita käytetään jokaisessa EU-jäsenmaassa. Siinä nimenomaan yhtenä osana on tämä rajamenettely, ja tuolloin mekin joudumme omaa lainsäädäntöämme muokkaamaan, sillä siinä esimerkiksi tämä neljän viikon aika tulee olemaan 12 viikkoa, ja siltä osin siellä on joitakin muutoksia, joita tähän liittyy. Mutta on hyvä, että nyt päästään tässä kohtaa kokeilemaan, katsomaan, mikä on hyvä so-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

veltamiskäytäntö ja onko jotakin muokkaamista muutoin tältä osin. Siinä mielessä tuossa yhteydessä, kun sitten nämä EU:sta tulevat asetukset täytäntöön pannaan, voitaneen varmaan tarkentaakin asioita, joita ehkä havaitaan ongelmalliseksi nyt, kun saamme tämän käyttöön.

Mutta aivan, kuten tässä on todettu, valitettavasti emme tähän meidän välineellistämisasiin ja sen torjuntaan pääse tällä lakiesityksellä kiinni, vaan tämä on nyt yksi osanen, joka tulee nyt käyttöön ja jota voidaan varmasti jatkossa pyrkiä sitten käyttämään enemmän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.43.

Asian käsittely ei jatkunut.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolaiton muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 25/2024 vp

Lähetekeskustelu

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 26/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.43 **Sisäministeri Mari Rantanen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia sekä tutkijoiden ja opis-

kelijoiden maahanmuuttoa koskevaa erillislakia. Esityksellä pannaan toimeen kolme hallitusohjelman maahanmuuttoon liittyvää kirjausta: ulkomaalaislain maahantulosäännösten kiertämistä koskevaa sääntelyä täsmennetään ja tiukennetaan, esityksellä estetään niin kutsuttu kaistanvaihto turvapaikkamenettelystä työperäisen maahanmuuton puolelle ja lisäksi henkilöllisyyden todentamista koskevaa sääntelyä selkiytetään. Esitys sisältää myös eduskunnan lausumaan perustuvan ehdotuksen poliisin rekisteriin tallennettujen biometristen tietojen luovuttamisesta Schengenin tietojärjestelmään. Lisäksi esityksessä on pieni täsmennys turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeuden kestoa koskevaan säännökseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää maahantulosäännösten kiertämistä koskevan sääntelyn uudistamista. Tavoitteena on entistä tehokkaammin estää maahantulosäännösten kiertäminen. Nykyisellään ulkomaalaislain maahantulosäännösten kiertämistä koskeva sääntely on ollut niin väljää, että se on jättänyt maahanmuuttoviranomaiselle laajaa harkintavaltaa. Voimassa oleva tulkinnanvarainen säännös korvataan uudella tarkemmalla ja aiempaa tiukemmalla sääntelyllä. Ulkomaalaislakiin kirjataan mahdollisimman tarkasti ne tilanteet, joissa oleskelulupa tulee evätä. Taustalla voi olla esimerkiksi väärin tietojen antaminen, laitton maassa oleskelu, laitton työskentely tai lumeavioliitto.

Maahantulosäännösten kiertäminen käsitteenä poistuu ulkomaalaislaista. Sen tilalle tulee epäämisperusteita, joissa säädetään nykyistä tarkemmin niistä tilanteista, jolloin oleskelulupaa ei myönnetä. Valtaosa epäämisen perusteista perustuu jo nykyiseen soveltamis- ja oikeuskäytäntöön, mutta tilanteet, joissa oleskelulupaa ei myönnetä, on kirjattu nyt ulkomaalaislakiin aiempaa tarkemmin ja lisäksi velvoittavaan muotoon.

Uusia epäämisperusteita ulkomaalaislakiin tulee kaksi, joista ensimmäinen on kansallisen turvallisuuden vaarantaminen ja toinen on vapaaehtoisen paluun avustuksen vastaanottaminen. Mikäli henkilö on ottanut vastaan vapaaehtoisen paluun avustuksen, ei hänelle myönnetä oleskelulupaa viiteen vuoteen. Paluuvavustuksen saamisen edellytyksenä on se, että henkilö poistuu maasta vapaaehtoisesti pysyväisluonteisessa tarkoituksessa, joten senkään mukaan ei ole perusteltua, että avustuksen saanut henkilö voisi palata pian takaisin Suomeen hakemaan oleskelulupaa. Maahantulosäännösten kiertämistä koskevien muutosten tavoitteena on korostaa yhteiskunnan sääntöjen noudattamista ja kitkeä pois moitittavaa toimintaa, jotta suomalaisen yhteiskuntaan olisi aiempaa vaikeampi päästä väärin keinoin tai viranomaisia harhauttamalla.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että turvapaikanhakijoiden kaistanvaihto työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton puolelle estetään. Hallitus on yhteisesti päättänyt, että turvapaikkaprosessista ei tule työnhaun tai työperäisen maahanmuuton väylä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei kansainvälistä suojelua hakeva tai kielteisen päätöksen saanut voi hakea ja saada oleskelulupaa työn, elinkeinonharjoittamisen tai opiskelun perusteella. Kaistanvaihto on kiellettyä sekä turvapaikkamenettelyn aikana että kielteisen päätöksen jälkeen, jos hakija oleskelee vielä Suomessa. Tänä aikana oleskelulupahakemus jätetään tutkimatta. Käytännössä siis turvapaikkaa hakeneen on poistuttava maasta ja tehtävä mahdollinen uusi oleskelulupahakemus ulkomailta. Tämä on selkeä ja hallitusohjelmassa tavoiteltu muutos nykytilaan. Tarkoitus on siis estää tilanteet, joissa Suomesta haetaan turvapaikkaa pyrkimyksenä päästä maahan töihin tai opiskelemaan. Kaistanvaihdon kieltä myös selkeyttää työ- ja koulutusperusteisen maahanmuuton sääntöjä hakijan itsensä, työnantajien ja oppilaitosten kannalta. Kaikille osapuolille on oltava alusta asti selvää, ettei turvapaikkamenettely ole työ- tai koulutusperusteisen maahanmuuton väylä tai ohituskaista työmarkkinoille tai opiskelemaan.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Olen useassa yhteydessä puhunut kolmen korin mallista. Se tarkoittaa siis sitä, että meidän tulee tehdä ero aidon turvapaikanhaun, siirtolaisuuden ja välineellistetyin maahantulon välille. Jokainen näistä tarvitsee omanlaisensa lähestymistavan ja säännöt. Aitoon hätään tarkoitettua turvapaikkamekanismia ei voi käyttää muunlaisen maahantulon välineenä. Mikäli turvapaikkaperustetta ei ole, on palattava tai palautetaan kotimaahan. Työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto kuuluu siirtolaisuutta koskevaan koriin, ja näissä tapauksissa ulkomaalaislain pääsäännön mukaisesti oleskelulupaa on haettava Suomen ulkopuolelta.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että henkilön tunnistamiseen ja henkilön henkilöllisyyden todentamiseen liittyvää sääntelyä selkiytetään. Ulkomaalaislakiin lisätään nimenomainen säännös siitä, että oleskeluluvan hakijan henkilöllisyys on todennettava kansallisella matkustusasiakirjalla tietyin poikkeuksin. Esitys tiukentaa sekä viranomaisen että oleskeluluvan hakijan omaa velvollisuutta henkilöllisyyden todentamisessa. Tämän ansiosta viranomainen tietää aiempaa paremmin, kenelle oleskelulupia myönnetään. Oleskeluluvan saaminen edellyttää jatkossa henkilön omaa aktiivisuutta henkilöllisyyden selvittämisessä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan myös ulkomaalaislakiin lisättäväksi säännökset poliisin rekisteriin tallennettujen biometrinen tietojen luovuttamisesta Schengenin tietojärjestelmään tallennettavien palauttamista ja maahantulon ja maassa oleskelun epämistä koskeviin kuulutuksiin. Esityksen taustalla on eduskunnan lausuma viime hallituskaudelta, jolloin eduskunta käsitteli hallituksen esitystä Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi. Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän ja arvioivan edellytyksiä kansallisiin tietojärjestelmiin tallennettujen biometrinen tietojen käyttämiselle asetusten mukaisissa kuulutuksissa. Esityksellä parannetaan viranomaisten kykyä todentaa kuulutuksen kohteena olevan henkilön henkilöllisyys tai tunnistaa henkilö. Kuulutusten avulla Schengen-alueen viranomaiset voivat varmistaa, että paluuveto on noudatettu, tukea palauttuspäätöksen täytäntöönpanoa sekä estää maahantuloa kieltoon määrätyn henkilön paluun Schengen-alueelle.

Arvoisa puhemies! Esitykseen on hallitusohjelman kirjausten toteuttamisen lisäksi sisällytetty ehdotus turvapaikanhakijan työnteko-oikeuden kestoa koskevan sääntelyn muuttamiseksi. Nykyinen sääntely on käytännössä osoittautunut hankalaksi soveltaa ja osin tulokannanvaraiseksi, minkä vuoksi sääntelyä ehdotetaan selkeytettäväksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Vastauspuheenvuoro, tai sanotaan, että minuutin puheenvuoro, edustaja Vigelius.

18.52 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvapaikkaa haetaan kansainvälisen suojelun vuoksi, ja jos sille ei ole perusteita, järjestelmää ei todellakaan ole tarkoitettu verukkeeksi päästä tänne työn tai opiskelun perässä — siis jäädä niiden verukkeella.

Turvapaikkahakemuksia tai -järjestelmää ei ole rakennettu sitä varten, että sillä saataisiin jalka oven väliin ja tekosyy jäädä Suomeen, koska tällä luotaisiin epäterveitä kannustimia pyrkiä Suomeen niin sanotusti turvan perässä, vaikkei oikeasti olisi mitään syytä hakea Suomesta turvaa, lähteä vaarallisille matkoille, tukea salakuljetusbisnestä. Kun me viemme intressit ja kannustimet tällaiselta toiminnalta, me tulemme tosiasiallisesti suojaneeksi sekä Suomen että Euroopan rajoja — kun me tehdään mahdolliseksi kaistanvaihto ja tämän turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttö nimenomaan silloin, kun kyseessä on to-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

siasiallisesti pyrkimys siirtolaisuuteen, työn ja opiskelupaikan perässä länsimaihin. Siihen on olemassa jo väylät, ja nimenomaan niitä väyliä pitäisi käyttää, ei turvapaikkajärjestelmää, jos tarvetta turvalle ei ole.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

18.53 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksenaan on siis estää turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden kaistanvaihto työperäisen maahanmuuton puolelle. Myös opiskelijan oleskeluluvat ja muut vastaavat oleskeluluvat sisällytettäisiin kaistanvaihdon kiellon piiriin.

Kaistanvaihdon kiello sisältäisi oleskeluluvan hakemisen turvapaikkamenettelyn aikana sekä sen päätyttyä, hyvä näin. Korostan, että sellaiset henkilöt, jotka haluavat tulla Suomeen opiskelemaan tai töiden perässä, voivat tulla Suomeen ihan normaaleja laillisia väyliä pitkin. Turvapaikkaprosessin käyttäminen tällaiseen tarkoitukseen on kyllä järjestelmän väärinkäyttöä, ja se on hyvä estää. Siksi myös tämä esitys on varsin tervetullut lisä tähän pakettiin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.54 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kannatettavana tavoitteena sitä, että maahantulosäännösten kiertämistä estetään ja oleskelulupajärjestelmää selkeytetään. Tässä hallituksen esityksessä olen kuitenkin huolissani siitä, että niin sanottu kaistanvaihdon täyskielto on esitetyn muotoisena liian ehdoton ja pitkälle menevä muutos.

On toki kannatettavaa, että humanitäärisen maahanmuuton ja työperäisen maahanmuuton väylät pidetään toisistaan erillään, ensimmäisen väylän tavoitteena kun on tarjota suojelua ja toisen houkutella osaavaa työvoimaa. Siksi kaistanvaihdon pitää, totta kai, olla poikkeus tähän pääsääntöön. Mutta tässä lausuntopalautteessa otetaan mielestäni aika hyvä esimerkki tilanteesta, jossa kaistanvaihto on perusteltua. Mikäli turvapaikanhakija on prosessin aikana työllistynyt työvoimapula-alalle, hänen työsuhteensa on aito ja palkka työehtosopimuksen mukainen, nuhteettomuusedellytys täyttyy ja henkilö on opiskellut kotimaista kieltä, niin silloin tulisi olla mahdollista hakea työntekijän oleskelulupaa ilman, että ensin pitää poistua Suomesta ja hakea oleskelulupaa kotimaastaan käsin. [Puhemies koputtaa] Mielestäni tämäntyyppiset poikkeukset näihin pääsääntöisesti [Puhemies: Aika!] pitäisi jatkossakin sallia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

18.55 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä muutokset eivät ole kannatettavia eivätkä järkeviä, itse asiassa juuri edustaja Peltosen mainitsemista syistä, koska kyllä tämä lakiesitys sitten tarkoittaa sitä, että jos on henkilö, joka on tullut Suomeen ja hakenut turvapaikkaa — ja ihminen itsehan ei voi tietää, tullaanko hänelle sitä myöntämään vai ei, koska se on oikeudellinen arvio ja prosessi, mikä täällä tehdään — ja joka odotellessaan turvapaikkapäätöstä pahimmillaan jopa vuosien aikana on opiskellut suomen kieltä, on saattanut ehkä ehtiä jopa opiskella tutkinnon täällä, on hakeutunut töihin esimerkiksi vanhustenhuoltoon ja saanut työpaikan, niin näiden muutosten seurauksena

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tällainen henkilö ei pystyisi virallistamaan omaa työntekoaan ja omaa oleskeluaan Suomessa enää. Tämä ei ole järkevää Suomen näkökulmasta, vaan meidän pitäisi kyllä mahdollistaa niille ihmisille, jotka ovat tänne jääneet, oppineet kielen, löytäneet työpaikan ja työllistyneet, myöskin jäädä tänne töihin.

Sen lisäksi tässä esityksessä on muita ongelmia, [Puhemies koputtaa] jotka liittyvät lasten asemaan, joihin palaan sitten seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

18.56 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kaistanvaihdon kieltämisesitys on ehkä pötköin näistä viime viikolla tulleista maahanmuuttoa kiristävistä esityksistä. Meillä on täällä paljon ihmisiä, jotka ovat turvapaikanhakijoina tulleet, olleet maassa pitkään ja työllistyneet ja jotka osaavat suomen kieltä. Työnantajat ovat panostaneet heihin, heidän perehdytykseensä ja koulutukseensa. Kysyn: mitä järkeä on lähettää näitä ihmisiä pois Suomesta hakemaan sitä työlupaa uudestaan, kun he ovat täällä jo töissä? Tämä joukko on suuri. Tämä ei ole mikään pieni poikkeus, niin kuin täällä mainittiin.

Vähintäänkin pitäisi rajata tämäntyyppiset tilanteet tästä esityksestä pois. Tämä on sekä harkitsematon että epäinhimillinen esitys. Monet ovat olleet jopa kahdeksan vuotta täällä maassa, mutta koska meillä kansalaisuuden haku voi kestää yli kaksi vuotta — yli kaksi ja puoli vuotta ovat ne jonot tähän — niin silloin tämä työlupa on se vaihtoehto, joka heillä on käytettävissään. [Mauri Peltokangas: Jos on kahdeksan vuotta täällä ollut, olisi pitänyt jo tehdä asioita! — Li Andersson: Jos he ovat töissä! Mitä olisi pitänyt tehdä?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen. [Juho Eerola: Antaa Niemiselle puheenvuoro!]

18.57 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! — No vaikka niin. — Tämä on tosiaan osa kokonaisuutta, ja edelleen yksittäisten asioiden noukkiminen sieltä ei palvele sitä. Tosiaan tällä on tarkoitus estää tehokkaammin maahantulosäännösten kiertäminen. Elikkä kuten täällä ministeri jo kertoi, meillä on kolmen korin malli, missä on erilaisia ryhmittymiä näille, ja ne täytyy huomioida ja käsitellä totta kai eri tavalla.

Tämä esitys on hyvin kannatettava, sillä nykyinen ja tulkinnanvarainen säännös on tarkoitus korvata uudella tarkemmalla sääntelyllä. Ulkomaalaislakiin kirjataan kaikki ne tilanteet, joissa oleskelulupa tulee evätä. Taustalla voi olla esimerkiksi väärin tietojen antaminen, laiton maassa oleskelu, laiton työskentely tai lumeavioliitto. On tärkeää, että puutumme näihin väärinkäytöksiin tehokkaasti, millä on myös ennalta estävä vaikutus seuraaville. [Puhemies koputtaa]

Lisäksi näiden muutosten tavoitteena on korostaa suomalaisen yhteiskunnan sääntöjen noudattamisen tärkeyttä ja kitkeä pois se toiminta, jolla maahamme voi päästä väärin keinoihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

18.59 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallitus tosiaankin esittää näitä erilaisia kriteereitä, joiden perusteella oleskelulupa tulee evätä. Mielestäni tässä on tavoiteltu ihan oikeita asioita siinä, että kun Suomeen tulee ja oleske-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

lulupaa hakee, niin silloin pitää perusteiden olla kunnossa ja ei voi Suomen viranomaista harhauttaa. Minusta on ihan oikein ja tasapuolista ja maalaisjärkistä tällaista asiaa vaatia.

Mitä tulee sitten tähän turvapaikanhakijoiden kaistanvaihtoon, niin en tässä ministerin puheenvuoroa äsken ennättänyt kuulemaan, mutta oletan, että tämä esitys kytkeytyy nimenomaan nyt tähän kokonaisuuteen, miten turvapaikkajärjestelmä oikeasti Euroopassa toimii, tai itse asiassa mitenkä se ei toimi. Eli turvapaikkajärjestelmään käytetään väärin. Se on fakta. Itse ajattelen, että on selkeää, että jos tullaan töihin ja haetaan työperäistä oleskelulupaa, niin silloin tullaan sillä perusteella. [Puhemies koputtaa] Sitten jos haetaan humanitääristä suojelua, niin silloin sitten haetaan sitä suojelua, ja se turvapaikka sitten joko saadaan tai ei saada. [Puhemies: Aika!] Tässä on hyvä, että nyt tuodaan selkeyttä ja rotia tähän asiaan. [Mauri Peltokangas: Erinomainen puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

19.00 Saku Nikkanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minunkin mielestäni on ihan kannatettavaa, että nämä maahantulon väylät pidetään erillään, ja on syytä puuttua myöskin siihen epäkohtaan, mikä on ihan ilmeinen, että tätä turvapaikanhakuprosessia hyödynnetään työn hakemisen välineenä. Tässä kun käytetään kaistanvaihtoterminä, niin kyllä täytyy samaan aikaan todeta, että kyllä sekin on totta, että ei tämä työperäisen maahanmuuton kaista nyt oikein vedä, ja sekin osittain johtaa siihen, että tätä turvapaikkahakuprosessia sitten käytetään hyväksi. Sen takia emme tällaista totaaliikieltoa kannata.

Teknolohiateollisuus ry ehdottaa, että lakiluonnosta tulisi muuttaa siten, että pykälä ottaisi paremmin huomioon ihmisen yksilöllisen tilanteen. Mahdollisuus työ- ja yrittäjyysperusteisen oleskeluluvan hakemiseen tulisi mahdollistaa poikkeustatapauksissa ainakin sellaisille henkilöille, [Puhemies koputtaa] jotka ovat suorittaneet Suomessa ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon tai jotka ovat olleet työsuhteessa suomalaiseen työnantajaan yhtäjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan. [Puhemies: Aika!] Tämänkaltaisia esimerkkejä meidän elinkeinoelämä on tuonut esiin. Nämä tulisi ottaa huomioon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

19.01 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hopsu sanoi tässä hyvin tästä kaistanvaihdosta, että tämä on todella höpsö esitys ja monella tapaa myös irti todellisuudesta. Pikemminkin meidän pitäisi huolehtia siitä, että niitä lupia saadaan oikeilla perusteilla, mutta jos on tullut eri kaistalla, niin olisi hyvä, jos sitä kaistaa pystyisi vaihtamaan silloin kun ne edellytykset täyttyvät.

Meillä on täällä valtavasti ihmisiä, jotka ovat tulleet turvapaikanhakijoina, osittain ehkä heitä on myös huijattu ja he ovat tulleet tietämättömyyttään, mutta nyt he ovat asuneet täällä vuosia, koska tämä turvapaikkaprosessi on ollut niin pitkä. He ovat kouluttautuneet, ehkä saaneet jo tutkinnon, ovat töissä ja perustaneet perheen ja maksavat veroja. Nyt sitten jos meillä on tällainen lainsäädäntö, että heidät potkitaan ulos maasta sitten kun se prosessi, joka on kesken turvapaikkapuolella, vihdoinkin päättyy ja tulee kielteinen päätös, [Mauri Peltokangas: Eihän tuossa ole mitään järkeä!] ja ei voitaisi vaihtaa ja antaa nyt sitten lupaa työperusteisesti, niin pidän tätä kyllä todella tyhmänä, [Puhemies koputtaa] eli että täy-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tyy lähteä muualle ja sitten tulla hakemaan erikseen lupaa, [Puhemies: Aika!] kun ihminen on jo täällä ja hyvin integroitunut yhteiskuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

19.03 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos on todellinen osaaja, jonka työllä on arvoa, voi suoraan hakeutua Suomeen töihin, eikä ensin olemattomin perustein hakea sitä turvapaikkaa. Se tästä kaistanvaihdosta.

Se, minkä tähden itse haluan ministeri Rantasta oikein erikseen tästä esityksestä kiittää, on nämä paluuavustukset ja niitten torppaaminen sillä lailla, että sitten ei saisi viiteen vuoteen tulla takaisin Suomeen.

Tuossa edellisen asiakohdan yhteydessä muistelin, kuinka vuosina 99—2011 olin töissä turvapaikanhakijoitten kanssa. Se oli ihan järkyttävää oikeasti, että henkilö saa ensin tuhansia euroja rahaa, palaa kotimaahan ja sitten hetken päästä on takaisin uudestaan Suomessa hakemassa oleskelulupaa tai turvapaikkaa täältä. Tiedän yhden tapauksen, en sano nyt tarkemmin, mutta entisen Jugoslavian alueelta, missä henkilöllä on siellä näillä paluurahoilla ostettu omakotitalo, ja kuitenkin on sitten myöhemmin uusintahakemusten kautta ja näinpäin pois saanut pysyvän oleskeluluvan Suomeen ja käy lomailemassa siellä Jugoslaviassa siinä talossa, [Puhemies koputtaa] joka me ollaan näillä paluuavustuksilla kustannettu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

19.04 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näitä ehdotettuja lainmuutoksia vaivaa aika järjestelmällisesti se, että näille ei oikein ole kunnollisia perusteita löydettävissä näistä esityksistä. [Juho Eerola: No eikös tässä äsken tullut?] Tästäkään esityksestä ei käy ilmi mitään sellaista todellista tarvetta tai perustetta ehdotettujen rajoitusten tekemiselle tai etenkin tälle kiireellisyydelle. [Juho Eerola: Olisit voinut kuunnella äskeistä!] Perusteluina käytetään esimerkiksi signaalin lähettämistä, mikä on aika köykäisen kuuloinen.

Mutta ovat tässä seuraukset sitten pahimmillaan vakavat. Nämä esitetyt muutokset lisäävät väistämättä paperittomuutta ja estäisivät paperittomana oleskelevan ihmisen mahdollisuuden laillistaa oleskelunsa, ja ehdotukset lisäävät syrjäytymistä ja hyväksikäytön riskiä. Epäonnistuneella turvapaikkapolitiikalla Suomeen luotu paperittomuus ja ihmisten ajaminen haavoittuvaan asemaan yhteiskunnan pohjalle on epäedullista politiikkaa meille Suomelle yhteiskuntana. [Puhemies koputtaa] Paljon parempi meille olisi tietää, keitä täällä oleskelee, ja myös auttaa löytämään heille työpaikat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Vigelius.

19.05 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voisi olla enempää eri mieltä edustaja Meriluodon kanssa. Meille on viimeiset kaksi peräkkäistä vuotta Euroopan unioniin saapunut miljoona turvapaikanhakijaa, molempina vuosina putkeen. Siis samanlaisia lukumääriä kuin siirtolaiskriisin aikaan liki kymmenen vuotta sitten.

Meillä ovat turvapaikanhakijamäärät kasvaneet Euroopan unionin tasolla, ja se on johdantanut myös sellaiseen tilanteeseen, että noin puolet turvapaikkahakemuksista on perusteet-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tomia. Kun turvapaikkajärjestelmän läpi pyörähdetään, noin puolet niistä hakemuksista johtaa kielteiseen päätökseen.

Tiedättekö, minkä takia nämä ihmiset lähtevät liikkeelle, vaikka he todennetusti prosessin läpikäytyäänkään eivät turvapaikkaa saa? Siksi, että he näkevät mahdollisuuden tulla Eurooppaan ja käyttää turvapaikkajärjestelmää väylänä tulla tänne töihin ja tulla tänne opiskelemaan ja sitten toisaalta että on jotain vihreitä puolueita eri maissa, jotka ovat valmiita laillistamaan heidät, [Puhemies koputtaa] vaikka he jäisivät laittomasti maahan. He käyttävät järjestelmää hyväksi, koska me mahdollistamme sen, ja sen takia se pitää tukkia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Nieminen.

19.06 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä joudun tässä yhtymään edustaja Vigeliuksen sanoihin siitä, että tosiaan en voisi enempää olla eri mieltä siitä, että meillä lisätään tänne laittomasti maassa olevia ja paperittomia ihmisiä. Elikkä he ovat laittomasti maassa. Kyllä tässä maassa pitää olla paperit kunnossa, tai sitten on vaihtoehto kotiutua, kotoutua tai sitten lähdetään maasta pois tai palautetaan. Meidän täytyy päästä niihin prosesseihin kiinni, että me oikeasti tiedetään — turvallisuusnäkökulma — keitä tässä maassa on ja keitä täällä meidän palveluitten piirissä sitten autetaan eteenpäin.

Minä en ymmärrä tavallaan tätä lähtökohtaakaan, kun kaikki nämä toimet, mitä te esitätte lisättäväksi, lisäävät ihmiskauppaa, järjestäytyntä rikollisuutta. Me yritetään tiukentaa näillä säännöksillä sitä, että meillä eivät nämä ikävät ilmiöt lisäänty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

19.07 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä pakko korjata, ja täytyy kyllä sanoa, että hallituspuolueet ovat sanoneet asiat aika hienosti päälle. Turvapaikanhakija ei oleskele maassa laittomasti. Kun hakee turvapaikkaa, on täysin laillinen oleskeluoikeus maassa. Silloin on mahdollista opiskella, silloin on mahdollista käydä töissä.

Ja kun tässä aikaisemmin sanottiin, että olisi pitänyt tehdä enemmän, niin näissä kaikista kohtuuttomimmissa tapauksissahan on juuri kyse ihmisistä, jotka ovat tehneet kaiken oikein. Sillä aikaa, kun odotetaan turvapaikkapäätöstä, opitaan suomen kieltä, opiskellaan, mennään töihin, saadaan työpaikka, tehdään töitä ja maksetaan veroja.

Sen sijaan, mikäli tämä lakimuutos tehdään, se tarkoittaa sitä, että saatuaan kielteisen turvapaikkapäätöksen ihminen ei voisi enää laillistaa omaa oleskeluaan täällä Suomessa. Vaikka hän olisi töissä, hän ei voisi enää saada oleskelulupaa työnteon perusteella. Tämä esitys tulee lisäämään paperittomuutta Suomessa. Tämä esitys tulee lisäämään ihmiskaupan riskiä Suomessa. Tämä esitys on juuri sellainen, [Puhemies koputtaa] joka myöskin lisää rikollisuuden todennäköisyyttä [Puhemies koputtaa] ja näiden ihmisten joutumista uhreiksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Lehtinen.

19.09 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä näihin edustaja Niemisen puheisiin täällä salissa. Ja on pakko todeta se, että jokaisen

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

täällä pitäisi ymmärtää, että turvapaikan hakeminen on nykyään bisnestä. Tai sitten se on välineellistettyä, jos se on valtion kautta tulevaa.

Me ei voida antaa sellaista viestiä, että mikä tahansa se peruste on, on se sitten työ tai opiskelu, niin kannattaa kuitenkin sanoa, että sano vain ”turvapaikka”, kun tulet rajalle, niin sillä pääset sisään ja sinulla on aikaa miettiä, mitä maan sisällä voit tehdä. Siitä johdun tämä kaistanvaihdon kieltäminen on äärimmäisen tärkeä tapa torpata se.

Toinen, miksi se on tärkeä, on se, että suomalaiset arvostavat rehellisyyttä, ja itse olen äärimmäisen huolissani siitä kuilusta, mikä tulee turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten välille, kun meidän järjestelmiä voi käyttää väärin. Se lisää vastakkainasettelua tämän maan sisällä, ja se ei ole kenenkään etu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

19.10 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on kohtuuton yksilöille ja erittäin lyhytnäköistä yhteiskunnan edun näkökulmasta. Mitä tulee tähän kaistanvaihdon kieltoon, niin se vaikeuttaisi erityisesti näissä tilanteissa, missä turvapaikanhakija on juuri pyrkinyt kotoutumaan tähän yhteiskuntaan, elikkä pyrkinyt opettelemaan kielen heti sen jälkeen, kun on saapunut Suomeen, on saanut työpaikan, yrittää olla osa tätä yhteiskuntaa. Työ- tai opiskeluperusteisen oleskeluluvan hakemiseksi tulisi ensin poistua maasta, ennen kuin voisi hakea ja saada oleskeluluvan, mikä erityisesti on mahdotonta ihmisille, keillä ei ole taloudellisesti resursseja niin tehdä. Olisinkin tavallaan kysynyt ministeriltä: kun me ollaan puhuttu tässä yhteiskunnassa tosi paljon siitä, että me halutaan, että ne ihmiset, jotka tänne tulevat, sopeutuvat suomalaiseen yhteiskuntaan, ja jos meillä on ihminen, joka on ollut täällä kolme vuotta, neljä vuotta turvapaikkaprosessin kautta ja tehnyt kaikki ne vaatimukset, mitä tässä salissa on sanottu, niin minkä takia häntä ei voida päästää töihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

19.11 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut eduskuntaan useita lakiesityksiä, joiden avulla tiukennetaan täysin aiheellisesti Suomen maahanmuuttolainsäädäntöä. Kiitos siitä erityisesti sisäministeri Rantaselle, olette tuonut eduskuntaan erinomaisia esityksiä. Tämä ministerin esittämä kolmen korin malli on mielestäni varsin kannatettava. Mielestäni suomalaisessa poliittisessa keskustelussa on turhan usein sekoitettu keskenään työperäinen ja humanitääriin maahanmuutto. Se on vaikeuttanut asioiden järjeistämistä ja maahanmuuttolainsäädännön kehittämistä. Nyt tilanteeeseen on onneksi tulossa selkeyttä, ja tätähän on kiitetty tänään myös keskustaopposition taholta.

Arvoisa puhemies! Erityisesti haluan vielä mainita sen, että hallitus edellyttää jatkossa oleskeluluvan hakijoilta enemmän aktiivisuutta oman henkilöllisyytensä selvittämisessä matkustusasiakirjan hankkimalla. Se on erittäin tärkeä uudistus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

19.12 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän esityksen myötä turvapaikanhakijoiden ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen ihmisen

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

mahdollisuus hakea työperusteista tai opiskelijan oleskelulupaa estetään, eli nyt vuosia Suomessa laillisesti olleet, kieltä oppineet ja turvapaikanhakijoina laillisesti työllistyneet henkilöt eivät voi jatkossa saada työntekijän oleskelulupaa, vaikka muut edellytykset täytyisivät. Eli Suomessa jo työllistyneet, tänne integroituneet ihmiset eivät voi käytännössä laillistaa oleskeluaan. Tämä on inhimillisesti kestävämpi, mutta tämä tulee johtamaan myös paperittomuuden ja siihen liittyvien negatiivisten yhteiskunnallisten ongelmien lisääntymiseen Suomessa, ja se ei ole kyllä yhtään kenenkään etu. Tämä ongelmallinen esitys tuleekin synnyttämään monia inhimillisesti kohtuuttomia tilanteita ja negatiivisia ilmiöitä, sillä eletty elämä ei aina asetu selkeisiin koreihin ja vuosia Suomessa asuneet ihmiset ovat usein ehtineet työllistyä ja integroitua tähän yhteiskuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

19.13 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on syystäkin erikseen työperäinen maahanmuutto, ja sitten meillä on turvapaikkajärjestelmä. Ja näitä kahta ei saa sekoittaa keskenään. Ajatelkaapa kolmansista maista tulevaa ihmistä, joka haluaa Suomeen töihin. Meillä on käytössä saatavuusharkinta, mikä tarkoittaa sitä, että ei ole ihan yksinkertainen prosessi tulla sieltä Suomeen töihin. Sieltä tulisi aika paljonkin ihmisiä. Ja sitten meillä on ihminen, joka tulee turvapaikkajärjestelmää pitkin. Todetaan vaikka, että hän ei saa turvapaikkaa, jolloin hän on kielteisen päätöksen saanut hakija ja siten laittomasti maassa oleva. No, sitten, jos hänellä on ikään kuin työ ja te olette sitä mieltä, että hänen pitäisi sillä verukkeella saada jäädä Suomeen, niin se on epäreilua kaikkia niitä maahanmuuttajia kohtaan, jotka kolmansista maista tulisivat sitä työperäistä maahanmuuton väylää pitkin mutta eivät pääse. Sen sijaan te sallisitte sen, että turvapaikkajärjestelmän kautta voi ikään kuin ohituskaistaa pitkin tulla Suomeen töihin. Tämä on aivan käsittämätöntä, eihän tuollaista pidä sallia. Tämä kaistanvaihdon kieltä on siksi oikeudenmukainen sekä suomalaiselle yhteiskunnalle että myös kaikille Suomeen työperäisesti maahan muuttaneille ihmisille.

Kiitos tästä esityksestä ministerille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

19.14 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu maahanmuutosta tässä salissa on siinä mielessä turhauttavaa, että meillä on hallituspuolue — ja mitä ilmeisemmin nyt myös hallitus — joka vain lähtökohtaisesti vastustaa maahanmuuttoa, vastustaa maahanmuuttajia. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tässä on voi olla esimerkiksi sellainen tilanne, jonka kerron esimerkiksi, että on alaikäisenä Suomeen tullut henkilö, jolle on luvattu ja joka on käytännössä tänne ohjattu valheellisin perustein. Hän on kotiutunut Suomeen, hän on opiskellut sosiaali- ja terveysalalle, hän on tehnyt työtä sairaanhoitajana, hän puhuu suomea. Hän saa kielteisen turvapaikkapäätöksen, ja te olette sanomassa, että tervemenoa tästä maasta — maasta, missä on hoitajapula.

Tämä keskustelu ei johda mihinkään, koska te vain sanotte ”ei, ei, ei, ei, ei”. Se on teidän linjanne kaikille maahanmuuttajille paitsi niille ”huippuosajille”, joista täällä ei ole kyllä eritelty, kenestä silloin puhutaan. Täällä puhutaan nyt ihmisistä, ja te teette huonoa, lyhytnäköistä politiikkaa, epäinhimillistä — se ei toki tätä hallitusta liikuta — mutta myös

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

talouden näkökulmasta äärettömän hölmöä ja typerää politiikkaa. Ja on pakko kysyä: miten ihmeessä kokoomus mahdollistaa tämän kaiken?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Me olemme itse asiassa käyttäneet tähän asiaan varatun ajan, ja viimeisen puheenvuoron saa nyt ministeri Rantanen, olkaa hyvä, kolme minuuttia. — Me ollaan jo nyt yli.

19.16 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Yritän olla tässä tiivis. No, ensinnäkin on tehtävä selväksi se, että kuten tässä on todettu, erilaisiin maahantulon syihin pitää olla erilainen lähestymistapa ja erilaiset säännöt. Ja juuri tässä näkyy se ongelma, että kun kaikkea sekoitetaan nimenomaan tässä kolmen korin mallissa kansainvälisen suojelun koriin, niin käytännössä katsoen se järjestelmä ei kestä, jos se perustuu sille, että turvapaikkakakoria voi käyttää millä verukkeella hyvänsä ja sitten vaihdella eri korien välillä. Se ei ole millään lailla järkevää.

Sitten täällä on tuotu näitä esimerkkejä, kuinka on oltu vuosia maassa ja opiskeltu ja sitten yrittää vaihtaa sinne työperäisen puolelle ja joutuu pois. Täytyy sanoa, että hallitus pyrkii tekemään kaikkensa, jotta tämä prosessi saadaan nyt seis, eli me nopeutamme turvapaikkaprosessia, niiden päätösten tekemistä. Me laitamme uusintahakemukset minimiin, ja lähtökohta on se, että kun tulee kielteinen päätös, niin maasta poistutaan tai maasta poistetaan. Ei niin, niin kuin nyt on ollut, että jos tulee kielteinen päätös, niin pyritään etsimään kaiken maailman muita lupia. Siinähan se aika menee, kun etsitään erilaisia muita keinoja. Kyllä tämän järjestelmän täytyy lähteä siitä, että jos kansainvälisen suojelun hakemukseen Suomessa saa kielteisen päätöksen, niin kyllä silloin sitä tarvetta ei ole, ja silloin poistutaan maasta.

Ja nyt täytyy kyllä sen verran hämmästellä, että kun täällä SDP on kovin huolissaan siitä, että juuri kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet eivät saa työtä, niin oletteko te katsooneet milloin viimeksi meidän työttömyystilastoja? [Li Andersson: Viimeksi tänään!] Eli kannattaa katsoa sieltä. Siellä on maassa laillisesti olevia vieraskielisiä työttömänä noin viitisenkymmentätuhatta, [Mauri Peltokangas: Oho!] ja valtava määrä päälle suomalaisia, joten kannattaisi olla enemmän huolissaan siitä, että he saavat työtä.

Ja sitten otan tähän kyllä tämän itärajakysymyksen. Kun sitä kautta on meille tullut noin 1 300 ihmistä, niin heistä 15 prosenttia on kadonnut Suomesta. He ovat hakeutuneet muihin EU-maihin, mistä voisi ehkä päätellä, että he eivät niinkään ole suojelun tarpeessa, vaan he ovat hakeutuneet työn tai muun vastaavan syyn perässä ja poistuneet jopa Suomesta. Eli kyllä tässä kannattaa tämä huomioida.

Ja aivan viimeisenä otan esiin sen, että tässä esityksessä pyritään nyt siihen, että tässä ulkomaalaislainsäädännössä palautetaan maahan rotia ja järjestystä — siis sitä, että me epäämme oleskelulupia silloin, kun siinä on selkeä väärinkäytöksen mahdollisuus, ja turvallisuuskulmista myöskin, eli täällä lukee, että oleskelulupa voidaan ja tulee evätä yhteiskunnan edun vuoksi, jos on uhka kansalliselle turvallisuudelle, esimerkiksi, tai yleiselle järjestykselle. Täällä on myöskin sellainen epäämisperuste, että voidaan evätä moitittavan käyttäytymisen vuoksi, jolloinka ihmiseltä, jos hän käyttäytyy Suomessa epäasiallisesti, antaa väärää tietoa esimerkiksi, voidaan tämä lupa evätä. Nämä ovat sellaisia muutoksia, jotka meidän ulkomaalaislaissa olisi pitänyt olla jo pitkän aikaa sitten, jolloinka se edistää myöskin sitä, että me myös edellytämme tulijoilta jotain.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Viimeisenä, arvoisa puhemies, lyhyesti nostan tähän vielä tämän. Jos täällä on jäänyt havaitsematta, niin täällä 36 c §:ssä otetaan kantaa myös tähän ankkurilapsi-ilmiöön. Se on myös yksi epäämisperuste perhesiteen perusteella, mikäli lapsi on lähetetty etukäteen tänne Suomeen ja sitten vanhemmat pyrkivät tulemaan perässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.20.

Asian käsittely ei jatkunut.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 20 ja 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 28/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tuttuun tapaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja tässäkin ministeri Rantanen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.21 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettua lakia väliaikaisesti. Esityksellä pienennetään vastaanottorahaa ja käyttörahaa, joita myönnetään kansainvälistä suojelua hakeville, tilapäistä suojelua saaville ja ihmiskaupan uhreille, joilla ei ole kotikuntaa. Esityksessä ei määritellä vastaanottorahaa saavan asiakkaan ihmisarvoisen elämän edellytysten vähimmäistasoa. Vastaanottorahan määrä arvioidaan uudelleen jo tänä keväänä käynnistyvän vastaanottolain uudistamishankkeen aikana, jolloin vastaanottoraha pienennetään hallitusohjelman mukaisesti perustuslain ja vastaanottodirektiivin sallimaan minimiin. Esitys on osa julkisen talouden tasapainottamiseksi tehtäviä toimenpiteitä, joihin kaikkien tulee osallistua. Esityksellä arvioidaan saavutettavan noin 16 miljoonan euron säästöt tänä ja ensi vuonna.

Vastaanottorahaa myönnetään, jos henkilö on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllä tai muista tuloista tai varoista. Käyttörahaa myönnetään ilman huoltajaa

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

maahan tulleille lapsille, jotka saavat täyden ylläpidon alaikäisille suunnatuissa vastaanottoyksiköissä. Esitys vaikuttaa kaikkien vastaanottorahaa ja käyttörahaa saavien kuukausittaiseen toimeentuloon. Vastaanottorahaan ja käyttörahahan kohdistuu lisäksi indeksijäädystys, joka jäädyttää tukien määrän vuoden 2023 tasolle.

Esityksen vaikutuspiiriin kuuluvilla henkilöillä on vastaanottorahan lisäksi tällä hetkellä oikeus vastaanottojärjestelmän ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän palveluihin, kuten ilmaiseen majoitukseen ja sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä täydentävään vastaanottorahaan silloin, kun se arvioidaan olevan yksilöllisistä syistä tarpeen. Vastaanottorahan ohella myös nämä muut palvelut turvaavat henkilön toimeentuloa.

Arvoisa puhemies! Vastaanottorahaan oikeutetut henkilöt eivät oleskele Suomessa vakinaisesti. Vastaanottorahan on tarkoitus olla etuus, joka turvaa henkilön toimeentuloa ainoastaan lyhytaikaisesti. Lisäksi, kuten äsken todettua, vastaanottorahaa tulee myöntää vain, jos henkilö ei voi saada toimeentuloaan ansiotyöllä tai muista tuloista tai varoista. Tavoitteena on, että vastaanottorahan piirissä olevat henkilöt joko siirtyvät mahdollisimman pian kuntaan tai saatuaan kielteisen päätöksen palaavat takaisin lähtömaahansa. Esitys tukee näiden tavoitteiden saavuttamista.

Turvapaikkahakemusten käsittelyyn tehtävät tehostamistoimet säästävät jatkossa resursseja myös vastaanottotoiminnassa. Muun muassa hakemusten tavoitekäsittelyajan lyhentäminen tuo säästöjä vastaanottotoimintaan. Vastaanottolain uudistuksella puolestaan tullaan tehostamaan vastaanottopalveluja hyödyntämällä vastaanottodirektiivin liikkumavara ja muiden EU-maiden parhaat käytännöt. Samassa yhteydessä muun muassa vastaanottopalvelut rajataan vastaanottodirektiivin sallimaan minimiin uusintahakemusten käsittelyajan osalta.

Hallitusohjelman tavoitteena edelleen on saattaa Suomen turvapaikkapolitiikan keskeiset säädökset yleispohjoismaiselle tasolle. Tämä koskee myös vastaanottorahaa sekä vastaanottopalveluita. Suomi ei voi olla muita EU-maita tai Pohjoismaita houkuttelevampi palveluiden tai annettujen etujen suhteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Okei, käydään lyhyttä keskustelua, ja meillä on varattu tähänkin tämä 30 minuuttia eli ei kovin pitkälti. — Edustaja Andersson.

19.25 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kuluneen vuoden aikana vierailut monien ruoka-aputoimijoiden luona omassa vaalipiirissäni Varsinais-Suomessa, ja kaikkien näiden vierailujen yhteydessä nämä ruoka-aputoimijat ovat nostaneet esille sen, että on paljon ukrainalaisia pakolaisia ruoka-avun piirissä näissä ruokajonoissa seisomassa. Se johtuu tosiaan siitä, että tämä vastaanottoraha jo ennen näitä hallituksen tekemiä leikkauksia ja heikennyksiä on niin pieni, että ihmisillä on vaikeata tulla sen kanssa toimeen. Minusta on suoraan sanoen häpeällistä, että Suomen kaltaisessa maassa tänne sotaa paenneet ukrainalaiset seisovat ruoka-apujonoissa. Mikäli nämä leikkaukset menevät läpi, niin heitä tulee olemaan yhä enemmän, ja jos sitten tulee vastaavantyyppisiä kansainvälisiä kriisejä, tilapäistä suojelua sovelletaan uudestaan, niin myöskin nämä henkilöt tulevat sitten kärsimään siitä, että vastaanottoraha tämän leikkauksen seurauksena tulee olemaan epäinhimillisen alhaisella tasolla. Minusta tämä ei ole oikein.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

19.26 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minusta tämä on täysin oikein. Tällaisessa talouden tilanteessa on erittäin hyvä, että myöskin vastaanottorahasta leikataan talouden tasapainottamiseksi. Kuten ministeri esittelypuheessaan kertoi, tällä on siihen pieni vaikutus. Pienistä puroista suuri järvi.

Sanotaanko nyt näin, että kun täällä puhutaan aina sitä, että... kuulostaa siltä, että täällä Suomessa tehdään eduskunnassa sellaisia päätöksiä, jotka suurin piirtein jättävät ihmisen heitteille. Tässäkin lainsäädännössä siis mennään Euroopan unionin sallimaan minimiin. Kun täällä puhutaan niistä ihmisoikeuksista, niin arvoisat kollegat, ottakaa huomioon, että silloin kun me puhutaan Euroopan unionin sallimasta minimistä, niin se on kyllä siellä tsekattu kaikilta mahdollisilta tulokulmilta. Meidän ei tarvitse siitä olla huolissaan. Vai oletteko te sitä mieltä, että Euroopan unionin direktiivit ovat ihmisoikeusasioiden vastaisia? Minä en ole. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

19.27 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Andersson käytti hyvän puheenvuoron. Mehän puhumme täällä ihmisarvoisesta elämästä, joka kuuluu myöskin vastaanottokeskuksessa oleville turvapaikanhakijoille. Tässä on kyse minimitasosta, ja pidän itsekkin tällaista hallituksen esitystä suorastaan häpeällisenä. Kun sanoitte, että puhutaan kansainvälisesti ja Euroopan laajuisesti minimitasosta, niin se täytyy todeta, että kansainvälisessä vertailussa me emme vaikuta tämän osalta kovin houkuttelevilta, [Mauri Peltokankaan välihuuto] että meidän vastaanottorahan takia tänne ihmiset tulisivat, vaan päinvastoin siihen on erilaiset syyt ja useimmiten hyvin traagiset syyt.

Mutta tässä on tosiaankin kyse minimivaatimuksesta. Nythän tätä käsitellään perustuslakivaliokunnassa, ja saa nähdä, täyttääkö tämä edes edellytykset siellä.

Ja täytyy kyllä todeta ja ihmetellä, että niin edellisessä keskustelussa kuin tässä keskustelussa valitettavasti hirveän montaa kokoomuslaista täällä ei näy. Olettaisin, että tämä on vaikea paikka heille, koska tässähän ei nimenomaan ole kyse niistä [Puhemies koputtaa] pienistä puroista vaan itse asiassa [Puhemies koputtaa] hyvinkin häpeällisistä esityksistä, ihan ihmisarvon [Puhemies koputtaa] lähtökohdista käsin katsottuna.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

19.28 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä tosiaankin tätä vastaanottorahaa leikataan. Syksyllähän käsiteltiin jo hallituksen esitystä budjettilakien yhteydessä, jolloin sitä aiemmin leikattiin. Tässähän moni lausunnonantaja on pitänyt mahdollisena sitä, että tämä johtaa rikollisuuden kasvuun, kun sitä rahaa on liian vähän käytettävissä. Näihin mahdollisiin riskeihin on syytä valiokuntakäsittelyssä kiinnittää huomiota. Mutta jos katsotaan nyt, kun tämä on säästölaki — ilmeisesti tämä on säästölaki, näin tulkitsen — tätä hallituksen maahanmuuttopolitiikan kokonaisuutta, niin pahoin pelkään, että se lasku vain kasvaa, siis ne eurot, mitä Suomessa maahanmuuttohallintoon käytetään, mitä meillä Suomessa valitustuomioistuimissa resursseja käytetään muun muassa turvapaikkapäätösten käsittelyyn. Kun tässä muun muassa perussuomalaiset ovat antaneet vuosia ymmärtää, että voidaan saada jopa miljardien säästöt maahanmuutosta leikkaamalla, niin minä pahoin pelkään, että tässä on käymässä niin, että ne maahanmuu-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

ton kustannukset kasvavat, kun näitä esityksiä toteutetaan tällä tavalla. [Puhemies koputtaa] Toivon, että tästäkin on tehty ne vaikutusarviot, paljonko tämä todellisuudessa [Puhemies koputtaa] tulee maksamaan yhteiskunnalle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.30 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talous on maasamme huonossa kunnossa, ja se vaatii toimenpiteitä myös tällä alueella. EU:n minimi on hyvä raja, jota kannatan tässä tilanteessa. Tässä ei ole mitään hävettävää, että toimitaan EU-direktiivin mukaisesti. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Virta.

19.30 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä vastaanottorahan leikkaushan osuu jälleen kipeästi lapsiperheisiin, joilla on jo valmiiksi tiukkaa ja vaikeaa — itse asiassa jälleen yksinhuoltajaperheisiin, koska suurin osa vastaanottorahan piirissä olevista perheistä on yksinhuoltajaperheitä. Olisi varmaan paikallaan kysyä, mitä tällä hallituksella on yksinhuoltajia tai lapsiperheitä vastaan. Monilla paikkakunnilla vastaanottojärjestelmän asiakkaila ei ole oikeutta varhaiskasvatukseen, vaan nämä lapset elävät yhden tai kahden vanhemman kanssa siellä kotona, ja nytkin tiedetään, että on ollut tiukkaa, että lapsille pystytään hommaamaan tarvittavat varusteet, ja siitä te leikkaatte.

Mutta aivan viimeiseksi on nyt kysyttävä, että kun perussuomalaiset ovat äänestäjilleen vaaleissa luvanneet, että nyt Suomi nousee, kun säästetään ja leikataan maahanmuuttajilta, niin lupasitteko te todella äänestäjillenne, että Suomi nousee muun muassa sillä, että te valitsette leikata ukrainalaisilta, jotka ovat Suomeen tulleet hakemaan turvaa tilanteessa, jossa he puolustavat koko Eurooppaa — myös Suomea, myös meidän lapsiamme — tälläkin hetkellä Ukrainassa. Mielestäni tämä on sellaista politiikkaa, jota en kyllä usko edes teidän äänestäjienne tilanteen. [Mauri Peltokangas: Ehkä ukrainalaisista tässä ei ole kysymys! — Li Andersson: Tässä on juuri heistä kyse!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

19.31 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan haluan myös korostaa sitä, että tässä on kyse vastaanottokeskuksista ja niistä palveluista plus siitä rahasta, mitä siihen saa päälle.

Tiedätekö tosiaan, minkälaisia palveluita tällä hetkellä siellä vastaanottokeskuksissa saadaan? Siellä on todellakin aika kattavat palvelut. Vaikka tämä raha, siihen päälle tuleva raha, on tarkoitettu näihin heidän pienempiin, henkilökohtaisiin menoihin, niin siellä on tällä hetkellä aikamoinen palvelujärjestelmä, jota käytetään yksityisen terveydenhuollon puolelta esimerkiksi. Meillä eivät tavan kantasuomalaisetkaan saa sellaista palvelujärjestelmää, mitä vastaanottokeskuksissa tällä hetkellä saadaan. Siihen nähden EU:n minimi ei ole mitenkään kohtuutonta. Monessa maassa vastaanottorahaa maksetaan paljon vähemmän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

19.32 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaanottorahassa on kyse perustuslaissa säädetyistä välttämättömän toimeentulon turvasta, ja vastaanottorahan taso on jäänyt jo pahasti jälkeen toimeentulotuesta. Tämän leikkauksen jälkeen se tulee olemaan vaivoin puolet siitä, vaikka alun perin tasoksi määriteltiin 70 prosenttia.

Tammikuun alussa vastaanottorahan saajista 79 prosenttia oli ukrainalaisia. Tätä esitystä on perusteltu muun muassa sillä, että turvapaikkaprosessia nopeutetaan ja vapaaehtoista paluuta tehostetaan. Onko ajatus tosiaan se, että vastaanottorahaa leikkaamalla, ukrainalaisten pakolaisten asemaa kurjistamalla te saatte heidät lähetettyä nopeammin takaisin sinne sodan jalkoihin? [Mauri Peltokangas: No no!] Tämä olisi ihan mielenkiintoista kuul-la.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Diarra.

19.33 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Virta nosti hyvin esille sen, millä tavalla tämä tulee osumaan varsinkin lapsiin ja lisäämään lapsiperheköyhyyttä ja osumaan vielä sellaisiin lapsiin, jotka nyt ovat jo todennäköisesti hyvin traumatisoituneita lapsia. Lapsia, jotka ovat joutuneet jättämään oman kotinsa ja tulevat tänne Suomeen ja toivovat täällä voivansa vain elää ja kasvaa turvassa.

Muutenkin puheenvuorot siitä, miten vastaanottokeskuksissa asuvilla ihmisillä elämä olisi yhtä ihanuutta ja täydellisyyttä ja vaan uitaisiin superihanissa palveluissa, ei pidä paikkaansa. Se ei ole näin, ei elämä ole heilläkään mitenkään erityisen helppoa. Myöskään kaikki vastaanottorahan saajat eivät asu vastaanottokeskuksissa. Se rahamäärä on äärettömän pieni, ja nyt, kun sitä on vielä leikattu, niin miten kuvitellaan, että nämä ihmiset pysyvät tulemaan toimeen tällä leikatulla, vielä uudelleen leikatulla rahasummalla. Mielestäni tämä ei kuulosta säästölailta, vaan epäilen edustaja Honkosen tavoin sitä, että lopulta summa tulee olemaan suurempi. Tämä ei ole mikään säästölaki, tämä on ideologinen maa-hanmuuttajien kyykytyslaki.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaunistola.

19.35 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Todellakin täällä salissa käydään keskustelua päivittäin taloudesta, ja meidän tilanne nyt vain on se, että toimia on sopeutettava, jotta voidaan näitä yhteiskunnan turvan peruspilareita ylläpitää myös tulevaisuudessa. Tälläkin esityksellä haetaan säästöjä julkisen talouden tasapainottamiseksi. [Vasemmalta: Kaikista köyhimmiltä!] Kyseessä olevalla vastaanottorahan pienennyksellä saadaan noin vajaan kymmenen miljoonan euron säästöt vuonna 25. Ja tässä taloudellisessa tilanteessa onkin hyvin perusteltua, että tätäkin säästötoimea käytetään muiden mukana, kun tätä taloutta tasapainotetaan, ja tähänkin on voitava puuttua. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

19.35 **Pinja Perholehto sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kollegat tällä puolella salia ovat pitäneet erinomaisia puheenvuoroja. Ajattelen niin, että tämä vastaanottorahan pienentäminen ei vaikuta millään tavalla kansainvälistä suojelua tarvitse-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

vien turvan tarpeeseen, mutta se kyllä vaikuttaa sillä tavalla, että se vaikeuttaa kohtuuttomasti nimenomaan turvapaikkapäätöstä odottavien ihmisten pärjäämistä.

Jo nykyiselläänhän Suomessa tämä vastaanottorahan taso on maltillinen tai oikeastaan aika matala, ja sitä voidaan toki tälläkin hetkellä vähentää, jos on esimerkiksi niin, että vastaanottokeskuksessa asuva ei osallistu siellä toimintaan. Jos katsotaan kansainvälistä vertailua, niin ei Suomi erotu siellä vastaanottorahan tasossa mitenkään houkuttelevana. Meillä on tällä hetkellä hyvin maltillinen taso siinä. Se, mitä tässä uhkaa käydä, etenkin kun on tämä ikään kuin kaksisuuntainen leikkuri, jossa samaan aikaan indeksejä jäädytetään ja tasoa lasketaan, niin tässä aiheutuu aidosti myös mahdollisesti perustuslaillisia ongelmia. Ja toivon todella kyllä, että perustuslakivaliokunta perkaa tämän esityksen perin pohjin, että jääkö tässä edes enää [Puhemies koputtaa] välttämättömän toimeentulon edellytyksiä täyttävää tasoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Minja.

19.37 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on hävytöntä perustella tätä esitystä taloudella, kun joka ikinen tässä salissa tietää, että tämä heikosti perusteltu esitys on puhtaan ideologinen ja maahanmuuttajavastainen. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Tällä ollaan laskemassa yksin asuvalta vajaan 350 euron vastaanottoraha 300 euroon kuukaudessa, kun vastaanottokeskus ei tarjoa aterioita. Tällä pitäisi tulla toimeen, maksaa ruuan lisäksi vaatemenot, terveydenhuoltomenot, paikallisliikenteen, puhelimen käytön menot ja muut arkeen kuuluvat menot. Tämä on epäinhimillinen ja epä-määräinen esitys, ja tässä epäinhimillisuus liittyy siihen, että tämä koskee turvapaikanhakijoiden ja tilapäisen suojelun saajien lisäksi ihmiskaupan uhreja, ihmiskaupan uhreja.

Ja kuten edustaja Meriluoto toi esiin, tammikuun alussa vastaanottojärjestelmän asiakkaista 79 prosenttia oli ukrainalaisia. Kun te sanotte, perussuomalaiset, että Ukrainaa [Puhemies koputtaa] ja ukrainalaisia pitää auttaa, niin tämä ei ole sitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

19.38 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En usko, että kukaan tässä salissa kadehtii suojelun tarpeessa olevien ihmisten tilaa, ja sellaisen esittäminenkin on minusta tietyllä tapaa häpeällistä. Mutta en myöskään osta sitä, että he erityisesti kärsisivät vaikka nälästä tai etteikö ruokaa olisi riittävästi. En ole kuullut tällaistaakaan siellä olevan.

Myöskin ajatus siitä, että rikollisuus ja vastaanottorahan suuruus kytkeytyisivät suoraan keskenään, on minusta kyllä oudoksuttava. Ikään kuin ajatuksena on se, että jos et maksa tiettyä summaa, me sitten rupeamme rikollisiksi tai rikolliseen maailmaan. Se on minusta aivan väärä ajattelumaailma. Ei voi olla kyse siitä, mikä on vastaanottorahan suuruus verus siihen, tuleeko heistä sitten kenties syrjäytyneitä ja sitä kautta rikollisia.

Ennen kaikkea tässä on kyse siitä, että pitäisi olla turva lyhytaikaisesti, mutta kun meillä on henkilöitä, jotka jättävät toistuvasti hakemuksia, kymmenittäin, niin se ei ole mitään lyhytaikaista. Tämä myöskin toisaalta kannustaa siihen omasta toimeentulosta huolehtimiseen ja siihen, että ajoissa siirryttäisiin kuntiin vastaanottokeskuksista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

19.39 **Saku Nikkanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on pidetty puheenvuoroja taloudesta ja nostettu tämäkin keino niihin valtiontalouden säästötoimenpiteisiin. Totta kai valtiontalouden säästötarve on ilmeinen, mutta kyllä tässä silti pitää ihmetellä, että näinkö sitä korjataan, viemällä Ukrainasta paenneiden taskurahat, niin kuin tässä edustaja Anderssonkin totesi, ukrainaisilta pakolaisilta, jotka jo seisovat leipäjonossa.

Sinänsä kyllä on kiitettävä hallitusta siitä, että tätä yksinhuoltajien asemaan kohdistuvaa leikkausta helpotettiin lausuntokierroksen jälkeen. Mutta tällä asialla ei kyllä korjata sitä perimmäistä ongelmaa, että kotikuntapaikoille ei ole tilapäistä suojelua saavia hakeutunut siinä määrin kuin olisi odotettu. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: onko hallituksella aikomusta tehdä muita toimenpiteitä, joilla nimenomaan kannustetaan kotikunnan hakemiseen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.40 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kehotan hallituspuolueiden kansanedustajia, että käykää tutustumassa ruoka-apupalveluihin [Perussuomalaisen ryhmästä: Siellä on kuule käyty!] ja siihen, keitä siellä jonossa on, käykää vastaanottokeskuksissa vierailulla ja jutelkaa ihmisten kanssa ja myös näiden yksin asuvien, esimerkiksi yksinhuoltajaperheiden, kanssa, niin saatte reality checkin, jos niin voi sanoa, siitä, minkälainen tilanne meillä on.

Tässä on kysymys siitä, että 300 eurolla kuukaudessa pitäisi yksinhuoltajan, yksin asuvan, jolla ei ole tätä ruokapalvelua, elää. Se on pieni raha. Meillä on eri hintaisia maita Euroopassa, me ei olla Suomessa vielä — tosin tällä teidän politiikalla varmaan pian ollaan — siellä köyhimmässä päässä, tällä hetkellä meidän kustannukset ovat vielä kalliimpia, jolloin ei ole perusteltua tämä minimitaso. Ja tässä todellakin ovat perheet ne, jotka kärsivät, lapset ne, jotka kärsivät, ja me ollaan jo esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien komitean suosituksissa saatu palautetta, [Puhemies koputtaa] että tämä Suomen taso on liian alhainen ja sitä pitäisi tarkastaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

19.41 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteena on lyhentää tätä turvapaikkaprosessia, tehostaa paluuta sekä sitä vapaaehtoista paluuta. Nämä tavoitteet tukevat myös tämän esityksen tavoitteiden toteutumista eli sitä, että vastaanottokeskuksen asiakkaan oleskelu Suomessa on nimenomaan tilapäistä, ja sen vastaanottokeskuksessa vietetyn ajan on tarkoitus olla lyhyt. Tavoitteena on, että henkilö siirtyy mahdollisimman pian sinne kuntaan tai palaa takaisin lähtömaahansa.

Esityksessä ehdotetaan tosiaan tätä vastaanottorahan ja käyttörahan määrän pienentämistä. Ja on aivan oikein, että tässä Suomen taloudellisessa tilanteessa kaikkien tulee osallistua. Kuten edustajat Nieminen ja Lehtinen tässä hyvin kuvasivat, kyse ei ole mistään kohtuuttomasta leikkauksesta vaan aivan tarpeellisesta ja hyvin rajatusta leikkauksesta. Ja siellä vastaanottokeskuksessa on muitakin palveluita tarjolla. Ehkä tässä juuri tämä, [Puhemies koputtaa] että on laskettu kansaneläkeindeksin ja tarkistusten myötä tällainen [Puhemies: Aika!] laskennallinen ravintomenojen määrän taso.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

19.43 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaanottorahan leikkaus osuu tosiaan määrällisesti eniten Suomessa oleviin Ukrainan pakolaisiin, kuten todettua, ja heistä monet ovat lapsiperheitä. Heistä suurin osa asuu vastaanottokeskusten ulkopuolella, ja vastaanottoraha on jo ennen tätä ollut huomattavan matala. Ja kuten todettua myös, monet näistä ihmisistä joutuvat käymään leipäjonoissa.

Esityksen säästövaikutukset ovat pienet ja voivat kuivua kokonaan kokoon, jos sen seurauksena ihmiset siirtyvät yksityismajoituksesta vastaanottokeskusmajoitukseen. Ja tähän esitys voi johtaa, jolloin ei ole edes puhetta mistään säästöistä. Säästöt ovat tosiaan niin pieniä, että herää väistämättä kysymys, onko tässä säästöjen sijaan enemmänkin kyse ideologisesta politiikasta, tavoitteesta tehdä Suomesta mahdollisimman kurja maa kaikille ulkomaalaisille, myös Ukrainan pakolaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

19.44 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaanottorahan pienentäminen on yksi hallituksen monesta kurjasta politiikasta ja kylmästä arvovalinnasta. Se, mikä minua tässä keskustelussa häiritsee, on se, että siellä vasemmalla laidalla annetaan kuva, että vastaanottoraha olisi tällä hetkellä jotenkin megaiso ja että ne ihmiset, jotka ovat sen piirissä, saisivat parempaa palvelua kuin muut kansalaiset. [Mauri Peltokangas: Kuka niin on sanonut?] Tämä ei pidä paikkaansa. Tuollainen johtaa pahimmassa tapauksessa aivan suoraan vihanpitoon toinen toisiamme kohtaan. Me tiedetään, mitä tässä salissa on sanottu aikaisemminkin, että esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien komitea on Suomelle annetussa suosituksessa todennut, että turvapaikanhakijalapsien sosiaaliturvaa tulisi kasvattaa, ei suinkaan vähentää. Eli jotenkin toivoisin tähän keskusteluun totuudenmukaisuutta siitä, mikä todellinen tilanne tällä hetkellä tässä on.

Ja minua kyllä kiinnostaisi kuulla, että kun te olette useasti nostaneet ukrainalaisten tukemista esille, miten tämä menee teidän arvojenne kanssa yhteen. [Puhemies koputtaa] Minkä takia ukrainalaisilta pitää leikata tässä tilanteessa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.45 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä Suomen maassa tällä hetkellä tehdään leikkauksia vähän siellä ja täällä. [Välihuutoja] Jokainen käytännössä osallistuu jollain tavalla tähän talouden tasapainottamiseen. Jos ei muuten, niin vähintäänkin sen takia, että alvia korotetaan. [Li Andersson: Sekin kohdistuu pienituloisiin!] Täällä tehdään monia päätöksiä, joilla ihmisten etuuksia leikataan, indeksejä jäädytetään ja palveluista joudutaan tinkimään, jopa veroja joudutaan korottamaan, ja te valitate täällä siitä, että me keskustelemme vastaanottorahan pienennyksestä. Siis ei vastaanottoraha ole lähtökohtaisesti edes tarkoitettu miksikään pysyväksi sosiaalietuudeksi. Siitä, että se vedetään EU:n minimiin, ehkä lähemmäksi esimerkiksi nykyistä Ruotsin tai Itävaltan tai Alankomaiden tasoa, te maalaillette täällä todella demonisoivaa kuvaa.

Mitä tulee ukrainalaisiin, niin meidän tarjoamme ukrainalaisille sitä tärkeintä turvaa, eli turvallisen maan, minne he voivat paeta, [Välihuutoja vasemmalta] ja kun täällä puhutaan vastaanottorahan EU:n minimitasosta, te viette tämän keskustelun siihen, että tämä olisi jo-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tenkin epäinhimillistä poliittikaa. Kysymys on siitä, että me tarjoamme ihmisille turvaa. [Puhemies koputtaa] Me emme tarjoa heille välttämättä suomalaisen tasoista sosiaali-turvaa. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ikävä kyllä tähän varattu aika on päättynyt. — Nyt ministerillä viimeinen puheenvuoro. Olkaa hyvä.

19.46 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Aloitetaan ensimmäisenä ukrainalaisista. Ensinnäkin lienee täysin selvää, että hallitus on täysin sitoutunut ukrainalaisten auttamiseen. [Vasemmalta: Paitsi rahallisesti!] Mutta ukrainalaisten auttaminen... Voitteko kertoa minulle, millä tavalla suojelun taso muuttuu siitä, jos he siirtyvät kuntiin. Heillä on oikeus vuoden päästä maahan tultuaan siirtyä kuntapaikoille, joissa heidän suojelun tarpeensa pysyy täysin samanlaisena kuin se on vastaanottojärjestelmässä, [Välihuutoja vasemmalta] ja sen lisäksi kuntiin siirtyessään he saavat myöskin työllisyyspalveluita, jotka vastaanottojärjestelmästä uupuvat. Ei vastaanottojärjestelmä ole sellainen tavoiteltava olosuhde yhtään kenellekään, vaan heidän pitäisi pyrkiä sinne kuntien asukkaiksi, ja sitä kautta suojelu toteutuu täysin verroin. Mielestäni on jopa epäasiallista spinnata täällä ukrainalaisista.

Sitten täällä oli kysymys yksinhuoltajista. Jos tämän esityksen on lukenut, niin havaitsee hyvin nopeasti taulukosta sivulta 27, [Miko Bergbom: Kannattaa kuunnella!] että yksinhuoltajien osalta leikkaus ei ole niin suuri. Itse asiassa tämä leikkaus ei ole ylipäättänsä kovin suuri tässä vaiheessa, mutta tämä on väliaikainen laki. Yksinhuoltajilta on leikattu huomattavasti vähemmän. Ja sitten totean senkin, että kun tätä samaa taulukkoa katsoo, niin ei yksinhuoltaja sillä 300 eurolla todellakaan kuukauttansa pyöritä. Jos hänellä on lapsia, niin hänen lapsensakin saavat tätä tukea: [Mauri Peltokangas: Oho!] alle 10-vuotias tällä hetkellä 222 euroa ja perheensä kanssa asuva 10—17-vuotias 222 euroa. Siitä voi laskea sen, että samaan aikaan kun vastaanottopalveluissa oleva ihminen saa siis sosiaali- ja terveyspalvelut ja asumisen, muun muassa, ilmaiseksi, niin kyllä tällä rahalla yksinhuoltaja varmasti pärjää. [Li Andersson: Sanoo ministeri!] — Sanoo ministeri, kyllä, näin.

Eli on hyvä huomata, että vastaanotto ei ole pelkkää vastaanottorahaa, vaan siihen nimenuaan liittyy näitä aineellisia etuuksia, jotka täytyy aina laskea siihen. Ei voi ajatella niin, että aineelliset etuudet ovat ikään kuin jotakin muuta. Se on sitä samaa etuutta ja sitä vastaanottopalvelua, mitä Suomi antaa, ja siinä mielessä tässä on ehkä hiukan hämääväkin tämä keskustelu.

Hämmästelen kyllä suunnattomasti sitä, kun täältä vasemmalta kuuntelee, että ihmisarvo määrittyy sen mukaan, paljonko ihminen saa etuuksia. Oli se mikä hyvänsä, niin aina etuuksien kautta lasketaan. Mielestäni se on aika kylmäävää poliittikaa [Välihuutoja vasemmalta] sen sijaan, että me voitaisiin ihmisiä ohjata vaikkapa kuntiin ja työllisyyspalveluihin ja töihin. Se olisi varmasti sitä ihmisarvoista elämää enemmänkin.

Sitten samoin totean sen, että tämä on nyt toinen kerta tänään, kun kuulen sen, että rikollisuus kasvaa, jos etuuksia lasketaan. [Hanna Sarkkinen: Rikollinen hyväksikäyttö lisääntyy!] Mielestäni se on kyllä äärimmäisen erikoinen ajatus, koska tullaan taas jälleen kerran samaan. Kun ihmisiä, esimerkiksi ukrainalaisia, saataisiin siirtymään kuntiin, he saavat työllisyyspalveluita ja sitä kautta saavat työpaikan ja pystyvät itse omalla palkkatulollansa elättämään itsensä ja perheensä. Se on tavoite, ja siinä mielessä rikollisuus tuskin

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

tällä menetelmällä kasvaa. Mutta jos ylipäättänsä se ajatus, että ihmiset voisivat päästä töihin ja elättää itsensä muulla kuin etuuksilla, niin totta kai näin voi varmasti ajatella.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä aivan lyhyesti tähän kansainväliseen vertailuun, kun nyt alkoi kuulostaa siltä, että Suomi tekee jotakin täysin epäinhimillistä nyt. Suomen vastaanottorahan taso tällä hetkellä on 348 euroa 50 senttiä. Ruotsissa vastaanottoraha yksin asuvalle aikuiselle — nämäkin taulukot muuten ovat siellä esityksessä — 191 euroa, [Perussuomalaisten ryhmästä: Puolet siitä!] Tanska 225 euroa, Norja 275 euroa, Alankomaat 215, Itävalta 165, Viro 140. Eli kyllä me aika lailla ainakin näiden vertailumaiden yläpäässä ollaan. Ja siinä mielessä, jos katsotaan tätä mahdollisuutta tulla EU:n minimiin ja tehdä ei-niin-houkutteleva tästä vastaanotosta, [Puhemies koputtaa] plus että me aiomme lyhentää näitä vastaanottojärjestelmässä vietettäviä aikoja, niin mielestäni tässä on kyllä vieläkin alentamisen varaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos, ministeri!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 19.52.

Asian käsittelyä ei jatkettu.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta Hallituksen esitys HE 29/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tähänkin keskusteluun varataan enintään 30 minuuttia tässä vaiheessa. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Rantanen, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

19.52 Sisäministeri Mari Rantanen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain kansainvälistä suojelua koskevien säännösten muuttamista ottamalla hallitusohjelmassa sovitun mukaisesti käyttöön määritelmädirektiivin mahdollistamat tiukennukset ja parhaat käytänteet, jotka tukevat hallituksen tavoitteita tiukentaa turvapaikkapolitiikkaa. EU:n määritelmädirektiivi koskee vaatimuksia kansainvälisen suojelun määrittämiseksi sekä myönnetyn suojelun sisältöä.

Ensinnäkin esityksellä lyhennetään kansainvälisen suojelun perusteella myönnettäviä oleskelulupia ja tarkennetaan jatkoluvan myöntämisen edellytyksiä. Kansainvälisen suoje-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

lun eli pakolaisuuden ja toissijaisen suojeluaseman perusteella myönnettävien oleskelulupien pituus lyhennetään määritelmädirektiivin vähimmäispituuden mukaiseksi. Pakolaisuuden perusteella myönnettävä ensimmäinen oleskelulupa myönnetään jatkossa neljän vuoden sijaan kolmeksi vuodeksi, kuten myös jatkolupa. Toissijaisen suojelun perusteella myönnettävä ensimmäinen oleskelulupa myönnetään jatkossa vuodeksi ja jatkolupa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Kansainvälistä suojelua myönnetään vain niin pitkäksi aikaa kuin suojelulle on tarve. Sekä pakolaisuuden että toissijaisen suojelun perusteella myönnettävien oleskelulupien perusteena on kansainvälinen suojelu, mutta niiden myöntämisen edellytykset eroavat toisistaan. Pakolaisaseman myöntämisen perusteena korostuvat henkilökohtaiset syyt, kun taas toissijaista suojelua myönnettäessä korostuu lähtömaan tilanne. Toissijaista suojelua saaneen henkilön suojelun tarpeen voidaan arvioida muuttuvan lyhyemmän ajan kuluessa kuin pakolaisaseman saaneen. On hyvä huomata, että myös suurin osa muista EU-jäsenmaista myöntää eri pituisen oleskeluluvan pakolaisille ja toissijaista suojelua saaville.

Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kansainvälinen suojelu muutetaan luonteeltaan väliaikaiseksi ja lupien jatkaminen edellyttää arviota kansainvälisen suojelun jatkamisen tarpeesta. Jatkoluvan myöntäminen edellyttää jatkossa tarkempaa arviota siitä, ilmeneekö asiassa perusteita kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamiselle tai peruuttamiselle. Peruuttamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa asemaa ei olisi alun perinkään pitänyt uusien tietojen valossa myöntää, ja lakkauttamisella tilanteita, joissa asemalle ei ole enää esimerkiksi lähtömaan muuttuneiden olosuhteiden tai henkilön oman toiminnan vuoksi perusteita. Muutoksella mahdollistetaan suojelun tarpeen aiempaa tiheämpi ja tarkempi uudelleentarkastelu. — Näin.

Arvoisa puhemies! Tämä on paradigman muutos. Kun aiemmin turvapaikka on ollut lähestulkoon ikuinen, nyt Suomessakin muutamme kansainvälisen suojelun tilapäiseksi, aivan kuten asian kuuluukin olla. Annamme turvaa siksi aikaa, kun se on tarpeen, ja kun tarve poistuu, palataan lähtömaahan.

Arvoisa puhemies! Toiseksi otetaan käyttöön uusia perusteita kansainvälisen suojeluaseman myöntämättä jättämiselle. Jatkossa pakolaisasemaa ei myönnetä, jos on perusteltua syytä olettaa, että ulkomaalainen on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle, tai hänen katsotaan olevan yhteiskunnalle vaarallinen, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä, että ulkomaalainen on vaaraksi yhteiskunnalle tai kansalliselle turvallisuudelle. Oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella jätetään myöntämättä myös silloin, jos ulkomaalainen on ennen Suomeen tuloaan syyllistynyt rikokseen, josta Suomessa tehtynä voitaisiin tuomita vankeutta, ja hän olisi jättänyt alkuperämaansa ainoastaan välttääkseen rikosseuraamukset.

Niin sanottu poissuljenta ulotetaan koskemaan myös yllytystä ja muutoin rikoksiin ja tekoihin osallistumista. Poissuljennalla tarkoitetaan tilanteita, joissa ulkomaalainen täyttäisi kansainvälisen suojelun myöntämisen edellytykset mutta hänen ei oman käytöksensä vuoksi, esimerkiksi sotarikoksiin syyllistymisen vuoksi, katsota ansaitsevan suojelua. Näillä osaltaan parannetaan sisäistä ja kansallista turvallisuutta. Suomen ei ole syytä tarjota suojelua yhteiskuntaa tai Suomessa asuvien ihmisten turvallisuutta vaarantaville henkilöille.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi otetaan käyttöön uusia perusteita kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamiselle. Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi kansainvälisen suo-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

jeluaseman lakkauttamista poissuljennan osalta myös siten, että poissuljenta olisi mahdollista myös kansainvälisen suojeluaseman saamisen jälkeen tehtyjen tekojen perusteella. Pakolaisasema voidaan jatkossa lakkauttaa, jos on perusteltua syytä olettaa, että pakolainen on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle, tai häntä pidetään yhteiskunnalle vaarallisena, koska hänet on lainvoiman saaneella tuomiolla tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Kansainvälisen suojeluaseman lakkauttamiseen ja peruuttamiseen liittyvän yksilöllisen tutkinnan kohtaa selvennetään. YK:n pakolaissopimuksen ja määritelmädirektiivin säännökset aseman lakkauttamista ja peruuttamista koskien ovat muodoltaan velvoittavia, joten ulkomaalaislakia on syytä tarkentaa. Muutoksen myötä laista ilmenee selkeästi se, että lakkauttamis- ja peruuttamisedellytysten täytyessä asema tulee lakkauttaa tai peruuttaa.

Arvoisa puhemies! Uusilla perusteilla kansainvälisen suojeluaseman myöntämättä jättämiselle sekä aseman lakkauttamiselle ja peruuttamiselle tuetaan yhteiskunnan sisäisen turvallisuuden ja kansallisen turvallisuuden edistämistä. Mikäli palautuskielto estää henkilön poistamisen maasta, mahdollistaa vuoden mittainen tilapäinen oleskelulupa maasta poistamisen esteiden uudelleentarkastelun säännöllisin väliajoin. Jos karkottamiselle ei enää olisi estettä, henkilölle voidaan tehdä karkottamispäätös.

Hallitus jatkaa kansainvälistä suojelua koskevien säännösten tiukentamista ja näin ollen lisää myös turvallisuutta sekä tuo lainsäädäntöön myöskin EU-direktiivien tiukentamismahdollisuuksia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

20.00 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tämän pitkän illan täällä täysistunnossa käsitelleet useita maahanmuuttoon liittyviä hallituksen esityksiä. Tämän illan viimeisen hallituksen maahanmuuttoon liittyvän muutosehdotuksen myötä onkin paikallaan esittää sisäministerille kysymys, jonka perään myös moni lausunnonantaja on vedonnut niin tässä esityksessä kuin aiemmissakin hallituksen esityksissä: tuleeeko hallitus toteuttamaan kokonaisvaikutusten arvioinnin maahanmuuttoon esittämistään useista muutoksista?

Olisi vähintäänkin kohtuullista ja reilua, että näitä hallituksen kiireellä ajamia ja lyhyillä lausuntoajoilla edistämiä esityksiä pysähdyttäisiin huolella arvioimaan, miten ne tulevat vaikuttamaan. Nythän on käymässä niin, että eduskunnalla ei ole näitä esityksiä käsitellessään käytössään koko kuvaa siitä, mitkä ovat tämän ja muiden esitysten taloudelliset, sosiaaliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset. Tällainen arvio kuuluisi ehdottomasti hyvään lainvalmisteluun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaunistola, olkaa hyvä.

20.01 **Mari Kaunistola kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä puhutaan mitä suurimmassa määrin Suomen turvallisuudesta. Tällä esityksellä kansainvälisen suojelun lupien kesto siis lyhennetään EU-oikeuden mahdollistamaan minimiin. Henkilön tekemillä rikoksilla siis on myös aiempaa suurempi vaikutus, kun arvioidaan kansainvälisen suojelun myöntämistä tai lakkauttamista. Näillä muutoksilla pyritään siihen, että kansainvälinen suojelu poistetaan aiempaa tehokkaammin sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät sitä enää tarvitse tai jotka rikoksia tekemällä vaarantavat toisten turvallisuuden. Rikollisilla teoilla on siis vaikutusta kansainvälisen suojelun asemaan.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Lisäksi tällä esityksellä ehdotetaan, että otetaan käyttöön uusia perusteita pakolaisaseman lakkauttamiselle silloin, kun voidaan olettaa, että pakolainen on yhteiskunnalle vaarallinen — esimerkiksi silloin, jos hänet on tuomittu erityisen törkeästä rikoksesta. Näin turvallisuusalan viranomaisena, entisenä sellaisena, totean, että nämä uudistukset ovat varmasti erityisen tervetulleita sisäisen turvallisuuden näkökulmasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

20.02 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihan alkuun vähän muistoja Karpaateilta. Pakko sanoa nyt, kun kuuntelee tässä perussuomalaisen todistusta siitä, kuinka otetaan EU-direktiivin minimi käyttöön: Vielä edellisellä vaalikaudella kyllä sanoitte, että ”eihän niistä tarvitse välittää, ei muuta kuin vain turvapaikanhakijat ulos maasta”, ja samaten silloin piti kielteisen oleskelulupapäätöksen saaneet helposti saada ulos. Odotan edelleen sitä valtiovarainministeri Purran ensimmäistä lisätalousarvioesitystä, jossa annetaan lisää rahaa, jotta viranomaiset pystyvät hoitamaan kaikki nämä maahanmuuton uudistuksiin liittyvät velvoitteet ja tehtävät.

Sinänsä nyt tässä käsittelyssä olevassa lakiesityksessä pidän hyvänä osana sitä, että erilaisiin rikoksiin ja muihin vääriin menettelyihin syyllistyneiden oleskelulupa voidaan lakkauttaa ja heidät voidaan sitten maasta poistaa. Tämä parantaa Suomen turvallisuutta, ja tätä pidän erittäin hyvänä osana tätä esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

20.03 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on käsittelyssä ehdottomasti yksi tärkeimmistä hallituksen antamista maahanmuuttoon liittyvistä lakiesityksistä. Tässä on kyse siis, paitsi oleskelulupien lyhentämisestä direktiivin mukaiseen vähimmäispituuteen, mikä sekin on tärkeä uudistus, erityisesti kansallisen turvallisuutemme vaarantavien tai erityisen törkeään rikokseen syyllistyneiden henkilöiden pakolaisaseman lakkauttamisesta tai sen jättämisestä kokonaan myöntämättä.

Arvoisa puhemies! Kyse on sekä Suomen ja suomalaisten turvallisuudesta että myös yleisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta välttämättömästä uudistuksesta, ja on todellakin ihme, että sitä ei ole tehty jo aiemmin. Edelliset hallitukset ovat nukkuneet. Nyt tämä hallitus korjaa maahanmuuttopolitiikkamme epäkohtia.

Arvoisa puhemies! On lisäksi täysin aiheellista, että turvapaikan tarvetta tarkastellaan säännöllisin väliajoin uudelleen, ja jos suojelun tarve on poistunut, on täysin oikein, että henkilö tässä tilanteessa palaa kotimaahansa. Kiitos ministerille jälleen kerran.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

20.05 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä sanoa, että sisäministeri on yksi hallituksen ahkerin ministeri, on perannut kaikki esitykset, missä voidaan mahdollisesti heikentää tänne tulleiden asemaa.

Tämä esitys oleskelulupien lyhentämisestä lisää merkittävästi hallinnon määrää. Ihmettelen kyllä kokoomuslaisia, jotka täällä ovat vuositolkulla puhuneet siitä, että byrokratiaa pitää vähentää, niin tässä sitä nyt merkittävästi lisätään.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Sitten kun on tämä uusi tilapäinen oleskelulupa, jonka ehdot ovat ihan samanlaiset kuin tässä suojelun perusteella myönnettävässä oleskeluluvassa, niin oikeastaan haluaisin tietää, mihin tätä uutta statusta tarvitaan. Ja tässä vielä tehdään sellainen sääntö tälle tilapäisen oleskeluluvan saaneelle, että hänellä ei ole oikeutta työntekoon, eli nimenomaisesti rajataan pois se oikeus, jota täällä perussuomalaiset muun muassa ovat useita kertoja väittäneet, että pitäisi tänne tulleiden tehdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto, olkaa hyvä.

20.06 Laura Meriluoto vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on kyllä ollut jo varsin toimivat käytännöt oleskelulupien myöntämisessä, ja tällä muutoksella vaikeutetaan pakolaistaustaisten ihmisten mahdollisuuksia rakentaa elämäänsä Suomessa. Jatkuva lupien uusiminen hidastaa kotoutumista ja tekee elämästä kohtuuttoman epävarmaa.

Ja mikä järjettömyyttä, tämä säästöpainainen hallitus tosiaan esittää sääntelyä, joka paitsi heikentää ihmisoikeuksien toteutumista myös lisää kustannuksia. Maahanmuuttovirastolle arvioidaan tulevan kolmen miljoonan euron vuotuiset lisäkustannukset. Muita kustannuksia, kuten oikeusaputoimistoille ja tuomioistuimille aiheutuvia lisäkustannuksia tai tulkki- ja tilakustannuksia, ei ole tässä edes huomioitu. Voisiko ministeri valottaa näitä kokonaiskustannuksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

20.07 Eveliina Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän selvänä sitä, että jos ihminen on täällä syylistynyt pakolaisena törkeään rikokseen, niin silloin siitä täytyy olla seuraamuksia. Mutta tässä esityksessä valtaosin kyse on näiden oleskelulupien lyhentämisestä kv-suojelun osalta, ja siinä täytyy kyllä todeta, että tähän on byrokratian lisäämisesitys. Lisätään siis jo tällä hetkellä varsin työllistyneiden Maahanmuuttoviraston työntekijöiden työtaakkaa. Paperin pyörittäminen kyllä lisääntyy ja viranomaisien työtaakka, mutta se, mihin tällä ei ole vaikutusta, on kotoutumisen edellytysten parantaminen. Tällä ei vaikuteta mitenkään näiden kotoutumisen haasteiden korjaamiseen. Ja kun tällä hallituskaudella ei kuitenkaan mitään ilmeisemmin Maahanmuuttoviraston resursseja tulla lisäämään, niin pelkään, että tämä tarkoittaa sitä, että ne resurssit ovat pois sieltä työperäisen maahanmuuton edistämisestä, kun nyt näillä [Puhemies koputtaa] esityksillä lisätään byrokratiaa toisella suunnalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

20.08 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siellä vasemmassa reunassa oltiin huolestuneita, että hallituksella on kiire laatia näitä lakeja. No, on paljon töitä, mutta ei kiirettä, vaan tehdään rauhassa ja huolellista työtä, niin kuin nytkin on tehty. Vaikutusarviot kuuluvat prosessiin, ja suojelutarpeen loppuminen ja rikokseen syyllistyminen aiheuttavat maasta poiston. Tätä kannatan. Kun he ovat uhkana maamme kansalliselle turvallisuudelle, on heidät poistettava maasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

20.09 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä laissa tuntuu kaikista järjestöimmiltä asialta tämä uusi tilapäinen oleskelulupa näihin erityistilanteisiin, lähinnä sen takia, että sen kanssa ei saa tehdä töitä. Jotenkin itse olen aina ajatellut, että paras tapa integroitua uuteen yhteiskuntaan, oppia kieltä, päästä osaksi yhteisöä, pystyä rakentamaan elämää, on se, että pääsee tekemään myös työtä. Nyt tämä halutaan näiltä ihmisiltä kieltää. Se tuntuu täysin järjestömältä tilanteessa, jossa puhutaan siitä, että Suomi on jotenkin vaikea maa kotoutua. Nyt se kotoutuminen tehdään vielä vaikeammaksi. Näille ihmisille kerrotaan, että teidän panosta ei tarvita, teidän panosta ei haluta, eikä haluta, että he pääsevät työhön kiinni. Tämä tuntuu täysin järjestömältä, ja en ymmärrä, minkä takia tällainen halutaan tehdä, ellei kyseessä ole puhtaasti ideologinen ajatus siitä, kuka on kelpaava tekemään tässä maassa työtä ja kuka ei. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

20.10 **Joakim Vigelius ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alan päivä päivältä enemmän vakuuttua, että vasemmiston pyrkimys on kaikilla mahdollisilla tavoilla vähentää maahanmuuton osalta byrokratiaa ja paperinpyörittelyä tekemällä siitä pysyvää ja mahdollisimman helppoa — että tänne tullaan ja tänne jäädään, ehdoitta ja mitään tulijoilta vaatimatta.

Eikö se ole aika itsestäänselvää, että jos tänne ollaan tultu hakemaan turvaa, niin sen jälkeen, kun selvitetään uudelleen, onko turvan tarvetta, ja tulee ilmi, että turvan tarvetta ei ole tai täällä on rötöstelty, niin on edessä paluu kotimaahan eikä jäädä tänne nauttimaan ei-tarvittua turvaa ja ei-tarvittua suomalaista sosiaaliturvaa? Eikö tämä ole itsestäänselvä asia? Siis se, että jos me lisätään byrokratiaa ja paperinpyörittelyä ja jos me sillä päästään eroon siitä, että me joudutaan ohjaamaan sosiaaliturvaa, suomalaisia palveluita, näille ihmisille, niin pitkällä aikavälillä kumulatiivisesti meidän tullaan säästämään sitä kautta, että nämä ihmiset eivät ole meidän systeemissä turhaan hakemassa turvaa, saamassa turvaa, jonka tarpeessa he eivät tosiasiallisesti enää ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li, olkaa hyvä.

20.11 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä hallituksen puheessa ja näissä esityksissä oikein logiikkaa ole. [Miko Bergbom: No kyllä on!] Äsken keskusteltiin tästä vastaanottorahan leikkaamisesta ja pienentämisestä, ja silloin todettiin, että kyllä ukrainalaisilta pakolaisilta on pakko leikata, kun valtiontalouden tilanne on niin huono. Sitten siirrytään seuraavaan esitykseen, jossa todetaan, että tästä hakemusrumbasta koituvien kustannusten vain Maahanmuuttoviraston osalta on arvioitu olevan plus kolme miljoonaa ja sen päälle tulee tosiaan sitten kustannukset tulkkauksesta ja kaikesta muusta.

Sen lisäksi, jos perussuomalaiset, kuten sanovat, ovat huolissaan kotoutumisesta, niin voisin kuvitella, että tämä kansainvälisen suojelun muuttaminen väliaikaiseksi ja tämä hakemusrumba ovat parhaimpia keinoja pitää huolta siitä, että kotoutumista ei tapahdu. Kun ihminen ei voi olla varma mahdollisuuksistaan jäädä tänne, niin mitkä insentiivit sitten on enää esimerkiksi opiskella kieltä.

Ja viitaten tähän edelliseen puheenvuoroon. Jos ihmisten kohdalla on kerran todettu, että heillä on suojelun tarve, niin tähän johtaa siihen, että se sama ihminen käy sitten siellä aina uudestaan [Puhemies koputtaa] toteamassa tämän suojelutarpeen, ja ne samat ihmiset

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

siellä... [Puhemies koputtaa] Me tarvitaan enemmän henkilöstöä käsittelemään sen saman suojelun tarpeessa olevan ihmisen useita hakemuksia [Puhemies: Kiitoksia, minuutti on täynnä!] verrattuna tähän nykytilanteeseen. Ei tässä ole mitään järkeä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

20.12 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Paradigman muutos tämä todella on, kuten ministeri itsekin sanoi. Nimittäin tämä hallituksen esitys jatkaa aika samaa nuivaa linjaa, mitä olemme tässä useamman esityksen verran jo käsitelleet.

Se, mitä itse en erityisesti pysty tässä ymmärtämään kovinkaan hyvin, on se, että minkä takia tätä oleskelulupien kestoja rajataan näin merkittävästi lyhyemmäksi, kun henkilöt, joista puhutaan, ovat kuitenkin todennetusti kansainvälisen suojelun tarpeessa. Erityisesti tämä toissijaisen suojelun perusteella myönnetty oleskelulupa ja sen keston lyhentäminen nyt yhteen vuoteen on merkittävä. Edustaja Heinäluomakin edellä tuossa nosti hyvin esiin, että tämä tulee lisäämään Maahanmuuttoviraston työtaakkaa ja kustannuksia, ja samaan aikaan todennäköisesti vaikutukset jäävät aika pieniksi. Nimittäin harvassa ovat vaikkapa sellaiset kansainväliset konfliktit, jotka kovin nopeasti ratkeavat, jolloin lopputulema on se, että heidän tilanteensa tuskin muuttuu ja he ovat yhä edelleen kansainvälisen suojelun tarpeessa. Eli siinä mielessä en ymmärrä erityisesti tätä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti, olkaa hyvä.

20.14 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Nämä uudistukset ovat kokonaisuus, ja ne tehdään useassa osassa, ja siksi minä toivoisin oppositiolta, että yksittäisen kulman räpäminen aina näistä lopetettaisiin ja opeteltaisiin näkemään metsä puilta. [Petri Honkonen: Tuokaa ne kerralla!]

Mikä tämä lakiesitys ja tämä kokonaisuus siis on, mitä se kertoo maahanmuuttajille? Se kertoo sen, että aidosti turvapaikkaa tarvitseva, ahkera, lainkuuliainen, kieltä oppiva ja omatoimisesti kotoutuva ihminen on tervetullut Suomeen, että Suomi vaatii maahanmuuttajalta vieraanvaraisuuden vastineeksi viitseliäisyyttä, lainkuuliaisuutta ja ahkeruutta — siitä, mitä meiltä kaikilta vaaditaan ja pitääkin vaatia. Tämä uudistuskokonaisuus lähettää ulkomaille myös sen viestin, että tänne ei kannata tulla tukien perässä, laiskottelemaan, rötöstelemään, tai muuten hyväksi käyttäen suomalaisten avokätisyyttä tai meidän luomaa luottamusyhteiskuntaa. Ja tämä on just se viesti, mikä täältä täytyykin lähteä. [Li Anderssonin välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

20.15 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näillä esitetyillä muutoksilla pyritään nyt tosiaan siihen, että tämä kansainvälinen suojelu poistettaisiin aiempaa tehokkaammin henkilöiltä, jotka eivät sitä enää tarvitse tai joiden ei katsota sitä ansaitsevan oman toimintansa takia. Pakolaisasema eli turvapaikka voitaisiin jatkossa jättää myöntämättä tai lakkauttaa, jos henkilön katsotaan olevan vaaraksi yhteiskunnalle, koska hän on syyllistynyt erityisen törkeään rikokseen. Tämä on äärettömän tärkeä kohta tässä. Se on esitys, joka menee ihmisten oikeustajuun ja tavallisen ihmisen ymmärrykseen.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Ihminen, joka hakee suojelua, ei voi itse syyllistyä muiden turvallisuuden heikentämiseen. Oikeudenmukainen seuraamus tästä on silloin maasta poistaminen. Ja sisäisen turvallisuuden ihmisenä korostan edelleen turvallisuutta ja sitä, miten nämä kaikki esitykset sitä tukevat.

Mitä tulee byrokratiaan, niin sitä aiheuttavat kyllä nämä useat uusintakierrokset lupajärjestelmissä ja kun lupia haetaan yhä uudelleen samoilla tai eri perusteilla. Ne kuormittavat viranomaisia ja estävät auttamisen niiltä, jotka oikeasti sitä tarvitsevat.

Ja ukrainalaisista: kukaan ei halua leikata [Puhemies koputtaa] eikä edesauttaa heidän pahoinvointiaan. [Puhemies koputtaa] He saavat kyllä suojaa, ja heidän käymäänsä epäinhimillistä sotaa tuetaan mittavasti. [Li Andersson: Suojaa, ei ruokaa!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

20.16 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä todettiin, että pitäisi katsoa tätä kokonaisuutta eikä vain yhtä osaa kerrallaan, mutta tietysti tänä iltanakin meillä on ollut jo tässä aikamoinen kokonaisuus, ja kyllähän tämä sisältää valtavasti ristiriitaisuuksia. Toisten esitysten kohdalla todetaan, että parasta olisi, että heti mentäisiin töihin, ja tässä luodaan nyt lakia, jossa kielletään työnteko kokonaan tätä suojelua saavalta.

Toisaalta puhutaan siitä, kuinka lupaprosesseja pitäisi saada nopeutettua. No, tässä esimerkiksi nyt tehdään valtava ruuhka sinne Migrin käsittelyyn. Toisaalla puhutaan säästöistä, ja tässä nyt lisätään kuluja, että kyllä tämä kokonaisuutta katsoen on hyvin... Jokaista esitystä perustellaan vähän niin kuin omalla perusteellaan ja sitten toista lakia aivan vastakkaisella.

Ainoa yhdenmukaisuus, mikä tässä on, on se kielenkäyttö, miten täällä ihmisestä puhutaan. Täällä on ministeri puhunut siitä, että pystyykö olemaan tekemättä rikoksia, osajien tulo on sallittu Suomeen. Ja tässä puhutaan ikään kuin turvapaikka olisi [Puhemies koputtaa] joku palkkio, joka tulee ansaita. Me puhumme tässä ihmisistä, [Puhemies koputtaa] jotka tarvitsevat kansainvälistä suojelua. Silloin, kun ne edellytykset täyttyvät, jokaisen se tulee saada.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Asian käsittelylle tässä vaiheessa varattu aika lähetä loppuaan. Myönnän vielä vastauspuheenvuoron hallintovaliokunnan puheenjohtajalle edustaja Peltokankaalle, ja sen jälkeen ministerillä on mahdollisuus vastata. — Olkaa hyvä, edustaja Peltokangas.

20.18 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen tästä hallituksen esityksestä. Olen itse, niin kauan kuin olen ollut politiikassa, ollut sitä mieltä, että sellaiselta henkilöltä, joka syyllistyy Suomessa vakaviin rikoksiin ja on pakolaisstatuksella täällä, pitää se status välittömästi poistaa. Nyt esityksen kenties mieltä ylentävin yksityiskohta on se, että tällä tiukennuksella voitaisiin evätä pakolaisasema sellaisilta henkilöiltä, jotka syyllistyvät vakaviin rikoksiin tai ovat vaaraksi esimerkiksi kansalliselle turvallisuudelle.

Tämä on aivan loistava uutinen. Nyt tehdään todellakin Suomen sisäiselle turvallisuudelle tärkeitä, tosin pieniä, yksityiskohtia, mutta nämä ovat niitä sellaisia vaikuttavia asioita, että me pystymme sanomaan tuonne kansalaisille, että teidän jokapäiväinen turvallisuus lisääntyy. Kiitos siitä ministeri Rantaselle.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rantanen, noin viisi minuuttia.

20.19 Sisäministeri Mari Rantanen: Arvoisa puhemies! Aloitetaan ensin siitä, että tääläkin monta kertaa tänään on tuotu esiin se, että hallitusohjelma lähtee siitä, että me tuomme suomalaisen maahanmuuttopolitiikan yleispohjoismaalaiselle tasolle, ja nyt tässäkin asiassa voidaan sanoa, että tulemme juuri siihen. Nimittäin muissakin Pohjoismaissa suojeluasema on väliaikaista. Niissä nimenomaan katsotaan aina, onko sitä väliaikaisuutta vai ei. Ja tämä voidaan todeta, että se löytyy Ruotsista, se löytyy Tanskasta, Norjassa on ehkä pikkasen pidempi, mutta me ollaan suurin piirtein samalla tasolla tämän jälkeen, kun nämä muutokset on tehty. Siinä mielessä tämäkin esitys kyllä noudattaa mitä suurimmassa määrin niitä tavoitteita, joita hallitusohjelmassa on todettu.

Ei tässä ole kukaan puhunut mistään palkkiosta tai siitä, että turvapaikka tai kansainvälinen suojelu on palkkio. Ei se ole palkkio, mutta luonnollisesti suojelun edellytysten täytyy täytyä, jotta sen aseman voi saada. Siitä tässä on pikemminkin kysymys.

Tässä ei ole kysymys heikentämisestä, tänne tulevien aseman heikentämisestä. Kuten todettua, me tulemme samalle tasolle kuin muutkin Pohjoismaat. Siinä mielessä ylipäätänensä, jos ajatellaan Suomea, jossa näitä direktiivejä ei ole implementoitu ja käytetty koko sitä liikkumavaraa, niin nyt tämä hallitus tekee sitä, ja sen vuoksikin joudumme tuomaan monta esitystä, kun niitä on palastellen tuotava. Mutta on kyllä todettava se, että kyllä EU-direktiivit ovat mahdollistaneet järkevän ja väärinkäytöksiä ehkäisevän maahanmuuttopolitiikan jo pitkän aikaa, mutta me emme vain ole Suomessa tähän suuntaan menneet, mutta nyt mennään. [Mauri Peltokangas: Loistavaa!]

No sitten lyhyesti vielä, puhemies, tähän pakolaisaseman peruuttamiseen. Meiltä on puuttunut tästä maasta se mahdollisuus. Siis jos joku saa turvapaikan ja hän tekee törkeän rikoksen, on vaaraksi kansalliselle turvallisuudelle, me emme ole tässä maassa voineet ottaa pakolaisasemaa pois, mikä on tarkoittanut samalla myös sitä, että täältä Suomesta ei ole voitu karkottaa. Nyt tämä vihdoista viimein tuodaan. Tämäkin itse asiassa on siellä EU-direktiiveissä ja on varmasti yksi semmoinen asia, jota varmasti tämän salin päättäjissä mutta myöskin suomalaisissa on kaivattu. Tämä puute tuli eduskunnassa erityisesti esiin viime hallituskaudella, kun eduskunnassa käsiteltiin kansalaisaloitetta seksuaalirikollisten karkottamisesta. Tuossa yhteydessä oikeastaan tämä varmaan aika monelle tässäkin salissa ilmeni, että meillä on tällainen iso puute lainsäädännössä. Mutta nyt se korjataan, koska kyllä sitten kuitenkin on niinkin, että jos Suomi antaa suojaa ihmiselle, niin ei voi olla niin, että hän aiheuttaa turvattomuutta Suomelle, joka sitä suojaa antaa, ja siinä mielessä tämä esitys on varsin oivallinen. Ja on muuten myös sellainen, joka löytyy myös muista Pohjoismaista, ja siltä osin jälleen kerran ottamalla EU-direktiivien kaikki tiukennukset käyttöön pääsemme sinne yleispohjoismaalaiselle tasolle ulkomaalaislainsäädännössämme ja maahanmuuttopolitiikassamme. Se on kyllä varmastikin niin, että tältä osin voidaan todella ajatella, että semmoisen lainkuuliaisuuden pitäisi lisääntyä, mutta mikä tärkeintä, näillä esityksillä myöskin lisätään Suomen sisäistä turvallisuutta ja myös kansallista turvallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 20.23.

Asian käsittelyä ei jatkettu.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maakaaren, kaupanvahvistajista annetun lain ja huoneistotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Oikeusministeri Meri.

Keskustelu

20.24 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä maakaarta koskevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maakaarta, kaupanvahvistajista annettua lakia sekä huoneistotietojärjestelmästä annettua lakia. Muutosehdotukset perustuvat lain soveltamisesta saatuihin kokemuksiin, ja niissä on otettu huomioon myös lainsäädännön muutokset. Lakiehdotusten tarkoituksena on huolehtia kiinteistöjen vaihdantaa koskevan sääntelyn toimivuudesta ja ajantasaisuudesta.

Maakaari on keskeinen kiinteistöjen luovutusta, kiinteistöihin kohdistuvia erityisiä oikeuksia sekä kiinteistöjen panttaamista koskeva säädös. Maakaarella säädetään myös kiinteistönvaihdannan kannalta merkittävän lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin pitämisestä sekä rekisteriin kirjaamisen oikeusvaikutuksista. Maakaari tuli voimaan vuoden 97 alusta, minkä jälkeen sitä on muutettu joitakin kertoja. Samaan aikaan kiinteistöjen vaihdantaan ja kirjaamiseen liittyvät olosuhteet ovat muuttuneet muun muassa yhteiskunnan toimintojen digitalisoitumisen myötä. Lain soveltamisesta on muutenkin kertynyt kokemuksia, joiden perusteella sääntelyn toimivuutta ja muutostarpeita on ollut mahdollista arvioida.

Muutoksilla pyritään kiinteistönvaihdannan toimintamahdollisuuksien lisäämiseen hallitulla ja ennakoidulla tavalla. Laissa ehdotetaan muun muassa laajennettavaksi mahdollisuuksia kiinteistöllä olevaan rakennukseen ja laitteeseen kohdistuvan sivullisen oikeuden kirjaamiseen sekä mahdollistettavaksi elinkeinonharjoittajan antaman panttaamattomuussitoumuksen kirjaaminen lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

Lisäksi ehdotetaan, ettei käsiraha- ja vakiokorvausehdoista sopiminen edellyttäisi jatkossa kaupanvahvistajan käyttämistä. Tällaiset ehdot ovat kiinteistökaupassa tavallisia. Sääntelyn selventämisellä voidaan muutenkin helpottaa kiinteistöjä koskevien oikeustoi-
mien tekemistä. Esityksessä ehdotetaankin täydennettäväksi kiinteistön hallinnanjakosopi-

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

muksen sääntelyä sekä selvennettäväksi kiinteistön vuokra- ja käyttöoikeuden luovuttamista koskevaa sääntelyä ja kiinteistön hankkimista perustettavan yhteisön ja säätiön luokseen.

Mahdollisuus sähköisiin sopimuksiin ja sähköiseen asiointiin kirjaamisviranomaisen kanssa säästää usein aikaa ja vaivaa. Tämä on otettu huomioon maakaaren muutosehdotuksissa, joilla laajennetaan mahdollisuuksia tarjota palveluja kiinteistöjä koskevan erityisen oikeuden perustamista ja muuttamista koskevien sopimusten tekemiseen kirjaamisviranomaisen sähköisessä asiointijärjestelmässä. Kirjaamisasioiden sujuvan ja joutuisan käsittelyn varmistamiseksi esityksessä ehdotetaan myös, että hakijan olisi toimitettava kirjaamisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä kirjaamisviranomaiselle vain, jos tähän on erityistä syytä. Myös kirjaamisviranomaisen automaattiseen päätöksentekoon kirjaamisasioissa on erityisiä tarpeita, joita ehdotetaan otettavaksi huomioon maakaaresta ja huoneistotietojärjestelmästä annetussa laissa.

Esityksen valmistelussa on otettu huomioon uusi hallinnon automaattista päätöksentekoa koskeva lainsäädäntö sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Koska perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö asiasta on toistaiseksi vähäistä, on esityksessä katsottu, että on tarpeen pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Kiinteistökaupan muotovaatimus on vakiintunut osa kiinteistönvaihdantaa, ja sillä on merkitystä muun muassa kiinteistökaupan tietojensaantijärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi. Kiinteistökaupan muotovaatimusta ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Kiinteistökaupan tekeminen edellyttäisi siten jatkossakin joko kirjallista kaupan vahvistamista kaupanvahvistajan toimesta tai luovutuksesta sopimista kirjaamisviranomaisen sähköisessä kaupankäyntijärjestelmässä. Nykyinen kaupanvahvistuskäytäntö ehdotetaan otettavaksi esityksessä huomioon siten, ettei kaupanvahvistajan määräystä annettaessa erikseen arvioitaisi kaupanvahvistajan palveluiden saatavuutta. Kaupanvahvistajan määräyksen antaminen edellyttäisi jatkossakin, että hakijalla on riittävä asiantuntemus ja henkilökohtaiset ominaisuudet tehtävän hoitamiseen. Kaupanvahvistaja toimisi jatkossakin erityisellä virkavastuulla, jota ehdotetaan esityksessä selvennettäväksi vakiintunutta sääntelytapaa vastaavaksi. Velvollisuus käyttää kaupanvahvistajaa on vallitsevassa tilanteessa tärkeää säilyttää siksikin, että se helpottaa ulkomaalaisten kiinteistökaupan valvontaa. Esitykseen ei muutoinkaan sisälly mitään sellaisia ehdotuksia, joilla olisi tähän valvontaan vaikutusta.

Lakimuutosten ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian. Tätä edellyttää erityisesti se, että hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevan yleislainsäädännön mukainen siirtymäaika päättyy marraskuun 2024 alussa. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonnisäverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 32/2024 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 42/2024 vp

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 26.4.2024 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 2.04 perjantaina 26.4.2024.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen